รายงานฉบับสมบูรณ์

(Final Report)

โครงการศึกษาผลกระทบจากการทำ FTA สำหรับภาคเกษตรกรรม

เสนอ

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

กระทรวงพาณิชย์

จัดทำโดย

ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กันยายน 2550

คณะนักวิจัย

1. ดร.จีรศักดิ์ พงษ์พิษณุพิจิตร์	ที่ปรึกษา
2. ดร.จารึก สิงหปรีชา	หัวหน้าโครงการและนักวิจัย
3. ผศ. ดร.บุญจิต ฐิตาภิวัฒนกุล	นักวิจัย
4. ดร.กนกวรรณ จันทร์เจริญชัย	นักวิจัย
5. นายพรเทพ อำนรรฆกิตติกุล	นักวิจัยผู้ช่วย
6. นายนิติพงษ์ ส่งศรีโรจน์	นักวิจัยผู้ช่วย

สรุปสำหรับผู้บริหาร

ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้ความสำคัญในการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำความตกลงการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA) โดยเฉพาะผลกระทบและแนวทางการปรับตัวสำหรับภาคเกษตรกรรมซึ่งปัจจุบันมีการศึกษามากมายหลายฉบับ แต่ยังไม่มีการเผยแพร่ผลงานอย่างกว้างขวางเท่าที่ควร จึงทำให้ไม่มีการนำไปใช้ประโยชน์หรือเผยแพร่เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะสินค้าในภาคเกษตรที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ดังนั้น การรวบรวมผลการศึกษาในอดีตที่กระจัดกระจายและนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบพร้อมเสนอแนะแนวทางการแก้ไขและปรับตัวที่เป็นไปได้แก่ภาครับและเอกชนจึงมีความสำคัญยิ่ง

การศึกษาในอดีตของสินค้า 10 ชนิด ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ไก่ กุ้ง โคนม โคเนื้อ ไหม ปาล์มน้ำมัน ชา และกาแฟ สามารถจะจัดกลุ่มสินค้าที่ได้รับผลกระทบข้างต้นเป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มสินค้าที่มีศักยภาพในการแข่งขัน ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ไก่ และกุ้ง กลุ่มสินค้าที่ต้องพัฒนาและปรับตัว แต่ต้องใช้ระยะเวลา ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน ชา และกาแฟ และกลุ่มสินค้าที่ต้องประคองตัวและปรับเปลี่ยนการผลิต ได้แก่ โคนม โคเนื้อ และไหม ซึ่งสินค้าใน 3 กลุ่มดังกล่าวมีข้อเสนอแนะแนวทางการปรับตัว ดังนี้

สินค้าข้าว

สินค้าข้าวต้องมีการสร้างความแตกต่างของสินค้าและมุ่งทำการตลาดข้าวระดับบน มีการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตเพื่อลดต้นทุน มีทำงานแบบเน้น (Focus) ในส่วนของการตลาดเป็นพิเศษกับคู่ค้าข้าวที่สำคัญ

สินค้ามันสำปะหลัง

รัฐควรส่งเสริมการสร้างตลาดภายในประเทศเพื่อรองรับกรณีที่มีความผันผวนในอุปสงค์ตลาดโลก เช่น การสนับสนุนการลงทุนที่เกี่ยวเนื่องกับการใช้วัตถุดิบในประเทศ เช่น โรงงานเอทานอล โรงงานอาหารสัตว์ เป็นต้น มีการสร้างองค์การที่มีหน้าที่ในการดูแลเรื่องพลังงานชีวภาพ เช่น เอทานอล ในลักษณะเช่นเดียวกันกับการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย เพื่อเป็นแหล่งรองรับปริมาณวัตถุดิบในประเทศ

สินค้าไก่

ดำเนินการให้สินค้าไก่มีคุณภาพและมาตรฐานตามหลักสากล มีหน่วยงานตรวจสอบคุณภาพและออกใบรับรองที่สะดวกและรวดเร็ว ส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการฟาร์มที่ได้มาตรฐาน มีการพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย การลงทุนในด้านการวิจัยและพัฒนาทางการตลาดให้ได้สินค้าเพื่อสุขภาพเพื่อตอบสนองความต้องการผู้บริโภคที่ดูแลเรื่องสุขภาพมากขึ้น

สินค้ากุ้ง

ปรับธุรกิจและสร้างเครือข่ายธุรกิจกุ้งแบบครบวงจรเพื่อลดปัญหาด้านคุณภาพและเพิ่มศักยภาพการขาย โดยมุ่งเน้นเป็นเอกลักษณ์และสร้างความเชื่อมั่นให้กับสินค้ากุ้งของไทย เน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการดำเนินงานในรูปของการจัดกิจกรรมร่วมกัน (Shrimp Exposition) หรือการจัดระบบหมุนเวียนให้ภาคเอกชนสามารถเข้ามามีบทบาทในการขยายตลาดร่วมกับภาครัฐเป็นระยะ มีการตั้งศูนย์ข้อมูลเรื่องกุ้งเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการเจรจากับประเทศต่างๆ โดยมีการประเมินสถานการณ์อย่างต่อเนื่องทุกระยะ ทั้งข้อมูลในรูปแบบของเทคโนโลยี สภาพแวดล้อมของประเทศผู้นำเข้าและคู่แข่งขัน โดยหน่วยงานนี้จะต้องมีภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาข้อมูลในลักษณะเชิงเปรียบเทียบทั้งระบบและต้องมีการทำการศึกษา/วิเคราะห์ล่วงหน้าก่อนการเจรจาอย่างต่อเนื่อง

ภาครัฐควรดำเนินการให้มีหน่วยงานตรวจสอบคุณภาพอาหาร (Food inspection unit) และให้การรับรองกับผู้ประกอบการส่งออกและเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งที่มีคุณภาพมาตรฐาน (GAP) ทั้งนี้ต้องเป็นความตกลงร่วมกันระหว่างไทยกับประเทศคู่ค้าของไทยว่าให้การยอมรับสินค้าที่ผ่านการตรวจสอบจากหน่วยงานตรวจสอบคุณภาพอาหารของไทย ประกอบกับระบบการตรวจสอบควรดำเนินการทั้งระบบตั้งแต่ฟาร์มไปจนถึงผู้ประกอบการส่งออก

สินค้าปาล์มน้ำมัน

เนื่องจากปาล์มน้ำมันของมาเลเซียมีความได้เปรียบมากกว่าปาล์มน้ำมันของไทยในเรื่องเทคโนโลยีการผลิต คุณภาพที่ดีกว่าและมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่า ดังนั้น ภาครัฐจึงควรส่งเสริมให้เอกชนไทยและมาเลเซียมีการร่วมทุนกันเพื่อผลิตสินค้าแปรรูปจากปาล์มน้ำมันให้มากขึ้น ประเทศไทยควรมีการลงทุนในการพัฒนาเทคโนโลยีในการแปรรูปวัตถุดิบจากปาล์มน้ำมัน ภาครัฐควรสร้างระบบการขนส่งที่มีจุดเชื่อมต่อระหว่างเกษตรกรผู้ผลิตกับตลาดกลางที่ใช้เป็นศูนย์รวบรวมปาล์มน้ำมันและใช้

เก็บปาล์มน้ำมันเพื่อช่วยในเรื่องการลดต้นทุนของเกษตรกร และควรส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อเป็นการรวบรวมปาล์มน้ำมันก่อนส่งไปยังตลาดกลางหรือศูนย์รวบรวมปาล์มน้ำมัน

สินค้าชา

ส่งเสริมให้ผู้บริโภคได้ตระหนักถึงประโยชน์ของชา และเน้นการปลูกชาคุณภาพสูงเพื่อมุ่งตลาดระดับบน ส่งเสริมให้มีการใช้วัตถุดิบภายในประเทศ และกำหนดบังคับใช้มาตรฐานทั้งการนำเข้าและการผลิตให้ชัดเจน จัดตั้งตลาดกลางสินค้าชาเพื่อเป็นแหล่งรวบรวมวัตถุดิบและช่วยในการลดต้นทุนการจัดเก็บและค่าขนส่งและส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตชาให้มีความเข้มแข็ง

สินค้ากาแฟ

ภาครัฐจึงต้องเร่งถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร สนับสนุนปัจจัยการผลิต ส่งเสริมการรวมกลุ่มและพัฒนาให้เกิดความเข้มแข็ง มีการเชื่อมโยงการผลิตและการตลาดด้วย เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพผลผลิตทั้งด้านมาตรฐานและความปลอดภัย มีการส่งเสริมการปลูกกาแฟพันธุ์ดี และเน้นการผลิตเพื่อรองรับกับความต้องการภายในประเทศเป็นอันดับแรก

สินค้าโคนม

มีมาตรการหรือแนวทางในการลดต้นทุนค่าอาหารสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้นทุนอาหารหยาบ โดยรัฐบาลควรให้ความช่วยเหลือเกษตรกรในด้านเครื่องมือหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการแปรรูปอาหารสัตว์เพื่อใช้เลี้ยงโคนม เช่น มีไซโลหรือสถานที่เพื่อเก็บรักษาอาหารสัตว์ให้มีคุณภาพดีไว้ใช้ได้ตลอดปี

เน้นการส่งเสริมและให้ความรู้กับกลุ่มเกษตรกรที่รวมตัวกันอยู่แล้วในรูปสหกรณ์ให้มีการจัดการฟาร์มที่ดีเพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิตโดยศึกษาจากฟาร์มที่มีการจัดการที่ดี ส่งเสริมให้เกษตรกรภายในกลุ่มหรือสหกรณ์ของตนเองในการซื้อวัตถุดิบอาหารสัตว์ เนื่องจากเกษตรกรจะได้มีอำนาจการต่อรองราคา และช่วยลดต้นทุนค่าวัตถุดิบอาหารสัตว์ให้กับเกษตรกรได้

ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการผลิตน้ำนมในระดับการพึ่งพาตนเอง โดยการศึกษาโครงสร้างตลาด ทำการคาดการณ์ถึงความต้องการน้ำนมดิบและปริมาณการผลิตน้ำนมดิบแล้วใช้ความต้องการน้ำนมดิบเป็นตัวกำหนดการผลิตน้ำนมดิบ เพื่อควบคุมอุปทานน้ำนมดิบไม่ให้มากเกินความต้องการภายในประเทศ ประกอบกับใช้กลยุทธ์ทางการตลาด (Market strategy) ให้มากขึ้น เพื่อจัดการกับภาวะที่เกิดปัญหานมล้นตลาด โดยการแปรรูปไปเป็นผลิตภัณฑ์นมพร้อมดื่ม ทั้งนี้ภาครัฐต้องให้ความสำคัญใน

การรณรงค์ส่งเสริมการบริโภคนมพร้อมดื่ม โดยที่ควรให้นมพร้อมดื่มที่ทำจากน้ำนมดิบ 100% ไม่มีส่วนผสมของนมผงมีการตีตราบอกให้ผู้บริโภคได้รับรู้ถึงความแตกต่างของนมพร้อมดื่มที่ทำจากน้ำนมดิบ 100% กับนมพร้อมดื่มที่มีส่วนผสมของนมผง

สินค้าโคเนื้อ

ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ประกอบกับการให้ความรู้ในการบริหารจัดการฟาร์มที่ดี ให้แหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ เพื่อพัฒนาไปสู่ฟาร์มสมัยใหม่ที่มีการจัดการฟาร์มที่ดี

ส่งเสริมและให้ความรู้กับเกษตรกรในการผลิตอาหารข้นที่มีคุณค่าทางโภชนาการต่อการเจริญเติบโตของโคและมีต้นทุนการผลิตต่ำ

เน้นการวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์โคเนื้อ เพื่อให้ได้โคคุณภาพดี มีอัตราการผสมติดและอัตราการให้ลูกสูง ประกอบกับการพัฒนาระบบชลประทานให้เกษตรกรมีแหล่งน้ำที่เพียงพอ เพื่อความอุดมสมบูรณ์ของทุ่งหญ้าที่จะมาเป็นอาหารให้กับโคเนื้อ

ภาครัฐควรมีการกำหนดมาตรฐานโรงฆ่าสัตว์อย่างจริงจัง และเข้มงวด และควรมีมาตรการที่เข้มงวดในการตรวจสอบโคเนื้อทั้งโคมีชีวิตและเนื้อโคเถื่อนที่ลักลอบนำเข้ามาจากต่างประเทศ

สินค้าไหม

รัฐต้องวางนโยบายสนับสนุนให้ผู้เลี้ยงไหมของไทยที่สามารถยกระดับไปสู่ไหมที่มีเอกลักษณ์สร้างมูลค่าเพิ่มได้มากยิ่งขึ้น สนับสนุนความร่วมมือระหว่างผู้เลี้ยงไหมของจีนกับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสิ่งทอของไทย เพื่อให้ผู้ประกอบการสิ่งทอสามารถใช้ไหมบางประเภทที่เป็นวัตถุดิบหรือกึ่งวัตถุดิบที่มีคุณภาพตามต้องการในราคาที่ต่ำลง ยกเลิกการบังคับซื้อโดยระบบสัดส่วน หรือหากจำเป็นต้องคงไว้จะต้องเป็นสัดส่วนที่น้อยที่สุด

ผู้ประกอบการต้องสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างตราสินค้าในตลาดต่างประเทศทั้งด้านวัตถุดิบ การบริการ ภาพพจน์ และด้านบุคลากร โดยเฉพาะความแตกต่างด้านวัตถุดิบ รัฐต้องวางแผนพัฒนาด้านบุคลากรในระยะยาวเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดไหม การวิจัยด้านการผลิตและตลาดเกี่ยวกับไหม การสร้างระบบเครือข่ายเกษตรกร

นอกจากนี้ ทางคณะที่ปรึกษาได้นำผลการศึกษาจากการศึกษาผลกระทบ FTA ในอดีต การระดมความคิดเห็นที่ได้จากการสัมมนา และองค์ความรู้ที่ได้จากการดูงาน Best Practice มาทำการสังเคราะห์ ได้คิดเห็นและข้อเสนอแนะในภาพรวมดังนี้

1. ในแต่ละสินค้าจะมีปัญหาทั่วๆ ไปที่เหมือนกัน (Common problem) คือ ปัญหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ FTA ที่ประเทศไทยได้ทำความตกลงกับประเทศต่างๆ ในแต่ละสินค้า เนื่องจากเกษตรกร ผู้ประกอบการ ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงผู้ที่จะเข้ามาใหม่ในสินค้านั้นๆ ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในข้อตกลง FTA ที่ไทยได้ทำกับประเทศต่างๆ ดังนั้น ภาครัฐจำเป็นต้องเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้กลุ่มต่างๆ ข้างต้นได้มีความรู้ความเข้าใจในข้อตกลง FTA ในแต่ละประเทศ

2. การให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ที่เกี่ยวกับ FTA หน่วยงานภาครัฐควรดำเนินในลักษณะที่กลุ่มต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงได้ง่าย ไม่ใช่เป็นเพียงการเผยแพร่ตัวสัญญาข้อตกลง FTA ที่ทำกับประเทศต่างๆ เท่านั้น ดังนั้นการให้ข้อมูลข่าวสารควรจำแนกออกตามแต่ละภาคการผลิต ได้แก่ ภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตร ภาคการบริการและท่องเที่ยว และภาคการเงิน เป็นต้น โดยที่ภาคเกษตรนั้นข้อมูลข่าวสารควรแบ่งแยกให้ชัดเจนว่าข้อตกลง FTA เป็นอย่างไรในแต่ละกลุ่มสินค้าเกษตร เช่น กลุ่มสินค้าพืช กลุ่มสินค้าปศุสัตว์ กลุ่มสินค้าพืชผักและผลไม้ โดยภาครัฐควรสร้างระบบฐานข้อมูลรายสินค้าที่เกี่ยวข้องกับ FTA และมีหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งมีเจ้าหน้าที่หรือผู้เชี่ยวชาญในสินค้าแต่ละชนิด ที่จะสามารถให้ข้อมูลกับผู้ที่ได้รับผลกระทบในกลุ่มต่างๆ ได้ ทั้งนี้สิ่งที่สำคัญคือการเข้าถึงหน่วยงานหรือบุคคลที่จะสามารถให้ข้อมูลที่เกี่ยวกับ FTA ในแต่ละสินค้าได้ นอกจากนี้สินค้าแต่ละชนิดนั้นมีการรวมตัวกันของผู้ประกอบการอยู่แล้ว แต่ยังมีช่องว่างระหว่างภาครัฐกับกลุ่มผู้ประกอบการในแต่ละสินค้าอยู่ ดังนั้นภาครัฐควรสร้างเครือข่ายกับกลุ่มผู้ประกอบการเพื่อการประสานงานกันในการที่จะรับฟังปัญหาและความต้องการของผู้ประกอบการ ตลอดจนการให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ การส่งเสริมสนับสนุน และการให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ กับกลุ่มผู้ประกอบการเหล่านั้น

3. สำหรับการศึกษาผลกระทบของข้อตกลงการค้าเสรี FTA ควรมีการศึกษาทบทวนและประเมินผลกระทบทุกๆ 2 ปี ซึ่งต้องเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในสินค้าแต่ละชนิด ทั้งนี้การศึกษาทบทวนและประเมินควรดำเนินการโดยหน่วยงานอิสระที่เป็นกลาง ซึ่งอาจใช้วิธีการจ้างหน่วยงานอิสระภายนอก (Out-sourcing) เพื่อทำการศึกษา ติดตามและประเมินอย่างต่อเนื่อง

4. ในการวิเคราะห์เชิงปริมาณ แบบจำลองต่างๆ ไม่สามารถนำมาใช้วิเคราะห์ถึงลักษณะเฉพาะของแต่ละสินค้าได้ เนื่องจากมีปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้หลายอย่างซึ่งไม่ได้ครอบคลุมอยู่ในแบบจำลองที่สร้างขึ้นมา อีกทั้งการวิเคราะห์เชิงปริมาณจะบอกได้เพียงทิศทางของผลกระทบเท่านั้นแต่ขนาดที่แน่นอนของผลกระทบไม่สามารถที่จะวัดได้

คำนำ

รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการศึกษาผลกระทบจากการทำ FTA สำหรับภาคเกษตรกรรมซึ่งจัดทำโดยศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เอกสารฉบับนี้จะมีส่วนสำคัญ 5 ส่วน คือ

บทที่ 1 กล่าวถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขตการศึกษา กรอบแนวคิดและวิธีการศึกษา

บทที่ 2 วรรณกรรมปริทัศน์ เป็นการนำผลการศึกษาจากหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชนที่ได้เคยศึกษาสินค้าที่เกี่ยวข้องกับ FTA ช่วงปี 2545-2549 ซึ่งประกอบด้วยสินค้า ข้าว มันสำปะหลัง ไก่ กุ้ง โคนม โคเนื้อ ไหม ปาล์มน้ำมัน ชา และกาแฟ

บทที่ 3 เป็นบทวิเคราะห์และข้อเสนอแนะทางนโยบายของคณะที่ปรึกษาที่ได้สรุปรวบรวมข้อคิดเห็นจากหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการ

บทที่ 4 เป็นกรณี Best Practice ทั้งในและต่างประเทศ

บทที่ 5 การสัมมนาและสัมภาษณ์เกษตรกร กรณีศึกษาผลกระทบจาก FTA

คณะที่ปรึกษา

กันยายน 2550

สารบัญ

หน้า

บทที่ 1 บทนำ 1

บทที่ 2 วรรณกรรมปริทัศน์ 5

การเปรียบเทียบผลการศึกษาและข้อเสนอแนะของแต่ละโครงการในแต่ละสินค้า 5

สินค้าข้าว 6

สินค้ามันสำปะหลัง 11

สินค้าไก่ 14

สินค้ากุ้ง 18

สินค้าโคนม 26

สินค้าโคเนื้อ 47

สินค้าไหม 60

สินค้าปาล์มน้ำมัน 64

สินค้าชา 67

สินค้ากาแฟ 70

สรุปผลกระทบและข้อเสนอแนะจากทุกโครงการในแต่ละสินค้า 72

สินค้าข้าว 72

สินค้ามันสำปะหลัง 77

สินค้าไก่ 80

สินค้ากุ้ง 84

สินค้าโคนม 90

สินค้าโคเนื้อ 99

สินค้าไหม 104

สินค้าปาล์มน้ำมัน 107

สินค้าชา 109

สินค้ากาแฟ 112

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 3 การวิเคราะห์และข้อเสนอแนะทางนโยบาย 114

1. กลุ่มสินค้าที่ยังมีศักยภาพในการแข่งขันและมีศักยภาพ 118

สินค้าข้าว 118

สินค้ามันสำปะหลัง 123

สินค้าไก่ 126

สินค้ากุ้ง 130

2. กลุ่มสินค้าที่ต้องพัฒนาและปรับตัวให้มีความสามารถแข่งขันได้ แต่ต้องใช้ระยะเวลาปรับตัว 135

สินค้าปาล์มน้ำมัน 135

สินค้าชา 137

สินค้ากาแฟ 141

3. กลุ่มที่ต้องประคองตัวและปรับเปลี่ยนการผลิต 144

สินค้าโคนม 144

สินค้าโคเนื้อ 148

สินค้าไหม 152

บทที่ 4 กรณีศึกษา Best Practice 155

กรณีศึกษา Best Practice โรงงานแปรรูปมันสำปะหลัง 155

กรณีศึกษา Best Practice สินค้าโคนมในประเทศ 160

กรณีศึกษา Best Practice โคนมในประเทศญี่ปุ่น 170

กรณีศึกษาอุตสาหกรรมโคนมญี่ปุ่นสำหรับประเทศไทย 186

บทที่ 5 การสัมมนาและการสัมภาษณ์เกษตรกร กรณีศึกษาผลกระทบจาก FTA 189

สรุปผลการสัมมนาในภูมิภาค 4 ครั้ง 190

การสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม กรณีศึกษาผลกระทบจาก FTA 197

ข้อสรุปจากการสัมมนาในภาพรวม 202

สรุปภาพรวมของการใช้เครื่องมือในการศึกษาผลกระทบ FTA ในอดีต 202

สรุปภาพรวมของผลกระทบจากการศึกษาผลกระทบ FTA ในอดีตกับสถานการณ์ปัจจุบัน 203

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

สรุปภาพรวมของข้อเสนอแนะจากการศึกษาผลกระทบ FTA ในอดีต 207

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ 207

เอกสารอ้างอิง 209

บทที่ 1

บทนำ

1. วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้เป็นไปตามการกำหนดของสำนักเจรจาสินค้าเกษตร กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งกำหนดไว้ดังนี้

1.1 เพื่อรวบรวมผลของการศึกษาที่เกี่ยวกับ FTA จากหน่วยงานต่างๆ นำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบในสาขาเกษตรเพื่อให้ได้แนวทางและข้อสรุปที่ชัดเจนตามสภาพข้อเท็จจริงในปัจจุบันถึงผลกระทบสินค้าเกษตรสำคัญจำนวน 10 สินค้า ได้แก่ ข้าว, มันสำปะหลัง, ไก่, กุ้ง, โคนม, โคเนื้อ, ไหม, ปาล์มน้ำมัน, ชา และกาแฟ

1.2 เพื่อพิจารณาคัดเลือก Best Practice กลุ่มเกษตรกร/ประเทศที่มีความสามารถในการดำเนินการจัดการที่ประสบความสำเร็จในระบบตลาดการค้าเสรีเพื่อนำมาเป็นกรณีศึกษาอย่างน้อย 2 รายการทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. ขอบเขตการศึกษา

สำหรับขอบเขตของการศึกษา และการวิเคราะห์เป็นไปตามการกำหนดของสำนักเจรจาสินค้าเกษตร กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ สามารถระบุได้ดังนี้

2.1 กรอบในการวิเคราะห์ถึงผลกระทบของ FTA หรือการศึกษาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จะใช้การพิจารณาสินค้าเกษตรจำนวน 10 รายการ อาทิ ข้าว, มันสำปะหลัง, ไก่, กุ้ง, โคนม, โคเนื้อ, ไหม, ปาล์มน้ำมัน, ชา และกาแฟ โดยจะศึกษาถึงงานวิจัยต่างๆ ที่ได้มีการศึกษามาตั้งแต่ปี 2545 จนถึงปัจจุบันมาวิเคราะห์เปรียบเทียบให้ได้แนวทางและข้อสรุปที่ชัดเจน

2.2 สำหรับการเลือก Best Practice เพื่อศึกษาผลกระทบของ FTA นั้นจะทำการเลือกสินค้าจำนวน 2 รายการ โดยจัดทำเป็นกรณีศึกษา สำหรับการแบ่งกลุ่มสินค้านั้นจะประกอบด้วยรายการสินค้าในต่างประเทศ 1 รายการที่จะเข้าเยี่ยมชมการดำเนินการ ได้แก่ โคนม ในขณะที่กลุ่มสินค้าที่จะเข้าเยี่ยมชมในประเทศ 1 รายการ ได้แก่ มันสำปะหลัง

2.3 สำหรับการเสนอแนะแนวทางและเผยแพร่งานวิจัยที่เกี่ยวกับผลกระทบในการจัดทำเขตการค้าเสรีสำหรับภาคเกษตรกรรม ให้กับหน่วยงานต่างๆ นั้นจะอยู่ในลักษณะของการจัดสัมมนาจำนวน 4 ครั้งๆ ละประมาณ 150 คนตามพื้นที่ของสินค้าที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะให้ข้อมูลแก่กลุ่มบุคคลตลอดจนระบุถึงกลุ่มของผู้ที่จะได้รับประโยชน์และผลกระทบจากการทำข้อตกลงการค้าเสรี เพื่อหาแนวทางในการปรับตัวและมาตรการรองรับจากการเปิดเสรีดังกล่าว

3. กรอบแนวคิดและวิธีการศึกษา

จากการศึกษาทบทวนวัตถุประสงค์และขอบเขตการศึกษา ทางคณะผู้วิจัยมีความเข้าใจว่า โดยหลักการใหญ่ๆ แล้วนั้นสามารถแยกองค์ประกอบการศึกษาออกได้เป็นสองส่วนด้วยกัน กล่าวคือ

3.1 วิเคราะห์ผลของการศึกษาที่เกี่ยวกับ FTA จากหน่วยงานต่างๆ แล้วเปรียบเทียบในสาขาเกษตร โดยพิจารณาผลกระทบ FTA ที่มีต่อสินค้าเกษตรสำคัญจำนวน 10 สินค้าเพื่อให้ได้แนวทางและข้อสรุปที่ชัดเจนตามสภาพข้อเท็จจริงในปัจจุบันถึงผลกระทบต่อสินค้าเกษตรของไทย

3.2 ศึกษาความเป็นไปได้ในการปรับตัวในกรณีกลุ่มสินค้าเกษตรที่ได้รับผลกระทบในเชิงลบ เพื่อจะได้กำหนดกลยุทธ์ในการค้า และการผลิตในกลุ่มสินค้าดังกล่าว

ขั้นตอนการศึกษา:

เพื่อศึกษาและทำการวิเคราะห์ถึงผลกระทบจากการทำ FTA สำหรับภาคเกษตร ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ในการวิจัยนี้จะใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary research) เป็นหลัก โดยการใช้วิธีการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ในลักษณะการศึกษาเชิงเปรียบเทียบจากงานวิจัยที่มีอยู่ในอดีตในช่วงปี 2545 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน โดยในการศึกษาจะพิจารณาจัดสร้างตารางเมตริกซ์ที่จะใช้เปรียบเทียบถึงผลกระทบและข้อเสนอแนะในแต่ละกลุ่มสินค้า

ขณะเดียวกันเพื่อที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พิจารณาถึงผลกระทบจากข้อตกลงที่อาจจะเกิดขึ้นในเชิงลบ จะใช้วิธีไปศึกษา Best Practice ในกลุ่มสินค้าในประเทศที่มีโครงสร้างการผลิต และประสบกับมาตรการทางด้านการค้าภายในประเทศในลักษณะใกล้เคียงกันกับประเทศไทย โดยในที่นี้ได้เลือกโคนมเป็นสินค้าเกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนั้นยังจะได้พิจารณากลุ่มสินค้าที่มีศักยภาพในการแข่งขันที่ดีของไทยภายในประเทศที่จะต้องแข่งขันกับประเทศคู่ค้า เช่น มันสำปะหลังเป็นกลุ่มสินค้าเป้าหมาย อนึ่งในการเดินทางไปศึกษาดู Best Practice นั้นจะประกอบไปด้วยทีมนักวิจัยจำนวน 3 คน และทีมจากกรมเจรจาการค้าจำนวน 7 คน ร่วมเดินทางไปดูการปฏิบัติงาน

จากนั้นเมื่อนำข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะทางนโยบาย รวมทั้งเป็นการเผยแพร่ผลการศึกษาของผลกระทบของ FTA ที่มีอยู่นั้น จะดำเนินการจัดสัมมนาระดมสมอง จำนวน 4 ครั้ง โดยพิจารณาจากกลุ่มเป้าหมายผู้ได้ประโยชน์และได้รับผลกระทบในกลุ่มสินค้าที่คัดเลือกมา 10 รายการ ตามพื้นที่ของกลุ่มสินค้าที่กล่าวมาข้างต้น

การกำหนดกรอบการศึกษาทั้ง 10 รายการ ที่กล่าวมาข้างต้นแสดงออกมาได้ในรูปของแผนภาพ (หน้า 4)

4. การรวบรวมผลการศึกษาผลกระทบและข้อเสนอแนะแนวทางการปรับตัว

ทางคณะผู้วิจัยได้รวบรวมผลการศึกษาผลกระทบและข้อเสนอแนะแนวทางการปรับตัวสินค้าเกษตรที่มีการศึกษาไว้แล้วจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่ได้เคยจ้างศึกษาแล้วตั้งแต่ปี 2545 จนถึงปัจจุบัน โดยครอบคลุมสินค้าเกษตร 10 รายการ ได้แก่ ข้าว, มันสำปะหลัง, ไก่, กุ้ง, โคนม, โคเนื้อ, ไหม, ปาล์มน้ำมัน, ชา และกาแฟ โดยมีรายละเอียดดังนี้

กรอบการวิเคราะห์โครงการศึกษาผลกระทบจากการทำ FTA สำหรับภาคเกษตรกรรม

บทที่ 2
วรรณกรรมปริทัศน์

ในบทนี้ จะนำงานเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่ได้รวบรวมอยู่ในรายงานขั้นต้น มาทำการเปรียบเทียบอยู่ด้วยกัน 2 ลักษณะ คือ

1) การเปรียบเทียบผลการศึกษาและข้อเสนอแนะของแต่ละโครงการในแต่ละสินค้า โดยรวมรวบผลกระทบและข้อเสนอแนะในแต่ละสินค้าตาม FTA ที่ทำกับแต่ละประเทศเปรียบเทียบในโครงการต่างๆ และ

2) สรุปผลกระทบและข้อเสนอแนะจากทุกโครงการในแต่ละสินค้า โดยจัดทำการสรุปผลกระทบในแต่ละสินค้าตาม FTA ที่ทำกับแต่ละประเทศ และทำการรวบรวมข้อเสนอแนะในแต่ละสินค้าตาม FTA ที่ทำกับแต่ละประเทศจากทุกโครงการ

คณะที่ปรึกษาได้จัดทำเป็นตารางเปรียบเทียบ ประกอบด้วย

1) ผลการศึกษาแต่ละโครงการในแต่ละสินค้า และ

2) สรุปผลกระทบและข้อเสนอแนะจากทุกโครงการในแต่ละสินค้า โดยมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

การเปรียบเทียบผลการศึกษาและข้อเสนอแนะของแต่ละโครงการในแต่ละสินค้า

สินค้าข้าว

สินค้าข้าว (กรณีศึกษา ไทย-จีน AFTA)

ประเด็น	โครงการศึกษาวิเคราะห์แนวทางการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อรองรับการที่จีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกและการจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน
ผลกระทบ	- ด้านอุปทานพบว่า การที่อัตราภาษีศุลกากรลดลงจนเหลือศูนย์ และไม่มีการกำหนดโควตานั้น จะทำให้การค้าข้าวไทยขยายตัวเพิ่มขึ้นได้ ทั้งนี้ เพราะในปี 2544 การนำเข้าข้าวของจีนจากไทยเป็นโควตาอยู่แล้ว การขยายโควตาจะทำให้ข้าวไทยส่งออกไปจีนได้มากขึ้น - ด้านอุปสงค์ เขตการค้าเสรีจะทำให้การค้าข้าวขยายตัวมากขึ้น นั่นคือ ชาวจีนจะมีรายได้มากขึ้น ย่อมส่งผลต่อการบริโภคข้าวไทยที่เป็นข้าวคุณภาพสูงเพิ่มขึ้นตามไปด้วย - ก่อนการจัดตั้งการค้าเสรีพบว่า จีนมีการนำเข้าข้าวเมล็ดยาวจากไทย โดยมีคู่แข่งคือ สหรัฐอเมริกาที่สามารถผลิตข้าวเมล็ดยาวได้ และยังมีการปรับปรุงคุณภาพการผลิตเพื่อแข่งขันกับข้าวไทยนั้น เมื่อทำการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีนก็น่าจะทำให้ไทยมีความได้เปรียบมากกว่าสหรัฐอเมริกาในการแข่งขันด้วย ตัวอย่างเช่น ข้าวจากเวียดนาม เป็นต้น เพราะจีนจะปฏิบัติกับเวียดนาม กัมพูชา และลาวเช่นเดียวกับปฏิบัติกับสมาชิกองค์การการค้าโลกอื่นๆ ภายใต้ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน - เขตการค้าเสรีที่ไม่มีภาษีและโควตาจะทำให้การนำเข้าข้าวจากประเทศในภูมิภาคอาเซียนซึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก แต่เป็นสมาชิกอาเซียน และมีการผลิตข้าวที่มีความคล้ายข้าวไทย แต่มีต้นทุนที่ต่ำกว่าเข้ามาแข่งขันกับไทยในตลาดจีนได้มากขึ้น
ข้อเสนอแนะ	1. การเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต - ผลิตข้าวคุณภาพดีในเขตเกษตรเศรษฐกิจที่เหมาะสม โดยเป็นการประกาศเขตเศรษฐกิจข้าวตามพันธุ์ เช่น ข้าวหอมมะลิและข้าวปทุมธานี 1 ซึ่งเป็นข้าวที่มีศักยภาพในการส่งออกไปจีน ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มปริมาณข้าวคุณภาพดีให้มากขึ้นและขจัดข้าวปน - ภาครัฐควรให้การสนับสนุนกระบวนการผลิตหรือการจัดการที่ช่วยลดต้นทุน หรือเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตข้าวไทย ยกตัวอย่างเช่น ภาครัฐอาจส่งเสริมให้มีการทำ Benchmarking โดยใช้การผลิตของจีนเป็นฐานได้

สินค้าข้าว (กรณีศึกษา ไทย-จีน AFTA) (ต่อ)

ประเด็น	โครงการศึกษาวิเคราะห์แนวทางการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อรองรับการที่จีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกและการจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน
	- ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาพันธุ์ข้าวของไทยให้ดีขึ้น โดยเป็นการร่วมมือกับจีน ระหว่างรัฐกับรัฐเนื่องจากข้าวไทยเป็นที่ยอมรับว่ามีคุณภาพดี ในขณะที่ข้าวจีนมีผลผลิตต่อไร่สูงกว่า จึงน่าจะมีความเป็นไปได้ที่จะร่วมกันพัฒนาพันธุ์ข้าวให้ดีขึ้น รวมทั้งเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อการวิจัยพันธุ์ข้าวในประเทศไทยต่อไป - วิจัยเพื่อปรับปรุงพันธุ์และการต้านทานโรคที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีชีวภาพ 2. ด้านการแปรรูป เนื่องจากผลิตภัณฑ์แปรรูปยังส่งออกไปจีนจำนวนน้อย แต่คนจีนมีการบริโภคผลิตภัณฑ์ข้าวแปรรูปจำนวนมาก จึงต้องมีแผนงานที่จะเพิ่มมูลค่าข้าวเพื่อการส่งออก - สนับสนุนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าว โดยให้มีการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าวควบคู่กับการวิจัยผลิตภัณฑ์ข้าว เพื่อเพิ่มมูลค่าการผลิตการส่งออก - สนับสนุนให้นำผลงานวิจัยผลิตภัณฑ์ข้าว และการวิจัยตลาดข้าวไปสู่การปฏิบัติในเชิงพาณิชย์ เพื่อส่งออกไปตลาดจีน - เพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถด้านการบริหาร การจัดการของผู้ประกอบการ โรงสี ผู้ส่งออกข้าว และผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ข้าว เพื่อให้เข้าใจถึงกติกาสากล โดยเฉพาะ Codex และกฎระเบียบความปลอดภัยทางด้านอาหารของ WTO - ภาครัฐควรให้ความสนับสนุนทางด้านเงินลงทุนต่ออุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าว 3. ด้านการตลาดต่างประเทศ และบทบาทของภาครัฐ - ควรมีการผลักดันให้จีนทำการจัดสรรโควตาเป็นพิเศษให้กับประเทศในกลุ่มอาเซียนภายใต้ระบบ Global Quota เพื่อไม่ให้ประเทศในกลุ่มอาเซียนต้องแข่งขันเพื่อแย่งชิงโควตาในการส่งเข้าไปขายในจีนกับประเทศที่สามภายในกรอบการเจรจาเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน - ภาครัฐควรมีการประชาสัมพันธ์ข้าวหอมมะลิไทยให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันมีบางมณฑลเท่านั้นที่รู้จักและทำการบริโภคข้าวไทย ซึ่งเป็นข้าวเมล็ดยาว จึงควรเป็นการทำประชาสัมพันธ์เฉพาะกลุ่มกับบางมณฑลที่นิยมข้าวเมล็ดยาว เพื่อให้เกิดการทดลองและยอมรับข้าวเมล็ดยาวจากไทยมากขึ้น - ภาครัฐควรเป็นผู้ผลักดันในการสร้างพันธมิตร (Strategic Alliance) ทางการค้าระหว่างผู้ส่งออกข้าวไทยและผู้นำเข้าจีนเพื่อสร้างดุลต่อรองการตลาดภายใต้กฎระเบียบของ WTO- ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ในการทำการตลาดส่งออกข้าวเพื่อเป็นช่องทางการติดต่อการจำหน่ายระหว่าง

สินค้าข้าว (กรณีศึกษา ไทย-จีน AFTA) (ต่อ)

ประเด็น	โครงการศึกษาวิเคราะห์แนวทางการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อรองรับการที่จีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกและการจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน
ข้อเสนอแนะ	ผู้นำและผู้ส่งออก โดยควรจัดทำฐานข้อมูลข้าวภายในประเทศเพื่อให้ภาครัฐสามารถบริหารอุปทานและวางแผนอุปทานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งฐานข้อมูลนี้ควรเป็นการเก็บข้อมูลทั้งในด้านของพันธุ์ข้าว ปริมาณผลผลิต และราคาขายของแต่ละจังหวัดในประเทศ ทั้งนี้ เพื่อให้มีความละเอียดมากพอ และควรสร้างฐานข้อมูลของผู้บริโภคข้าวเมล็ดยาวในจีน และผู้ผลิตข้าวเมล็ดยาวในจีน เนื่องจากจีนเป็นประเทศใหญ่มาก การขนส่งข้าวจากไทยไปจีนตอนใต้อาจจะมีต้นทุนการขนส่งถูกกว่าการขนส่งจากแหล่งผลิตในจีนไปจีนตอนใต้ ทั้งนี้รวมถึงการสร้างฐานข้อมูลของผู้ผลิตอื่นๆ ในอาเซียนด้วย - สร้างภาพลักษณ์สินค้าข้าวและผลิตภัณฑ์ข้าวของไทย โดยจัดทำประชาสัมพันธ์ข้าวของไทย และเครื่องหมายรับรอง (Certification Mark) ที่เป็นของทางราชการและเครื่องหมายการค้า (Brand Name) ของผู้ส่งออกที่ได้รับมาตรฐานจากทางราชการอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคในจีน

สินค้าข้าว (กรณีศึกษา ไทย-อินเดีย FTA)

ประเด็น	โครงการศึกษากลยุทธ์การเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-อินเดีย
ผลกระทบ	สินค้าที่มีศักยภาพในการส่งออก ได้แก่ ข้าวเหนียว
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้าข้าว (กรณีศึกษา ไทย-ญี่ปุ่น FTA)

ประเด็น	โครงการวิจัยที่ปรึกษาการวิเคราะห์เจรจาภายใต้ความร่วมมือหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดระหว่างไทย-ญี่ปุ่น	ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น
ผลกระทบ	- ไทยไม่เสียประโยชน์จากการเปิดเสรีมากนักเนื่องจากข้าวที่ชาวญี่ปุ่นนิยมบริโภคเป็นข้าวเมล็ดสั้น	- ไทยจะเสียโอกาสในการส่งออกข้าวจำพวกแป้งข้าว เนื่องจากปัจจุบันสินค้าประเภทนี้ญี่ปุ่นยังคงจำกัดโควตาและเก็บภาษีนำเข้าโควตาที่สูง

สินค้าข้าว (กรณีศึกษา ไทย-ญี่ปุ่น FTA) (ต่อ)

ประเด็น	โครงการวิจัยที่ปรึกษาการวิเคราะห์เจรจาภายใต้ความร่วมมือหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดระหว่างไทย-ญี่ปุ่น	ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น
	- ญี่ปุ่นไม่ยอมเปิดตลาดข้าวและผลิตภัณฑ์จากข้าวกับไทยเนื่องจากเป็นสินค้าที่อ่อนไหวมากของญี่ปุ่นและได้รับการคุ้มครองและอุดหนุนสูง จะทำให้ไทยเสียประโยชน์จากการไม่เปิดตลาด	
ข้อเสนอแนะ	-	-

สินค้าข้าว (กรณีศึกษา ไทย-เกาหลีใต้ FTA)

ประเด็น	โครงการศึกษาผลกระทบและการกำหนดท่าทีของไทยต่อการจัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่างอาเซียนกับสาธารณรัฐเกาหลี	โครงการยุทธศาสตร์การจัดทำ FTA ของไทย
ผลกระทบ	สินค้าเกษตรที่ทำให้ไทยส่งออกไปยังเกาหลีใต้ได้มากขึ้น ได้แก่ ข้าวจ้าว ขาว ข้าวกล้อง ข้าวเหนียวและผลิตภัณฑ์ เนื่องจากการลดภาษีนำเข้าและจะไม่ได้รับผลกระทบจากจากการนำเข้าของไทย	ข้าวไม่มีศักยภาพในการส่งออกไปเกาหลีใต้
ข้อเสนอแนะ	-	-

สินค้าข้าว (กรณีศึกษา ไทย-สหรัฐอเมริกา FTA)

ประเด็น	ลงนามเพื่อล่มสลาย: ข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับผลกระทบต่อทรัพยากรชีวภาพ สิทธิเกษตรกรและภาคเกษตรกรรมไทย (เป็นบทวิเคราะห์)
ผลกระทบ	ไทยจะไม่ได้ประโยชน์การทำ FTA ในอนาคต เนื่องจากสหรัฐอเมริกามีการพัฒนาปรับปรุงพันธ์ข้าวหอมมะลิชนิดเดียวกับที่ประเทศไทยเพาะปลูก
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้าข้าว (กรณีศึกษา ไทย-แอฟริกา FTA)

ประเด็น	โครงการวิจัยเพื่อความพร้อมของไทยในการจัดทำเขตการค้าเสรีระหว่างไทยกับแอฟริกาใต้
ผลกระทบ	ภาคการผลิตเกี่ยวกับการส่งออกข้าวนั้นมีการเปลี่ยนแปลงน้อย เนื่องจากมูลค่าการค้าระหว่างไทยกับแอฟริกายังมีมูลค่าไม่มาก
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้าข้าว (กรณีศึกษา ไทย-ประเทศอื่น FTA)

ประเด็น	โครงการเตรียมความพร้อมรองรับการเจรจาความตกลงการค้าเสรีทวิภาคี (รายงานเล่มที่ 2) สาขาสินค้า/บริการที่มีการเจรจาใน FTA และยุทธศาสตร์สินค้าเกษตร 23 รายการ	โครงการยุทธศาสตร์การจัดทำ FTA ของไทย
ผลกระทบ	ข้าวเป็นสินค้าเป็นสินค้าที่จัดอยู่ในสินค้าที่มีศักยภาพในเชิงพาณิชย์	สินค้าข้าวมีศักยภาพในการส่งออกไปยังประเทศต่างๆ ได้แก่ แคนาดา บราซิล ชิลี สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส เยอรมันนี อิตาลี สวิตเซอร์แลนด์ นอรเวย์ ไอซ์แลนด์ รัสเซีย ยูเครน และซาอุดิอาระเบีย
ข้อเสนอแนะ	-	-

สินค้ามันสำปะหลัง

สินค้ามันสำปะหลัง (กรณีศึกษา ไทย-จีน AFTA)

ประเด็น	**โครงการศึกษาวิเคราะห์แนวทางการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อรองรับการที่จีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกและการจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน**	**โครงการศึกษาผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้าเสรีอาเซียน-จีน**
ผลกระทบ	มันสำปะหลังไทยในจีนสามารถขยายตัวมากยิ่งขึ้นเนื่องจากราคาที่ถูกลง รวมถึงผลกระทบเชิงบวกในมันสำปะหลังสดหรือแห้ง และมันสำปะหลังอัดเม็ด	มันสำปะหลังไทยในจีนสามารถขยายตัวมากยิ่งขึ้นเนื่องจากราคาที่ถูกลง รวมถึงผลกระทบเชิงบวกในมันสำปะหลังสดหรือแห้ง และมันสำปะหลังอัดเม็ด
ข้อเสนอแนะ	1. ภาครัฐควรมุ่งไปที่การพัฒนาระบบขนส่งทางเรือ เพื่อลดต้นทุนการขนส่งของผู้ประกอบการ 2. ควรทำการประชาสัมพันธ์ในเชิงกว้างและเชิงลึก 3. สนับสนุนการลงทุนตั้งโรงงานแอลกอฮอล์และกรดมะนาวของจีนในไทย 4. ภาคเอกชนต้องมีการรักษามาตรฐานของสินค้า โดยเฉพาะในเรื่องของความสะอาดให้อยู่ในระดับสูง	1. เนื่องจากประเทศไทยมีการผลิตมันสำปะหลังจำนวนมาก ประกอบกับจีนเองก็มีความต้องการสูงอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ภาครัฐควรสนับสนุนให้เกิดความสะดวกต่อการค้า โดยอาจเป็นการลดอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากมาตรการที่มิใช่ภาษี และส่งเสริมให้เกิดความตกลงร่วมกันในการตรวจสอบคุณภาพของมันสำปะหลัง เพื่อให้กระบวนการค้าเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ 2. การปศุสัตว์ของจีนมีบทบาทสำคัญ และจีนเองสามารถนำเข้ามันสำปะหลังไปทำอาหารสัตว์ได้ประมาณร้อยละ 30 ซึ่งสามารถประชาสัมพันธ์ให้มีการนำไปใช้มากขึ้น เพื่อทดแทนข้าวโพด และถั่วเหลือง รวมทั้งควรสนับสนุนให้มีการผสมอาหารสัตว์เพื่อให้ได้สารอาหารตามความต้องการ โดยเป็นการผสมด้วยมันสำปะหลังและวัตถุดิบอื่นๆ เพื่อขยายตลาดของมันสำปะหลังให้มากขึ้น นอกจากนี้การพัฒนาคุณภาพของมันสำปะหลังให้ปราศจากการปนเปื้อนสารเคมีในอัตราที่น้อยลงเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากอาจมีความตระหนักที่เพิ่มสูงขึ้นเมื่อนำมันสำปะหลัง

สินค้ามันสำปะหลัง (กรณีศึกษา ไทย-จีน AFTA) (ต่อ)

ประเด็น	โครงการศึกษาวิเคราะห์แนวทางการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อรองรับการที่จีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกและการจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน	โครงการศึกษาผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้าเสรีอาเซียน-จีน
ข้อเสนอแนะ		ดังกล่าวไปเลี้ยงสัตว์หรือเพื่อการบริโภคของประชาชน 3. เนื่องจากจีนเป็นตลาดเปิดและพร้อมจะนำเข้ามันสำปะหลังจากประเทศต่างๆ ซึ่งในปัจจุบันพบว่า เวียดนามกำลังส่งออกมันสำปะหลังเข้าไปขายยังจีน ภาครัฐไทยจึงควรสนับสนุนให้เกิดการวิจัยและพัฒนามันสำปะหลังให้มีต้นทุนการปลูกที่ลดลง เพื่อรักษาระดับความสามารถในการแข่งขันของไทยต่อไปในอนาคต

สินค้ามันสำปะหลัง (กรณีศึกษา ไทย-อินเดีย FTA)

ประเด็น	โครงการศึกษากลยุทธ์การเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-อินเดีย
ผลกระทบ	สินค้าที่มีศักยภาพในการส่งออก ได้แก่ มันสำปะหลัง
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้ามันสำปะหลัง (กรณีศึกษา ไทย-ญี่ปุ่น FTA)

ประเด็น	โครงการ ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น : ความเป็นมาและภาพรวม
ผลกระทบ	ญี่ปุ่นไม่เปิดตลาดแป้งมันสำปะหลังดิบให้แก่ไทยเนื่องจากญี่ปุ่นเป็นผู้นำเข้าสำคัญของไทยซึ่งจะทำให้สูญเสียโอกาสในการขยายการส่งออก
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้ามันสำปะหลัง (กรณีศึกษา ไทย-เกาหลีใต้ FTA)

ประเด็น	โครงการศึกษาผลกระทบและการกำหนดท่าทีของไทยต่อการจัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่างอาเซียนกับสาธารณรัฐเกาหลี
ผลกระทบ	มันสำปะหลังอัดเม็ดและแป้งมันสำปะหลังเป็นสินค้าที่สามารถเข้าถึงตลาดสาธารณรัฐเกาหลีได้มากขึ้น
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้ามันสำปะหลัง (กรณีศึกษา ไทย-บาห์เรน FTA)

ประเด็น	การศึกษาผลจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-บาห์เรน: กรณีสินค้าเกษตรตอนที่ 01-24
ผลกระทบ	สินค้าเกษตรที่ไทยส่งออกได้เพิ่มขึ้น คือ แป้งจากมันสำปะหลัง เนื่องจากราคาที่ถูกลงและมีค่าความยืดหยุ่นการนำเข้ามากกว่าหนึ่ง
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้ามันสำปะหลัง (กรณีศึกษา ไทย-ประเทศอื่นๆ FTA)

ประเด็น	โครงการยุทธศาสตร์การจัดทำ FTA ของไทย
ผลกระทบ	มันสำปะหลังมีศักยภาพส่งออกไปยังประเทศต่างๆ ได้แก่ เม็กซิโก บราซิล อาเจนตินา สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส เยอรมันนี อิตาลี สวิตเซอร์แลนด์ นอรเวย์ รัสเซีย แอฟริกาใต้ และซาอุดิอาระเบีย
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้าไก่

สินค้าไก่ (กรณีศึกษา ไทย-ออสเตรเลีย)

ประเด็น	ศึกษาผลกระทบการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ไทย – ออสเตรเลีย ต่อสินค้าเกษตรที่สำคัญ
ผลกระทบ	ผลการศึกษาไม่ได้แสดงให้เห็นว่าสินค้าไก่ของไทยได้รับประโยชน์จากการทำ FTA กับออสเตรเลีย เนื่องจากถึงแม้ว่าภาษีของออสเตรเลียจะเป็น 0 ก็ตาม แต่หากออสเตรเลียยังคงใช้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีอย่างเข้มงวดไทยก็ยังคงไม่สามารถส่งสินค้าเข้าไปยังออสเตรเลียได้มากไปกว่าที่เป็นอยู่
ข้อเสนอแนะ	1. เร่งรัดการเจรจากับออสเตรเลียให้ผ่อนคลายมาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษี โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการด้านสุขอนามัย 2. เร่งรัดการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรส่งออกและนำเข้าของไทย และเข้มงวดในการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานของสินค้าเกษตรส่งออกและนำเข้า โดยเพิ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง ด้านปศุสัตว์ และจัดสร้างห้องปฏิบัติงานเพื่อตรวจสอบรับรองคุณภาพมาตรฐานพร้อมอุปกรณ์ที่ทันสมัยให้ทั่วถึง 3. ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้จีนทราบว่า ไทยได้มีการตรวจสอบและรับรองคุณภาพมาตรฐานผลผลิตสินค้าเกษตรตั้งแต่ระดับฟาร์มจนถึงผู้บริโภค 4. ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้เกษตรกรได้เข้าใจถึงการปรับปรุงการผลิตเพื่อรักษาคุณภาพมาตรฐานเพื่อการส่งออก โดยการฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) 5. สร้างความร่วมมือทางการค้าระหว่างภาคเอกชนไทยและภาคเอกชนออสเตรเลีย โดยจัดตั้งบริษัทร่วมทุนการค้าสินค้าเกษตรหรือบริษัทตัวแทนการค้า (Trading Firm) เป็นตัวแทนการค้าและศูนย์ด้านข้อมูลการค้า เพื่อเชื่อมโยงให้ผู้ประกอบการค้าทั้ง 2 ฝ่าย ในการส่งเสริมการส่งออก

สินค้าไก่ (กรณีศึกษา ไทย-จีน)

ประเด็น	การศึกษาโอกาสและผลกระทบจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีน กรณี Early Harvest การเกษตร
ผลกระทบ	- คาดว่าไทยจะส่งออกเพิ่มขึ้นในชิ้นเนื้อและส่วนอื่นของไก่แช่แข็ง เนื่องจากอัตราภาษีนำเข้า 16% ลดลงเหลือ 0% - สำหรับชิ้นชำแหละของไก่แช่เย็นจนแข็ง ในปี 2541 ส่งออกมูลค่าสูงมากถึง 200 ล้านบาท แต่หลังจากนั้น ไม่ส่งออกอีกเลย โดยจีนเก็บภาษีนำเข้า 20% ดังนั้นการลดภาษีลงเหลือ 0% คาดว่าจะส่งผลดีต่อการส่งออกของไทย
ข้อเสนอแนะ	1. เร่งรัดการเจรจากับจีนให้ผ่อนคลายมาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษีที่ใช้กับสินค้าเกษตรของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการด้านสุขอนามัย และสุขอนามัย 2. เร่งรัดการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรส่งออกและนำเข้าของไทย และเข้มงวดในการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานของสินค้าเกษตรส่งออกและนำเข้า โดยเพิ่ม

สินค้าไก่ (กรณีศึกษา ไทย-จีน) (ต่อ)

ประเด็น	การศึกษาโอกาสและผลกระทบจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีน กรณี Early Harvest การเกษตร
ข้อเสนอแนะ	เจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง ด้านปศุสัตว์ และจัดสร้างห้องปฏิบัติงานเพื่อตรวจสอบรับรองคุณภาพมาตรฐานพร้อมอุปกรณ์ที่ทันสมัยให้ทั่วถึง 3. ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้จีนทราบว่า ไทยได้มีการตรวจสอบและรับรองคุณภาพมาตรฐานผลผลิตสินค้าเกษตรตั้งแต่ระดับฟาร์มจนถึงผู้บริโภค

สินค้าไก่ (กรณีศึกษา ไทย-ญี่ปุ่น)

ประเด็น	โครงการวิจัยที่ปรึกษาการวิเคราะห์เจรจาภายใต้ความร่วมมือหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดระหว่างไทย-ญี่ปุ่น	ผลกระทบการจัดตั้งเขตการค้าเสรีต่อสินค้าเกษตรที่สำคัญของไทย กรณีศึกษา ไทย-ญี่ปุ่น
ผลกระทบ	ไทยได้รับประโยชน์จากการทำ FTA กับญี่ปุ่น เมื่อมีการลดภาษีนำเข้าไก่เนื้อลง โดยจะส่งผลให้ญี่ปุ่นนำเข้าไก่เนื้อจากไทยในปริมาณที่เพิ่มขึ้น	- เนื้อไก่แช่เย็นได้รับผลกระทบเชิงบวกในด้านการขยายมูลค่าการค้า จากการที่ญี่ปุ่นยกเลิกการควบคุมปริมาณนำเข้าจะทำให้ไทยส่งออกได้เพิ่มขึ้น - ถ้าอัตราภาษีนำเข้าไก่สดแช่แข็งของญี่ปุ่นลดลงร้อยละ 1 จะทำให้ความต้องการนำเข้าไก่สดแช่แข็งจากไทยของญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.55 - การเจรจาเปิดเสรีการค้าระหว่างไทยและญี่ปุ่น จนถึงขณะนี้ (กันยายน 2546) ยังไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ โดยญี่ปุ่นมีท่าทีที่จะกำหนดให้ไก่เป็นสินค้าอ่อนไหว ขณะที่ไทยพยายามที่จะผลักดันให้มีการเปิดเสรีสินค้าเหล่านี้เพิ่มมากขึ้น
ข้อเสนอแนะ	แนวทางที่จะเป็นไปได้ในการเจรจาก็คือ ควรมี Tariff Quota โดยให้สินค้านำเข้าจากไทยเสียภาษี 0% ในปริมาณที่ประเทศญี่ปุ่นนำเข้าจากประเทศไทยอยู่แล้ว โดยอาจใช้พื้นฐานจากปริมาณการนำเข้าเฉลี่ยย้อนหลังในช่วง 3 ปีที่ผ่านมากล่าวคือปี 2544-2546 และให้ประเทศไทยรักษา Market Share ประมาณ 40% ของปริมาณนำเข้า โดยมี Quota Growth ปีละประมาณ 3-5% ซึ่งคิดจากปริมาณการผลิตเฉลี่ยที่ลดลงโดยเฉพาะในระยะ 10 ปีที่ผ่านมาของประเทศญี่ปุ่นและปริมาณการบริโภคเพิ่มขึ้นประมาณปีละ 3%	1. การเปิดเสรีการค้าควรเจรจาทั้งด้านมาตรการที่เป็นภาษีและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีไปพร้อมกัน เพื่อให้สามารถลด/เลิกอุปสรรคทางการค้าและเร่งรัดการดำเนินการมาตรฐานสินค้าเกษตร โดยเฉพาะมาตรฐานด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและสัตว์สำหรับสินค้าเกษตรและอาหาร 2. ต้องกำกับดูแลปัญหาสารตกค้างอย่างจริงจัง 3. ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดทำเขตปลอดโรคเพื่อส่งออกในสินค้าปศุสัตว์ ก็จะทำให้การส่งออกสินค้าเกษตรไทยขยายตัวได้อีกมาก

สินค้าไก่ (กรณีศึกษา ไทย-เกาหลีใต้)

ประเด็น	การศึกษาผลการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ไทย – สาธารณรัฐเกาหลี : กรณีสินค้าเกษตร ตอนที่ 01-24	การศึกษาผลกระทบและการกำหนดท่าทีไทยต่อการจัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่างอาเซียนกับสาธารณรัฐเกาหลี
ผลกระทบ	- สินค้าประเภทเนื้อสัตว์ใช้บริโภค ไทยได้รับผลกระทบด้านบวกโดยคาดว่ามีสินค้าที่สำคัญที่เข้าถึงตลาดได้มากขึ้น ได้แก่ ชิ้นเนื้อและส่วนอื่นของไก่แช่แข็ง จากการลดอัตราภาษีลงจาก 20% เหลือ 0% - สินค้าประเภทของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา ไทยได้รับผลกระทบด้านบวก โดยคาดว่ามีสินค้าที่สำคัญที่เข้าถึงตลาดได้มากขึ้น ได้แก่ เนื้อไก่ปรุงแต่ง จากการลดอัตราภาษีลงจาก 72% เหลือ 0% และไทยมีศักยภาพในการผลิตสินค้าดังกล่าว	- ชิ้นเนื้อและส่วนอื่นของไก่แช่แข็งเป็นสินค้าที่สำคัญที่เข้าถึงตลาดได้มากขึ้น โดยเกาหลีใต้เก็บอัตราภาษีนำเข้า 20% ดังนั้นการลดอัตราภาษีลงเหลือ 0% คาดว่าจะทำให้ไทยมีโอกาสในการส่งออกมากขึ้น ทั้งนี้ภาครัฐจะต้องมีการเจรจามาตรการกีดกันทางการค้าด้านสุขอนามัยควบคู่ไปด้วย - เนื้อไก่ปรุงแต่ง เป็นสินค้าที่สำคัญที่เข้าถึงตลาดได้มากขึ้น โดยเกาหลีใต้เก็บอัตราภาษีนำเข้า 72% ดังนั้นการลดอัตราภาษีลงเหลือ 0% คาดว่าจะทำให้การส่งออกเพิ่มขึ้น เนื่องจากไทยมีศักยภาพในการผลิตสินค้าดังกล่าว
ข้อเสนอแนะ	1. ภาครัฐจะต้องมีการเจรจามาตรการกีดกันทางการค้าด้านสุขอนามัยควบคู่ไปด้วยและไม่โปร่งใสในสินค้าไก่แช่แข็ง 2. การเชิญเจ้าหน้าที่หน่วยงานตรวจสอบมาตรฐานสุขอนามัยพืชและสัตว์ และสาธารณสุขเยือนไทย เพื่อสร้างความมั่นใจในระบบการตรวจสอบและรับรองคุณภาพของสินค้าไทยที่จะส่งออกไปเกาหลีใต้ 3. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการส่งออกเพื่อประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์สินค้าไทย เช่น การจัดกิจกรรมทางการค้า การเข้าร่วมงานแสดงสินค้านานาชาติในเกาหลี 4. สร้างความคุ้นเคยกับผู้นำเข้า โดยการจัดคณะผู้แทนการค้า ผู้นำเข้ารายสำคัญและสื่อมวลชนเดินทางมาเยือนงานแสดงสินค้าในประเทศไทย รวมทั้งการจัดคณะผู้ส่งออกไทย เดินทางมาพบปะสร้างความสัมพันธ์กับผู้นำเข้าหรือผู้ค้าสำคัญในเกาหลีใต้ เป็นต้น	

สินค้าไก่ (กรณีศึกษา ไทย-บาห์เรน)

ประเด็น	การศึกษาผลการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ไทย – บาห์เรน : กรณีสินค้าเกษตร ตอนที่ 01-24
ผลกระทบ	ชิ้นเนื้อและส่วนอื่นของไก่แช่แข็งคาดว่าจะมีการส่งออกเพิ่มขึ้น โดยในช่วงปี 2544-2546 มูลค่าส่งออกอยู่ระหว่าง 0-2.3 ล้านบาทและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นชัดเจนในปี 2546 โดยปัจจุบันบาห์เรนเก็บอัตราภาษีนำเข้าร้อยละ 5 ดังนั้นการลดภาษีลงเหลือร้อยละ 0 คาดว่าจะทำให้ไทยมีโอกาสส่งออกได้เพิ่มขึ้น
ข้อเสนอแนะ	1. ขยายพื้นที่การผลิตของสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพการส่งออกโดยการกำหนดเขตการส่งเสริมการผลิตเพื่อส่งออก ทั้งนี้รัฐบาลต้องให้การส่งเสริมและสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานเกษตร ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร และการตรวจสอบและรับรองคุณภาพมาตรฐานให้แก่เกษตรกรในเขตฯ อย่างจริงจัง 2. เร่งรัดการเจรจากับบาห์เรนให้ผ่อนคลายหรือยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษีที่ใช้กับสินค้าเกษตรของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการด้านสุขอนามัย โดยต้องให้ความสำคัญในลำดับที่มาก่อนการเจรจาด้านภาษี 3. เร่งรัดการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร 4. รัฐต้องเน้นการวิจัยและพัฒนาด้านการเกษตร ได้แก่ การปรับปรุงพันธุ์พืชและสัตว์ ให้หลากหลายเพื่อการผลิตสินค้าใหม่ๆ เทคโนโลยีก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว เทคโนโลยีด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์และการบรรจุภัณฑ์ รวมทั้งการวิจัยด้าน GMOs ของสินค้าเกษตรเพื่อเตรียมการรองรับการขยายการส่งออกในอนาคต 5. สร้างความร่วมมือทางการค้าระหว่างภาคเอกชนไทยและภาคเอกชนบาห์เรน โดยจัดตั้งบริษัทร่วมทุนการค้าสินค้าเกษตรหรือบริษัทตัวแทนการค้า (Trading Firm) เป็นตัวแทนการค้าด้านข้อมูลการค้า เชื่อมโยงให้ผู้ประกอบการค้าทั้ง 2 ฝ่าย เพื่อส่งเสริมการส่งออก 6. สิ่งสำคัญที่สุดที่รัฐบาลไทยจะต้องทำเป็นลำดับแรกหากหวังที่จะใช้บาห์เรนเป็นประตูสู่การค้า (Gateway) ไปยังประเทศต่างๆ ในกลุ่ม GCC ก็คือ ต้องขยายการจัดทำเขตการค้าเสรีจากไทย-บาห์เรน ไปเป็นไทย-กลุ่มประเทศ GCC ซึ่งนอกจากจะเป็นการแก้ไขการติดปัญหาแหล่งกำเนิดสินค้า (ROO)แล้ว ยังจะได้ขนาดของประเทศคู่ค้าที่เพิ่มขึ้นอีกด้วย

สินค้าไก่ (กรณีศึกษา ไทย-ประเทศที่คาดว่าจะเป็นคู่เจรจา)

ประเด็น	โครงการยุทธศาสตร์การจัดทำ FTA ของไทย
ผลกระทบ	ชิ้นเนื้อและส่วนอื่นของสัตว์ปีกแช่เย็นจนแข็ง (HS 020714) มีศักยภาพส่งออกไปยังประเทศแอฟริกาใต้
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้ากุ้ง

สินค้ากุ้ง (กรณีศึกษา ไทย-อินเดีย)

ประเด็น	โครงการศึกษากลยุทธ์การเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรี ไทย-อินเดีย
ผลกระทบ	- กุ้งกุลาดำแช่แข็งเป็นสินค้าที่มีศักยภาพในการนำเข้าจากอินเดียมาไทยและเป็นสินค้าเกษตรที่อยู่ในกลุ่ม Star1 (เป็นสินค้าที่มีศักยภาพสูงสุด และส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่เกิดใหม่ในช่วงปี 2542-2546) - กุ้งแช่แข็งเป็นสินค้าที่มีศักยภาพในการนำเข้าจากอินเดียมาไทยและเป็นสินค้าในกลุ่ม Cash Cow (เป็นสินค้าที่มีศักยภาพรองลงมาจากกลุ่ม Star และเป็นสินค้าที่มีศักยภาพในการขยายการค้าได้อย่างรวดเร็ว หากมีการเปิดเสรี เพราะเป็นสินค้าที่ติดตลาดในอินเดียอย่างมั่นคงพอควร ผู้ประกอบการรู้จักช่องทางในการค้าดี สามารถทำการแข่งขัน ได้ในตลาด และสินค้าเป็นที่รู้จักแก่ผู้บริโภคแล้ว นอกจากนี้ส่วนใหญ่เป็นสินค้ามีอยู่เดิมในตลาด แต่อัตราเติบโตลดลง)
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้ากุ้ง (กรณีศึกษา ไทย-ออสเตรเลีย)

ประเด็น	ศึกษาผลกระทบการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ไทย – ออสเตรเลีย ต่อสินค้าเกษตรที่สำคัญ	โครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ฉบับที่ 2 อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป อุตสาหกรรมเหล็ก และผลิตภัณฑ์เหล็ก
ผลกระทบ	- ผลการศึกษาไม่ได้แสดงให้เห็นว่าสินค้ากุ้งของไทยได้รับประโยชน์จากการทำ FTA กับออสเตรเลีย - ผลการศึกษาแสดงให้เห็นการถึงปัญหาและอุปสรรคว่า สินค้ากุ้งของไทยยังไม่ได้มาตรฐานการส่งออก และมีปัญหาสารตกค้าง เนื่องจากยังมีเกษตรกรไม่ปฏิบัติตามวิธีการเกษตรดีที่เหมาะสม (Good Agriculture Practice : GAP) นอกจากนี้การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรส่งออกของไทยยังไม่มีความ	- ผลกระทบจากการเจรจาลดภาษี ไม่มีผลต่ออุตสาหกรรมกุ้งแปรรูป เนื่องจากออสเตรเลียไม่เก็บภาษีขาเข้า - จากแบบจำลองไม่พบว่าราคาเป็นปัจจัยที่กำหนดปริมาณการนำเข้ากุ้งแปรรูปของออสเตรเลียอย่างมีนัยสำคัญ - จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการเห็นว่าการลดภาษีไม่มีผลกระทบใดๆ เนื่องจากอัตราภาษีอยู่ที่ร้อยละ 0 อยู่แล้ว

สินค้ากุ้ง (กรณีศึกษา ไทย-ออสเตรเลีย) (ต่อ)

ประเด็น	ศึกษาผลกระทบการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ไทย – ออสเตรเลีย ต่อสินค้าเกษตรที่สำคัญ	โครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ฉบับที่ 2 อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป อุตสาหกรรมเหล็ก และผลิตภัณฑ์เหล็ก
ผลกระทบ	ชัดเจนและการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าส่งออกยังขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดห้องปฏิบัติการ อุปกรณ์ตรวจสอบ และเจ้าหน้าที่ชำนาญเฉพาะทางวิทยาศาสตร์ด้านประมงอีกด้วย	- จากการสัมภาษณ์ผู้ผลิตกุ้งแปรรูป คาดว่าจะมีผลกระทบต่อผู้ผลิตไม่มากนัก เนื่องจากออสเตรเลียนำเข้ากุ้งแปรรูปจากไทยมากเป็นอันดับหนึ่งอยู่แล้ว ประกอบกับไม่ได้มีการแข่งขันด้านราคา แต่จะใช้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความแปลกใหม่และหลากหลายเป็นจุดขาย
ข้อเสนอแนะ	1. เร่งรัดการเจรจากับออสเตรเลียให้ผ่อนคลายมาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษี โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการด้านสุขอนามัย 2. เร่งรัดการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรส่งออกและนำเข้าของไทย และเข้มงวดในการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานของสินค้าเกษตรส่งออกและนำเข้า โดยเพิ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง ด้านปศุสัตว์ และจัดสร้างห้องปฏิบัติงานเพื่อตรวจสอบรับรองคุณภาพมาตรฐานพร้อมอุปกรณ์ที่ทันสมัยให้ทั่วถึง 3. ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้ออสเตรเลียทราบว่า ไทยได้มีการตรวจสอบและรับรองคุณภาพมาตรฐานผลผลิตสินค้าเกษตรตั้งแต่ระดับฟาร์มจนถึงผู้บริโภค 4. ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้เกษตรกรได้เข้าใจถึงการปรับปรุงการผลิตเพื่อรักษาคุณภาพมาตรฐานเพื่อการส่งออก โดยการฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) 5. สร้างความร่วมมือทางการค้าระหว่างภาคเอกชนไทยและภาคเอกชน	1. ออสเตรเลียเป็นตลาดที่น่าสนใจ น่าจะหาทางสนับสนุนให้เกิดการค้าเพิ่มขึ้นเพื่อกระจายตลาดสินค้ากุ้ง เนื่องจากสัดส่วนมูลค่าการส่งออกกุ้งแปรรูปไปยังออสเตรเลียอยู่ในระดับประมาณร้อยละ 2.25 ของการส่งออกกุ้งแปรรูปทั้งหมด 2. ในกลุ่มสินค้าอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปนั้น ราคามิใช่ปัจจัยหลักในการส่งออกสินค้าไปยังออสเตรเลีย แต่บทบาทของมาตรการที่มิใช่ภาษีจะมีความสำคัญทางการค้าเพิ่มขึ้น ทางไทยจึงควรมีหน่วยงานที่คอยติดตามมาตรการจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ (AQIS) ให้มีความชัดเจน และคอยติดตามการกำหนดมาตรฐานใหม่ๆ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส รวมทั้งปรับปรุงการออกใบรับรองสินค้าให้มีความรวดเร็วเพื่อลดความเสียหายแก่ผู้ส่งออก 3. สำหรับภาคเอกชนยังสามารถขยายตลาดสินค้าในออสเตรเลียเพิ่มขึ้นโดยเน้นสินค้าระดับบนที่มีมูลค่าเพิ่มสูง

สินค้ากุ้ง (กรณีศึกษา ไทย-ออสเตรเลีย) (ต่อ)

ประเด็น	ศึกษาผลกระทบการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ไทย – ออสเตรเลีย ต่อสินค้าเกษตรที่สำคัญ	โครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ฉบับที่ 2 อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป อุตสาหกรรมเหล็ก และผลิตภัณฑ์เหล็ก
ข้อเสนอแนะ	ออสเตรเลีย โดยจัดตั้งบริษัทร่วมทุนการค้าสินค้าเกษตรหรือบริษัทตัวแทนการค้า (Trading Firm) เป็นตัวแทนการค้าและศูนย์ด้านข้อมูลการค้า เพื่อเชื่อมโยงให้ผู้ประกอบการค้าทั้ง 2 ฝ่าย ในการส่งเสริมการส่งออก	

สินค้ากุ้ง (กรณีศึกษา ไทย-นิวซีแลนด์)

ประเด็น	ความตกลงการค้าเสรี ไทย – นิวซีแลนด์ Thailand – New Zealand Closer Economic Partnership
ผลกระทบ	- กุ้งเป็นสินค้าเกษตรส่งออกของไทยที่จะได้รับประโยชน์ โดยเป็นกลุ่มสินค้าที่ไทยมีศักยภาพและยังมีภาษีอยู่ เช่น กุ้งที่ปรุงแต่งหรือทำไว้ไม่ให้เสีย (H.S. 160520) อัตราภาษีของนิวซีแลนด์ ณ วันที่ 1 มิ.ย. 47 เท่ากับ6.5% แต่ภายหลังจากได้จัดทำความตกลงฯ เสร็จสิ้นเมื่อพฤศจิกายน 2547 ซึ่งมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 กรกฎาคม 2548 ส่งผลให้อัตราภาษีของกุ้งที่ปรุงแต่งหรือทำไว้ไม่ให้เสียเท่ากับ 0% - ไทยจะได้รับหลักประกันว่าภาษีของนิวซีแลนด์ทั้งหมดจะเป็น 0 ถาวร แม้ว่าปัจจุบันภาษีส่วนใหญ่ของนิวซีแลนด์จะเป็น 0 อยู่แล้วก็ตาม เช่นในกรณีของกุ้งแช่แข็ง เป็นต้น
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้ากุ้ง (กรณีศึกษา ไทย-จีน)

ประเด็น	การศึกษาโอกาสและผลกระทบจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีน กรณี Early Harvest
ผลกระทบ	- ผลกระทบจากการลดภาษีนำเข้า 1) การส่งออกกุ้งแช่เย็นจนแข็ง จีนเก็บอัตราภาษีนำเข้า 17.5% ดังนั้นการลดภาษีลงเหลือ 0% คาดว่าจะทำให้ไทยมีโอกาสส่งออกได้เพิ่มขึ้น 2) การส่งออกกุ้งอื่นๆ มีชีวิตสดหรือแช่เย็น จีนเก็บอัตราภาษีนำเข้า 24% ดังนั้นการลดภาษีลงเหลือ 0% คาดว่าจะทำให้การส่งออกของไทยมากขึ้น 3) การนำเข้ากุ้งแช่เย็นจนแข็ง โดยไทยเก็บอัตราภาษีนำเข้า 5% ดังนั้นการลดภาษีลงเหลือ 0% คาดว่าจะทำให้ไทยนำเข้าเพิ่มขึ้น (แต่มีมูลค่าการนำเข้าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับการส่งออกของไทยไปจีนในช่วงเวลาเดียวกัน) เนื่องจากจีนมีการผลิตภายในประเทศเพิ่มขึ้นประกอบกับไทยนำเข้าเป็นวัตถุดิบมาแปรรูปเพื่อการส่งออก ในขณะที่การผลิตของไทยประสบปัญหาโรคระบาดและสารตกค้างในสินค้า เพิ่มขึ้น - ผลกระทบของมาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษี คือ หากได้มีการผ่อนคลายหรือยกเลิกมาตรการสุขอนามัยที่เข้มงวด คาดว่าจะทำให้แนวโน้มการส่งออกเพิ่มขึ้น
ข้อเสนอแนะ	1. ในระยะสั้น - เร่งรัดการเจรจากับจีนให้ผ่อนคลายมาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษีที่ใช้กับสินค้าเกษตรของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการด้านสุขอนามัย และสุขอนามัย - เร่งรัดการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรส่งออกและนำเข้าของไทย และเข้มงวดในการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานของสินค้าเกษตรส่งออกและนำเข้า โดยเพิ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง ด้านปศุสัตว์ และจัดสร้างห้องปฏิบัติงานเพื่อตรวจสอบรับรองคุณภาพมาตรฐานพร้อมอุปกรณ์ที่ทันสมัยให้ทั่วถึง - ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้จีนทราบว่า ไทยได้มีการตรวจสอบและรับรองคุณภาพมาตรฐานผลผลิตสินค้าเกษตรตั้งแต่ระดับฟาร์มจนถึงผู้บริโภค - ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้เกษตรกรได้เข้าใจถึงการปรับปรุงการผลิตเพื่อรักษาคุณภาพมาตรฐาน โดยการฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) 2. ในระยะยาว - วิจัยและพัฒนาด้านการเกษตร ได้แก่ การปรับปรุงพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ ให้หลากหลายเพื่อการผลิตสินค้าใหม่ๆ เทคโนโลยีก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว เทคโนโลยีด้านการแปรรูป และบรรจุภัณฑ์ รวมทั้งการวิจัยด้าน GMOs ของสินค้าเกษตรเพื่อเตรียมการรองรับการแข่งขันในอนาคต

สินค้ากุ้ง (กรณีศึกษา ไทย-ญี่ปุ่น)

ประเด็น	ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น : ความเป็นมาและภาพรวม	ผลกระทบการจัดตั้งเขตการค้าเสรีต่อสินค้าเกษตรที่สำคัญของไทย กรณีศึกษา ไทย-ญี่ปุ่น
ผลกระทบ	สรุปสาระสำคัญของการเจรจาความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย ญี่ปุ่นครั้งที่ 9 ว่า ทั้งสองฝ่ายจะยกเลิกภาษีนำเข้าของรายการสินค้าเกษตร ภายใน 10 ปี หลังความตกลงมีผลบังคับใช้ โดยกุ้งแช่เย็น แช่แข็ง กุ้งที่ผ่านกรรมวิธีถนอมอาหารหรือแปรรูปหรือต้ม ญี่ปุ่นยกเลิกภาษีในวันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้	กุ้งแช่เย็นแช่แข็งเป็นสินค้าเกษตรที่ไทยได้รับผลกระทบเชิงบวกในด้านการขยายมูลค่าการค้า จากการที่ญี่ปุ่นมีการกำหนดโควตานำเข้ากุ้งแช่เย็นแช่แข็ง ดังนั้น การยกเลิกการควบคุมปริมาณนำเข้าจะทำให้สินค้าเหล่านี้ส่งออกได้เพิ่มขึ้น แต่ต้องรักษาคุณภาพสินค้าและแก้ปัญหาสารตกค้างให้ลดลงเพื่อช่วยให้การส่งออกได้มากขึ้นอีก
ข้อเสนอแนะ	-	1 สินค้าเกษตรที่ปัจจุบันมีมูลค่าส่งออกไปญี่ปุ่นมากและมีศักยภาพเพิ่มขึ้นได้อีก ซึ่งอาจมีปัญหาสารตกค้าง เช่น ไก่สดแช่เย็น กุ้ง อาหารทะเลแปรรูปต่างๆ ต้องให้ความสำคัญในการกำกับดูแลคุณภาพอย่างจริงจัง 2 ดูแลและควบคุมการใช้สารเคมีในสินค้าในสินค้าเกษตรให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เพื่อมิให้เกิดผลตกค้างในสินค้า ประชาสัมพันธ์และสร้างภาพลักษณ์ของสินค้าเกษตรไทย 3 ในกรณีที่ยังไม่สามารถเจรจาให้ญี่ปุ่นลด/เลิกมาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษีได้ในทันที ไทยจะต้องเร่งจัดทำมาตรฐานด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและสัตว์สำหรับสินค้าเกษตรนำเข้าและส่งออก เพื่อสามารถรองรับการเปิดการค้าเสรีกับทุกประเทศซึ่งไม่ใช่เฉพาะกับญี่ปุ่นเพียงประเทศเดียว

สินค้ากุ้ง (กรณีศึกษา ไทย-เกาหลีใต้)

ประเด็น	การศึกษาผลการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ไทย – สาธารณรัฐเกาหลี : กรณีสินค้าเกษตร ตอนที่ 01-24	การศึกษาผลกระทบและการกำหนดท่าทีไทยต่อการจัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่างอาเซียนกับสาธารณรัฐเกาหลี
ผลกระทบ	- กุ้งแช่เย็นจนแข็งเป็นสินค้าที่ไทยได้รับผลกระทบด้านบวกโดยคาดว่ามีสินค้าที่สำคัญที่เข้าถึงตลาดได้มากขึ้น โดยเกาหลีใต้เก็บอัตราภาษีนำเข้า 14% ดังนั้นการลดภาษีลงเหลือ 0% และลดมาตรการกีดกันการนำเข้าด้านสุขอนามัย คาดว่าจะทำให้ไทยส่งออกได้เพิ่มขึ้น - กุ้งปรุงแต่ง เกาหลีใต้เก็บอัตราภาษีนำเข้า 20% ดังนั้นการลดอัตราภาษีลง คาดว่าผลจากราคาที่ลดลงจะทำให้การส่งออกเพิ่มขึ้น พร้อมกันนี้ไทยจะต้องรักษาคุณภาพการผลิตเพื่อป้องกันประเทศเวียดนามในการแย่งส่วนแบ่งตลาดในเกาหลีด้วย - คาดว่าแนวโน้มไทยยังคงได้เปรียบดุลการค้า และมีแนวโน้มของการเกินดุลเพิ่มขึ้นหากไทยประสบผลสำเร็จในการเจรจามาตรการกีดกันทางด้านสุขอนามัย และปัญหาด้านการจัดเก็บภาษี ซึ่งกุ้งแช่แข็งภาษีปกติร้อยละ 20 ถูกเรียกเก็บ Adjustment duty ร้อยละ 35	- กุ้งแช่เย็นจนแข็ง ในช่วงปี 2545- 2546 มูลค่าส่งออกอยู่ระหว่าง 1,073-1,342 ล้านบาท ซึ่งเกาหลีใต้เก็บอัตราภาษีนำเข้า 14% ดังนั้นการลดภาษีลงเหลือ 0% และลดมาตรการกีดกันการนำเข้าด้านสุขอนามัย คาดว่าจะทำให้ไทยส่งออกได้เพิ่มขึ้น - กุ้งอื่นๆแช่เย็นจนแข็ง ในช่วงปี 2544-2546 ไทยนำเข้ามูลค่า 21-43 ล้านบาท ซึ่งน้อยมากเมื่อเทียบกับการส่งออกของไทยไปเกาหลีใต้ โดยไทยเก็บอัตราภาษีนำเข้า 5% ดังนั้นการลดภาษีลงเหลือ 0% คาดว่าจะทำให้ไทยนำเข้าเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น - กุ้งปรุงแต่งในช่วงปี 2544 มูลค่าส่งออก 439 ล้านบาท ก่อนที่จะลดลงเหลือ 383 ล้านบาท ในปี 2545 และเพิ่มขึ้นเป็น 587 ล้านบาท ในปี 2546 โดยเกาหลีใต้เก็บอัตราภาษีนำเข้า 20% ดังนั้นการลดอัตราภาษีลงคาดว่าผลจากราคาที่ลดลงจะทำให้การส่งออกเพิ่มขึ้น พร้อมกันนี้ไทยจะต้องรักษาคุณภาพการผลิตเพื่อป้องกันประเทศเวียดนามในการแย่งส่วนแบ่งตลาดในเกาหลีด้วย - คาดว่าแนวโน้มไทยยังคงได้เปรียบดุลการค้าและมีแนวโน้มของการเกินดุลเพิ่มขึ้นหากไทยประสบผลสำเร็จในการเจรจามาตรการกีดกันทางด้านสุขอนามัย และปัญหาด้านการจัดเก็บภาษี ซึ่งกุ้งแช่แข็งภาษีปกติร้อยละ 20 ถูกเรียกเก็บ Adjustment duty ร้อยละ 35

สินค้ากุ้ง (กรณีศึกษา ไทย-เกาหลีใต้) (ต่อ)

ประเด็น	การศึกษาผลการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ไทย – สาธารณรัฐเกาหลี : กรณีสินค้าเกษตร ตอนที่ 01-24	โครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าการศึกษาผลกระทบและการกำหนดท่าทีไทยต่อการจัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่างอาเซียนกับสาธารณรัฐเกาหลี
ข้อเสนอแนะ	1) การสร้างความสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนการเยือนทั้งในภาครัฐและเอกชนของทั้งสองฝ่าย เช่น การพบปะเจรจาของรัฐมนตรีทั้ง 2 ฝ่าย หรือการประชุมรัฐมนตรีการค้า การพบปะหารือทวิภาคีในโอกาสต่างๆ เพื่อเจรจา หาทางแก้ไขอุปสรรคการค้าระหว่างกัน การจัดคณะผู้แทนการค้าซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารระดับสูงของรัฐ สมาคมการค้า และผู้ส่งออก เยือนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าของเกาหลี หรือเชิญหน่วยงานเหล่านี้เยือนไทย 2) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการส่งออกเพื่อประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์สินค้าไทยและสร้างความคุ้นเคยกับผู้นำเข้า เช่น การจัดกิจกรรมทางการค้า การเข้าร่วมงานแสดงสินค้านานาชาติในเกาหลี การจัดคณะผู้แทนการค้าผู้นำเข้ารายสำคัญ และสื่อมวลชนเดินทางมาเยือนงานแสดงสินค้าในประเทศไทย รวมทั้งการจัดคณะผู้ส่งออกไทย เดินทางมาพบปะสร้างความสัมพันธ์กับผู้นำเข้าหรือผู้ค้าสำคัญในเกาหลีใต้	

สินค้ากุ้ง (กรณีศึกษา ไทย-บาห์เรน)

ประเด็น	การศึกษาผลการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ไทย – บาห์เรน : กรณีสินค้าเกษตร ตอนที่ 01-24
ผลกระทบ	สินค้าเกษตรที่ไทยส่งออกได้เพิ่มขึ้น คือ กุ้งอื่นๆ แช่เย็นจนแข็ง โดยที่กุ้งอื่นๆ แช่เย็นจนแข็ง ในช่วงปี 2544-2546 มูลค่าส่งออกอยู่ระหว่าง 0-2.4 ล้านบาทและมีอัตราเพิ่มขึ้นตลอด โดยเพิ่มขึ้นจากไม่มีการส่งออก ในปี 2544 เป็นส่งออก 0.5 ล้านบาท และ 2.4 ล้านบาท ในปี 2545 และ 2546 ตามลำดับ ซึ่งบาห์เรนเก็บอัตราภาษีนำเข้าร้อยละ 5 ดังนั้นการลดภาษีลงเหลือร้อยละ 0 คาดว่าจะทำให้ไทยมีโอกาสส่งออกได้เพิ่มขึ้น
ข้อเสนอแนะ	1. ขยายพื้นที่การผลิตของสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพการส่งออกโดยการกำหนดเขตการส่งเสริมการผลิตเพื่อส่งออก ทั้งนี้รัฐบาลต้องให้การส่งเสริมและสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานเกษตร ถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตร และการตรวจสอบและรับรองคุณภาพมาตรฐานให้แก่เกษตรกรในเขตอย่างจริงจัง 2. เร่งรัดการเจรจากับบาห์เรนให้ผ่อนคลายหรือยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษีที่ใช้กับสินค้าเกษตรของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการด้านสุขอนามัย โดยต้องให้ความสำคัญในลำดับที่มาก่อนการเจรจาด้านภาษี 3. เร่งรัดการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร 4. รัฐต้องเน้นการวิจัยและพัฒนาด้านการเกษตร ได้แก่ การปรับปรุงพันธุ์พืชและสัตว์ ให้หลากหลายเพื่อการผลิตสินค้าใหม่ๆ เทคโนโลยีก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว เทคโนโลยีด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์และการบรรจุภัณฑ์ รวมทั้งการวิจัยด้าน GMOs ของสินค้าเกษตรเพื่อเตรียมการรองรับการขยายการส่งออกในอนาคต 5. สร้างความร่วมมือทางการค้าระหว่างภาคเอกชนไทยและภาคเอกชนบาห์เรน โดยจัดตั้งบริษัทร่วมทุนการค้าสินค้าเกษตรหรือบริษัทตัวแทนการค้า (Trading Firm) เป็นตัวแทนการค้าด้านข้อมูลการค้า เชื่อมโยงให้ผู้ประกอบการค้าทั้ง 2 ฝ่าย เพื่อส่งเสริมการส่งออก 6. สิ่งสำคัญที่สุดที่รัฐบาลไทยจะต้องทำเป็นลำดับแรกหากหวังที่จะใช้บาห์เรนเป็นประตูสู่การค้า (Gateway) ไปยังประเทศต่างๆ ในกลุ่ม GCC ก็คือ ต้องขยายการจัดทำเขตการค้าเสรีจากไทย-บาห์เรน ไปเป็นไทย-กลุ่มประเทศ GCC ซึ่งนอกจากจะเป็นการแก้ไขการติดปัญหาแหล่งกำเนิดสินค้า (ROO)แล้ว ยังจะได้ขนาดของประเทศคู่ค้าที่เพิ่มขึ้นอีกด้วย

สินค้ากุ้ง (กรณีศึกษา ไทย-ประเทศที่คาดว่าจะเป็นคู่เจรจา)

ประเด็น	โครงการศึกษายุทธศาสตร์การจัดทำ FTA ของไทย
ผลกระทบ	กุ้งแช่แข็งเอาเปลือกออกหรือไม่ก็ตาม (HS 030613) และกุ้งปรุงแต่ง (HS 160520) มีศักยภาพส่งออกไปยังประเทศแอฟริกาใต้
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้าโคนม

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-อินเดีย)

ประเด็น	โครงการศึกษากลยุทธ์การเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรี ไทย-อินเดีย
ผลกระทบ	ผลิตภัณฑ์จากนมเป็นสินค้าเกษตรที่สำคัญที่ไทยนำเข้าจากอินเดีย แต่ไม่ได้กล่าวถึงศักยภาพของผลิตภัณฑ์จากนมว่าจัดอยู่ในสินค้ากลุ่มใด
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-ออสเตรเลีย)

ประเด็น	โครงการศึกษาวิเคราะห์ความพร้อมของไทยในการทำข้อตกลงการค้าเสรี	โครงการศึกษายุทธศาสตร์การทำ FTA ของไทย
ผลกระทบ	ผลิตภัณฑ์นมเป็นภาคการผลิตที่ได้รับผลกระทบในด้านลบจากการนำเข้าเพื่อทดแทนการผลิตภายในประเทศ (Substitution Effect)	นมและผลิตภัณฑ์มีการนำเข้าจริงเพิ่มขึ้น 22.9% ซึ่งมีการเติบโตที่สูงกว่าในปี 2547 (16.0%) ซึ่งมีความชัดเจนว่าออสเตรเลียมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงกว่าผู้ผลิตไทย
ข้อเสนอแนะ	-	- ภาครัฐจักต้องดำเนินมาตรการทั้งในด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้าและศักยภาพผู้ผลิตภายในรวมถึงการใช้ประโยชน์จากความแข็งแรงของอุตสาหกรรมของประเทศคู่เจรจามาสร้างความร่วมมือในลักษณะที่ก่อประโยชน์ต่อการพัฒนาโคนมของไทย - FTA ที่ไทยทำกับออสเตรเลียส่งผลให้ไทยทยอยเปิดตลาดนม ภาครัฐต้องเร่งดำเนินมาตรการรองรับผลกระทบภายใน 15 ปี นับจากปี 2548 อย่างจริงจัง - กระตุ้นอุปสงค์ โดยรณรงค์ให้คนไทยดื่มนมสด/นมพร้อมดื่ม ที่ทำมาจากน้ำนม

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-ออสเตรเลีย) (ต่อ)

ประเด็น	โครงการศึกษาวิเคราะห์ความพร้อมของไทยในการทำข้อตกลงการค้าเสรี	โครงการศึกษายุทธศาสตร์การทำ FTA ของไทย
ข้อเสนอแนะ	-	ดิบ ที่ผลิตในประเทศที่ได้คุณภาพและมาตรฐานสากล - จัดระบบการจัดสรรนมโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ - ผ่อนปรนกฎระเบียบให้เอื้อต่อเกษตรกรสามารถบริหารต้นทุนการผลิตให้ลดลงได้ในทันที เช่น การนำเข้าปัจจัยการผลิตที่สำคัญ การขนส่งอาหารหยาบ และการจัดเก็บภาษีเงินได้ที่ยังไม่หักค่าใช้จ่ายในอัตราก้าวหน้า เป็นต้น - ปรับปรุงบำรุงพันธุ์โคนม อาหารหยาบ และใช้อาหารข้นเท่าที่จำเป็น - กำหนดกฎเกณฑ์และจัดระบบการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในประเทศเพื่อบริหารจัดการในด้านอุปทานให้สอดรับกับด้านอุปสงค์ - ในระยะยาว ควรปรับราคารับซื้อนมดิบที่ 12.50 บาท/ก.ก. โดยกำหนดสูตรราคาให้อิงกับราคาในตลาดโลก โดยค่อยๆ ปรับตัวหรือมีความยืดหยุ่นและในที่สุดเคลื่อนไหวตามกลไกตลาด ดังนั้น หากเกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตลงได้และเมื่อราคานมในตลาดโลกอยู่ในช่วงขาลง ผู้ผลิตที่มีต้นทุนต่ำเท่านั้นที่จะยืนหยัดอยู่ได้ - ร่วมมือกับประเทศ ออสเตรเลีย ในการพัฒนาอุตสาหกรรมนมไทยให้ขยายตลาดในประเทศและตลาดประเทศใกล้เคียงในภูมิภาคได

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-ออสเตรเลีย) (ต่อ)

ประเด็น	**โครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำความตกลงว่าด้วยความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้น (CER – FTA) ไทย – ออสเตรเลีย**	**ความตกลงการค้าเสรี ไทย – ออสเตรเลีย โอกาสส่งออกของไทย**
ผลกระทบ	ผลิตภัณฑ์นมเป็นภาคการผลิตที่ได้รับผลกระทบในด้านลบ จากการปรับลดอัตราภาษีนำเข้าร้อยละ 9.38 ทำให้ประเทศไทยนำเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.28 โดยนำเข้าจากออสเตรเลียเพิ่มขึ้นร้อยละ 24.21 การนำเข้าดังกล่าวทำให้ดุลการค้าของไทยลดลง 15.10 ล้านดอลลาร์อเมริกัน โดยจะได้รับผลกระทบในด้านลบในปีท้ายๆ ของความตกลงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี พ.ศ.2568 ซึ่งอัตราภาษีจะปรับลดเหลือร้อยละศูนย์	การเปิดตลาด นมผงขาดมันเนย มั่นใจได้ว่าตลอด 20 ปีข้างหน้า อุตสาหกรรมโคนมของไทยจะไม่ได้รับผลกระทบ และจะไม่มีการนำเข้าน้ำนมดิบ หรือนมผงขาดมันเนยจากออสเตรเลียมากเกินกว่าที่ประเทศไทยต้องการนำเข้าแม้แต่ 1 ตัน
ข้อเสนอแนะ	1. ทางการควรเร่งประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงผลกระทบของการปรับลดภาษีโดยเฉพาะกับเกษตรกรที่อาจได้รับผลกระทบในด้านลบ 2. ควรมีมาตรการช่วยเหลือการปรับตัวของผู้ที่ได้รับผลกระทบในด้านลบ	1. ไทยควรมองการทำ FTA ไทย – ออสเตรเลียเป็นโอกาสที่ไทยจะได้ร่วมมือกับออสเตรเลีย เพื่อ Synergy เทคโนโลยี และการลงทุนเข้าด้วยกัน และพัฒนาประเทศไทยไปเป็นศูนย์กลางการผลิตและส่งออกนมและผลิตภัณฑ์นมที่มีคุณภาพของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในอนาคต 2. เกษตรกรไทยมีเวลา 20 ปีในการปรับตัว และสร้างความแข็งแกร่งให้อุตสาหกรรมโคมนมไทยเพื่อลดต้นทุนการผลิต และรัฐบาลไทยเองก็ไม่ได้นิ่งนอนใจ ได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานติดตามผลการเจรจาโดยคณะกรรมการนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (กนศ.) ซึ่งมีนายณรงค์ชัย อัครเศรณีเป็นประธาน คณะทำงานดังกล่าวก็ได้ศึกษาการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมโคนมอย่างขะมักเขม้นอยู่แล้ว

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-ออสเตรเลีย) (ต่อ)

ประเด็น	โครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ฉบับที่ 5 อุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมเนื้อโค อุตสาหกรรมวิสกี้และไวน์	โครงการเตรียมความพร้อมรองรับการเจรจาความตกลงการค้าเสรีทวิภาคี รายงานเล่มที่ 2 สาขาสินค้า/บริการที่มีการเจรจาใน FTA III อุตสาหกรรมโคนม: ยุทธศาสตร์รองรับผลกระทบ FTA
ผลกระทบ	- อัตราภาษี 1) เมื่อทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างไทย-ออสเตรเลียในปี 2005 จะมีผลทำให้อัตราภาษีนมผงพร่องมันเนยเริ่มลดลงในปี 2005 และลดลงเหลือร้อยละ 0 ในปี 2025 ส่วนอัตราภาษีนำเข้านอกโควตาจะจัดเก็บในอัตรา WTO ลบร้อยละ 10 นอกจากนี้การกำหนดโควตานำเข้านมผงจากออสเตรเลียจะเท่ากับ 2,200 ตัน และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 17 ทุกๆ 5 ปี จนเท่ากับ 3,523.6 ตันในปี 2025 ส่วนของบัตเตอร์มิลค์ให้กำหนดปริมาณนำเข้าเพิ่มให้กับออสเตรเลียเท่ากับ 3,000 ตันในปี 2005 และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนเท่ากับ 4,886.68 ตันในปี 2015 และจะมีอัตราภาษีเท่ากับร้อยละ 0 ด้วย และหางนมกำหนดปริมาณนำเข้า เพิ่มให้กับออสเตรเลีย ในปี 2005 เท่ากับ 20 ตัน และเพิ่มเรื่อยๆ จนเท่ากับ 41.58 ตันในปี 2020 ซึ่งจะลดภาษีลงจนเท่ากับร้อยละ 0 เช่นกัน 2) การลดลงของภาษีจะส่งผลต่อการลดลงของราคานมผงพร่องมันเนย บัตเตอร์มิลค์ และหางนม เท่ากับร้อยละ16.7, 16.7 และ 23.1 ตามลำดับและจากค่าความยืดหยุ่นของราคาเปรียบเทียบที่ได้คือ 1.80, 0.9 และ 1.45ตามลำดับ การลดลงของภาษีจะทำให้มีการนำเข้าเพิ่มขึ้นจากประเทศออสเตรเลียทั้งสิ้นเท่ากับร้อยละ 30.06, 15.03, 34.65 ตามลำดับ โดยผลกระทบที่เกิดขึ้นนี้เป็นกรณีที่ภาษีลดลงเหลือศูนย์ทันที แต่ในกรณีของนมและผลิตภัณฑ์มีช่วงระยะเวลาของการลดลงของภาษีเป็นศูนย์ในอีก 20 ปีข้างหน้าดังนั้นผลกระทบที่เกิดขึ้น	1. ผลกระทบที่มีต่อเกษตรกร - การเปิด FTA ไทย - ออสเตรเลียและไทย-นิวซีแลนด์จะทำให้อัตราภาษีนำเข้าลดลงและนมผงที่นำเข้ามีราคาถูกลง ปัจจุบันนมผงที่นำเข้ามาทำเป็นนมคืนรูปก็มีราคาถูกกว่านมสดที่ได้จากน้ำนมดิบอยู่แล้ว ส่งผลให้เกษตรกรต้องปรับตัว - ปริมาณการสั่งซื้อน้ำนมดิบจากเกษตรกรอาจลดลง เนื่องจากกระบวนการผลิตนมพร้อมดื่มที่ใช้นมสดผลิตนั้นมีขั้นตอนที่ยุ่งยากกว่าการใช้นมผงมาทำเป็นนมคืนรูปพร้อมดื่ม - ปัญหาน้ำนมดิบล้นตลาดมักจะเกิดขึ้นในช่วงที่โรงเรียนปิดภาคการเรียน และเมื่อมีการเปิด FTA กับออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ผู้ผลิตนมพร้อมดื่มอาจหันมาใช้นมผงมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อตลาดน้ำนมดิบได้ - FTA มีส่วนกระตุ้นให้เกษตรกรพัฒนาระบบการจัดการฟาร์มโคนมให้มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานมากขึ้น ซึ่งจะช่วยยกระดับฟาร์มโคนมของเกษตรกรไทยให้สามารถผลิตน้ำนมดิบที่มีคุณภาพสูงขึ้น และในระยะยาวจะส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการผลิตนมดิบลดลง 2. ผลกระทบที่มีต่อสหกรณ์โคนม - สหกรณ์โคนมจำเป็นจะต้องมีการปรับตัวด้านการตลาด เนื่องจากการตลาดมีส่วนสำคัญต่อความอยู่รอดของกิจการ จะเห็นได้ว่าเกษตรกรและสหกรณ์โคนมบางส่วนได้รับผลกระทบจากการเปิดFTA กับทั้ง 2 ประเทศนั้น สาเหตุหนึ่งมาจาก

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-ออสเตรเลีย) (ต่อ)

ประเด็น	โครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ฉบับที่ 5 อุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมเนื้อโค อุตสาหกรรมวิสกี้และไวน์	โครงการเตรียมความพร้อมรองรับการเจรจาความตกลงการค้าเสรีทวิภาคี รายงานเล่มที่ 2 สาขาสินค้า/บริการที่มีการเจรจาใน FTA III อุตสาหกรรมโคนม: ยุทธศาสตร์รองรับผลกระทบ FTA
ผลกระทบ	ทั้งหมดก็จะลดลงเฉลี่ยกันไปในแต่ละปี - ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ (ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องปศุสัตว์โคนม หน่วยงานภาครัฐ รวมถึงผู้ประกอบการเกี่ยวกับโคนม) 1) จากการที่นมผงพร่องมันเนยมีราคาถูกลง การผลิตผลิตภัณฑ์นมที่ใช้น้ำนมดิบในประเทศเป็นวัตถุดิบจะไม่ได้รับผลกระทบโดยตรง แต่จะมีผลต่อส่วนแบ่งตลาดผลิตภัณฑ์นมได้เพราะผลิตภัณฑ์นมที่ใช้นมผงพร่องมันเนยเป็นวัตถุดิบจะมีราคาถูกลงเนื่องจากต้นทุนการผลิตลดลง 2) การปรับลดของราคาน้ำนมดิบในประเทศ เพื่อแข่งขันกับนมผงพร่องมันเนย จะมีผลกระทบต่อเนื่องไปยังเกษตรกรรายย่อยซึ่งไม่สามารถปรับตัวได้จะมีจำนวนลดลง คงเหลือแต่ผู้ผลิตรายใหญ่ ส่วนผลกระทบต่อผู้บริโภคนั้น ผู้บริโภคอาจจะได้รับประโยชน์จากการที่ผลิตภัณฑ์นมที่ใช้นมผงพร่องมันเนยเป็นวัตถุดิบมีราคาถูกลง แต่ในด้านคุณค่าทางด้านโภชนาการที่ผู้บริโภคจะได้รับจะมีความแตกต่างกันระหว่างผลิตภัณฑ์นมที่ใช้น้ำนมดิบเป็นวัตถุดิบกับผลิตภัณฑ์นมที่ใช้นมผงพร่องมันเนยเป็นวัตถุดิบ	สหกรณ์โคนมส่วนใหญ่มีความเข้าใจในเรื่องของอาชีพมากกว่าด้านธุรกิจและพึ่งพาภาครัฐมากเกินไปทำให้สหกรณ์โคนมต้องประสบปัญหากับการแข่งขันกับนมผงที่นำเข้ามา เพราะฉะนั้นสหกรณ์โคนมจึงต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาความสามารถของตนเองในด้านการตลาด หาช่องทางการจัดจำหน่ายเพิ่มขึ้น 3. ผลกระทบที่มีต่อผู้ประกอบการแปรรูปนม - ผู้แปรรูปนมได้ประโยชน์จากการนำเข้านมผงจากทั้ง 2 ประเทศได้ในราคาที่ถูกลง ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตนมพร้อมดื่มลดลง ผู้ประกอบการแปรรูปนมกำไรมากขึ้น - FTA ทำให้ผลิตภัณฑ์นมในประเทศขยายตัวได้อย่างรวดเร็ว เพราะผู้ประกอบการแปรรูปนมสามารถนำเข้านมผงมาผลิตเป็นนมพร้อมดื่มได้มากขึ้นและหลากชนิด - FTA ทำให้ตลาดผลิตภัณฑ์นมมีการแข่งขันกันมากขึ้น เนื่องจากมีผลิตภัณฑ์นมที่หลากหลายและราคาถูก ส่งผลให้ผู้ประกอบการจะต้องพัฒนาคุณภาพและความหลากหลายของผลิตภัณฑ์นมมากขึ้น 4. ผลกระทบ ที่มีต่อกลุ่มผู้บริโภค - ผู้บริโภคจะได้ประโยชน์จากการบริโภคผลิตภัณฑ์นมราคาถูกและมีความหลากหลายของสินค้าให้เลือกมากขึ้นหลังจากมีการเปิดเสรี และมีผลิตภัณฑ์จากนมของออสเตรเลียและนิวซีแลนด์เข้ามาในไทยมากขึ้น ส่งผลให้ตลาดนมมีการแข่งขัน

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-ออสเตรเลีย) (ต่อ)

ประเด็น	โครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ฉบับที่ 5 อุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมเนื้อโค อุตสาหกรรมวิสกี้และไวน์	โครงการเตรียมความพร้อมรองรับการเจรจาความตกลงการค้าเสรีทวิภาคี รายงานเล่มที่ 2 สาขาสินค้า/บริการที่มีการเจรจาใน FTA III อุตสาหกรรมโคนม: ยุทธศาสตร์รองรับผลกระทบ FTA
ผลกระทบ		ที่สูง - ผู้บริโภคอาจถูกเอาเปรียบ เนื่องจากในปัจจุบันผู้ผลิตแปรรูปนมก็ใช้นมผงนำเข้าเป็นวัตถุดิบในการทำนมพร้อมดื่ม และจากการที่องค์การอาหารและยายังไม่สามารถให้ความชัดเจนของผลิตภัณฑ์นมพร้อมดื่มที่ผลิตจากนมสดแท้ได้ ทำให้ผู้ประกอบการแปรรูปนมเอาจุดอ่อนนี้มาเป็นโอกาสในการทำการตลาดให้กับสินค้าตนเอง เช่นอ้างว่านมผลิตมาจากนมโค 100 % ทั้งที่จริงมีการนำนมผงมาผสมด้วย 5. ผลกระทบที่มีต่อภาครัฐ - รายรับด้านภาษีของภาครัฐลดลง - การเปิด FTA ทำให้รัฐบาลต้องใช้งบประมาณจำนวนหนึ่งมาบรรเทาผลกระทบที่เกิดจากการเปิด FTA ให้กับภาคอุตสาหกรรมโคนม โดยเฉพาะเกษตรกร เพื่อปรับโครงสร้างการผลิตให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันได้ในระดับหนึ่ง
ข้อเสนอแนะ	1. ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร - เกษตรกรควรให้ความสำคัญในเรื่องของพันธุ์โค และ หญ้าหรืออาหารที่โคกิน เนื่องจากมีผลต่อประสิทธิภาพในการเลี้ยงไม่ว่าจะเป็นการเจริญเติบโต การผสมติด ความสมบรูณ์และปริมาณการให้น้ำนม - ควรรักษาคุณภาพน้ำนมดิบให้ได้มาตรฐาน	โครงการนี้ได้เสนอยุทธศาสตร์โคนมด้วยการดำเนินมาตรการดังนี้ 1. มาตรการเร่งด่วน - รณรงค์ให้คนไทยดื่มนมสด/นมพร้อมดื่มที่มาจากน้ำนมดิบที่ผลิตในประเทศที่ได้คุณภาพ และมาตรฐานสากล - จัดระบบการจัดสรรนมโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-ออสเตรเลีย) (ต่อ)

ประเด็น	**โครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ฉบับที่ 5 อุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมเนื้อโค อุตสาหกรรมวิสกี้และไวน์**	**โครงการเตรียมความพร้อมรองรับการเจรจาความตกลงการค้าเสรีทวิภาคี รายงานเล่มที่ 2 สาขาสินค้า/บริการที่มีการเจรจาใน FTA III อุตสาหกรรมโคนม: ยุทธศาสตร์รองรับผลกระทบ FTA**
ข้อเสนอแนะ	- เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็งเพื่อจะได้วางแผนการผลิตและการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. ภาครัฐควรมีมาตรการที่จะก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อเกษตรกร ดังนี้ คือ - กวดขันเรื่องการนำเข้านมผงพร่องมันเนยและผลิตภัณฑ์นม ให้เป็นไปตามข้อตกลงที่กำหนด - กำหนดมาตรการด้านสุขอนามัยสำหรับนมและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง - เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในประเทศโดยการพัฒนาพันธุ์โคนมเพื่อเพิ่มปริมาณการผลิตน้ำนม การพัฒนาด้านอาหารสัตว์ การดูแลด้านสุขภาพสัตว์ และการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสำหรับผู้ผลิต - รัฐควรสร้างระบบตลาดภายในประเทศ ประชาสัมพันธ์และเน้นการส่งเสริมบริโภคนมที่ทำมาจากนมสด โดยเน้นถึงคุณค่าทางโภชนาการ และดำเนินการด้านการสร้างคุณภาพและมาตรฐานในด้านต่างๆ - เกษตรกรควรให้ความสำคัญในเรื่องของพันธุ์โคและอาหารที่โคกิน เพราะจะช่วยเพิ่มผลผลิตน้ำนมดิบที่มีคุณภาพได้มากขึ้น นอกจากนี้เกษตรกรต้องรักษาคุณภาพของน้ำนมดิบให้ได้มาตรฐาน และควรมีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็งเพื่อจะได้วางแผนการผลิตและการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น	- ผ่อนปรนระเบียบกฎเกณฑ์ กติกาบางอย่างที่เป็นการเอื้อให้เกษตรกรสามารถบริหารต้นทุนการผลิตให้ลดลงได้ในทันทีมาตรการ 2. ระยะปานกลาง - ลดต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบด้วยการปรับปรุงบำรุงพันธุ์โคนม อาหารหยาบและใช้อาหารข้นเท่าที่จำเป็น เพื่อให้โคนมสามารถผลิตน้ำนมดิบได้สูงในสภาพแวดล้อมแบบไทยๆ - กำหนดกฎเกณฑ์/กติกาและจัดระบบการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมเพื่อบริหารจัดการในด้านอุปทานให้สอดรับกับด้านอุปสงค์ 3. มาตรการระยะยาว - ปรับราคาประกันที่ 12.50 บาท/กก. โดยกำหนดสูตรราคาให้ค่อยๆปรับตัวหรือมีความยืดหยุ่นและในที่สุดเคลื่อนไหวตามกลไกตลาด - ประสานความร่วมมือกับประเทศที่เป็นผู้นำในอุตสาหกรรมดังกล่าว (นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย) ในการยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมนมไทยให้สามารถขยายตลาดในประเทศ และตลาดในประเทศใกล้เคียงในภูมิภาค 4. การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ - จัดตั้ง คณะกรรมการกิจการนมแห่งชาติ - จัดระบบ/จัดสรรการจัดซื้อนมโรงเรียน - คณะกรรมการฯ ประสานความร่วมมือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการ

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-ออสเตรเลีย) (ต่อ)

ประเด็น	โครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ฉบับที่ 5 อุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมเนื้อโค อุตสาหกรรมวิสกี้และไวน์	โครงการเตรียมความพร้อมรองรับการเจรจาความตกลงการค้าเสรีทวิภาคี รายงานเล่มที่ 2 สาขาสินค้า/บริการที่มีการเจรจาใน FTA III อุตสาหกรรมโคนม: ยุทธศาสตร์รองรับผลกระทบ FTA
ข้อเสนอแนะ		ฟาร์มโคนม รวมถึงระบบ Logistics ตลอดห่วงโซ่อุปทานนม - คณะกรรมการฯ รณรงค์ให้มีการบริโภคนมสดพร้อมดื่มที่มาจากนมโคในประเทศ

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-ออสเตรเลีย) (ต่อ)

ประเด็น	ลงนามเพื่อล่มสลาย ข้อตกลงเขตการค้าเสรีผลกระทบต่อทรัพยากรชีวภาพ สิทธิการเกษตร และภาคเกษตรกรรมไทย เรื่องผลกระทบจากการเปิดเสรีสินค้าเกษตร: การค้าสินค้าเกษตร กรณีไทย-ออสเตรเลีย
ผลกระทบ	- เหตุผลการคัดค้านของกลุ่มเกษตรกร 1) การเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานแก่สังคมไทยมากว่า 40 ปี มีเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกว่า 150,000 คน สร้างรายได้ประมาณ 8,760 ล้านบาท/ปี ทำให้เกิดระบบสหกรณ์และชุมชนที่เข้มแข็ง ทำงาน 365 วัน วันละมากกว่า 10 ชั่วโมง เป็นการดำเนินชีวิตอยู่อย่างพอเพียงตามแนวพระราชดำริ 2) ในขณะนี้การผลิตน้ำนมดิบของไทยยังไม่เพียงพอกับความต้องการในประเทศ เราผลิตได้ 2,100 ตัน/วัน ในขณะที่ความต้องการวันละ 4,000 ตัน/วัน โดยภาพรวม น้ำนมดิบที่เราผลิตได้มีจำนวนใกล้เคียงกับตลาดนมพร้อมดื่ม ซึ่งเป็นตลาดพาณิชย์ 60% และตลาดในโรงเรียนอีก 40% ปัญหานมดิบล้นตลาดเกิดจากโรงเรียนปิดภาคเรียนฤดูร้อน เป็นที่คาดกันว่าถ้าไม่ลดการนำเข้านมผงจากต่างประเทศหรือไม่ขยายการใช้นมดิบในตลาดนมอย่างอื่น เช่น Drinking Yoghurt ไอศกรีม นมข้นหวาน ฯลฯ น้ำนมดิบจะล้นตลาดภายใน 2-3 ปีข้างหน้า เนื่องจากการผลิตเพิ่มมากขึ้น แต่ถ้านมและผลิตภัณฑ์อยู่ในบัญชีการเจรจาการค้าเสรีจะทำให้ปัญหานี้รุนแรงมากยิ่งขึ้นไปอีก 3) ประเทศไทยเป็นผู้บุกเบิกการเลี้ยงโคนม สามารถแข่งขันกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคได้ในเรื่องการจัดการและเทคโนโลยีการเลี้ยงโคนม ดังจะเห็นว่าการส่งออกโคนมและผลิตภัณฑ์นมเพิ่มมากขึ้นทุกๆ ปี ด้วยอัตราการขยายตัวสองเท่าอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2543-2545 แต่การเปิดการค้าเสรีกับออสเตรเลีย

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-ออสเตรเลีย) (ต่อ)

ประเด็น	ลงนามเพื่อล่มสลาย ข้อตกลงเขตการค้าเสรีผลกระทบต่อทรัพยากรชีวภาพ สิทธิการเกษตร และภาคเกษตรกรรมไทย เรื่องผลกระทบจากการเปิดเสรีสินค้าเกษตร: การค้าสินค้าเกษตร กรณีไทย-ออสเตรเลีย
ผลกระทบ	เปรียบเสมือนเป็นการชกมวยข้ามรุ่น ผู้เลี้ยงโคนมจึงได้รับผลกระทบรุนแรงจนถึงขั้นต้องเลิกอาชีพนี้และหันไปประกอบอาชีพอื่น 4) ต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบของเราจัดอยู่ในกลุ่มปานกลาง เท่าๆ กับประเทศที่มีเทคโนโลยีสูงอย่างเช่น อเมริกา เดนมาร์ค เนเธอร์แลนด์ (10-14 บาท/กก.) แต่ต่ำกว่าญี่ปุ่น สวิสเซอร์แลนด์ นอร์เวย์ (18-28 บาท/กก.) ส่วนออสเตรเลียและนิวซีแลนด์มีต้นทุนการผลิตต่ำมาก (6-8 บาท/กก., Agra Europe Dairy Review 2002) เนื่องจากทรัพยากร ธรรมชาติดิบและฝนอำนวยทั้งปี ทุกประเทศในสหภาพยุโรปและอเมริกาจึงต้องมีมาตรการป้องกันด้วยเครื่องกีดกันทางการค้า ทั้งในเรื่องอัตราภาษีหรือข้อกำหนดอย่างอื่นๆ เพราะไม่มีใครสู้ออสเตรเลียได้ รวมถึงไม่นำเอาเรื่องนมมาเจรจาเปิดเสรีเหมือนประเทศไทย 5) สิ่งที่จะตามมาคือ ประเทศอื่นๆ เช่น New Zealand, USA และประเทศอื่นๆ จะยึดเอากรอบข้อตกลงของไทย-ออสเตรเลีย มาเป็นบรรทัดฐานในการเรียกร้องจากประเทศไทย และจะขอให้เปิดเสรีมากขึ้น - ข้อมูลจากการวิจัยของคณะเศรษฐศาสตร์จุฬาฯ ภายใต้โครงการร่วมกับกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (ไม่ระบุปี) และการศึกษาของคณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2547) ซึ่งประเมินว่าการเปิดเสรีผลิตภัณฑ์นมมีผลกระทบต่อเกษตรกรในหลายด้าน เช่น ผู้ผลิตนมพร้อมดื่มมีแนวโน้มจะใช้วัตถุดิบจากนมผงมากขึ้นแทนที่น้ำนมดิบ เนื่องจากนมผงมีต้นทุนต่ำกว่า และการนำเข้ามาของนมผงจากออสเตรเลียจะส่งผลให้ราคาน้ำนมดิบภายในประเทศปรับตัวลดลงเพื่อการ

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-ออสเตรเลีย) (ต่อ)

ประเด็น	ศึกษาผลกระทบการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ไทย – ออสเตรเลีย ต่อสินค้าเกษตรที่สำคัญ
ผลกระทบ	- นมและผลิตภัณฑ์เป็นภาคการผลิตสินค้าเกษตรของไทยที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบในด้าน การลดการผลิต เลิกการผลิต ดุลการค้าลดลง ราคาภายในประเทศลดลง มีการว่างงานเพิ่มขึ้น ประการใดประการหนึ่ง หรือหลายประการ โดยสินค้าที่สำคัญที่ไทยนำเข้า คือ นมและครีมเป็นผงเม็ดมีไขมันไม่เกิน 1.5 โดยน้ำหนัก นมผงไม่เติมน้ำตาลหรือสารทำให้หวานอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งสามารถนำมาทดแทนน้ำนมดิบในประเทศไทยได้ จะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำนวนกว่า 20,000 ครัวเรือน

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-ออสเตรเลีย) (ต่อ)

ประเด็น	ศึกษาผลกระทบการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ไทย – ออสเตรเลีย ต่อสินค้าเกษตรที่สำคัญ
ผลกระทบ	- ผลการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติของอุปสงค์นำเข้านมและครีมเป็นผง เม็ด มีไขมันไม่เกิน 1.5 % ของไทยจากออสเตรเลีย พบว่า ถ้าราคานำเข้านมและครีมฯ ของไทยจากออสเตรเลียลดลงร้อยละ 1 และอัตราภาษีนำเข้านมและครีมฯ ลดลงร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณการนำเข้านมและครีมฯ ของไทยจากออสเตรเลีย เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.02 และ 0.31 ตามลำดับ ทั้งนี้โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ และหากภาษีเป็น 0 จะทำให้การนำเข้านมและครีมฯ ของไทยจากออสเตรเลียเพิ่มขึ้นร้อยละ 31

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-ออสเตรเลีย) (ต่อ)

ประเด็น	โครงการ WTO Watch ข้อตกลงการค้าเสรีไทย- ออสเตรเลีย: รายงานและบทวิเคราะห์	โครงการ WTO Watch ข้อตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย: รายงานและบทวิเคราะห์ ภาคที่ 4 ไทย-ออสเตรเลียภายหลังการทำข้อตกลงการค้าเสรี เรื่อง หนึ่งปีความตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย
ผลกระทบ	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการทำข้อตกลงการค้าเสรีกับออสเตรเลียมิได้มีมากเท่ากับที่ปรากฏในงานวิจัยที่มิได้ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงเชิงพลวัตร ในขณะที่การเลี้ยงโคขุนโคนมและการผลิตผลิตภัณฑ์นมในประเทศไทยต้องเผชิญกับชะตากรรมแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างสาหัส	สินค้าที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบสูงสุด คือ นมและผลิตภัณฑ์นมนั้น ได้รับผลกระทบจากความตกลงอย่างมาก แม้จะเป็นเพียงปีแรกของการเริ่มต้นบังคับใช้ความตกลง ซึ่งมีการลดภาษีลงประมาณร้อยละ 3 เท่านั้น โดยมูลค่าการนำเข้าสินค้าในกลุ่มดังกล่าวเพิ่มขึ้นจาก 2055 ล้านบาทในปี 2547 เป็น 3234 ล้านบาทในปี 2548 หรือเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 57 - นอกจากนี้ มีรายงานข่าวว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่ไม่ลงทุนเพิ่ม โดยขายในราคาตัวละประมาณ 1 หมื่นบาท จากเดิมที่ขายประมาณ 2-3 หมื่นบาท
ข้อเสนอแนะ	-	-

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-นิวซีแลนด์)

ประเด็น	โครงการศึกษายุทธศาสตร์การทำ FTA ของไทย	ความตกลงการค้าเสรี ไทย – นิวซีแลนด์ (ด้านการเกษตร)
ผลกระทบ	โคนมเป็นสินค้าเกษตรที่อ่อนไหวที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อภาคการเกษตรของไทยซึ่งมีความชัดเจนว่านิวซีแลนด์มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงกว่าผู้ผลิตไทย	- โคนมจัดเป็นสินค้าอ่อนไหวที่มีการเปิดตลาดระหว่างไทยและนิวซีแลนด์ โดยจะลดภาษีเหลือ 0% ภายใน 10-15 ปี (ปี 2563) เนื่องจากเป็นสินค้าที่ไทยไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะแข่งขันได้ จึงต้องใช้ระยะเวลาในการปรับตัวนานกว่าสินค้าประเภทอื่น เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ 1) สินค้ามีโควตา นมพร้อมดื่มเป็นสินค้าที่ไทยให้โควตาพิเศษแก่นิวซีแลนด์เป็นการเฉพาะ (Specific Quota) นอกเหนือจากที่เปิดให้สมาชิก WTO และทยอยลดภาษีในโควตาจนเหลือ 0% ภายใน 15-20 ปี ส่วนการลดภาษีนอกโควตา จะลดให้ต่ำกว่าอัตราที่เก็บจากสมาชิก WTO 10% โดยโควตาทั้งหมดจะถูกยกเลิกตามกำหนดเวลาที่ระบุไว้ แต่สำหรับสินค้าอ่อนไหวสูง คือ นมผงขาดมันเนย จะไม่มีการเปิดโควตาเพิ่มเติมให้แก่นิวซีแลนด์แต่อย่างใดในช่วงเวลา 20 ปี ก่อนการเปิดเสรี 2) สินค้าที่มีมาตรการปกป้องพิเศษ ไทยและนิวซีแลนด์ได้ตกลงให้มีการใช้มาตรการปกป้องพิเศษ (Special Safeguards) สำหรับสินค้าเกษตรที่เป็นสินค้าอ่อนไหว เพื่อให้ภาคการผลิตภายในประเทศมีเวลาปรับตัว กล่าวคือ หากมีการนำเข้าสินค้าดังกล่าวเกินปริมาณที่กำหนด (Trigger Volume) ประเทศผู้นำเข้าสามารถกลับไปขึ้นภาษีที่อัตราเดิมก่อนเริ่มลดหรืออัตรา MFN ในขณะนั้น โดยใช้อัตราใดอัตราหนึ่งที่ต่ำกว่า ดังนั้น นมและผลิตภัณฑ์ของไทยสามารถใช้มาตรการนี้ได้ จนถึงปี 2558 และ 2563 และเมื่อเกิดความเสียหายก็สามารถใช้มาตรการปกป้อง (Safeguards) ได้เป็นการชั่วคราว เพื่อให้มีเวลาปรับตัว - นิวซีแลนด์จะเป็นประเทศที่สองที่มีความตกลงการค้าเสรีที่ครอบคลุมประเด็นกว้างขวางกับประเทศไทยต่อจากออสเตรเลีย การที่สินค้าของ

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-นิวซีแลนด์) (ต่อ)

ประเด็น	โครงการศึกษายุทธศาสตร์การทำ FTA ของไทย	ความตกลงการค้าเสรี ไทย – นิวซีแลนด์ (ด้านการเกษตร)
		นิวซีแลนด์และออสเตรเลียมีความคล้ายคลึงกัน ความตกลงนี้จะเป็นช่องทางให้สินค้าของนิวซีแลนด์สามารถแข่งขันกับสินค้าของออสเตรเลียได้ - นมและผลิตภัณฑ์นม เช่น นมและเนย และนมผงเลี้ยงทารก เป็นสินค้าที่นิวซีแลนด์มีศักยภาพในการผลิตสูง และเป็นรายการสินค้าอ่อนไหวของไทย ซึ่งนิวซีแลนด์จะได้รับประโยชน์จากการลดภาษี เนื่องจากราคาที่ต่ำลงทำให้มีการนำเข้าจากนิวซีแลนด์มากขึ้น โดยจะมีส่วนทำให้มีการบริโภคสินค้าจากนิวซีแลนด์แทนสินค้าของไทย
ข้อเสนอแนะ	FTA ที่ไทยทำกับนิวซีแลนด์ส่งผลให้ไทยทยอยเปิดตลาดนม ภาครัฐต้องเร่งดำเนินมาตรการรองรับผลกระทบภายใน 15 ปี นับจากปี 2548 อย่างจริงจัง	-

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-นิวซีแลนด์) (ต่อ)

ประเด็น	โครงการเตรียมความพร้อมรองรับการเจรจาความตกลงการค้าเสรีทวิภาคี รายงานเล่มที่ 2 สาขาสินค้า/บริการที่มีการเจรจาใน FTA III อุตสาหกรรมโคนม: ยุทธศาสตร์รองรับผลกระทบ FTA	ความตกลงการค้าเสรี ไทย – นิวซีแลนด์
ผลกระทบ	1. ผลกระทบที่มีต่อเกษตรกร - การเปิด FTA ไทย - ออสเตรเลียและไทย-นิวซีแลนด์จะทำให้อัตราภาษีนำเข้าลดลงและนมผงที่นำเข้ามีราคาถูกลง ปัจจุบันนมผงที่นำเข้ามาทำเป็นนมคืนรูปก็มีราคาถูกกว่านมสดที่ได้จากน้ำนมดิบอยู่แล้ว ส่งผลให้เกษตรกรต้องปรับตัว	- โคนมจัดเป็นสินค้าอ่อนไหวที่มีการเปิดตลาดระหว่างไทยและนิวซีแลนด์ โดยจะลดภาษีเหลือ 0% ภายใน 10-15 ปี (ปี 2563) เนื่องจากเป็นสินค้าที่ไทยไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะแข่งขันได้ จึงต้องใช้ระยะเวลาในการปรับตัวนานกว่าสินค้าประเภทอื่น เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ 1) สินค้ามีโควตา นมพร้อมดื่มเป็นสินค้าที่ไทยให้โควตาพิเศษแก่นิวซีแลนด์

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-นิวซีแลนด์) (ต่อ)

ประเด็น	โครงการเตรียมความพร้อมรองรับการเจรจาความตกลงการค้าเสรีทวิภาคี รายงานเล่มที่ 2 สาขาสินค้า/บริการที่มีการเจรจาใน FTA III อุตสาหกรรมโคนม: ยุทธศาสตร์รองรับผลกระทบ FTA	ความตกลงการค้าเสรี ไทย – นิวซีแลนด์
ผลกระทบ	- ปริมาณการสั่งซื้อน้ำนมดิบจากเกษตรกรอาจลดลง เนื่องจากกระบวนการผลิตนมพร้อมดื่มที่ใช้นมสดผลิตนั้นมีขั้นตอนที่ยุ่งยากกว่าการใช้นมผงมาทำเป็นนมคืนรูปพร้อมดื่ม - ปัญหาน้ำนมดิบล้นตลาดมักจะเกิดขึ้นในช่วงที่โรงเรียนปิดภาคการเรียนและเมื่อมีการเปิด FTA กับออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ผู้ผลิตนมพร้อมดื่มอาจหันมาใช้นมผงมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อตลาดน้ำนมดิบได้ - FTA มีส่วนกระตุ้นให้เกษตรกรพัฒนาระบบการจัดการฟาร์มโคนมให้มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานมากขึ้น ซึ่งจะช่วยยกระดับฟาร์มโคนมของเกษตรกรไทยให้สามารถผลิตน้ำนมดิบที่มีคุณภาพสูงขึ้น และในระยะยาวจะส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการผลิตนมดิบลดลง 2. ผลกระทบที่มีต่อสหกรณ์โคนม - สหกรณ์โคนมจำเป็นจะต้องมีการปรับตัวด้านการตลาด เนื่องจากการตลาดมีส่วนสำคัญต่อความอยู่รอดของกิจการ จะเห็นได้ว่าเกษตรกรและสหกรณ์โคนมบางส่วนได้รับผลกระทบจากการเปิดFTA กับทั้ง 2 ประเทศนั้น สาเหตุหนึ่งมาจากสหกรณ์โคนมส่วนใหญ่มีความเข้าใจในเรื่องของอาชีพมากกว่าด้านธุรกิจและพึ่งพาภาครัฐมากเกินไปทำให้สหกรณ์โคนมต้องประสบปัญหากับการแข่งขันกับนมผงที่นำเข้ามา เพราะฉะนั้นสหกรณ์โคนมจึงต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาความ สามารถของตนเองในด้าน	เป็นการเฉพาะ (Specific Quota) นอกเหนือจากที่เปิดให้สมาชิก WTO และทยอยลดภาษีในโควตาจนเหลือ 0% ภายใน 15-20 ปี ส่วนการลดภาษีนอกโควตา จะลดให้ต่ำกว่าอัตราที่เก็บจากสมาชิก WTO 10% โดยโควตาทั้งหมดจะถูกยกเลิกตามกำหนดเวลาที่ระบุไว้ แต่สำหรับสินค้าอ่อนไหวสูง คือ นมผงขาดมันเนย ไม่มีการเปิดโควตาเพิ่มเติมให้แก่นิวซีแลนด์แต่อย่างใดในช่วงเวลา 20 ปี ก่อนการเปิดเสรี 2) สินค้าที่มีมาตรการปกป้องพิเศษ ไทยและนิวซีแลนด์ได้ตกลงให้มีการใช้มาตรการปกป้องพิเศษ (Special Safeguards) สำหรับสินค้าเกษตรที่เป็นสินค้าอ่อนไหว เพื่อให้ภาคการผลิตภายในประเทศมีเวลาปรับตัว กล่าวคือ หากมีการนำเข้าสินค้าดังกล่าวเกินปริมาณที่กำหนด (Trigger Volume) ประเทศผู้นำเข้าสามารถกลับไปขึ้นภาษีที่อัตราเดิมก่อนเริ่มลดหรืออัตรา MFN ในขณะนั้น โดยใช้อัตราใดอัตราหนึ่งที่ต่ำกว่า ดังนั้น นมและผลิตภัณฑ์ของไทยสามารถใช้มาตรการนี้ได้ จนถึงปี 2558 และ 2563 และเมื่อเกิดความเสียหายก็สามารถใช้มาตรการปกป้อง (Safeguards) ได้เป็นการชั่วคราว เพื่อให้มีเวลาปรับตัว - ในด้านของรัฐบาลนั้น รัฐบาลได้ดำเนินการจัดเตรียมมาตรการต่างๆ มารองรับผลกระทบจากการทำ FTA ดังนี้ 1) แผนการปรับโครงสร้างสินค้าเกษตร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและแก้ไขปัญหาความยากจนของเกษตรกร 2) กองทุนปรับโครงสร้างการผลิตภาคเกษตรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการ

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-นิวซีแลนด์) (ต่อ)

ประเด็น	โครงการเตรียมความพร้อมรองรับการเจรจาความตกลงการค้าเสรีทวิภาคี รายงานเล่มที่ 2 สาขาสินค้า/บริการที่มีการเจรจาใน FTA III อุตสาหกรรมโคนม: ยุทธศาสตร์รองรับผลกระทบ FTA	ความตกลงการค้าเสรี ไทย – นิวซีแลนด์
ผลกระทบ	การตลาด หาช่องทางการจัดจำหน่ายเพิ่มขึ้น 3. ผลกระทบที่มีต่อผู้ประกอบการแปรรูปนม - ผู้แปรรูปนมได้ประโยชน์จากการนำเข้านมผงจากทั้ง 2 ประเทศได้ในราคาที่ถูกลง ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตนมพร้อมดื่มลดลง ผู้ประกอบการแปรรูปนมกำไรมากขึ้น - FTA ทำให้ผลิตภัณฑ์นมในประเทศขยายตัวได้อย่างรวดเร็ว เพราะผู้ประกอบการแปรรูปนมสามารถนำเข้านมผงมาผลิตเป็นนมพร้อมดื่มได้มากขึ้นและหลากชนิด - FTA ทำให้ตลาดผลิตภัณฑ์นมมีการแข่งขันกันมากขึ้น เนื่องจากมีผลิตภัณฑ์นมที่หลากหลายและราคาถูก ส่งผลให้ผู้ประกอบการจะต้องพัฒนาคุณภาพและความหลากหลายของผลิตภัณฑ์นมมากขึ้น 4. ผลกระทบ ที่มีต่อกลุ่มผู้บริโภค - ผู้บริโภคจะได้ประโยชน์จากการบริโภคผลิตภัณฑ์นมราคาถูกและมีความหลากหลายของสินค้าให้เลือกมากขึ้นหลังจากมีการเปิดเสรี และมีผลิตภัณฑ์จากนมของออสเตรเลียและนิวซีแลนด์เข้ามาในไทยมากขึ้น ส่งผลให้ตลาดนมมีการแข่งขันที่สูง - ผู้บริโภคอาจถูกเอาเปรียบ เนื่องจากในปัจจุบันผู้ผลิตแปรรูปนมก็ใช้นมผงนำเข้าเป็นวัตถุดิบในการทำนมพร้อมดื่ม และจากการที่องค์การอาหารและยา	แข่งขันของประเทศ

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-นิวซีแลนด์) (ต่อ)

ประเด็น	โครงการเตรียมความพร้อมรองรับการเจรจาความตกลงการค้าเสรีทวิภาคี รายงานเล่มที่ 2 สาขาสินค้า/บริการที่มีการเจรจาใน FTA III อุตสาหกรรมโคนม: ยุทธศาสตร์รองรับผลกระทบ FTA	ความตกลงการค้าเสรี ไทย – นิวซีแลนด์
ผลกระทบ	ยังไม่สามารถให้ความชัดเจนของผลิตภัณฑ์นมพร้อมดื่มที่ผลิตจากนมสดแท้ได้ ทำให้ผู้ประกอบการแปรรูปนมเอาจุดอ่อนนี้มาเป็นโอกาสในการทำการตลาดให้กับสินค้าตนเอง เช่นอ้างว่านมผลิตมาจากนมโค 100 % ทั้งที่จริงมีการนำนมผงมาผสมด้วย 5. ผลกระทบที่มีต่อภาครัฐ - รายรับด้านภาษีของภาครัฐลดลง - การเปิด FTA ทำให้รัฐบาลต้องใช้งบประมาณจำนวนหนึ่งมาบรรเทาผลกระทบที่เกิดจากการเปิด FTA ให้กับภาคอุตสาหกรรมโคนม โดยเฉพาะเกษตรกร เพื่อปรับโครงสร้างการผลิตให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันได้ในระดับหนึ่ง	
ข้อเสนอแนะ	โครงการนี้ได้เสนอยุทธศาสตร์โคนมด้วยการดำเนินมาตรการดังนี้ 1. มาตรการเร่งด่วน - รณรงค์ให้คนไทยดื่มนมสด/นมพร้อมดื่มที่มาจากน้ำนมดิบที่ผลิตในประเทศที่ได้คุณภาพและมาตรฐานสากล - จัดระบบการจัดสรรนมโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ - ผ่อนปรนระเบียบกฎเกณฑ์ กติกาบางอย่างที่เป็นการเอื้อให้เกษตรกรสามารถบริหารต้นทุนการผลิตให้ลดลงได้ในทันทีมาตรการ 2. ระยะปานกลาง	-

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-นิวซีแลนด์) (ต่อ)

ประเด็น	โครงการเตรียมความพร้อมรองรับการเจรจาความตกลงการค้าเสรีทวิภาคี รายงานเล่มที่ 2 สาขาสินค้า/บริการที่มีการเจรจาใน FTA III อุตสาหกรรมโคนม: ยุทธศาสตร์รองรับผลกระทบ FTA	ความตกลงการค้าเสรี ไทย – นิวซีแลนด์
ข้อเสนอแนะ	- ลดต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบด้วยการปรับปรุงบำรุงพันธุ์โคนม อาหารหยาบและใช้อาหารข้นเท่าที่จำเป็น เพื่อให้โคนมสามารถผลิตน้ำนมดิบได้สูงในสภาพ แวดล้อมแบบไทยๆ - กำหนดกฎเกณฑ์/กติกาและจัดระบบการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมเพื่อบริหารจัดการในด้านอุปทานให้สอดรับกับด้านอุปสงค์ 3. มาตรการระยะยาว - ปรับราคาประกันที่ 12.50 บาท/กก. โดยกำหนดสูตรราคาให้ค่อยๆปรับตัวหรือมีความยืดหยุ่นและในที่สุดเคลื่อนไหวตามกลไกตลาด - ประสานความร่วมมือกับประเทศที่เป็นผู้นำในอุตสาหกรรมดังกล่าว (นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย) ในการยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมนมไทยให้สามารถขยายตลาดในประเทศ และตลาดในประเทศใกล้เคียงในภูมิภาค 4. การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ - จัดตั้ง คณะกรรมการกิจการนมแห่งชาติ - จัดระบบ/จัดสรรการจัดซื้อนมโรงเรียน - คณะกรรมการฯ ประสานความร่วมมือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการฟาร์มโคนม รวมถึงระบบ Logistics ตลอดห่วงโซ่อุปทานนม - คณะกรรมการฯ รณรงค์ให้มีการบริโภคนมสดพร้อมดื่มที่มาจากนมโคในประเทศ	-

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-จีน)

ประเด็น	การศึกษาโอกาสและผลกระทบจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีน กรณี Early Harvest
ผลกระทบ	- จีนได้ใช้มาตรการสุขอนามัย โดยกำหนดให้ต้องมีใบรับรองการตรวจสอบ (Inspection Certificate) ที่ออกโดย Commodity Inspection Authority ของจีน มาแสดงประกอบการนำเข้ากับสินค้าผลิตภัณฑ์นม ทำให้ผลิตภัณฑ์นม เช่น หางนม (เวย์) นมและครีมเป็นผงและเป็นเม็ด มีแนวโน้มการส่งออกลดลง อย่างไรก็ตามการส่งออกสินค้าในหมวดนี้มีมูลค่าไม่สูงมากนัก - การผ่อนคลายหรือยกเลิกมาตรการดังกล่าว คาดว่าจะมีผลให้มีการส่งออกเพิ่มขึ้น เนื่องจากปัจจุบันไทยได้มีการขยายการผลิตน้ำนมและผลิตภัณฑ์นมได้มากขึ้น - ปัญหาและอุปสรรคที่ได้จากการศึกษา คือ การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรส่งออกยังไม่มีความชัดเจนและยังขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดห้องปฏิบัติการและอุปกรณ์ตรวจสอบและเจ้าหน้าที่ชำนาญเฉพาะทางวิทยาศาสตร์ด้านปศุสัตว์
ข้อเสนอแนะ	1. เร่งรัดการเจรจากับจีนให้ผ่อนคลายมาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษีที่ใช้กับสินค้าเกษตรของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการด้านสุขอนามัย และสุขอนามัย 2. เร่งรัดการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรส่งออกและนำเข้าของไทย และเข้มงวดในการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานของสินค้าเกษตรส่งออกและนำเข้า โดยเพิ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง ด้านปศุสัตว์ และจัดสร้างห้องปฏิบัติงานเพื่อตรวจสอบรับรองคุณภาพมาตรฐานพร้อมอุปกรณ์ที่ทันสมัยให้ทั่วถึง 3. ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้จีนทราบว่า ไทยได้มีการตรวจสอบและรับรองคุณภาพมาตรฐานผลผลิตสินค้าเกษตรตั้งแต่ระดับฟาร์มจนถึงผู้บริโภค

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-จีน) (ต่อ)

ประเด็น	โครงการศึกษายุทธศาสตร์การทำ FTA ของไทย	โครงการศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการเปิดเสรีการค้าอาเซียน-จีน
ผลกระทบ	โคนมเป็นสินค้าที่ได้รับผลกระทบด้านลบจากการเปิดเสรีซึ่งรัฐบาลจำเป็นต้องมีมาตรการช่วยเหลือผู้ผลิตกลุ่มนี้	ภาคการผลิตที่ 22 (ผลิตภัณฑ์นม) ส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 111.11 โดยเพิ่มขึ้นอัตราสูงสุดในปี 2010

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-จีน) (ต่อ)

ประเด็น	โครงการศึกษายุทธศาสตร์การทำ FTA ของไทย	โครงการศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการเปิดเสรีการค้าอาเซียน-จีน
ข้อเสนอแนะ	ภาครัฐจักต้องดำเนินมาตรการทั้งในด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้าและศักยภาพผู้ผลิตภายในรวมถึงการใช้ประโยชน์จากความแข็งแรงของอุตสาหกรรมของประเทศคู่เจรจามาสร้างความร่วมมือในลักษณะที่ก่อประโยชน์ต่อการพัฒนาโคนมของไทย	-

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-สหรัฐอเมริกา)

ประเด็น	การศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย – สหรัฐอเมริกา : กรณีสินค้าเกษตรที่มีโควตานำเข้า	โครงการศึกษายุทธศาสตร์การทำ FTA ของไทย
ผลกระทบ	- น้ำนมและนมปรุงแต่งไม่ได้รับผลกระทบ เมื่อกำหนดสมมติฐานให้อัตราภาษีนำเข้าภายใต้การจัดทำ FTA ไทย – สหรัฐฯ ลดมากกว่าภายใต้ WTO ร้อยละ 5, 10 และ 15 - นมผงขาดมันเนยเป็นสินค้าที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบ เมื่อพิจารณาข้อมูลการผลิตและการตลาด รวมถึงมาตรการด้านการค้าอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาษีของไทยและสหรัฐอเมริกาประกอบเข้าด้วยกัน - ผลการวิเคราะห์อาจมีความคลาดเคลื่อนหรือไม่สะท้อนผลที่แท้จริงได้เนื่องจากอัตราภาษีนำเข้าที่ใช้จริงอยู่ในปัจจุบัน หรือ Applied rate ของ นมผงขาดมันเนยมีค่าต่ำกว่าอัตราภาษีภายใต้กรอบ WTO หรือ WTO rate ซึ่งอาจทำให้ปริมาณการนำเข้าไม่สัมพันธ์กับอัตราภาษีที่ใช้ในการคำนวณ อีกทั้งไม่ได้นำมาตรการจำกัดปริมาณนำเข้า และมาตรการการค้าอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาษีมาใช้ซึ่งทำให้การวิเคราะห์อาจไม่สามารถอธิบายผลกระทบได้อย่างชัดเจน	โคนมเป็นสินค้าเกษตรที่อ่อนไหวที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อภาคการเกษตรของไทย ซึ่งมีความชัดเจนว่าสหรัฐฯ มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงกว่าผู้ผลิต การเจรจา FTA ด้านผลิตภัณฑ์นมกับสหรัฐฯ โดยเน้นการส่งเสริมด้านความร่วมมือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์นมกับสหรัฐฯ และความร่วมมือในการพัฒนาพันธุ์โคนมที่เหมาะกับภูมิอากาศของไทย

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-สหรัฐอเมริกา)

ประเด็น	การศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย – สหรัฐอเมริกา : กรณีสินค้าเกษตรที่มีโควตานำเข้า	โครงการศึกษายุทธศาสตร์การทำ FTA ของไทย
ข้อเสนอแนะ	- กวดขันเรื่องการนำเข้านมผงพร่องมันเนยและผลิตภัณฑ์นม ให้เป็นไปตามข้อตกลงที่กำหนด กำหนดมาตรการด้านสุขอนามัยสำหรับนมและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง - เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในประเทศโดยการพัฒนาพันธุ์โคนมเพื่อเพิ่มปริมาณการผลิตน้ำนม การพัฒนาด้านอาหารสัตว์ การดูแลด้านสุขภาพสัตว์ และการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสำหรับผู้ผลิต - รัฐควรสร้างระบบตลาดภายในประเทศ ประชาสัมพันธ์และเน้นการส่งเสริมบริโภคนมที่ทำมาจากนมสด โดยเน้นถึงคุณค่าทางโภชนาการ และดำเนินการด้านการสร้างคุณภาพและมาตรฐานในด้านต่างๆ - เกษตรกรควรให้ความสำคัญในเรื่องของพันธุ์โคและอาหารที่โคกิน เพราะจะช่วยเพิ่มผลผลิตน้ำนมดิบที่มีคุณภาพได้มากขึ้น นอกจากนี้เกษตรกรต้องรักษาคุณภาพของน้ำนมดิบให้ได้มาตรฐาน และควรมีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็งเพื่อจะได้วางแผนการผลิตและการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น	

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-เกาหลีใต้)

ประเด็น	โครงการศึกษายุทธศาสตร์การทำ FTA ของไทย	การศึกษาผลการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ไทย – สาธารณรัฐเกาหลี : กรณีสินค้าเกษตร ตอนที่ 01-24
ผลกระทบ	ผลิตภัณฑ์นมเป็นสินค้าเกษตรของไทยที่มีศักยภาพในเกาหลีใต้	สินค้าตอนที่ 04 ผลิตภัณฑ์นมและผลิตภัณฑ์จากสัตว์ที่บริโภคได้ ไม่ได้รับผลกระทบจากการทำ FTA ระหว่างไทยกับเกาหลีใต้ เนื่องจากในช่วงปี 2544-2546 มูลค่าการค้าของสินค้าตอนที่ 04 ของไทยและเกาหลีใต้มีน้อยมาก และคาดว่าถึงแม้จะมีการลดภาษีของทั้ง 2 ฝ่ายลงเหลือ 0% ก็จะไม่ทำให้มูลค่าการค้าเพิ่มขึ้นไปมากว่าเดิม นอกจากนี้ทั้งไทยและเกาหลีใต้ต่างก็มีสินค้าที่มีโควตาอยู่ในพิกัดนี้หลายรายการ
ข้อเสนอแนะ	ภาครัฐจักต้องดำเนินมาตรการทั้งในด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้าและศักยภาพผู้ผลิตภายในรวมถึงการใช้ประโยชน์จากความแข็งแรงของอุตสาหกรรมของประเทศคู่เจรจามาสร้างความร่วมมือในลักษณะที่ก่อประโยชน์ต่อการพัฒนาโคนมของไทย	-

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-บาห์เรน)

ประเด็น	โครงการศึกษายุทธศาสตร์การทำ FTA ของไทย
ผลกระทบ	การจัดทำ FTA ระหว่างไทยกับบาห์เรนไม่มีผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์นม เนื่องจากแม้ว่าไทยจะต้องลดภาษีเหลือร้อยละ 0 จากที่ปัจจุบันเก็บภาษีนำเข้าอยู่ระหว่างร้อยละ 5-36 ก็ตาม บาห์เรนก็ไม่มีศักยภาพในการส่งออกผลิตภัณฑ์นมมายังไทย
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้าโคนม (กรณีศึกษา ไทย-ประเทศที่คาดว่าจะเป็นคู่เจรจา)

ประเด็น	โครงการศึกษายุทธศาสตร์การทำ FTA ของไทย
ผลกระทบ	ผลิตภัณฑ์นมเป็นสินค้าเกษตรที่ของอาร์เจนตินาและแอฟริกาใต้ที่มีศักยภาพในการส่งออกมายังไทย
ข้อเสนอแนะ	ภาครัฐจักต้องดำเนินมาตรการทั้งในด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้าและศักยภาพผู้ผลิตภายในรวมถึงการใช้ประโยชน์จากความแข็งแรงของอุตสาหกรรมของประเทศคู่เจรจามาสร้างความร่วมมือในลักษณะที่ก่อประโยชน์ต่อการพัฒนาโคนมของไทย

สินค้าโคเนื้อ

สินค้าโคเนื้อ (กรณีศึกษา ไทย-อินเดีย)

ประเด็น	**โครงการเตรียมความพร้อมรองรับการเจรจาความตกลงการค้าเสรีทวิภาคี รายงานเล่มที่ 2 สาขาสินค้า/บริการที่มีการเจรจาใน FTA II อุตสาหกรรมโคเนื้อ: ยุทธศาสตร์รองรับผลกระทบ FTA**
ผลกระทบ	- ในกรณีตลาดระดับล่าง พบว่า เกษตรกรไม่สามารถแข่งขันกับซากโคจากประเทศอินเดียในเรื่องราคา - ในตลาดบนซากเนื้อโคจากประเทศอินเดียจะไม่มีผลกระทบเลย เพราะซากเนื้อโคจากประเทศอินเดียไม่มีคุณภาพดีเพียงพอ
ข้อเสนอแนะ	ประเทศไทยควรใช้มาตรการสุขอนามัยในการป้องกันการนำเข้าเสียก่อน เนื่องจากอินเดียยังไม่สามารถควบคุมโรค โดยเฉพาะโรค FMD type และโรคเท้าเปื่อย C type ซึ่งยังไม่พบโรคชนิดนี้ในประเทศไทย หากประเทศไทยปล่อยให้มีการค้าเสรีโดยไม่มีการควบคุมโรคอย่างใกล้ชิดพร้อมกับเตรียมวัคซีนป้องกันโรคอย่างพอเพียง สิ่งเหล่านี้จะส่งผลเสียโดยตรงต่อเกษตรกรรายย่อยและเกษตรกรผู้ขุนโคมัน ผู้บริโภค และ เศรษฐกิจของประเทศได้

สินค้าโคเนื้อ (กรณีศึกษา ไทย-ออสเตรเลีย)

ประเด็น	**โครงการศึกษาวิเคราะห์ความพร้อมของไทยในการทำข้อตกลงการค้าเสรี**	**ศึกษาผลกระทบการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ไทย – ออสเตรเลีย ต่อสินค้าเกษตรที่สำคัญ**
ผลกระทบ	ฟาร์มปศุสัตว์ ผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์เป็นภาคการผลิตที่ได้รับผลกระทบในด้านลบจากการนำเข้าเพื่อทดแทนการผลิตภายในประเทศ (Substitution Effect)	- ภาคการผลิตโคเนื้อคาดว่าจะได้รับผลกระทบในด้าน การลดการผลิต เลิกการผลิต ดุลการค้าลดลง ราคาภายในประเทศลดลง มีการว่างงานเพิ่มขึ้น ประการใดประการหนึ่ง หรือหลายประการเช่นกัน โดยสินค้าที่สำคัญที่ไทยนำเข้า คือ เนื้อโค กระบือ ไม่มีกระดูกแช่แข็ง เนื้อโค กระบือ ไม่มีกระดูกสดหรือแช่เย็น ซึ่งปัจจุบันไทยเก็บภาษีนำเข้าร้อยละ 50 หากลดภาษีเหลือ 0 จะทำให้สินค้าดังกล่าวราคาถูกลงนำเข้ามากขึ้นและจะมีเกษตรกรที่จะได้รับผลกระทบจำนวนประมาณ 1.4 ล้านครัวเรือน - ผลการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติของอุปสงค์นำเข้าเนื้อโค กระบือ แช่เย็นแช่แข็ง

สินค้าโคเนื้อ (กรณีศึกษา ไทย-ออสเตรเลีย) (ต่อ)

ประเด็น	โครงการศึกษาวิเคราะห์ความพร้อมของไทยในการทำข้อตกลงการค้าเสรี	ศึกษาผลกระทบการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ไทย – ออสเตรเลีย ต่อสินค้าเกษตรที่สำคัญ
		ของไทยจากออสเตรเลีย พบว่า 1) ถ้าราคานำเข้าเนื้อโค กระบือแช่เย็นแช่แข็งของไทยจากออสเตรเลีย ลดลงร้อยละ 1 จะทำให้อุปสงค์การนำเข้าเนื้อโคกระบือ แช่เย็นแช่แข็งจากออสเตรเลียสูงขึ้นร้อยละ 2.22 2) ถ้าอัตราภาษีนำเข้าเนื้อโค กระบือแช่เย็น แช่แข็ง ของไทยลดลงร้อยละ 1 จะทำให้อุปสงค์การนำเข้าเนื้อโค กระบือ แช่เย็นแช่แข็งของไทยจากออสเตรเลียเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1.14 3) หากภาษีเป็น 0 จะทำให้การนำเข้าเนื้อโค กระบือแช่เย็นแช่แข็งของไทยจากออสเตรเลียเพิ่มขึ้นร้อยละ 114
ข้อเสนอแนะ	-	-

สินค้าโคเนื้อ (กรณีศึกษา ไทย-ออสเตรเลีย) (ต่อ)

ประเด็น	**โครงการ WTO Watch ข้อตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย: รายงานและบทวิเคราะห์**	**โครงการ WTO Watch ข้อตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย: รายงานและบทวิเคราะห์ ภาคที่ 4 ไทย-ออสเตรเลียภายหลังการทำข้อตกลงการค้าเสรี เรื่อง หนึ่งปีความตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย**
ผลกระทบ	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการทำข้อตกลงการค้าเสรีกับออสเตรเลียมิได้มีมากเท่ากับที่ปรากฏในงานวิจัยที่มิได้ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงเชิง พลวัตร ในขณะที่การเลี้ยงโคขุนโคนมและการผลิตผลิตภัณฑ์นมในประเทศไทยต้องเผชิญกับชะตากรรมแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างสาหัส	- ตลาดเนื้อโคและเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อก็ได้รับผลกระทบจากความตกลงดังกล่าวไม่น้อยเช่นกัน โดยในปี 2548 ไทยลดภาษีนำเข้าเนื้อโคแช่แข็งจากออสเตรเลียลงเหลือร้อยละ 40 จากเดิมร้อยละ 51 โดยมีโควตาการนำเข้าที่ 776 ตัน (การนำเข้าส่วนเกินจากปริมาณที่กำหนดจะต้องเสียภาษีในอัตราปกติ) - การลดภาษีดังกล่าวทำให้มีการนำเข้าเนื้อโคแช่แข็งจากออสเตรเลียถึง 680 ตัน แม้ว่าราคาเนื้อโคจากออสเตรเลีย จะยังสูงกว่าเนื้อโคในประเทศเล็กน้อย - ในปี 2549 ไทยจะต้องลดภาษีดังกล่าวลงเหลือร้อยละ 37.25 และเพิ่มโควตาการนำเข้าเป็น 800 ตัน จึงเป็นที่คาดว่า เนื้อโคจากออสเตรเลียจะเข้าสู่ตลาดมากขึ้นเรื่อยๆ จากการลดภาษีลงทุกปี และจะลดภาษีลงเหลือร้อยละ 0 ในปี 2563
ข้อเสนอแนะ	-	-

สินค้าโคเนื้อ (กรณีศึกษา ไทย-ออสเตรเลีย) (ต่อ)

ประเด็น	โครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำความตกลงว่าด้วยความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้น (CER – FTA) ไทย – ออสเตรเลีย	โครงการศึกษายุทธศาสตร์การทำ FTA ของไทย
ผลกระทบ	- ผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์เป็นภาคการผลิตที่ได้รับผลกระทบในด้านลบ จากการปรับลดอัตราภาษีนำเข้าร้อยละ 45.3 ทำให้ประเทศไทยนำเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 44.10 โดยนำเข้าจากออสเตรเลียเพิ่มขึ้นร้อยละ 158.9 - การนำเข้าดังกล่าวทำให้ดุลการค้าของไทยลดลง 6.86 ล้านดอลลาร์อเมริกัน โดยจะได้รับผลกระทบในด้านลบในปีท้ายๆ ของความตกลงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี พ.ศ.2568 ซึ่งอัตราภาษีจะปรับลดเหลือร้อยละศูนย์	ผลกระทบที่เกิดขึ้น ในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2548 คือ เนื้อสัตว์สำหรับการบริโภคมีการนำเข้าจริงเพิ่มขึ้น 41.4% ซึ่งมีการเติบโตที่ลดลงจากปี 2547 (72.7%)
ข้อเสนอแนะ	-	- รัฐบาลต้องเร่งปฏิบัติตามแนวทางรองรับผลกระทบด้านลบภายใน 15 ปี นับจากปี 2548อย่างจริงจัง - แนวทางรองรับและพัฒนาอุตสาหกรรมโคเนื้อระยะยาวต้องจัดตั้งคณะกรรมการกิจการโคเนื้อแห่งชาติ เพื่อจัดเครือข่ายการผลิตให้เชื่อมต่อถึงกันอย่างเป็นระบบ - การขึ้นทะเบียนฟาร์มและผู้เลี้ยงโคเนื้อ เพื่อนำไปสู่ฟาร์มมาตรฐาน - ปรับปรุงบำรุงพันธุ์โคเนื้อให้เติบโตเร็ว และตรงตามความต้องการของตลาด - ส่งเสริม/สนับสนุนในการพัฒนาอาหารหยาบโปรตีนสูง เพื่อลดต้นทุนการผลิต - พัฒนาระบบตลาดเนื้อโคให้เป็นไปตามกลไกตลาดมากขึ้น - พัฒนาโรงฆ่าสัตว์ให้มีมาตรฐานถูกสุขลักษณะเป็นที่ยอมรับตามมาตรฐานสากล - สร้างมูลค่าเพิ่มในการแปรรูปเนื้อ การชำแหละเป็นชิ้นส่วนต่างๆ

สินค้าโคเนื้อ (กรณีศึกษา ไทย-ออสเตรเลีย) (ต่อ)

ประเด็น	โครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ฉบับที่ 5 อุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมเนื้อโค อุตสาหกรรมวิสกี้และไวน์	โครงการเตรียมความพร้อมรองรับการเจรจาความตกลงการค้าเสรีทวิภาคี รายงานเล่มที่ 2 สาขาสินค้า/บริการที่มีการเจรจาใน FTA II อุตสาหกรรมโคเนื้อ: ยุทธศาสตร์รองรับผลกระทบ FTA
ผลกระทบ	- ด้านภาษี 1) ปัจจุบันเนื้อโคแช่เย็นและแช่แข็งตามพิกัดศุลกากร HS 0201 และ HS 0202 เป็นประเภทสินค้าอ่อนไหวถูกกำหนดภาษีนำเข้าร้อยละ 51 ซึ่งไม่มีการกำหนดเป็นโควตา แต่นำมาตรการปกป้องพิเศษมาใช้คือ ถ้านำเข้าเกินกว่าปริมาณที่กำหนดจะจัดเก็บภาษีในอัตราปกติตามอัตราของ WTO 2) เมื่อทำเขตการค้าเสรีระหว่างไทย-ออสเตรเลียต้องลดภาษีทันทีเหลือร้อยละ 40 ในปี 2005 และลดลงเหลือร้อยละ 36 ในปี 2011และลดลงร้อยละ4 ในปีต่อๆ ไปจนเหลือร้อยละ 0 ในปี 2020 รวมทั้งยกเลิกการกำหนดปริมาณการนำเข้าด้วย - จากการประมาณการโดยไม่นำเรื่องมาตรการปกป้องพิเศษเข้ามาพิจารณาพบว่า 1) การลดภาษีจะส่งผลให้ราคาเนื้อโคแช่เย็นและแช่แข็ง ลดลงเท่ากับร้อยละ 7.5 ในปี2005 2) จากค่าความยืดหยุ่นของราคาเปรียบ เทียบที่ได้เท่ากับ 0.13 นั้น ประมาณการได้ว่าปริมาณการนำเข้าเนื้อแช่เย็นและแช่แข็งจากออสเตรเลียจะเพิ่มขึ้นทั้งสิ้นร้อยละ 6.1 - จากการประมวลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการรายใหญ่ เกษตรกร	1) ผลกระทบต่อเกษตรกรรายย่อย - ผลกระทบจะมีมากหรือน้อยจะขึ้นอยู่กับ 2 ปัจจัย ปัจจัยแรก ต้นทุนนำเข้าโคมีชีวิตจากออสเตรเลีย ถ้าราคานำเข้าโคมีชีวิตจากออสเตรเลียที่นำมาขุนในไทยมีราคาถูกกว่าหรือใกล้เคียงกันกับราคาโคเนื้อในไทย จะมีผลทำให้ราคาโคเนื้อในไทยต้องปรับตัว ลดลงเพื่อแข่งขันกับโคจากออสเตรเลียที่นำเข้ามาขุนต่อในไทย ปัจจัยที่สองขึ้นอยู่กับเนื้อโคแช่เย็นและแช่แข็งที่นำเข้ามาจากออสเตรเลียจะเข้ามาแย่งส่วนแบ่งตลาดโคเนื้อในประเทศไทยได้ ซึ่งผลกระทบแรกจะทำให้เจ้าของฟาร์มรายใหญ่ผลิตเนื้อโคเข้าสู่ตลาดได้น้อยลง และทำให้มีตลาดจำหน่ายเนื้อลดลงทำให้ต้องลดการผลิตลง เป็นผลทำให้รับซื้อโคเนื้อที่จะนำมาขุนจากเกษตรกรลดลงหรือรับซื้อในราคาที่ถูกลง ซึ่งจะมีผลทำให้เกษตรกรรายย่อยมีรายได้น้อยลง และเมื่อเกิดการขาดทุนขึ้นก็จำเป็นที่จะต้องออกจากตลาดไป 2) ผลกระทบต่อผู้ประกอบการรายใหญ่ - ผู้ประกอบการหรือเจ้าของฟาร์มรายใหญ่ที่มีระบบบริหาร จัดการที่ได้มาตรฐานและเป็นผู้ผลิตเนื้อโคคุณภาพเข้าสู่ตลาดเนื้อโดยตรงจะได้รับผลกระทบในด้านบวกในแง่ของโคมีชีวิตที่นำเข้าจากออสเตรเลียมาขุนต่อในไทยมีราคาถูกลงหรือราคาใกล้เคียงกับโคเนื้อในประเทศ ผู้ประกอบการก็จะเปลี่ยนจากที่รับซื้อจากเกษตรกรรายย่อยในประเทศมารับซื้อจากออสเตรเลียแทนซึ่งทำให้ได้โคเนื้อที่มีคุณภาพดีกว่า

สินค้าโคเนื้อ (กรณีศึกษา ไทย-ออสเตรเลีย) (ต่อ)

ประเด็น	**โครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ฉบับที่ 5 อุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมเนื้อโค อุตสาหกรรมวิสกี้และไวน์**	**โครงการเตรียมความพร้อมรองรับการเจรจาความตกลงการค้าเสรีทวิภาคี รายงานเล่มที่ 2 สาขาสินค้า/บริการที่มีการเจรจาใน FTA II อุตสาหกรรมโคเนื้อ: ยุทธศาสตร์รองรับผลกระทบ FTA**
ผลกระทบ	พบว่า 1) มีความกังวลในเรื่องส่วนแบ่งตลาดที่อาจจะลดลงได้จากการที่ราคาเนื้อโคแช่เย็นและแช่แข็งถูกลงจากการทำ FTA ผู้ประกอบการจะหันไปซื้อเนื้อโคที่ราคาถูกกว่าและคุณภาพดีกว่าโดยเปรียบเทียบ 2) ในกรณีที่ผู้ประกอบการในประเทศไม่เปลี่ยนแปลงทิศทางการซื้อเนื้อโคจากไทยไปซื้อจากออสเตรเลีย แนวโน้มที่อาจจะเกิดขึ้นได้คือ การรับซื้อโคขุนในราคาที่ถูกลงซึ่งจะมีผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคโดยตรง ในด้านรายได้ที่ลดลงไปจากเดิม 3) ในกรณีที่ผู้เลี้ยงโคขุนหันไปนำเข้าโคมีชีวิตจากออสเตรเลียแทนการซื้อโคจากเกษตรกรไทยมาขุนต่อ จะเป็นการปิดโอกาสให้เกษตรกรที่เลี้ยงโคไม่ได้มาตรฐานต้องออกจากวงจรไปเพราะไม่สามารถแข่งขันได้	เจริญเติบโตเร็วกว่า อีกทั้งยังทำให้เป็นการลดต้นทุนค่าอาหารที่ใช้ในการขุนโคลงได้ กำไรก็จะเพิ่มมากขึ้น - ผลกระทบในด้านลบ จะเกิดขึ้นในกรณีที่เนื้อโคชำแหละนำเข้าเพิ่มมากขึ้น จะทำให้เกิดการแย่งส่วนแบ่งตลาดโคเนื้อในประเทศ และถ้าความนิยมบริโภคเนื้อของคนในประเทศหันไปนิยมบริโภคเนื้อที่นำเข้าจากออสเตรเลียแทนเนื้อที่ผลิตได้ในประเทศ 3) ผลกระทบต่อธุรกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง - หากการแข่งขันของอุตสาหกรรมการผลิตโคเนื้อของประเทศไทย ไม่สามารถต่อสู้กับอุตสาหกรรมการผลิตโคเนื้อของประเทศออสเตรเลียได้ ไม่เพียงแต่เกษตรกรรายย่อยเท่านั้นที่จะได้รับผลกระทบ แต่ผลที่เกิดขึ้นดังกล่าวจะส่งผลต่อผู้ประกอบการในธุรกิจอื่นๆ อีกด้วย เช่น ผู้ประกอบการอาหารสัตว์ อาหารเสริมต่างๆ เช่น กากอ้อย กากน้ำตาล กากรำ เปลือกสัปปะรด มันสำปะหลัง ข้าวโพดเป็นต้น ผู้ประกอบการด้านยาป้องกันโรคและวัคซีน ผู้ให้บริการด้านการผสมเทียม แรงงานที่ถูกว่าจ้างทำงานในฟาร์มหรือในไร่ โรงฆ่าสัตว์ พ่อค้าปลีกและพ่อค้าส่งเนื้อโคชำแหละ เป็นต้น
ข้อเสนอแนะ	1. เกษตรกร - เกษตรกรควรปรับตัวเพื่อให้สามารถแข่งขันในด้านราคาได้คือ การพยายาม	รายงานได้กำหนดยุทธศาสตร์โคเนื้อ ดังนี้ - ปรับโครงสร้างการผลิต ด้วยการขึ้นทะเบียนฟาร์ม ปรับปรุงบำรุงพันธุ์โคและ

สินค้าโคเนื้อ (กรณีศึกษา ไทย-ออสเตรเลีย) (ต่อ)

ประเด็น	**โครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ฉบับที่ 5 อุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมเนื้อโค อุตสาหกรรมวิสกี้และไวน์**	**โครงการเตรียมความพร้อมรองรับการเจรจาความตกลงการค้าเสรีทวิภาคี รายงานเล่มที่ 2 สาขาสินค้า/บริการที่มีการเจรจาใน FTA II อุตสาหกรรมโคเนื้อ: ยุทธศาสตร์รองรับผลกระทบ FTA**
ข้อเสนอแนะ	ลดต้นทุนการผลิตการเลี้ยงโคขุน เน้นการใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาเป็นอาหารเลี้ยงโค อีกแนวทางคือ การเพิ่มผลผลิต ซึ่งเกษตรกรควรให้ความสำคัญกับหญ้าหรืออาหารที่ให้โคกิน เพราะการได้รับอาหาร และสารอาหารที่ครบถ้วนจะนำมาซึ่งความสมบูรณ์ของโค - ในการแข่งขันด้านคุณภาพของเนื้อโค สิ่งที่เกษตรกรจะต้องให้ความสำคัญประกอบด้วย สายพันธุ์ของโคเนื้อและการปรับปรุงหรือบำรุงสายพันธ์ เพราะว่าลักษณะและคุณภาพของเนื้อที่ได้จากโคเนื้อแต่ละพันธุ์ รวมทั้งอัตราการเจริญเติบโต ขนาดและรูปร่างจะมีความแตกต่างกันไป - เกษตรกรต้องมีการควบคุมทางด้านสุขภาพอนามัย และการป้องกันโรคระบาด เนื่องจากเป็นเรื่องที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญอย่างมาก 2. รัฐบาลและเอกชน - รัฐบาลและเอกชนควรร่วมมือกันกำหนดรูปแบบฟาร์มโคเนื้อมาตรฐานและเข้มงวดในการตรวจสอบ ดูแลการจัดตั้งตลาดหรือศูนย์ซื้อขายโคในแต่ละภูมิภาค - รัฐบาลควรส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันและการรวมกลุ่มของเกษตรกรให้จริงจังมากขึ้น - รัฐบาลควรจัดหาแหล่งเงินกู้หรือเงินลงทุนดอกเบี้ยต่ำให้กับเกษตรกรและ	อาหารหยาบที่ให้โปรตีนสูง เพื่อเพิ่มผลิตภาพของอุตสาหกรรมโคเนื้อ - พัฒนาและปรับปรุงโรงฆ่าให้ได้มาตรฐานสากล - จัดระบบฐานข้อมูลเพื่อบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานโคเนื้อให้สอดรับกับอุปสงค์ และสามารถตรวจสอบย้อนกลับถึงแหล่งที่มาของผลิตภัณฑ์ได้ (Traceability) - มีการพัฒนาระบบตลาดโคเนื้อที่เข้มแข็ง - สนับสนุน ส่งเสริม และจัดระบบให้เกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อในเขตชายแดนไทยที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านและ/หรือส่งเสริมการเลี้ยงในฝั่งชายแดนประเทศเพื่อนบ้านเพื่อให้ได้โคเนื้อมาตรฐานและยังเป็นการลดการลักลอบนำเข้าโคและการระบาดของโรคสัตว์ในประเทศ - จัดตั้งคณะกรรมการกิจการโคเนื้อแห่งชาติ เ ทำหน้าที่ ดังนี้ 1) ติดตามความเคลื่อนไหวด้านอุปสงค์และอุปทานโคเนื้อและผลิตภัณฑ์ในประเทศและต่างประเทศที่ส่งผลกระทบผู้ประกอบการโคเนื้อในประเทศ 2) ประมาณการความต้องการเนื้อโคในแต่ละปีล่วงหน้า 3) บริหารจัดการให้มีเนื้อโคเพียงพอและสอดรับกับความต้องการเนื้อโคในประเทศและ/หรือขยายตลาดโคเนื้อไปยังประเทศใกล้เคียง 4) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการออกกฎหมาย กฎกระทรวง

สินค้าโคเนื้อ (กรณีศึกษา ไทย-ออสเตรเลีย) (ต่อ)

ประเด็น	**โครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ฉบับที่ 5 อุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมเนื้อโค อุตสาหกรรมวิสกี้และไวน์**	**โครงการเตรียมความพร้อมรองรับการเจรจาความตกลงการค้าเสรีทวิภาคี รายงานเล่มที่ 2 สาขาสินค้า/บริการที่มีการเจรจาใน FTA II อุตสาหกรรมโคเนื้อ: ยุทธศาสตร์รองรับผลกระทบ FTA**
ข้อเสนอแนะ	ติดตามการใช้เงินลงทุนให้ถูกวัตถุประสงค์ ส่งเสริมและจัดการหาแหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกหญ้าอาหารโค เพื่อช่วยลดต้นทุนในการเลี้ยงโคและเพิ่มผลผลิตไปพร้อมๆ กัน - รัฐบาลควรดำเนินการในเชิงรุกโดยการประชาสัมพันธ์รณรงค์ส่งเสริมให้คนในประเทศหันมานิยมบริโภคเนื้อโคมากขึ้น โดยเน้นเรื่องคุณค่าทางโภชนาการต่อการเจริญเติบโตของเด็ก - ในภาพรวมอาจจำเป็นจะต้องมีคณะทำงานเพื่อกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบริการจัดการด้านโคเนื้อ และเนื้อสัตว์อื่นๆ เพื่อคุมในด้านปริมาณและคุณภาพการผลิต รวมถึงสร้างความเข้มแข็งในด้านการต่อรองให้กับเกษตรกรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปศุสัตว์ ต่อไป	กฎระเบียบเพื่อให้การทำงานของ คณะกรรมการฯ สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย 5) มีความเป็นอิสระในการกำกับดูและบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานโคเนื้อและปัจจัยการผลิตที่ใช้ในการผลิตอาหารโคเนื้อ เพื่อประโยชน์ต่อผู้ประกอบการตลอดห่วงโซ่อุปทาน

สินค้าโคเนื้อ (กรณีศึกษา ไทย-ออสเตรเลีย) (ต่อ)

ประเด็น	ความตกลงการค้าเสรี ไทย – ออสเตรเลีย โอกาสส่งออกของไทย
ผลกระทบ	- เนื้อโคแช่เย็น แช่แข็ง เป็นสินค้าเกษตรที่ค่อนข้างอ่อนไหว และเกี่ยวข้องกับเกษตรกรจำนวนมาก จึงมีการลดภาษีนำเข้าเป็น 0 โดยใช้ระยะเวลายาวนานกว่าสินค้าเกษตรที่ไม่อ่อนไหวอื่นๆ เพื่อให้มีเวลาในการปรับตัว และมีการใช้มาตรการปกป้องพิเศษ (Special Safeguards) - หากปีใดที่มีการนำเข้าสินค้าเนื้อโคแช่เย็น แช่แข็งนั้นสูงเกินกว่าปริมาณที่กำหนดไว้ หรือที่เรียกว่า Trigger Level (คำนวณจากปริมาณการนำเข้าเฉลี่ยย้อนหลัง 3 ปี (ปี 2543-2545) โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ในเชิงพาณิชย์) ประเทศไทยสามารถกลับไปเก็บภาษีกับปริมาณนำเข้าเนื้อโคส่วนเกิน Trigger Level นั้น ที่อัตราเดิมก่อนเริ่มลดภาษี หรือที่อัตราปกติ (MFN rate) ของสินค้านั้นได้ โดยใช้อัตราใดอัตราหนึ่งที่ต่ำกว่า เช่น เนื้อโค อัตราภาษีเดิมก่อนเริ่มลดอยู่ที่ 51% โดยในปีที่ 1 อัตราภาษีดังกล่าวจะลดเหลือ 40% และปีที่ 3 จะลดเหลือ 34.7% โดยกำหนดปริมาณนำเข้าในปีที่ 3 ได้เพียง 855.54 ตัน ดังนั้น หากมีการนำเข้าเกินปริมาณดังกล่าว ส่วนที่เกินจะต้องกลับไปเสียภาษีในอัตราที่สูงขึ้น คือ ที่ 51% ซึ่งเชื่อว่ามาตรการดังกล่าวจะช่วยปกป้องการนำเข้าโคเนื้อได้ในระดับหนึ่ง - เกษตรกรผู้เลี้ยงวัวไทยมีศักยภาพสูงในการพัฒนาคุณภาพ และเนื้อโคที่นำเข้าจากออสเตรเลียส่วนใหญ่ใช้ในอุตสาหกรรมอาหารส่งออกและในภัตตาคารระดับสูง ซึ่งเป็นคนละตลาดกับเนื้อโคในประเทศไทย ดังนั้น จึงไม่มีผลกระทบต่อการค้าเนื้อโคในประเทศมากนัก
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้าโคเนื้อ (กรณีศึกษา ไทย-นิวซีแลนด์)

ประเด็น	โครงการศึกษายุทธศาสตร์การทำ FTA ของไทย	ความตกลงการค้าเสรี ไทย – นิวซีแลนด์ (ด้านการเกษตร)
ผลกระทบ	- โคเนื้อเป็นสินค้าอ่อนไหวที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อภาคการเกษตรของไทย - นิวซีแลนด์มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงกว่าผู้ผลิตไทย - ประโยชน์ที่ไทยจะได้รับจากความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับนิวซีแลนด์ คือ ความร่วมมือในการพัฒนาด้านปศุสัตว์ ซึ่งเป็นสาขาที่นิวซีแลนด์มีศักยภาพการผลิต อีกทั้งยังเป็นโอกาสสำหรับการร่วมลงทุนเพื่อส่งออกไปยังประเทศที่สาม	- เนื้อวัวเป็นสินค้าอ่อนไหวเช่นเดียวกันกับนมและผลิตภัณฑ์ที่มีการเปิดตลาดระหว่างไทยและนิวซีแลนด์ โดยจะลดภาษีเหลือ 0% ภายใน 10-15 ปี (ปี 2563) เนื่องจากเป็นสินค้าที่ไทยไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะแข่งขันได้ จึงต้องใช้ระยะเวลาในการปรับตัวนานกว่าสินค้าประเภทอื่น เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ - เนื้อวัวและเครื่องในวัวจัดอยู่ในกลุ่มสินค้าที่มีมาตรการปกป้องพิเศษ ไทยและนิวซีแลนด์ได้ตกลงให้มีการใช้มาตรการปกป้องพิเศษ (Special Safeguards) สำหรับสินค้าเกษตรที่เป็นสินค้าอ่อนไหว เพื่อให้ภาคการผลิตภายในประเทศมีเวลาปรับตัว กล่าวคือ หากมีการนำเข้าสินค้าดังกล่าวเกินปริมาณที่กำหนด (Trigger Volume) ประเทศผู้นำเข้าสามารถกลับไปขึ้นภาษีที่อัตราเดิมก่อนเริ่มลดหรืออัตรา MFN ในขณะนั้น โดยใช้อัตราใดอัตราหนึ่งที่ต่ำกว่า - ไทยสามารถใช้มาตรการปกป้องพิเศษได้ จนถึงปี 2558 และ 2563 และเมื่อเกิดความเสียหายก็สามารถใช้มาตรการปกป้อง (Safeguards) ได้เป็นการชั่วคราว เพื่อให้มีเวลาปรับตัวเช่นกัน
ข้อเสนอแนะ	รัฐบาลต้องเร่งปฏิบัติตามแนวทางรองรับผลกระทบด้านลบภายใน 15 ปี นับจากปี 2548อย่างจริงจัง	-

สินค้าโคเนื้อ (กรณีศึกษา ไทย-นิวซีแลนด์) (ต่อ)

ประเด็น	ความตกลงการค้าเสรี ไทย – นิวซีแลนด์
ผลกระทบ	- ไทยต้องเปิดตลาดเนื้อวัวซึ่งเป็นสินค้าที่นิวซีแลนด์มีศักยภาพในการผลิตสูง และเป็นรายการสินค้าอ่อนไหวของไทย - สินค้าปศุสัตว์และผลิตภัณฑ์ เช่น เนื้อโคและเครื่องใน เป็นสินค้าที่นิวซีแลนด์จะได้รับประโยชน์จากการลดภาษี ราคาที่ต่ำลงส่งผลให้มีการนำเข้าจากนิวซีแลนด์มากขึ้น โดยจะมีส่วนทำให้มีการบริโภคสินค้าจากนิวซีแลนด์แทนสินค้าของไทย
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้าโคเนื้อ (กรณีศึกษา ไทย-จีน)

ประเด็น	การศึกษาโอกาสและผลกระทบจาก การจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีน กรณี Early Harvest
ผลกระทบ	- ผลกระทบจากการลดภาษี พบว่า ไทยจะนำเข้าโคเพิ่มขึ้น เนื่องจากก่อนการทำ FTA ไทยเก็บอัตราภาษีนำเข้า 10% การลดภาษีนำเข้าเหลือ 0% คาดว่าจะมีการนำเข้าโคมากขึ้น เนื่องจากการเลี้ยงโคในประเทศยังไม่เพียงพอกับความต้องการบริโภค ทั้งนี้ อาจจะมีผลกระทบต่อผู้เลี้ยงโคภายในประเทศด้วย - สำหรับ เนื้อสัตว์ใช้บริโภค พบว่า ไทยจะนำเข้าเนื้อโคเพิ่มขึ้น เนื่องจากเดิมประเทศไทยเก็บอัตราภาษีนำเข้าค่อนข้างสูงถึง 60% ทำให้ไม่มีการนำเข้าจากจีน การลดภาษีนำเข้าเหลือ 0% คาดว่าจะมีผลกระทบให้มีการนำเข้าสินค้ากลุ่มนี้ เนื่องจากต้นทุนการผลิตของไทยค่อนข้างสูง ประกอบกับความต้องการบริโภคจะเพิ่มขึ้นหากราคาลดลง - ปัญหาและอุปสรรคที่ได้จากการศึกษา คือ ต้นทุนการผลิตของไทยสูงเมื่อเทียบกับจีน เนื่องจากค่าแรงงานของจีนต่ำกว่าและผลผลิตต่อหน่วยสูงกว่าไทย ศักยภาพของพื้นที่และแหล่งน้ำของจีนค่อนข้างดี
ข้อเสนอแนะ	การจัดเตรียมมาตรการเพื่อส่งเสริม โอกาสและรองรับผลกระทบ ควรดำเนินการ ดังนี้ 1. ในระยะสั้น - เร่งรัดการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรให้ครอบคลุมสินค้าเกษตรที่ไทยมีการค้ากับจีน ทั้งมาตรฐานสินค้าเกษตรส่งออก และนำเข้า - เข้มงวดในการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานของสินค้าเกษตรส่งออกและนำเข้า และรับรองคุณภาพมาตรฐาน โดยเพิ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง เช่น ด้านประมง เป็นต้น

สินค้าโคเนื้อ (กรณีศึกษา ไทย-จีน) (ต่อ)

ประเด็น	การศึกษาโอกาสและผลกระทบจาก การจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีน กรณี Early Harvest
	- จัดสร้างห้องปฏิบัติงานตรวจสอบ รับรองคุณภาพมาตรฐานพร้อมอุปกรณ์ที่ทันสมัยให้ด่านควบคุมการส่งออกและนำเข้าอย่างทั่วถึง 2. ในระยะยาวควรทำวิจัยและพัฒนาด้าน - การเกษตร ได้แก่ การปรับปรุงพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ ให้หลากหลายเพื่อการผลิตสินค้าใหม่ๆ รวมถึงการวิจัยด้าน GMOs ของสินค้าเกษตรเพื่อเตรียมการรองรับการแข่งขันในอนาคต เทคโนโลยีก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว เทคโนโลยีด้านการแปรรูป ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์

สินค้าโคเนื้อ (กรณีศึกษา ไทย-จีน) (ต่อ)

ประเด็น	โครงการศึกษายุทธศาสตร์การทำ FTA ของไทย	โครงการศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการเปิดเสรีการค้าอาเซียน-จีน
ผลกระทบ	โคเนื้อเป็นสินค้าที่ได้รับผลกระทบด้านลบจากการเปิดเสรี	ในช่วงปี 2005-2010 ภาคการผลิตที่มีการนำเข้าเพิ่มขึ้นสูงมากและต่อเนื่อง ได้แก่ ภาคการผลิตที่ 19 (ผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์) นำเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ5,600.00 และ ภาคการผลิตที่ 20 (ผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์อื่นๆ) นำเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 428.57
ข้อเสนอแนะ	-	-

สินค้าโคเนื้อ (กรณีศึกษา ไทย-สหรัฐอเมริกา)

ประเด็น	ลงนามเพื่อล่มสลาย ข้อตกลงเขตการค้าเสรีผลกระทบต่อทรัพยากรชีวภาพ สิทธิการเกษตร และภาคเกษตรกรรมไทย เรื่องที่ 5 ผลกระทบจากการเปิดเสรีสินค้าเกษตร: การค้าสินค้าเกษตร กรณีไทย-สหรัฐฯ และหนังสือข้อตกลงเขตการค้าเสรีไทย-สหรัฐอเมริกา บทที่ 6 การเกษตร เรื่อง บนเส้นทางสู่การค้าเสรีการเกษตร ความคาดหวังและบทเรียน
ผลกระทบ	บทความได้อ้างถึงรายงานการศึกษาเรื่องผลกระทบจากการทำความตกลงการค้าเสรีไทย-สหรัฐฯ ที่ดำเนินการศึกษาโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) ในปี 2546 ว่า “แม้ความความตกลงทางการค้าเสรีไทย-สหรัฐฯ จะช่วยเพิ่มปริมาณการค้าและการขยายตัวทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นผลดีต่อผู้บริโภคและผู้ผลิตที่ใช้สินค้าเกษตรเป็นวัตถุดิบ แต่ก็อาจส่งผลกระทบรุนแรงต่อเกษตรกรจำนวนมาก โดยเฉพาะเกษตรกรที่ผลิตสินค้าแข่งขันกับสินค้าส่งออก

สินค้าโคเนื้อ (กรณีศึกษา ไทย-สหรัฐอเมริกา) (ต่อ)

ประเด็น	**ลงนามเพื่อล่มสลาย ข้อตกลงเขตการค้าเสรีผลกระทบต่อทรัพยากรชีวภาพ สิทธิการเกษตร และภาคเกษตรกรรมไทย เรื่องที่ 5 ผลกระทบจากการเปิดเสรีสินค้าเกษตร: การค้าสินค้าเกษตร กรณีไทย-สหรัฐฯ และหนังสือข้อตกลงเขตการค้าเสรีไทย-สหรัฐอเมริกา บทที่ 6 การเกษตร เรื่อง บนเส้นทางสู่การค้าเสรีการเกษตร ความคาดหวังและบทเรียน**
	ของสหรัฐฯ ส่วนผู้ประกอบธุรกิจฟาร์มปศุสัตว์ขนาดเล็กที่มีต้นทุนสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้เลี้ยงหมู และวัวอาจจะต้องเลิกกิจการ”
ข้อเสนอแนะ	รัฐบาลไทยจึงควรเร่งปรับโครงสร้างภาษีและกระบวนการศุลกากร เพื่อให้สินค้าไทยมีต้นทุนวัตถุดิบลดลง และเร่งเพิ่มผลิตภาพในภาคเกษตร ตลอดจนช่วยเหลือให้เกษตรกรรายย่อยสามารถปรับตัวได้

สินค้าไหม

สินค้าไหม (กรณีศึกษา ไทย-ออสเตรเลีย FTA)

ประเด็น	**ผ้าและผลิตภัณฑ์ไหมไทยในออสเตรเลีย: มีโอกาสโตแต่ยังต้องเปิดเกมรุกหนักขึ้น**
ผลกระทบ	สินค้าผ้าไหมและผลิตภัณฑ์โดยรวมในตลาดออสเตรเลียมีการขยายตัว
ข้อเสนอแนะ	1. เร่งปรับกลยุทธ์ทั้งด้านการผลิตและการตลาดอย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันทั้งในส่วนของการมีความได้เปรียบด้านต้นทุนที่ต่ำ อันเกิดจากประสิทธิภาพการประกอบการที่เหนือกว่าด้วยการปรับปรุงระบบการบริหารต้นทุนการผลิตให้ต่ำลง 2. การเพิ่มระดับมาตรฐานการดูแลรังไหมให้มีเปอร์เซ็นต์รังเสียน้อยที่สุด โดยอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วย การเพิ่มผลผลิตหม่อนต่อหน่วยพื้นที่ การปรับปรุงคุณภาพการผลิตเส้นไหม และการควบคุมมาตรฐานวัตถุดิบ 3. การควบคุมการจัดการและการส่งมอบ 4. เร่งสร้างการมีความได้เปรียบด้านความแตกต่าง เพื่อรุกตลาดระดับกลาง และขยับไปยังตลาดระดับบนมากขึ้น 5. การกระจายกลุ่มเป้าหมายจากรายบุคคลไปยังกลุ่มโรงแรมหรือสปา ในส่วนของผลิตภัณฑ์ผ้าไหมอย่างกลุ่มสินค้าเครื่องประดับตกแต่งบ้านด้วย โดยอาศัยจุดแข็งด้านฝีมือที่ชำนาญและประณีตของแรงงานไทย แต่ทั้งนี้ก็ต้องกำหนดราคาสินค้าในระดับที่เหมาะสมและสามารถแข่งขันได้ด้วย ควบคู่กับการเพิ่มมูลค่าสินค้าด้วยความคิดสร้างสรรค์ การสร้างตราสินค้าของตนเอง 6. การพัฒนาคุณภาพและรูปแบบของสินค้า โดยควรเน้นการออกแบบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่อาจจะเป็นการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมของไทยและออสเตรเลีย เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคชาวออสเตรเลีย รวมถึงนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยือนออสเตรเลีย

สินค้าไหม (กรณีศึกษา ไทย-จีน FTA)

ประเด็น	**โครงการยุทธศาสตร์การจัดทำ FTA ของไทย**
ผลกระทบ	การค้าไหมของไทยจาการเปิดเขตการค้าเสรีจะไม่ได้รับประโยชน์มากนักเนื่องจากส่วนใหญ่ไทยนำเข้าไหมจากจีนมากกว่าการส่งออก
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้าไหม (กรณีศึกษา ไทย-สหรัฐอเมริกา FTA)

ประเด็น	การศึกษาผลกระทบจากการทำเขตการค้าเสรีไทย-สหรัฐอเมริกา: กรณีสินค้าเกษตรที่มีโควตานำเข้า
ผลกระทบ	ไหมดิบจะไม่ได้รับผลกระทบจาการทำ FTA กับสหรัฐอเมริกา
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้าไหม (กรณีศึกษา ไทย-เกาหลีใต้ FTA)

ประเด็น	โครงการยุทธศาสตร์การจัดทำ FTA ของไทย
ผลกระทบ	ไทยไม่มีศักยภาพในการส่งออกไปยังเกาหลีใต้
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้าไหม (กรณีศึกษา ไทย-แคนาดา FTA)

ประเด็น	โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการจัดทำการค้าเสรีระหว่างไทยแคนาดา
ผลกระทบ	ไหมเป็นสินค้าที่มีศักยภาพการส่งออกไปแคนาดา เนื่องจากแคนาดานำเข้าไหมจากไทยจำนวนมาก และไทยมีส่วนแบ่งการตลาดสูง
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้าไหม (กรณีศึกษา ไทย-คู่เจรจาการค้าโดยรวม FTA)

ประเด็น	โครงการวิจัยเพื่อประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลอุตสาหกรรม	โครงการเตรียมความพร้อมรองรับการเจรจาความตกลงการค้าเสรีทวิภาคี รายงานเล่มที่ 2 สาขาสินค้า/บริการที่มีการเจรจาใน FTA I. ยุทธศาสตร์สินค้าเกษตร 23 รายการ
ผลกระทบ	การจัดตั้งเขตการค้าเสรีจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของไทยในด้านมูลค่าการส่งออกสินค้าหัตถอุตสาหกรรมของไทยสามารถเพิ่มขึ้น เช่น ผ้าไหม	- เส้นไหมดิบพันธุ์พื้นเมือง จัดอยู่ใน Niche Market และ เป็นสินค้าที่พอจะมีศักยภาพในเชิงพาณิชย์ - เส้นไหมดิบพันธุ์ต่างประเทศเป็นสินค้าที่ไม่มีศักยภาพในการผลิตและมีการนำเข้าจำนวนหนึ่ง
ข้อเสนอแนะ	-	1. ขึ้นทะเบียนเกษตรกรที่เลี้ยงไหมเพื่อจัดระดับขีดความสามารถในการผลิตให้ชัดเจนซึ่งจะยังประโยชน์ต่อการจัดการด้านส่งเสริมการเกษตร และ ด้าน Supply Management ตลอดจนการพัฒนาไปสู่อาชีพอื่นในกรณีที่จำเป็น 2. ส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงไหมพันธุ์ไทยหรือพันธุ์พื้นเมือง เนื่องจาก เส้นไหมดิบ (เส้นไหมที่ยังไม่ตีเกลียว) พันธุ์พื้นเมืองยังเป็นที่ต้องการของตลาดและผลิตได้ไม่พอเพียงเนื่องจากสินค้ามีคุณลักษณะพิเศษแตกต่างจากเส้นไหมที่ได้จากไหมพันธุ์ ต่างประเทศ ส่วนการผลิตเส้นไหมพันธุ์ลูกผสมต่างประเทศเพื่อให้ไทยสามารถแข่งขันในอุตสาหกรรมไหมและผลิตภัณฑ์ไหมได้และมีวัตถุดิบไหมอย่างพอเพียงควรให้มีการนำเข้าเส้นไหมดิบและเส้นด้ายไหมพันธุ์ต่างประเทศที่ใช้เป็นเส้นไหมยืนที่ดีสำหรับอุตสาหกรรมทอผ้าไหมไทย 3. มุ่งเน้นมาตรการในการจัดการฟาร์มเพื่อเพิ่มผลิตภาพการผลิตตามแนวทาง Good Agricultural Practice (GAP) ที่เชื่อมต่อกับ Good Manufacturing Practice (GMP) อย่างเป็นระบบ/มีเครือข่ายที่รับช่วงต่อกันได้เป็นลูกโซ่ (Supply/Value Chain Management)

สินค้าไหม (กรณีศึกษา ไทย-คู่เจรจาการค้าโดยรวม FTA) (ต่อ)

ประเด็น	โครงการวิจัยเพื่อประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลอุตสาหกรรม	โครงการเตรียมความพร้อมรองรับการเจรจาความตกลงการค้าเสรีทวิภาคี รายงานเล่มที่ 2 สาขาสินค้า/บริการที่มีการเจรจาใน FTA I. ยุทธศาสตร์สินค้าเกษตร 23 รายการ
ข้อเสนอแนะ		4. ควรลดอัตราภาษีนำเข้าเส้นไหมดิบในระบบโควตาตามข้อผูกพัน WTO จากปัจจุบัน(ร้อยละ 20) เพื่อให้อุตสาหกรรมผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ไหมที่สร้างรายได้ส่งออกที่สำคัญของไทยสามารถแข่งขันได้ และค่อยๆ ลดสัดส่วนการใช้ในประเทศต่อการนำเข้าเพื่อใช้ผลิตผ้าทอในประเทศหรือส่งออกเพื่อให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรมต่อผู้ประกอบการ และช่วยลดการลักลอบไหมจากต่างประเทศ โดยภาครัฐอาจจะทำการเปิดเสรีโดยมีมาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบการภายในประเทศควบคู่ไปด้วย

สินค้าไหม (กรณีศึกษา ไทย-ประเทศอื่น FTA)

ประเด็น	โครงการยุทธศาสตร์การจัดทำ FTA ของไทย
ผลกระทบ	ไหมและสิ่งทอที่ทำจากไหมไม่เข้าข่ายในสินค้าที่มีศักยภาพในการส่งออกไปยังประเทศต่างๆ ได้แก่ แคนาดา อาร์เจนตินา บราซิล อิตาลี สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส เยอรมันนี ชิลี เม็กซิโก รัสเซีย ยูเครน แอฟริกาใต้ การ์ตา อียิปต์ และซาอุดิอาระเบีย
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้าปาล์มน้ำมัน

สินค้าปาล์มน้ำมัน (กรณีศึกษา ไทย-อินเดีย FTA)

ประเด็น	โครงการศึกษากลยุทธ์การเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-อินเดีย
ผลกระทบ	สินค้าที่มีศักยภาพในการส่งออก ได้แก่ น้ำมันปาล์ม
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้าปาล์มน้ำมัน (กรณีศึกษา ไทย-AFTA)

ประเด็น	การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันในประเทศไทย
ผลกระทบ	- ผลกระทบต่อเกษตรกร โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อยจะได้รับผลกระทบมากที่สุด โดยการลดอัตราภาษีนำเข้าจะทำให้ราคาน้ำมันภายในประเทศปรับตัวลดลงมาอยู่ในระดับเดียวกับราคาน้ำมันนำเข้า ในขณะที่ต้นทุนการผลิตผลปาล์มของเกษตรกรไทยอยู่ในระดับสูงและผลผลิตต่ำกว่าประเทศคู่แข่ง เช่น มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ปริมาณการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรอยู่ในอัตราที่ต่ำเนื่องจากไม่มีเงินลงทุน ทำให้ผลผลิตคุณภาพต่ำโดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อยและมีพื้นที่อยู่ในเขตปลูกที่ไม่เหมาะสมจะได้รับผลกระทบมากที่สุด - ผลต่อโรงสกัดน้ำ มันปาล์มดิบต้องแข่งขันกับน้ำมันปาล์มดิบนำเข้าซึ่งในที่สุดราคาน้ำมันปาล์มดิบในประเทศ จะถูกกำหนดโดยราคาตลาดโลก ในส่วนของโรงสกัดขนาดใหญ่จะไม่มีผลกระทบมากนักเนื่องจากส่วนใหญ่มีสวนปาล์มเป็นของตนเอง แต่ในส่วนของโรงสกัดขนาดเล็ก อาจได้รับผลกระทบมาก หากราคาตกต่ำจนทำให้เกษตรกรเลิกปลูกปาล์มเนื่องจากโรงงานขนาดเล็กไม่มีสวนปาล์มเป็นของตนเอง - ผลต่อโรงกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ จะได้รับผลประโยชน์จากการเปิดเสรีการค้า เพราะจะทำให้มีน้ำมันปาล์มดิบป้อนโรงงานได้เต็มกำลังการผลิตและราคาถูก แต่จะมีผลกระทบจากการนำเข้าน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ที่มีราคาถูกกว่าเข้ามาจำหน่ายแข่งขัน ดังนั้น ผู้ผลิตน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ต้องหาวิธีลดต้นทุนการผลิตลง - ผลต่ออุตสาหกรรมต่อเนื่อง ซึ่งใช้น้ำมันปาล์มบริสุทธิ์เป็นวัตถุดิบในการผลิตจะได้ประโยชน์จากราคาที่ต่ำลง ปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการ และสามารถวางแผนการผลิตในระยะยาวได้ - ผลต่อผู้บริโภค จะบริโภคน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ในราคาที่ต่ำลง เนื่องจากต้นทุนการผลิตต่ำลง มีการแข่งขันกันในอุตสาหกรรม น้ำมันปาล์มสูงขึ้น

สินค้าปาล์มน้ำมัน (กรณีศึกษา ไทย-AFTA) (ต่อ)

ประเด็น	การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันในประเทศไทย
ข้อเสนอแนะ	1. รัฐบาลโดยหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในสินค้าปาล์มน้ำมัน ควรมีการวิเคราะห์ตัวเลขปัจจัยต้นทุนที่สอดคล้องกับโครงสร้างปัจจัยการผลิตที่แท้จริง ต้องมีการศึกษาต้นทุนที่แท้จริง 2. รัฐบาลควรยกเลิกมาตรการที่เกี่ยวข้องในการเข้าไปแทรกแซงราคาปาล์มน้ำมันน้ำมันปาล์มดิบจากโรงสกัด และน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์จากโรงกลั่น เพื่อให้มีการลงทุนที่แท้จริงสอดคล้องกับต้นทุนที่เหมาะสม ให้อุตสาหกรรมสามารถแข่งขันได้ 3. รัฐบาลควรใช้มาตรการกำหนด Zoning แต่ไม่ควรใช้มาตรการแทรกแซงราคา ควรสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางการตลาด ให้ผลผลิตปาล์มน้ำ มันมีประสิทธิภาพ ให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันให้มี ขนาดใหญ่ พิจารณาการสร้างโครงสร้างพื้นฐานโดยไม่ขัดกับข้อกำหนดของ WTO เนื่องจากการแทรกแซงปัจจัยการผลิตจะไม่สามารถดำเนินการได้ในอนาคต 4. รัฐบาลควรส่งเสริมให้เกษตรกรและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มสร้างกลไกในการแก้ไขปัญหาการผลิต การตลาดด้วยตนเอง โดยรัฐบาลควรเป็นเพียงผู้กำกับดูแล เพื่อให้การส่งเสริมทางด้านการค้าให้อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันของไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันได้ 5. รัฐบาลควรให้การสนับสนุนโดยการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้มีการใช้ผลพลอยได้จากการผลิตไปใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆให้มากขึ้น 6. รัฐบาลควรส่งเสริมด้านการกำหนดมาตรฐาน คุณภาพ เพื่อป้องกันมาตรการกีดกันการค้าที่ไม่ใช้ภาษี (Non Tariff Barrier : NTB) โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) มีผลบังคับใช้

สินค้าปาล์มน้ำมัน (กรณีศึกษา ไทย-สหรัฐอเมริกา FTA)

ประเด็น	การศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-สหรัฐอเมริกา: กรณีสินค้าเกษตรที่มีโควตานำเข้า
ผลกระทบ	น้ำมันปาล์มไม่ได้รับผลกระทบจากจากการทำ FTA ระหว่างไทยกับสหรัฐฯ
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้าปาล์มน้ำมัน (กรณีศึกษา ไทย-เกาหลีใต้ FTA)

ประเด็น	โครงการยุทธศาสตร์การจัดทำ FTA ของไทย
ผลกระทบ	ไทยมีศักยภาพในการส่งออกปาล์มน้ำมันไปยังเกาหลีใต้
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้าปาล์มน้ำมัน (กรณีศึกษา ไทย-ประเทศอื่น FTA)

ประเด็น	โครงการยุทธศาสตร์การจัดทำ FTA ของไทย
ผลกระทบ	ปาล์มน้ำมันมีศักยภาพส่งออกไปยังประเทศรัสเซียและยูเครนเนื่องจากเป็นตลาดใหม่และยังไม่มีมูลค่าการค้าขายระหว่างประเทศคู่ค้าทั้งสอง
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้าปาล์มน้ำมัน (กรณีศึกษา ไทย-ประเทศคู่ค้าโดยรวม FTA)

ประเด็น	โครงการเตรียมความพร้อมรองรับการเจรจาความตกลงการค้าเสรีทวิภาคี รายงานเล่มที่ 2 สาขาสินค้า/บริการที่มีการเจรจาใน FTA I. ยุทธศาสตร์สินค้าเกษตร 23 รายการ
ผลกระทบ	น้ำมันปาล์มและน้ำมันเมล็ดในปาล์ม เป็นสินค้าที่พอจะมีศักยภาพในเชิงพาณิชย์และมีการนำเข้าจำนวนหนึ่ง โดยที่ควรปรับปรุงประสิทธิภาพน้ำมันเมล็ดในปาล์ม
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้าชา

สินค้าชา (กรณีศึกษา ไทย- จีน FTA)

ประเด็น	โครงการศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการเปิดเสรีการค้าอาเซียน-จีน
ผลกระทบ	ชาจากจีนมีศักยภาพสูงกว่าชาที่ผลิตในไทย และสินค้าชาเขียวก็จัดอยู่ในกลุ่มสินค้าที่อ่อนไหวสูงของจีน ดังนั้นจึงยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีใดๆ ตามกรอบเจรจา
ข้อเสนอแนะ	1. เนื่องจากไทยและจีนมีสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศที่แตกต่างกัน ดังนั้น หากผู้ปลูกชาในประเทศมีการปรับตัวไปปลูกชาให้เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศของไทยมากขึ้น อาทิเช่น ชาที่ปลูกมากในภาคเหนือ โดยเฉพาะในดอยอ่างขาง ดอยขุนวาง ดอยแม่พลูหลวง ซึ่งเป็นชาที่มีคุณภาพสูงประกอบกับหากมุ่งเน้นเฉพาะตลาดระดับบนก็ย่อมสามารถแข่งขันในตลาดส่งออกได้ ขณะที่หากไม่สามารถปรับตัวไปปลูกชาในกลุ่มดังกล่าวได้ก็ควรสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นทดแทน 2. เมื่อมีการนำเข้าชาในปริมาณมากจากจีน ดังนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้บริโภค จึงควรกำหนดและบังคับใช้มาตรฐานการนำเข้าสินค้าชาที่มีความชัดเจน เพื่อให้การบริโภคสินค้าชาของประชาชนในประเทศมีมาตรฐานและปลอดภัยต่อสุขภาพรวมทั้งควรมีมาตรการการออกใบอนุญาตอัตโนมัติ (Automatic Licensing) เพื่อเก็บข้อมูลการนำเข้าชาด้วย 3. เนื่องจากมีการสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการในภาคอุตสาหกรรม เพื่อใช้ใบชาจากจีนเป็นวัตถุดิบในการผลิตน้ำชาปรุงพร้อมดื่ม ซึ่งจะส่งผลให้ราคาขายน้ำชาปรุงพร้อมดื่มในประเทศลดลงหรือหากต้องการหลีกเลี่ยงการแข่งขันกับจีน ควรมุ่งเน้นชาดำและและชาสมุนไพร (Herbal Teas) เช่น นำดอกคำฝอย หญ้าหนวดแมว มะตูม จับเลี้ยง ชาใบหม่อน มาแปรรูปให้เป็นผงสำเร็จรูปพร้อมชงดื่มและส่งเสริมให้เกิดการส่งออกสินค้าชาแปรรูป เช่น น้ำชาปรุงสำเร็จพร้อมดื่มไปยังประเทศอื่นๆ ต่อไป

สินค้าชา (กรณีศึกษา ไทย-BIMSTEC FTA)

ประเด็น	โครงการศึกษากลยุทธ์การเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-อินเดีย
ผลกระทบ	ผลกระทบของ GDP ของไทยที่มีต่อการนำเข้าสินค้าจาก BIMSTEC ได้แก่ ชา ซึ่งมีผลกระทบในระดับสูง เนื่องจากกลุ่มประเทศดังกล่าวเป็นผู้ส่งออกชาที่สำคัญ
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้าชา (กรณีศึกษา ไทย-แคนาดา FTA)

ประเด็น	โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการจัดทำการค้าเสรีระหว่างไทยแคนาดา
ผลกระทบ	ชาเป็นสินค้าที่มีศักยภาพการส่งออกไปแคนาดา เนื่องจากผู้ประกอบการของไทยมีความสามารถในการแข่งขันสูง
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้าชา (กรณีศึกษา ไทย-ประเทศอื่น FTA)

ประเด็น	โครงการยุทธศาสตร์การจัดทำ FTA ของไทย
ผลกระทบ	ชามีศักยภาพในการส่งออกไปยังประเทศต่างๆ ได้แก่ สหราชอาณาจักร เยอรมันนี นอรเวย์ และ ซาอุดิอาระเบีย
ข้อเสนอแนะ	-

สินค้าชา (กรณีศึกษา ไทย-คู่ค้าโดยรวม FTA)

ประเด็น	**โครงการเตรียมความพร้อมรองรับการเจรจาความตกลงการค้าเสรีทวิภาคี รายงานเล่มที่ 2 สาขาสินค้า/บริการที่มีการเจรจาใน FTA I. ยุทธศาสตร์สินค้าเกษตร 23 รายการ**
ผลกระทบ	ชาเป็นสินค้าที่จัดอยู่ในใน Blue Box ที่ยังก้ำกึ่งในเชิงพาณิชย์ และมีการนำเข้าจำนวนมาก
ข้อเสนอแนะ	1. ขึ้นทะเบียนเกษตรกรที่ปลูกชาเพื่อจัดระดับขีดความสามารถในการผลิตให้ชัดเจนซึ่งจะยังประโยชน์ต่อการจัดการด้านส่งเสริการเกษตร และ ด้านSupply Management ตลอดจนการพัฒนาไปสู่อาชีพอื่นในกรณีที่จำเป็น 2. ส่งเสริมและขยายการปลูกชาพันธุ์ดีแทนที่พันธุ์พื้นเมือง เพื่อทดแทนการนำเข้าชาคุณภาพ 3. ปรับปรุงสภาพสวนชาเก่า มีการตกแต่งและปลูกชาพันธุ์ดีทดแทน 4. ให้ความรู้แก่เกษตรกรและส่งเสริมเทคโนโลยีการผลิตและแปรรูปชาให้ได้มาตรฐาน 5. พัฒนาผลิตภัณฑ์ชาแบบใหม่และสร้างตลาดเฉพาะ (Niche Market) ทั้งในและต่างประเทศ เช่น ตลาดชาผสมสำเร็จรูป และตลาดชาไม่มีคาเฟอีน เป็นต้น 6. ให้การสนับสนุนด้านการเงินแก่เกษตรกรเพื่อการพัฒนาการผลิตและการตลาด 7. ค่อยๆลดเงื่อนไขการนำเข้ากับการซื้อชาในประเทศและการแทรกแซงตลาดเพื่อให้เกษตรกรที่ไม่มีศักยภาพต้องปรับตัวหรือเปิดโอกาสให้เกษตรกรรายใหม่ที่มีศักยภาพเข้ามา 8. นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการเก็บเกี่ยวเพื่อลดต้นทุนแรงงาน 9. มุ่งเน้นมาตรการในการจัดการฟาร์มเพื่อเพิ่มผลิตภาพการผลิตตามแนวทาง Good Agricultural Practice (GAP) ที่เชื่อมต่อกับGood Manufacturing Practice (GMP) อย่างเป็นระบบ/มีเครือข่ายที่รับช่วงต่อกันได้เป็นลูกโซ่ (Supply/Value Chain Management)

สินค้ากาแฟ

สินค้ากาแฟ (กรณีศึกษา ไทย-สหรัฐอเมริกา FTA)

ประเด็น	การศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย – สหรัฐอเมริกา : กรณีสินค้าเกษตรที่มีโควตานำเข้า
ผลกระทบ	- เมล็ดกาแฟเป็นสินค้าที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบ เมื่อกำหนดสมมติฐานให้อัตราภาษีนำเข้าภายใต้การจัดทำ FTA ไทย – สหรัฐฯ ลดมากกว่าภายใต้ WTO ร้อยละ 5, 10 และ 15 จากการคำนวณอัตราภาษีปกป้อง (PT) - เมื่อพิจารณาถึงข้อมูลการผลิตและการตลาด รวมถึงมาตรการด้านการค้าอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาษีของไทยและสหรัฐฯ นอกเหนือจากการใช้ราคาในการคำนวณอัตราภาษีปกป้อง (PT) ที่วิเคราะห์ข้างต้นแล้ว คาดว่าเมล็ดกาแฟอาจจะได้รับผลกระทบจากการจัดทำ FTA ไทย – สหรัฐอเมริกา - ผลการวิเคราะห์อาจมีความคลาดเคลื่อนหรือไม่สะท้อนผลที่แท้จริงได้ เนื่องจากการนำเข้าเมล็ดกาแฟที่มีปริมาณการนำเข้าบางส่วนเป็นคนละสายพันธุ์กับที่ผลิตได้ในประเทศ ทำให้ราคานำเข้ามีความแตกต่างกันมากกับราคาในประเทศ ประกอบกับในการศึกษาครั้งนี้ไม่ได้นำมาตรการจำกัดปริมาณนำเข้า และมาตรการการค้าอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาษีมาใช้ ซึ่งทำให้การวิเคราะห์อาจไม่สามารถอธิบายผลกระทบได้อย่างชัดเจน
ข้อเสนอแนะ	1. รัฐบาลควรเตรียมการหามาตรการรองรับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยกำหนดยุทธศาสตร์การผลิตและการตลาด (โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับตัวของภาคการผลิต) ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์การค้าที่จะเกิดขึ้น 2. ควรแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบเชิงปริมาณเป็นรายสินค้า เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์สำหรับการเจรจา และเพื่อเตรียมการหามาตรการรองรับผลกระทบต่อไป

สินค้ากาแฟ (กรณีศึกษา ไทย-เกาหลีใต้ FTA)

ประเด็น	การศึกษาผลกระทบและการกำหนดท่าทีไทยต่อการจัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่างอาเซียนกับสาธารณรัฐเกาหลี	โครงการยุทธศาสตร์การจัดทำ FTA ของไทย
ผลกระทบ	รายการสินค้าในตอนที่ 09 คือ สินค้าประเภทกาแฟ ชา และ เครื่องเทศ คาดว่าไม่ได้รับผลกระทบทั้งทางด้านบวกและด้านลบ เนื่องจากไทยไม่มีการส่งออกไปยังเกาหลีใต้และแทบจะไม่มีการนำเข้า	กาแฟเป็นสินค้าเกษตรของไทยที่มีศักยภาพในเกาหลีใต้
ข้อเสนอแนะ	-	-

สินค้ากาแฟ (กรณีศึกษา ไทย- บาห์เรน FTA)

ประเด็น	การศึกษาผลการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ไทย – บาห์เรน : กรณีสินค้าเกษตร ตอนที่ 01-24
ผลกระทบ	การจัดทำ FTA ระหว่างไทยกับบาห์เรนไม่มีผลกระทบต่อกาแฟ เนื่องจากแม้ว่าไทยจะต้องลดภาษีเหลือร้อยละ 0 จากที่ปัจจุบันเก็บภาษีนำเข้าอยู่ระหว่างร้อยละ 27-35.2 ก็ตาม บาห์เรนก็ไม่มีศักยภาพในการส่งออกกาแฟมายังไทย
ข้อเสนอแนะ	

สินค้ากาแฟ (กรณีศึกษา ไทย-ประเทศอื่น FTA)

ประเด็น	โครงการยุทธศาสตร์การจัดทำ FTA ของไทย
ผลกระทบ	สินค้ากาแฟมีศักยภาพส่งออกไปยังประเทศแคนาดา ยูเครน
ข้อเสนอแนะ	-

สรุปผลกระทบและข้อเสนอแนะจากทุกโครงการในแต่ละสินค้า

สินค้าข้าว

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
ไทย-อินเดีย FTA สินค้าที่มีศักยภาพในการส่งออก ได้แก่ ข้าวเหนียว **ไทย-จีน AFTA** - ด้านอุปทานพบว่า การที่อัตราภาษีศุลกากรลดลงจนเหลือศูนย์ และไม่มีการกำหนดโควตานั้น จะทำให้การค้าข้าวไทยขยายตัวเพิ่มขึ้นได้ ทั้งนี้ เพราะในปี 2544 การนำเข้าข้าวของจีนจากไทยเป็นโควตาอยู่แล้ว การขยายโควตาจะทำให้ข้าวไทยส่งออกไปจีนได้มากขึ้น - ด้านอุปสงค์ เขตการค้าเสรีจะทำให้การค้าข้าวขยายตัวมากขึ้น นั่นคือ ชาวจีนจะมีรายได้มากขึ้น ย่อมส่งผลต่อการบริโภคข้าวไทยที่เป็นข้าวคุณภาพสูงเพิ่มขึ้นตามไปด้วย - ก่อนการจัดตั้งการค้าเสรีพบว่า จีนมีการนำเข้าข้าวเมล็ดยาวจากไทย โดยมีคู่แข่งคือสหรัฐอเมริกาที่สามารถผลิตข้าวเมล็ดยาวได้ และยังมีการปรับปรุงคุณภาพการผลิตเพื่อแข่งขันกับข้าวไทยนั้น เมื่อทำการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีนก็น่าจะทำให้ไทยมีความได้เปรียบมากกว่าสหรัฐอเมริกาในการแข่งขันด้วย ตัวอย่างเช่น ข้าวจากเวียดนาม เป็นต้น เพราะจีนจะปฏิบัติกับเวียดนาม กัมพูชา และลาวเช่นเดียวกับปฏิบัติกับสมาชิกองค์การการค้าโลกอื่นๆ ภายใต้ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน - เขตการค้าเสรีที่ไม่มีภาษีและโควตาจะทำให้การนำเข้าข้าวจากประเทศในภูมิภาคอาเซียนซึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก แต่เป็นสมาชิกอาเซียน และมีการผลิตข้าวที่มีความ	**ไทย-อินเดีย FTA** - **ไทย-จีน AFTA** 1. การเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต - ผลิตข้าวคุณภาพดีในเขตเกษตรเศรษฐกิจที่เหมาะสม โดยเป็นการประกาศเขตเศรษฐกิจข้าวตามพันธุ์ เช่น ข้าวหอมมะลิและข้าวปทุมธานี 1 ซึ่งเป็นข้าวที่มีศักยภาพในการส่งออกไปจีน ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มปริมาณข้าวคุณภาพดีให้มากขึ้นและขจัดข้าวปน - ภาครัฐควรให้การสนับสนุนกระบวนการผลิตหรือการจัดการที่ช่วยลดต้นทุน หรือเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตข้าวไทย ยกตัวอย่างเช่น ภาครัฐอาจส่งเสริมให้มีการทำ Benchmarking โดยใช้การผลิตของจีนเป็นฐานได้ - ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาพันธุ์ข้าวของไทยให้ดีขึ้น โดยเป็นการร่วมมือกับจีน ระหว่างรัฐกับรัฐเนื่องจากข้าวไทยเป็นที่ยอมรับว่ามีคุณภาพดี ในขณะที่ข้าวจีนมีผลผลิตต่อไร่สูงกว่า จึงน่าจะมีความเป็นไปได้ที่จะร่วมกันพัฒนาพันธุ์ข้าวให้ดีขึ้น รวมทั้งเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อการวิจัยพันธุ์ข้าวในประเทศไทยต่อไป - วิจัยเพื่อปรับปรุงพันธุ์และการต้านทานโรคที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีชีวภาพ

สินค้าข้าว (ต่อ)

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
คล้ายข้าวไทย แต่มีต้นทุนที่ต่ำกว่าเข้ามาแข่งขันกับไทยในตลาดจีนได้มากขึ้น	2. ด้านการแปรรูป เนื่องจากผลิตภัณฑ์แปรรูปยังส่งออกไปจีนจำนวนน้อย แต่คนจีนมีการบริโภคผลิตภัณฑ์ข้าวแปรรูปจำนวนมาก จึงต้องมีแผนงานที่จะเพิ่มมูลค่าข้าวเพื่อการส่งออก - สนับสนุนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าว โดยให้มีการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าวควบคู่กับการวิจัยผลิตภัณฑ์ข้าว เพื่อเพิ่มมูลค่าการผลิตการส่งออก - สนับสนุนให้นำผลงานวิจัยผลิตภัณฑ์ข้าว และการวิจัยตลาดข้าวไปสู่การปฏิบัติในเชิงพาณิชย์ เพื่อส่งออกไปตลาดจีน - เพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถด้านการบริหาร การจัดการของผู้ประกอบการ โรงสี ผู้ส่งออกข้าว และผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ข้าว เพื่อให้เข้าใจถึงกติกาสากล โดยเฉพาะ Codex และกฎระเบียบความปลอดภัยทางด้านอาหารของ WTO - ภาครัฐควรให้ความสนับสนุนทางด้านเงินลงทุนต่ออุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าว 3. ด้านการตลาดต่างประเทศ และบทบาทของภาครัฐ - ควรมีการผลักดันให้จีนทำการจัดสรรโควตาเป็นพิเศษให้กับประเทศในกลุ่มอาเซียนภายใต้ระบบ Global Quota เพื่อไม่ให้ประเทศในกลุ่มอาเซียนต้องแข่งขันเพื่อแย่งชิงโควตาในการส่งเข้าไปขายในจีนกับประเทศที่สามภายในกรอบการเจรจาเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน - ภาครัฐควรมีการประชาสัมพันธ์ข้าวหอมมะลิไทยให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันมีบางมณฑลเท่านั้นที่รู้จักและทำการบริโภคข้าวไทย ซึ่งเป็นข้าวเมล็ดยาว จึงควรเป็นการทำประชาสัมพันธ์เฉพาะกลุ่มกับบางมณฑลที่นิยมข้าวเมล็ดยาว เพื่อให้เกิดการทดลองและยอมรับข้าวเมล็ดยาวจากไทยมากขึ้น

สินค้าข้าว (ต่อ)

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
	- ภาครัฐควรเป็นผู้ผลักดันในการสร้างพันธมิตร (Strategic Alliance) ทางการค้าระหว่างผู้ส่งออกข้าวไทยและผู้นำเข้าจีนเพื่อสร้างดุลต่อรองการตลาดภายใต้กฎระเบียบของ WTO - ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ในการทำการตลาดส่งออกข้าวเพื่อเป็นช่องทางการติดต่อการจำหน่ายระหว่างผู้นำและผู้ส่งออก โดยควรจัดทำฐานข้อมูลข้าวภายในประเทศเพื่อให้ภาครัฐสามารถบริหารอุปทานและวางแผนอุปทานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งฐานข้อมูลนี้ควรเป็นการเก็บข้อมูลทั้งในด้านของพันธุ์ข้าว ปริมาณผลผลิต และราคาขายของแต่ละจังหวัดในประเทศ ทั้งนี้ เพื่อให้มีความละเอียดมากพอ และควรสร้างฐานข้อมูลของผู้บริโภคข้าวเมล็ดยาวในจีน และผู้ผลิตข้าวเมล็ดยาวในจีน เนื่องจากจีนเป็นประเทศใหญ่มาก การขนส่งข้าวจากไทยไปจีนตอนใต้อาจจะมีต้นทุนการขนส่งถูกกว่าการขนส่งจากแหล่งผลิตในจีนไปจีนตอนใต้ ทั้งนี้รวมถึงการสร้างฐานข้อมูลของผู้ผลิตอื่นๆ ในอาเซียนด้วย - สร้างภาพลักษณ์สินค้าข้าวและผลิตภัณฑ์ข้าวของไทย โดยจัดทำประชาสัมพันธ์ข้าวของไทยและเครื่องหมายรับรอง (Certification Mark) ที่เป็นของทางราชการและเครื่องหมายการค้า (Brand Name) ของผู้ส่งออกที่ได้รับมาตรฐานจากทางราชการอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคในจีน

สินค้าข้าว (ต่อ)

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
ไทย-ญี่ปุ่น FTA - ญี่ปุ่นไม่ยอมเปิดตลาดข้าวและผลิตภัณฑ์จากข้าวกับไทยเนื่องจากเป็นสินค้าที่อ่อนไหวมากของญี่ปุ่นและได้รับการคุ้มครองและอุดหนุนสูง จะทำให้ไทยเสียประโยชน์จากการไม่เปิดตลาด - ไทยจะเสียโอกาสในการส่งออกข้าวจำพวกแป้งข้าว เนื่องจากปัจจุบันสินค้าประเภทนี้ญี่ปุ่นยังคงจำกัดโควตาและเก็บภาษีนำเข้าโควตาที่สูง	**ไทย-ญี่ปุ่น FTA** -
ไทย-สหรัฐอเมริกา FTA ไทยจะไม่ได้ประโยชน์การทำ FTA ในอนาคต เนื่องจากสหรัฐอเมริกามีการพัฒนาปรับปรุงพันธ์ข้าวหอมมะลิชนิดเดียวกับที่ประเทศไทยเพาะปลูก	**ไทย-สหรัฐอเมริกา FTA** -
ไทย-เกาหลีใต้ FTA - สินค้าเกษตรที่ทำให้ไทยส่งออกไปยังเกาหลีใต้ได้มากขึ้น ได้แก่ ข้าวจ้าวขาว ข้าวกล้อง ข้าวเหนียวและผลิตภัณฑ์ เนื่องจากการลดภาษีนำเข้าและจะไม่ได้รับผลกระทบจากจากการนำเข้าของไทย - ข้าวไม่มีศักยภาพในการส่งออกไปเกาหลีใต้	**ไทย-เกาหลีใต้ FTA** -

สินค้าข้าว (ต่อ)

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
ไทย-แอฟริกา AFTA ภาคการผลิตเกี่ยวกับการส่งออกข้าวนั้นมีการเปลี่ยนแปลงน้อย เนื่องจากมูลค่าการค้าระหว่างไทยกับแอฟริกายังมีมูลค่าไม่มาก	**ไทย-แอฟริกา AFTA** -
ไทย-ประเทศอื่น FTA - ข้าวเป็นสินค้าเป็นสินค้าที่มีศักยภาพในเชิงพาณิชย์ - สินค้าข้าวมีศักยภาพในการส่งออกไปยังประเทศต่างๆ ได้แก่ แคนาดา บราซิล ชิลี สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส เยอรมันนี อิตาลี สวิตเซอร์แลนด์ นอรเวย์ ไอซ์แลนด์ รัสเซีย ยูเครน และซาอุดิอาระเบีย	**ไทย-ประเทศอื่น FTA** -

สินค้ามันสำปะหลัง

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
ไทย-อินเดีย FTA สินค้าที่มีศักยภาพในการส่งออก ได้แก่ มันสำปะหลัง **ไทย-จีน AFTA** - มันสำปะหลังไทยในจีนสามารถขยายตัวมากยิ่งขึ้นเนื่องจากราคาที่ถูกลงรวมถึงผลกระทบเชิงบวกในมันสำปะหลังสดหรือแห้ง และมันสำปะหลังอัดเม็ด - มันสำปะหลังไทยในจีนสามารถขยายตัวมากยิ่งขึ้นเนื่องจากราคาที่ถูกลง รวมถึงผลกระทบเชิงบวกในมันสำปะหลังสดหรือแห้ง และมันสำปะหลังอัดเม็ด	**ไทย-อินเดีย FTA** - **ไทย-จีน AFTA** 1. ภาครัฐควรมุ่งไปที่การพัฒนาระบบขนส่งทางเรือ เพื่อลดต้นทุนการขนส่งของผู้ประกอบการ 2. ควรทำการประชาสัมพันธ์ในเชิงกว้างและเชิงลึก 3. สนับสนุนการลงทุนตั้งโรงงานแอลกอฮอล์และกรดมะนาวของจีนในไทย 4. ภาคเอกชนต้องมีการรักษามาตรฐานของสินค้า โดยเฉพาะในเรื่องของความสะอาดให้อยู่ในระดับสูง 5. เนื่องจากประเทศไทยมีการผลิตมันสำปะหลังจำนวนมาก ประกอบกับจีนเองก็มีความต้องการสูงอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ภาครัฐควรสนับสนุนให้เกิดความสะดวกต่อการค้า โดยอาจเป็นการลดอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากมาตรการที่มิใช่ภาษี และส่งเสริมให้เกิดความตกลงร่วมกันในการตรวจสอบคุณภาพของมันสำปะหลัง เพื่อให้กระบวนการค้าเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ 6. การปศุสัตว์ของจีนมีบทบาทสำคัญ และจีนเองสามารถนำเข้ามันสำปะหลังไปทำอาหารสัตว์ได้ประมาณร้อยละ 30 ซึ่งสามารถประชาสัมพันธ์ให้มีการนำไปใช้มากขึ้น เพื่อทดแทนข้าวโพดและถั่วเหลือง รวมทั้งควรสนับสนุนให้มีการผสมอาหารสัตว์เพื่อให้ได้สารอาหารตามความต้องการโดยเป็นการผสมด้วยมันสำปะหลังและวัตถุดิบอื่นๆ เพื่อขยายตลาดของมันสำปะหลังให้มากขึ้น นอกจากนี้ การพัฒนาคุณภาพของมันสำปะหลังให้ปราศจากการปนเปื้อนสารเคมีใน

สินค้ามันสำปะหลัง (ต่อ)

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
	อัตราที่น้อยลงเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากอาจมีความตระหนักที่เพิ่มสูงขึ้นเมื่อนำมันสำปะหลังดังกล่าวไปเลี้ยงสัตว์หรือเพื่อการบริโภคของประชาชน 7. เนื่องจากจีนเป็นตลาดเปิดและพร้อมจะนำเข้ามันสำปะหลังจากประเทศต่างๆ ซึ่งในปัจจุบันพบว่า เวียดนามกำลังส่งออกมันสำปะหลังเข้าไปขายยังจีน ภาครัฐไทยจึงควรสนับสนุนให้เกิดการวิจัยและพัฒนามันสำปะหลังให้มีต้นทุนการปลูกที่ลดลงเพื่อรักษาระดับความสามารถในการแข่งขันของไทยต่อไปในอนาคต
ไทย- ญี่ปุ่น FTA ญี่ปุ่นไม่เปิดตลาดแป้งมันสำปะหลังดิบให้แก่ไทยเนื่องจากญี่ปุ่นเป็นผู้นำเข้าสำคัญของไทยซึ่งจะทำให้สูญเสียโอกาสในการขยายการส่งออก	**ไทย- ญี่ปุ่น FTA** -
ไทย-เกาหลีใต้ FTA มันสำปะหลังอัดเม็ดและแป้งมันสำปะหลังเป็นสินค้าที่สามารถเข้าถึงตลาดสาธารณรัฐเกาหลีได้มากขึ้น	**ไทย-เกาหลีใต้ FTA** -
ไทย-บาห์เรน FTA สินค้าเกษตรที่ไทยส่งออกได้เพิ่มขึ้น คือ แป้งจากมันสำปะหลัง เนื่องจากราคาที่ถูกลงและมีค่าความยืดหยุ่นการนำเข้ามากกว่าหนึ่ง	**ไทย-บาห์เรน FTA** -

สินค้ามันสำปะหลัง (ต่อ)

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
ไทย-ประเทศอื่น FTA มันสำปะหลังมีศักยภาพส่งออกไปยังประเทศต่างๆ ได้แก่ เม็กซิโก บราซิล อาเจนติน่า สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส เยอรมันนี อิตาลี สวิตเซอร์แลนด์ นอรเวย์ รัสเซีย แอฟริกาใต้ และซาอุดิอาระเบีย	**ไทย-ประเทศอื่น FTA** -

สินค้าไก่

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
ไทย-ออสเตรเลีย FTA ผลการศึกษาไม่ได้แสดงให้เห็นว่าสินค้าไก่ของไทยได้รับประโยชน์จากการทำ FTA กับออสเตรเลีย	**ไทย-ออสเตรเลีย FTA** 1. เร่งรัดการเจรจากับออสเตรเลียให้ผ่อนคลายมาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษี โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการด้านสุขอนามัย 2. เร่งรัดการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรส่งออกและนำเข้าของไทย และเข้มงวดในการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานของสินค้าเกษตรส่งออกและนำเข้า โดยเพิ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง ด้านปศุสัตว์ และจัดสร้างห้องปฏิบัติงานเพื่อตรวจสอบรับรองคุณภาพมาตรฐานพร้อมอุปกรณ์ที่ทันสมัยให้ทั่วถึง 3. ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้จีนทราบว่า ไทยได้มีการตรวจสอบและรับรองคุณภาพมาตรฐานผลผลิตสินค้าเกษตรตั้งแต่ระดับฟาร์มจนถึงผู้บริโภค 4. ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้เกษตรกรได้เข้าใจถึงการปรับปรุงการผลิตเพื่อรักษาคุณภาพมาตรฐานเพื่อการส่งออก โดยการฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) 5. สร้างความร่วมมือทางการค้าระหว่างภาคเอกชนไทยและภาคเอกชนออสเตรเลีย โดยจัดตั้งบริษัทร่วมทุนการค้าสินค้าเกษตรหรือบริษัทตัวแทนการค้า (Trading Firm) เป็นตัวแทนการค้าและศูนย์ด้านข้อมูลการค้า เพื่อเชื่อมโยงให้ผู้ประกอบการค้าทั้ง 2 ฝ่าย ในการส่งเสริมการส่งออก
ไทย-จีน FTA - คาดว่าไทยจะส่งออกเพิ่มขึ้นในชิ้นเนื้อและส่วนอื่นของไก่แช่แข็ง เนื่องจากอัตราภาษีนำเข้า 16% ลดลงเหลือ 0%	**ไทย-จีน FTA** 1. เร่งรัดการเจรจากับจีนให้ผ่อนคลายมาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษีที่ใช้กับสินค้าเกษตรของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการด้านสุขอนามัย

สินค้าไก่ (ต่อ)

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
- สำหรับชิ้นชำแหละของไก่แช่เย็นจนแข็ง ในปี 2541 ส่งออกมูลค่าสูงมากถึง 200 ล้านบาท แต่หลังจากนั้น ไม่ส่งออกอีกเลย โดยจีนเก็บภาษีนำเข้า 20% ดังนั้นการลดภาษีลงเหลือ 0% คาดว่าจะส่งผลดีต่อการส่งออกของไทย	2. เร่งรัดการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรส่งออกและนำเข้าของไทย และเข้มงวดในการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานของสินค้าเกษตรส่งออกและนำเข้า โดยเพิ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง ด้านปศุสัตว์ และจัดสร้างห้องปฏิบัติงานเพื่อตรวจสอบรับรองคุณภาพมาตรฐานพร้อมอุปกรณ์ที่ทันสมัยให้ทั่วถึง 3. ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้จีนทราบว่า ไทยได้มีการตรวจสอบและรับรองคุณภาพมาตรฐานผลผลิตสินค้าเกษตรตั้งแต่ระดับฟาร์มจนถึงผู้บริโภค
ไทย-ญี่ปุ่น FTA ไทยได้รับประโยชน์จากการทำ FTA กับญี่ปุ่น เมื่อมีการลดภาษีนำเข้าไก่เนื้อลง โดยจะส่งผลให้ญี่ปุ่นนำเข้าไก่เนื้อจากไทยในปริมาณที่เพิ่มขึ้น โดยที่ - เนื้อไก่แช่เย็นเป็นสินค้าเกษตรที่ไทยได้รับผลกระทบเชิงบวกในด้านการขยายมูลค่าการค้า จากการที่ญี่ปุ่นยกเลิกการควบคุมปริมาณนำเข้าจะทำให้ไทยส่งออกได้เพิ่มขึ้น - ผลการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ พบว่า ถ้าอัตราภาษีนำเข้าไก่สดแช่แข็งของญี่ปุ่นลดลงร้อยละ 1 จะทำให้ความต้องการนำเข้าไก่สดแช่แข็งจากไทยของญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.55 - การเจรจาเปิดเสรีการค้าระหว่างไทยและญี่ปุ่น จนถึงขณะนี้ (กันยายน 2546) ยังไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ โดยญี่ปุ่นมีท่าทีที่จะกำหนดให้ไก่เป็นสินค้าอ่อนไหว ขณะที่ไทยพยายามที่จะผลักดันให้มีการเปิดเสรีสินค้าเหล่านี้เพิ่มมากขึ้น	**ไทย-ญี่ปุ่น FTA** - แนวทางที่จะเป็นไปได้ในการเจรจาก็คือ ควรมี Tariff Quota โดยให้สินค้านำเข้าจากไทยเสียภาษี 0% ในปริมาณที่ประเทศญี่ปุ่นนำเข้าจากประเทศไทยอยู่แล้ว โดยอาจใช้พื้นฐานจากปริมาณการนำเข้าเฉลี่ยย้อนหลังในช่วง 3 ปีที่ผ่านมากล่าวคือปี 2544-2546 และให้ประเทศไทยรักษา Market Share ประมาณ 40% ของปริมาณนำเข้า โดยมี Quota Growth ปีละประมาณ 3-5% ซึ่งคิดจากปริมาณการผลิตเฉลี่ยที่ลดลงโดยเฉพาะในระยะ 10 ปีที่ผ่านมาของประเทศญี่ปุ่นและปริมาณการบริโภคเพิ่มขึ้นประมาณปีละ 3% - การเปิดเสรีการค้าควรเจรจาทั้งด้านมาตรการที่เป็นภาษีและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีไปพร้อมกันเพื่อให้สามารถลด/เลิกอุปสรรคทางการค้าและเร่งรัดการดำเนินการมาตรฐานสินค้าเกษตรโดยเฉพาะมาตรฐานด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและสัตว์สำหรับสินค้าเกษตรและอาหาร - ต้องกำกับดูแลปัญหาสารตกค้างอย่างจริงจัง - ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดทำเขตปลอดโรคเพื่อส่งออกในสินค้าปศุสัตว์ ก็จะทำให้การ

สินค้าไก่ (ต่อ)

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
	ส่งออกสินค้าเกษตรไทยขยายตัวได้อีกมาก
ไทย-เกาหลีใต้ FTA ชิ้นเนื้อและส่วนอื่นของไก่แช่แข็ง และเนื้อไก่ปรุงแต่งเป็นสินค้าที่ได้รับผลกระทบทางด้านบวกโดยเข้าถึงตลาดได้มากขึ้น เนื่องจาก - ชิ้นเนื้อและส่วนอื่นของไก่แช่แข็ง เกาหลีใต้เก็บอัตราภาษีนำเข้า 20% ดังนั้นการลดอัตราภาษีลงเหลือ 0% คาดว่าจะทำให้ไทยมีโอกาสในการส่งออกมากขึ้น ทั้งนี้ภาครัฐจะต้องมีการเจรจามาตรการกีดกันทางการค้าด้านสุขอนามัยควบคู่ไปด้วย - เนื้อไก่ปรุงแต่ง เกาหลีใต้เก็บอัตราภาษีนำเข้า 72% ดังนั้นการลดอัตราภาษีลงเหลือ 0% คาดว่าจะทำให้การส่งออกเพิ่มขึ้น เนื่องจากไทยมีศักยภาพในการผลิตสินค้าดังกล่าว	**ไทย-เกาหลีใต้ FTA** 1. ภาครัฐจะต้องมีการเจรจามาตรการกีดกันทางการค้าด้านสุขอนามัยควบคู่ไปด้วยและไม่โปร่งใสในสินค้าไก่แช่แข็ง 2. การเชิญเจ้าหน้าที่หน่วยงานตรวจสอบมาตรฐานสุขอนามัยพืชและสัตว์ และสาธารณสุขเยือนไทย เพื่อสร้างความมั่นใจในระบบการตรวจสอบและรับรองคุณภาพของสินค้าไทยที่จะส่งออกไปเกาหลีใต้ 3. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการส่งออกเพื่อประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์สินค้าไทย เช่น การจัดกิจกรรมทางการค้า การเข้าร่วมงานแสดงสินค้านานาชาติในเกาหลี 4. สร้างความคุ้นเคยกับผู้นำเข้า โดยการจัดคณะผู้แทนการค้า ผู้นำเข้ารายสำคัญ และสื่อมวลชนเดินทางมาเยือนงานแสดงสินค้าในประเทศไทย รวมทั้งการจัดคณะผู้ส่งออกไทย เดินทางมาพบปะสร้างความสัมพันธ์กับผู้นำเข้าหรือผู้ค้าสำคัญในเกาหลีใต้ เป็นต้น
ไทย-บาห์เรน FTA ชิ้นเนื้อและส่วนอื่นของไก่แช่แข็งคาดว่าจะมีการส่งออกเพิ่มขึ้น โดยในช่วงปี 2544-2546 มูลค่าส่งออกอยู่ระหว่าง 0-2.3 ล้านบาทและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นชัดเจนในปี 2546 โดยปัจจุบันบาห์เรนเก็บอัตราภาษีนำเข้าร้อยละ 5 ดังนั้นการลดภาษีลงเหลือร้อยละ 0 คาดว่าจะทำให้ไทยมีโอกาสส่งออกได้เพิ่มขึ้น	**ไทย-บาห์เรน FTA** 1. ขยายพื้นที่การผลิตของสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพการส่งออกโดยการกำหนดเขตการส่งเสริมการผลิตเพื่อส่งออก ทั้งนี้รัฐบาลต้องให้การส่งเสริมและสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานเกษตร ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร และการตรวจสอบและรับรองคุณภาพมาตรฐานให้แก่เกษตรกรในเขตฯ อย่างจริงจัง 2. เร่งรัดการเจรจากับบาห์เรนให้ผ่อนคลายหรือยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษีที่ใช้

สินค้าไก่ (ต่อ)

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
	กับสินค้าเกษตรของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการด้านสุขอนามัย โดยต้องให้ความสำคัญในลำดับที่มาก่อนการเจรจาด้านภาษี 3. เร่งรัดการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร 4. รัฐต้องเน้นการวิจัยและพัฒนาด้านการเกษตร ได้แก่ การปรับปรุงพันธุ์พืชและสัตว์ ให้หลากหลายเพื่อการผลิตสินค้าใหม่ๆ เทคโนโลยีก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว เทคโนโลยีด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์และการบรรจุภัณฑ์ รวมทั้งการวิจัยด้าน GMOs ของสินค้าเกษตรเพื่อเตรียมการรองรับการขยายการส่งออกในอนาคต 5. สร้างความร่วมมือทางการค้าระหว่างภาคเอกชนไทยและภาคเอกชนบาห์เรน โดยจัดตั้งบริษัทร่วมทุนการค้าสินค้าเกษตรหรือบริษัทตัวแทนการค้า (Trading Firm) เป็นตัวแทนการค้าด้านข้อมูลการค้า เชื่อมโยงให้ผู้ประกอบการค้าทั้ง 2 ฝ่าย เพื่อส่งเสริมการส่งออก 6. สิ่งสำคัญที่สุดที่รัฐบาลไทยจะต้องทำเป็นลำดับแรกหากหวังที่จะใช้บาห์เรนเป็นประตูสู่การค้า (Gateway) ไปยังประเทศต่างๆ ในกลุ่ม GCC ก็คือ ต้องขยายการจัดทำเขตการค้าเสรีจากไทย-บาห์เรน ไปเป็นไทย-กลุ่มประเทศ GCC ซึ่งนอกจากจะเป็นการแก้ไขการติดปัญหาแหล่งกำเนิดสินค้า (ROO)แล้ว ยังจะได้ขนาดของประเทศคู่ค้าที่เพิ่มขึ้นอีกด้วย
ไทย-ประเทศอื่นๆ FTA ชิ้นเนื้อและส่วนอื่นของสัตว์ปีกแช่เย็นจนแข็ง (HS 020714) มีศักยภาพส่งออกไปยังประเทศแอฟริกาใต้	**ไทย-ประเทศอื่นๆ FTA** -

สินค้ากุ้ง

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
ไทย-อินเดีย FTA - กุ้งกุลาดำแช่แข็งเป็นสินค้าที่มีศักยภาพในการนำเข้าจากอินเดียมาไทยและเป็นสินค้าเกษตรที่อยู่ในกลุ่ม Star1 (เป็นสินค้าที่มีศักยภาพสูงสุด และส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่เกิดใหม่ในช่วงปี 2542-2546) - กุ้งแช่แข็งเป็นสินค้าที่มีศักยภาพในการนำเข้าจากอินเดียมาไทยและเป็นสินค้าในกลุ่ม Cash Cow (เป็นสินค้าที่มีศักยภาพรองลงมาจากกลุ่ม Star และเป็นสินค้าที่มีศักยภาพในการขยายการค้าได้อย่างรวดเร็ว หากมีการเปิดเสรี เพราะเป็นสินค้าที่ติดตลาดในอินเดียอย่างมั่นคงพอควร ผู้ประกอบการรู้จักช่องทางในการค้าดี สามารถทำการแข่งขัน ได้ในตลาด และสินค้าเป็นที่รู้จักแก่ผู้บริโภคแล้ว นอกจากนี้ส่วนใหญ่เป็นสินค้ามีอยู่เดิมในตลาด แต่อัตราเติบโตลดลง)	**ไทย-อินเดีย FTA** -
ไทย-ออสเตรเลีย FTA - ผลการศึกษาไม่ได้แสดงให้เห็นว่าสินค้ากุ้งของไทยได้รับประโยชน์จากการทำ FTA กับออสเตรเลีย - ผลกระทบจากการเจรจาลดภาษี ไม่มีผลต่ออุตสาหกรรมกุ้งแปรรูป เนื่องจาก ออสเตรเลียไม่มีเก็บภาษีขาเข้า - จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการเห็นว่าการลดภาษีไม่มีผลกระทบใดๆ เนื่องจากอัตราภาษีอยู่ที่ร้อยละ 0 อยู่แล้ว	**ไทย-ออสเตรเลีย FTA** - เร่งรัดการเจรจากับออสเตรเลียให้ผ่อนคลายมาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษี โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการด้านสุขอนามัย - เร่งรัดการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรส่งออกและนำเข้าของไทย และเข้มงวดในการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานของสินค้าเกษตรส่งออกและนำเข้า โดยเพิ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง และจัดสร้างห้องปฏิบัติงานเพื่อตรวจสอบรับรองคุณภาพมาตรฐานพร้อมอุปกรณ์ที่ทันสมัยให้ทั่วถึง

สินค้ากุ้ง (ต่อ)

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
- จากการสัมภาษณ์ผู้ผลิตกุ้งแปรรูปคาดว่าจะมีผลกระทบต่อผู้ผลิตไม่มากนักเนื่องจากออสเตรเลียนำเข้ากุ้งแปรรูปจากไทยมากเป็นอันดับหนึ่งอยู่แล้ว ประกอบกับไม่ได้มีการแข่งขันด้านราคา แต่จะใช้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความแปลกใหม่และหลากหลายเป็นจุดขาย	- ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้ออสเตรเลียทราบว่า ไทยได้มีการตรวจสอบและรับรองคุณภาพมาตรฐานผลผลิตสินค้าเกษตรตั้งแต่ระดับฟาร์มจนถึงผู้บริโภค - ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้เกษตรกรได้เข้าใจถึงการปรับปรุงการผลิตเพื่อรักษาคุณภาพมาตรฐานเพื่อการส่งออก โดยการฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) - สร้างความร่วมมือทางการค้าระหว่างภาคเอกชนไทยและภาคเอกชนออสเตรเลีย โดยจัดตั้งบริษัทร่วมทุนการค้าสินค้าเกษตรหรือบริษัทตัวแทนการค้า (Trading Firm) เป็นตัวแทนการค้าและศูนย์ด้านข้อมูลการค้า เพื่อเชื่อมโยงให้ผู้ประกอบการค้าทั้ง 2 ฝ่าย ในการส่งเสริมการส่งออก - ราคามิใช่ปัจจัยหลักในการส่งออกสินค้าไปยังออสเตรเลีย แต่บทบาทของมาตรการที่มิใช่ภาษีจะมีความสำคัญทางการค้าเพิ่มขึ้น ทางไทยจึงควรมีหน่วยงานที่คอยติดตามมาตรการจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ (AQIS) ให้มีความชัดเจน และคอยติดตามการกำหนดมาตรฐานใหม่ๆ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส รวมทั้งปรับปรุงการออกใบรับรองสินค้าให้มีความรวดเร็วเพื่อลดความเสียหายแก่ผู้ส่งออก - สำหรับภาคเอกชนยังสามารถขยายตลาดสินค้าในออสเตรเลียเพิ่มขึ้นโดยเน้นสินค้าระดับบนที่มีมูลค่าเพิ่มสูง

สินค้ากุ้ง (ต่อ)

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
ไทย-นิวซีแลนด์ FTA - กุ้งเป็นสินค้าเกษตรส่งออกของไทยที่จะได้รับประโยชน์ โดยเป็นกลุ่มสินค้าที่ไทยมีศักยภาพและยังมีภาษีอยู่ เช่น กุ้งที่ปรุงแต่งหรือทำไว้ไม่ให้เสีย (H.S. 160520) อัตราภาษีของนิวซีแลนด์ ณ วันที่ 1 มิ.ย. 47 เท่ากับ6.5% แต่ภายหลังจากได้จัดทำความตกลงฯ เสร็จสิ้นเมื่อพฤศจิกายน 2547 ซึ่งมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 กรกฎาคม 2548 ส่งผลให้อัตราภาษีของกุ้งที่ปรุงแต่งหรือทำไว้ไม่ให้เสียเท่ากับ 0% - ไทยจะได้รับหลักประกันว่าภาษีของนิวซีแลนด์ทั้งหมดจะเป็น 0 ถาวร แม้ว่าปัจจุบันภาษีส่วนใหญ่ของนิวซีแลนด์จะเป็น 0 อยู่แล้วก็ตาม เช่นในกรณีของกุ้งแช่แข็ง เป็นต้น	**ไทย-นิวซีแลนด์ FTA** -
ไทย-จีน FTA - ผลกระทบจากการลดภาษีนำเข้า 1) การส่งออกกุ้งแช่เย็นจนแข็ง จีนเก็บอัตราภาษีนำเข้า 17.5% ดังนั้นการลดภาษีลงเหลือ 0% คาดว่าจะทำให้ไทยมีโอกาสส่งออกได้เพิ่มขึ้น 2) การส่งออกกุ้งอื่นๆ มีชีวิตสดหรือแช่เย็น จีนเก็บอัตราภาษีนำเข้า 24% ดังนั้นการลดภาษีลงเหลือ 0% คาดว่าจะทำให้การส่งออกของไทยมากขึ้น 3) การนำเข้ากุ้งแช่เย็นจนแข็ง โดยไทยเก็บอัตราภาษีนำเข้า 5% ดังนั้นการลดภาษีลงเหลือ 0% คาดว่าจะทำให้ไทยนำเข้าเพิ่มขึ้น (แต่มีมูลค่าการนำเข้าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับการส่งออกของไทยไปจีนในช่วงเวลาเดียวกัน) เนื่องจากจีนมีการผลิตภายในประเทศเพิ่มขึ้น ประกอบกับไทยนำเข้าเป็นวัตถุดิบมาแปรรูปเพื่อการส่งออก ในขณะที่การผลิตของไทย	**ไทย-จีน FTA** 1. ในระยะสั้น - เร่งรัดการเจรจากับจีนให้ผ่อนคลายมาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษีที่ใช้กับสินค้าเกษตรของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการด้านสุขอนามัย และสุขอนามัย - เร่งรัดการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรส่งออกและนำเข้าของไทย และเข้มงวดในการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานของสินค้าเกษตรส่งออกและนำเข้า โดยเพิ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง ด้านปศุสัตว์ และจัดสร้างห้องปฏิบัติงานเพื่อตรวจสอบรับรองคุณภาพมาตรฐานพร้อมอุปกรณ์ที่ทันสมัยให้ทั่วถึง - ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้จีนทราบว่า ไทยได้มีการตรวจสอบและรับรองคุณภาพมาตรฐานผลผลิตสินค้าเกษตรตั้งแต่ระดับฟาร์มจนถึงผู้บริโภค

สินค้ากุ้ง (ต่อ)

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
ประสบปัญหาโรคระบาดและสารตกค้างในสินค้า เพิ่มขึ้น - ผลกระทบของมาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษี คือ หากได้มีการผ่อนคลายหรือยกเลิกมาตรการสุขอนามัยที่เข้มงวด คาดว่าจะทำให้แนวโน้มการส่งออกเพิ่มขึ้น	- ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้เกษตรกรได้เข้าใจถึงการปรับปรุงการผลิตเพื่อรักษาคุณภาพมาตรฐาน โดยการฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) 2. ในระยะยาว - วิจัยและพัฒนาด้านการเกษตร ได้แก่ การปรับปรุงพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ ให้หลากหลายเพื่อการผลิตสินค้าใหม่ๆ เทคโนโลยีก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว เทคโนโลยีด้านการแปรรูป และบรรจุภัณฑ์ รวมทั้งการวิจัยด้าน GMOs ของสินค้าเกษตรเพื่อเตรียมการรองรับการแข่งขันในอนาคต
ไทย-ญี่ปุ่น FTA กุ้งแช่เย็นแช่แข็งเป็นสินค้าเกษตรที่ไทยได้รับผลกระทบเชิงบวกในด้านการขยายมูลค่าการค้า จากการที่ญี่ปุ่นมีการกำหนดโควตานำเข้ากุ้งแช่เย็นแช่แข็ง ดังนั้น การยกเลิกการควบคุมปริมาณนำเข้าจะทำให้สินค้าเหล่านี้ส่งออกได้เพิ่มขึ้น แต่ต้องรักษาคุณภาพสินค้าและแก้ปัญหาสารตกค้างให้ลดลงเพื่อช่วยให้การส่งออกได้มากขึ้นอีก	**ไทย-ญี่ปุ่น FTA** - สินค้าเกษตรที่ปัจจุบันมีมูลค่าส่งออกไปญี่ปุ่นมากและมีศักยภาพเพิ่มขึ้นได้อีก ซึ่งอาจมีปัญหาสารตกค้าง เช่น ไก่สดแช่เย็น กุ้ง อาหารทะเลแปรรูปต่างๆ ต้องให้ความสำคัญในการกำกับดูแลคุณภาพอย่างจริงจัง - ดูแลและควบคุมการใช้สารเคมีในสินค้าในสินค้าเกษตรให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เพื่อมิให้เกิดผลตกค้างในสินค้า ประชาสัมพันธ์และสร้างภาพลักษณ์ของสินค้าเกษตรไทย - ในกรณีที่ยังไม่สามารถเจรจาให้ญี่ปุ่นลด/เลิกมาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษีได้ในทันที ไทยจะต้องเร่งจัดทำมาตรฐานด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและสัตว์สำหรับสินค้าเกษตรนำเข้าและส่งออก เพื่อสามารถรองรับการเปิดการค้าเสรีกับทุกประเทศซึ่งไม่ใช่เฉพาะกับญี่ปุ่นเพียงประเทศเดียว

สินค้ากุ้ง (ต่อ)

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
ไทย-เกาหลีใต้ FTA - กุ้งแช่เย็นจนแข็งเป็นสินค้าที่ไทยได้รับผลกระทบด้านบวกและเข้าถึงตลาดได้มากขึ้น โดยเกาหลีใต้เก็บอัตราภาษีนำเข้า 14% ดังนั้นการลดภาษีลงเหลือ 0% และลดมาตรการกีดกันการนำเข้าด้านสุขอนามัย คาดว่าจะทำให้ไทยส่งออกได้เพิ่มขึ้น - กุ้งอื่นๆแช่เย็นจนแข็ง ไทยเก็บอัตราภาษีนำเข้า 5% ดังนั้นการลดภาษีลงเหลือ 0% คาดว่าจะทำให้ไทยนำเข้าเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น - กุ้งปรุงแต่งเป็นสินค้าที่ไทยได้รับผลกระทบด้านบวกและเข้าถึงตลาดได้มากขึ้น โดยเกาหลีใต้เก็บอัตราภาษีนำเข้า 20% ดังนั้นการลดอัตราภาษีลงคาดว่าผลจากราคาที่ลดลงจะทำให้การส่งออกเพิ่มขึ้น พร้อมกันนี้ไทยจะต้องรักษาคุณภาพการผลิตเพื่อป้องกันประเทศเวียดนามในการแย่งส่วนแบ่งตลาดในเกาหลีด้วย	**ไทย-เกาหลีใต้ FTA** - การสร้างความสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนการเยือนทั้งในภาครัฐและเอกชนของทั้งสองฝ่าย เช่น การพบปะเจรจาของรัฐมนตรีทั้ง 2 ฝ่าย หรือการประชุมรัฐมนตรีการค้า การพบปะหารือทวิภาคีในโอกาสต่างๆ เพื่อเจรจา หาทางแก้ไขอุปสรรคการค้าระหว่างกัน การจัดคณะผู้แทนการค้าซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารระดับสูงของรัฐ สมาคมการค้า และผู้ส่งออก เยือนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าของเกาหลี หรือเชิญหน่วยงานเหล่านี้เยือนไทย - การจัดกิจกรรมส่งเสริมการส่งออกเพื่อประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์สินค้าไทยและสร้างความคุ้นเคยกับผู้นำเข้า เช่น การจัดกิจกรรมทางการค้า การเข้าร่วมงานแสดงสินค้านานาชาติในเกาหลี การจัดคณะผู้แทนการค้าผู้นำเข้ารายสำคัญ และสื่อมวลชนเดินทางมาเยือนงานแสดงสินค้าในประเทศไทย รวมทั้งการจัดคณะผู้ส่งออกไทย เดินทางมาพบปะสร้างความสัมพันธ์กับผู้นำเข้าหรือผู้ค้าสำคัญในเกาหลีใต้
ไทย-บาห์เรน FTA สินค้าเกษตรที่ไทยส่งออกได้เพิ่มขึ้น คือ กุ้งอื่นๆ แช่เย็นจนแข็ง โดยที่กุ้งอื่นๆ แช่เย็นจนแข็ง ในช่วงปี 2544-2546 มูลค่าส่งออกอยู่ระหว่าง 0-2.4 ล้านบาทและมีอัตราเพิ่มขึ้นตลอดโดยเพิ่มขึ้นจากไม่มีการส่งออก ในปี 2544 เป็นส่งออก 0.5 ล้านบาท และ 2.4 ล้านบาท ในปี 2545 และ 2546 ตามลำดับ ซึ่งบาห์เรนเก็บอัตราภาษีนำเข้าร้อยละ 5 ดังนั้นการลดภาษีลงเหลือร้อยละ 0 คาดว่าจะทำให้ไทยมีโอกาสส่งออกได้เพิ่มขึ้น	**ไทย-บาห์เรน FTA** - ขยายพื้นที่การผลิตของสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพการส่งออกโดยการกำหนดเขตการส่งเสริมการผลิตเพื่อส่งออก ทั้งนี้รัฐบาลต้องให้การส่งเสริมและสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานเกษตร ถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตร และการตรวจสอบและรับรองคุณภาพมาตรฐานให้แก่เกษตรกรในเขตฯ อย่างจริงจัง - เร่งรัดการเจรจากับบาห์เรนให้ผ่อนคลายหรือยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษีที่ใช้กับสินค้าเกษตรของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการด้านสุขอนามัย โดยต้องให้ความสำคัญใน

สินค้ากุ้ง (ต่อ)

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
	ลำดับที่มาก่อนการเจรจาด้านภาษี - เร่งรัดการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร - รัฐต้องเน้นการวิจัยและพัฒนาด้านการเกษตร ได้แก่ การปรับปรุงพันธุ์พืชและสัตว์ ให้หลากหลายเพื่อการผลิตสินค้าใหม่ๆ เทคโนโลยีก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว เทคโนโลยีด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์และการบรรจุภัณฑ์ รวมทั้งการวิจัยด้าน GMOs ของสินค้าเกษตรเพื่อเตรียมการรองรับการขยายการส่งออกในอนาคต - สร้างความร่วมมือทางการค้าระหว่างภาคเอกชนไทยและภาคเอกชนบาห์เรน โดยจัดตั้งบริษัทร่วมทุนการค้าสินค้าเกษตรหรือบริษัทตัวแทนการค้า (Trading Firm) เป็นตัวแทนการค้าด้านข้อมูลการค้า เชื่อมโยงให้ผู้ประกอบการค้าทั้ง 2 ฝ่าย เพื่อส่งเสริมการส่งออก 6. สิ่งสำคัญที่สุดที่รัฐบาลไทยจะต้องทำเป็นลำดับแรกหากหวังที่จะใช้บาห์เรนเป็นประตูสู่การค้า (Gateway) ไปยังประเทศต่างๆ ในกลุ่ม GCC ก็คือ ต้องขยายการจัดทำเขตการค้าเสรีจากไทย-บาห์เรน ไปเป็นไทย-กลุ่มประเทศ GCC ซึ่งนอกจากจะเป็นการแก้ไขการติดปัญหาแหล่งกำเนิดสินค้า (ROO)แล้ว ยังจะได้ขนาดของประเทศคู่ค้าที่เพิ่มขึ้นอีกด้วย
ไทย-ประเทศอื่นๆ FTA กุ้งแช่แข็งเอาเปลือกออกหรือไม่ก็ตาม (HS 030613) และกุ้งปรุงแต่ง (HS 160520) มีศักยภาพส่งออกไปยังประเทศแอฟริกาใต้	**ไทย-ประเทศอื่นๆ FTA** -

สินค้าโคนม

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
ไทย-อินเดีย FTA ผลิตภัณฑ์จากนมเป็นสินค้าเกษตรที่สำคัญที่ไทยนำเข้าจากอินเดีย แต่ไม่ได้กล่าวถึงศักยภาพของผลิตภัณฑ์จากนมว่าจัดอยู่ในสินค้ากลุ่มใด	**ไทย-อินเดีย FTA** -
ไทย-ออสเตรเลีย FTA นมและผลิตภัณฑ์เป็นภาคการผลิตสินค้าเกษตรของไทยที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบในด้าน การลดการผลิต เลิกการผลิต ดุลการค้าลดลง ราคาภายในประเทศลดลง มีการว่างงานเพิ่มขึ้น ประการใดประการหนึ่ง หรือหลายประการ โดยสินค้าที่สำคัญที่ไทยนำเข้า คือ นมและครีมเป็นผงเม็ดมีไขมันไม่เกิน 1.5 โดยน้ำหนัก นมผงไม่เติมน้ำตาลหรือสารทำให้หวานอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งสามารถนำมาทดแทนน้ำนมดิบในประเทศไทยได้ จะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำนวนกว่า 20,000 ครัวเรือน ผลกระทบที่มีต่อกลุ่มคนต่างๆ มีดังนี้ 1. ผลกระทบที่มีต่อเกษตรกร - การเปิด FTA ไทย - ออสเตรเลียและไทย-นิวซีแลนด์จะทำให้อัตราภาษีนำเข้าลดลง และนมผงที่นำเข้ามีราคาถูกลง ปัจจุบันนมผงที่นำเข้ามาทำเป็นนมคืนรูปก็มีราคาถูกกว่านมสดที่ได้จากน้ำนมดิบอยู่แล้ว ส่งผลให้เกษตรกรต้องปรับตัว - ปริมาณการสั่งซื้อน้ำนมดิบจากเกษตรกรอาจลดลง เนื่องจากกระบวนการผลิตนมพร้อมดื่มที่ใช้นมสดผลิตนั้นมีขั้นตอนที่ยุ่งยากกว่าการใช้นมผงมาทำเป็นนมคืนรูปพร้อมดื่ม	**ไทย-ออสเตรเลีย FTA** - ทางการควรเร่งประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงผลกระทบของการปรับลดภาษีโดยเฉพาะกับเกษตรกรที่อาจได้รับผลกระทบในด้านลบ - ควรมีมาตรการช่วยเหลือการปรับตัวของผู้ที่ได้รับผลกระทบในด้านลบ โดยที่ยุทธศาสตร์โคนมด้วยการดำเนินมาตรการดังนี้ 1. มาตรการเร่งด่วน - รณรงค์ให้คนไทยดื่มนมสด/นมพร้อมดื่มที่มาจากน้ำนมดิบที่ผลิตในประเทศที่ได้คุณภาพและมาตรฐานสากล - จัดระบบการจัดสรรนมโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ - ผ่อนปรนระเบียบกฎเกณฑ์ กติกาบางอย่างที่เป็นการเอื้อให้เกษตรกรสามารถบริหารต้นทุนการผลิตให้ลดลงได้ในทันทีมาตรการ 2. ระยะปานกลาง - ลดต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบด้วยการปรับปรุงบำรุงพันธุ์โคนม อาหารหยาบและใช้อาหารข้นเท่าที่จำเป็น เพื่อให้โคนมสามารถผลิตน้ำนมดิบได้สูงในสภาพ แวดล้อมแบบไทยๆ

สินค้าโคนม (ต่อ)

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
- ปัญหาน้ำนมดิบล้นตลาดมักจะเกิดขึ้นในช่วงที่โรงเรียนปิดภาคการเรียนและเมื่อมีการเปิด FTA กับออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ผู้ผลิตนมพร้อมดื่มอาจหันมาใช้นมผงมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อตลาด - FTA มีส่วนกระตุ้นให้เกษตรกรพัฒนาระบบการจัดการฟาร์มโคนมให้มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานมากขึ้น ซึ่งจะช่วยยกระดับฟาร์มโคนมของเกษตรกรไทยให้สามารถผลิตน้ำนมดิบที่มีคุณภาพสูงขึ้น และในระยะยาวจะส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการผลิตนมดิบลดลง 2. ผลกระทบที่มีต่อสหกรณ์โคนม - สหกรณ์โคนมจำเป็นจะต้องมีการปรับตัวด้านการตลาด เนื่องจากการตลาดมีส่วนสำคัญต่อความอยู่รอดของกิจการ จะเห็นได้ว่าเกษตรกรและสหกรณ์โคนมบางส่วนได้รับผลกระทบจากการเปิดFTA กับทั้ง 2 ประเทศนั้น สาเหตุหนึ่งมาจากสหกรณ์โคนมส่วนใหญ่มีความเข้าใจในเรื่องของอาชีพมากกว่าด้านธุรกิจและพึ่งพาภาครัฐมากเกินไปทำให้สหกรณ์โคนมต้องประสบปัญหากับการแข่งขันกับนมผงที่นำเข้ามา เพราะฉะนั้นสหกรณ์โคนมจึงต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาความ สามารถของตนเองในด้านการตลาด หาช่องทางการจัดจำหน่ายเพิ่มขึ้น 3. ผลกระทบที่มีต่อผู้ประกอบการแปรรูปนม - ผู้แปรรูปนมได้ประโยชน์จากการนำเข้านมผงจากทั้ง 2 ประเทศได้ในราคาที่ถูกลง ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตนมพร้อมดื่มลดลง ผู้ประกอบการแปรรูปนมกำไรมากขึ้น - FTA ทำให้ผลิตภัณฑ์นมในประเทศขยายตัวได้อย่างรวดเร็ว เพราะผู้ประกอบการแปรรูปนมสามารถนำเข้านมผงมาผลิตเป็นนมพร้อมดื่มได้มากขึ้นและหลากชนิด	- กำหนดกฎเกณฑ์/กติกาและจัดระบบการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมเพื่อบริหารจัดการในด้านอุปทานให้สอดรับกับด้านอุปสงค์ 3. มาตรการระยะยาว - ปรับราคาประกันที่ 12.50 บาท/กก. โดยกำหนดสูตรราคาให้ค่อยๆปรับตัวหรือมีความยืดหยุ่นและในที่สุดเคลื่อนไหวตามกลไกตลาด - ประสานความร่วมมือกับประเทศที่เป็นผู้นำในอุตสาหกรรมดังกล่าว (นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย) ในการยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมนมไทยให้สามารถขยายตลาดในประเทศและตลาดในประเทศใกล้เคียงในภูมิภาค 4. การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ - จัดตั้ง คณะกรรมการกิจการนมแห่งชาติ - จัดระบบ/จัดสรรการจัดซื้อนมโรงเรียน - คณะกรรมการฯ ประสานความร่วมมือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการฟาร์มโคนม รวมถึงระบบ Logistics ตลอดห่วงโซ่อุปทานนม - คณะกรรมการฯ รณรงค์ให้มีการบริโภคนมสดพร้อมดื่มที่มาจากนมโคในประเทศ นอกจากนี้ ข้อเสนอแนะต่อกลุ่มต่างๆ มีดังนี้ 1. ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร - เกษตรกรควรให้ความสำคัญในเรื่องของพันธุ์โค และ หญ้าหรืออาหารที่โคกิน เนื่องจากมีผลต่อประสิทธิภาพในการเลี้ยงไม่ว่าจะเป็นการเจริญเติบโต การผสมติด ความสมบรูณ์และปริมาณการให้น้ำนม

สินค้าโคนม (ต่อ)

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
- FTA ทำให้ตลาดผลิตภัณฑ์นมมีการแข่งขันกันมากขึ้น เนื่องจากมีผลิตภัณฑ์นมที่หลากหลายและราคาถูก ส่งผลให้ผู้ประกอบการจะต้องพัฒนาคุณภาพและความหลากหลายของผลิตภัณฑ์นมมากขึ้น 4. ผลกระทบ ที่มีต่อกลุ่มผู้บริโภค - ผู้บริโภคจะได้ประโยชน์จากการบริโภคผลิตภัณฑ์นมราคาถูกและมีความหลากหลายของสินค้าให้เลือกมากขึ้นหลังจากมีการเปิดเสรี และมีผลิตภัณฑ์จากนมของออสเตรเลียและนิวซีแลนด์เข้ามาในไทยมากขึ้น ส่งผลให้ตลาดนมมีการแข่งขันที่สูง - ผู้บริโภคอาจถูกเอาเปรียบ เนื่องจากในปัจจุบันผู้ผลิตแปรรูปนมก็ใช้นมผงนำเข้าเป็นวัตถุดิบในการทำนมพร้อมดื่ม และจากการที่องค์การอาหารและยายังไม่สามารถให้ความชัดเจนของผลิตภัณฑ์นมพร้อมดื่มที่ผลิตจากนมสดแท้ได้ ทำให้ผู้ประกอบการแปรรูปนมเอาจุดอ่อนนี้มาเป็นโอกาสในการทำการตลาดให้กับสินค้าตนเอง เช่นอ้างว่านมผลิตมาจากนมโค 100 % ทั้งที่จริงมีการนำนมผงมาผสมด้วย 5. ผลกระทบที่มีต่อภาครัฐ - รายรับด้านภาษีของภาครัฐลดลง - การเปิด FTA ทำให้รัฐบาลต้องใช้งบประมาณจำนวนหนึ่งมาบรรเทาผลกระทบที่เกิดจากการเปิด FTA ให้กับภาคอุตสาหกรรมโคนม โดยเฉพาะเกษตรกร เพื่อปรับโครงสร้างการผลิตให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันได้ในระดับหนึ่ง นอกจากนี้ ยังมีความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องโคนม หน่วยงานภาครัฐ และผู้ประกอบการ	- ควรรักษาคุณภาพน้ำนมดิบให้ได้มาตรฐาน - เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็งเพื่อจะได้วางแผนการผลิตและการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. ภาครัฐควรมีมาตรการที่จะก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อเกษตรกร ดังนี้ คือ - กวดขันเรื่องการนำเข้านมผงพร่องมันเนยและผลิตภัณฑ์นม ให้เป็นไปตามข้อตกลงที่กำหนด - กำหนดมาตรการด้านสุขอนามัยสำหรับนมและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง - เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในประเทศโดยการพัฒนาพันธุ์โคนมเพื่อเพิ่มปริมาณการผลิตน้ำนม การพัฒนาด้านอาหารสัตว์ การดูแลด้านสุขภาพสัตว์ และการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสำหรับผู้ผลิต - รัฐควรสร้างระบบตลาดภายในประเทศ ประชาสัมพันธ์และเน้นการส่งเสริมบริโภคนมที่ทำมาจากนมสด โดยเน้นถึงคุณค่าทางโภชนาการ และดำเนินการด้านการสร้างคุณภาพและมาตรฐานในด้านต่างๆ - เกษตรกรควรให้ความสำคัญในเรื่องของพันธุ์โคและอาหารที่โคกิน เพราะจะช่วยเพิ่มผลผลิตน้ำนมดิบที่มีคุณภาพได้มากขึ้น นอกจากนี้เกษตรกรต้องรักษาคุณภาพของน้ำนมดิบให้ได้มาตรฐาน และควรมีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็งเพื่อจะได้วางแผนการผลิตและการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตาม หน่วยงานภาครัฐได้ให้ความเห็นว่า 1. ไทยควรมองการทำ FTA ไทย – ออสเตรเลียเป็นโอกาสที่ไทยจะได้ร่วมมือกับออสเตรเลีย เพื่อ Synergy เทคโนโลยี และการลงทุนเข้าด้วยกัน และพัฒนาประเทศไทยไปเป็นศูนย์กลางการผลิต

สินค้าโคนม (ต่อ)

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
- จากการที่นมผงพร่องมันเนยมีราคาถูกลง การผลิตผลิตภัณฑ์นมที่ใช้น้ำนมดิบในประเทศเป็นวัตถุดิบจะไม่ได้รับผลกระทบโดยตรง แต่จะมีผลต่อส่วนแบ่งตลาดผลิตภัณฑ์นมได้ อย่างไรก็ตาม หน่วยงานภาครัฐได้ให้ความเห็นว่าการเปิดตลาด นมผงขาดมันเนยมั่นใจได้ว่าตลอด 20 ปีข้างหน้า อุตสาหกรรมโคนมของไทยจะไม่ได้รับผลกระทบ และจะไม่มีการนำเข้าน้ำนมดิบ หรือนมผงขาดมันเนยจากออสเตรเลียมากเกินกว่าที่ประเทศไทยต้องการนำเข้าแม้แต่ 1 ตัน	และส่งออกนมและผลิตภัณฑ์นมที่มีคุณภาพของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในอนาคต 2. เกษตรกรไทยมีเวลา 20 ปีในการปรับตัว และสร้างความแข็งแกร่งให้อุตสาหกรรมโคมนมไทยเพื่อลดต้นทุนการผลิต และรัฐบาลไทยเองก็ไม่ได้นิ่งนอนใจ ขณะนี้ได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานติดตามผลการเจรจาโดยคณะกรรมการนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (กนศ.) ซึ่งมีนายณรงค์ชัย อัครเศรณีเป็นประธาน และขณะนี้คณะทำงานดังกล่าวก็กำลังศึกษาการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมโคนมอย่างขะมักเขม้นอยู่แล้ว
ไทย-นิวซีแลนด์ FTA 1. ผลกระทบที่มีต่อเกษตรกร - การเปิด FTA ไทย - ออสเตรเลียและไทย-นิวซีแลนด์จะทำให้อัตราภาษีนำเข้าลดลง และนมผงที่นำเข้ามีราคาถูกลง ปัจจุบันนมผงที่นำเข้ามาทำเป็นนมคืนรูปก็มีราคาถูกกว่านมสดที่ได้จากน้ำนมดิบอยู่แล้ว ส่งผลให้เกษตรกรต้องปรับตัว - ปริมาณการสั่งซื้อน้ำนมดิบจากเกษตรกรอาจลดลง เนื่องจากกระบวนการผลิตนมพร้อมดื่มที่ใช้นมสดผลิตนั้นมีขั้นตอนที่ยุ่งยากกว่าการใช้นมผงมาทำเป็นนมคืนรูปพร้อมดื่ม - ปัญหาน้ำนมดิบล้นตลาดมักจะเกิดขึ้นในช่วงที่โรงเรียนปิดภาคการเรียนและเมื่อมีการเปิด FTA กับออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ผู้ผลิตนมพร้อมดื่มอาจหันมาใช้นมผงมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อตลาดน้ำนมดิบได้	**ไทย-นิวซีแลนด์ FTA** ยุทธศาสตร์โคนมควรมีมาตรการดังนี้ 1. มาตรการเร่งด่วน - รณรงค์ให้คนไทยดื่มนมสด/นมพร้อมดื่มที่มาจากน้ำนมดิบที่ผลิตในประเทศที่ได้คุณภาพและมาตรฐานสากล - จัดระบบการจัดสรรนมโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ - ผ่อนปรนระเบียบกฎเกณฑ์ กติกาบางอย่างที่เป็นการเอื้อให้เกษตรกรสามารถบริหารต้นทุนการผลิตให้ลดลงได้ในทันที 2. มาตรการระยะปานกลาง - ลดต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบด้วยการปรับปรุงบำรุงพันธุ์โคนม อาหารหยาบและใช้อาหารข้นเท่าที่จำเป็น เพื่อให้โคนมสามารถผลิตน้ำนมดิบได้สูงในสภาพ แวดล้อมแบบไทยๆ

สินค้าโคนม (ต่อ)

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
- FTA มีส่วนกระตุ้นให้เกษตรกรพัฒนาระบบการจัดการฟาร์มโคนมให้มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานมากขึ้น ซึ่งจะช่วยยกระดับฟาร์มโคนมของเกษตรกรไทยให้สามารถผลิตน้ำนมดิบที่มีคุณภาพสูงขึ้น และในระยะยาวจะส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการผลิตนมดิบลดลง 2. ผลกระทบที่มีต่อสหกรณ์โคนม - สหกรณ์โคนมจำเป็นจะต้องมีการปรับตัวด้านการตลาด เนื่องจากการตลาดมีส่วนสำคัญต่อความอยู่รอดของกิจการ จะเห็นได้ว่าเกษตรกรและสหกรณ์โคนมบางส่วนได้รับผลกระทบจากการเปิดFTA กับทั้ง 2 ประเทศนั้น สาเหตุหนึ่งมาจากสหกรณ์โคนมส่วนใหญ่มีความเข้าใจในเรื่องของอาชีพมากกว่าด้านธุรกิจและพึ่งพาภาครัฐมากเกินไปทำให้สหกรณ์โคนมต้องประสบปัญหากับการแข่งขันกับนมผงที่นำเข้ามา เพราะฉะนั้นสหกรณ์โคนมจึงต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาความสามารถของตนเองในด้านการตลาด หาช่องทางการจัดจำหน่ายเพิ่มขึ้น 3. ผลกระทบที่มีต่อผู้ประกอบการแปรรูปนม - ผู้แปรรูปนมได้ประโยชน์จากการนำเข้านมผงจากทั้ง 2 ประเทศได้ในราคาที่ถูกลง ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตนมพร้อมดื่มลดลง ผู้ประกอบการแปรรูปนมกำไรมากขึ้น - FTA ทำให้ผลิตภัณฑ์นมในประเทศขยายตัวได้อย่างรวดเร็ว เพราะผู้ประกอบการแปรรูปนมสามารถนำเข้านมผงมาผลิตเป็นนมพร้อมดื่มได้มากขึ้นและหลากชนิด - FTA ทำให้ตลาดผลิตภัณฑ์นมมีการแข่งขันกันมากขึ้น เนื่องจากมีผลิตภัณฑ์นมที่หลากหลายและราคาถูก ส่งผลให้ผู้ประกอบการจะต้องพัฒนาคุณภาพและความหลากหลายของผลิตภัณฑ์นมมากขึ้น	- กำหนดกฎเกณฑ์/กติกาและจัดระบบการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมเพื่อบริหารจัดการในด้านอุปทานให้สอดรับกับด้านอุปสงค์ 3. มาตรการระยะยาว - ปรับราคาประกันที่ 12.50 บาท/กก. โดยกำหนดสูตรราคาให้ค่อยๆปรับตัวหรือมีความยืดหยุ่นและในที่สุดเคลื่อนไหวตามกลไกตลาด - ประสานความร่วมมือกับประเทศที่เป็นผู้นำในอุตสาหกรรมดังกล่าว (นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย) ในการยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมนมไทยให้สามารถขยายตลาดในประเทศและตลาดในประเทศใกล้เคียงในภูมิภาค 4. การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ - จัดตั้ง คณะกรรมการกิจการนมแห่งชาติ - จัดระบบ/จัดสรรการจัดซื้อนมโรงเรียน - คณะกรรมการฯ ประสานความร่วมมือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการฟาร์มโคนม รวมถึงระบบ Logistics ตลอดห่วงโซ่อุปทานนม - คณะกรรมการฯ รณรงค์ให้มีการบริโภคนมสดพร้อมดื่มที่มาจากนมโคในประเทศ

สินค้าโคนม (ต่อ)

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
4. ผลกระทบ ที่มีต่อกลุ่มผู้บริโภค - ผู้บริโภคจะได้ประโยชน์จากการบริโภคผลิตภัณฑ์นมราคาถูกและมีความหลากหลายของสินค้าให้เลือกมากขึ้นหลังจากมีการเปิดเสรี และมีผลิตภัณฑ์จากนมของออสเตรเลียและนิวซีแลนด์เข้ามาในไทยมากขึ้น ส่งผลให้ตลาดนมมีการแข่งขันที่สูง - ผู้บริโภคอาจถูกเอาเปรียบ เนื่องจากในปัจจุบันผู้ผลิตแปรรูปนมก็ใช้นมผงนำเข้าเป็นวัตถุดิบในการทำนมพร้อมดื่ม และจากการที่องค์การอาหารและยายังไม่สามารถให้ความชัดเจนของผลิตภัณฑ์นมพร้อมดื่มที่ผลิตจากนมสดแท้ได้ ทำให้ผู้ประกอบการแปรรูปนมเอาจุดอ่อนนี้มาเป็นโอกาสในการทำการตลาดให้กับสินค้าตนเอง เช่นอ้างว่านมผลิตมาจากนมโค 100 % ทั้งที่จริงมีการนำนมผงมาผสมด้วย 5. ผลกระทบที่มีต่อภาครัฐ - รายรับด้านภาษีของภาครัฐลดลง - การเปิด FTA ทำให้รัฐบาลต้องใช้งบประมาณจำนวนหนึ่งมาบรรเทาผลกระทบที่เกิดจากการเปิด FTA ให้กับภาคอุตสาหกรรมโคนม โดยเฉพาะเกษตรกร เพื่อปรับโครงสร้างการผลิตให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันได้ในระดับหนึ่ง	

สินค้าโคนม (ต่อ)

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
ไทย-จีน FTA - จีนได้ใช้มาตรการสุขอนามัย โดยกำหนดให้ต้องมีใบรับรองการตรวจสอบ (Inspection Certificate) ที่ออกโดย Commodity Inspection Authority ของจีน มาแสดงประกอบการนำเข้ากับสินค้าผลิตภัณฑ์นม ทำให้ผลิตภัณฑ์นม เช่น หางนม (เวย์) นมและครีมเป็นผงและเป็นเม็ดมีแนวโน้มการส่งออกลดลง อย่างไรก็ตามการส่งออกสินค้าในหมวดนี้มีมูลค่าไม่สูงมากนัก - การผ่อนคลายหรือยกเลิกมาตรการดังกล่าว คาดว่าจะมีผลให้มีการส่งออกเพิ่มขึ้น เนื่องจากปัจจุบันไทยได้มีการขยายการผลิตน้ำนมและผลิตภัณฑ์นมได้มากขึ้น - ปัญหาและอุปสรรคที่ได้จากการศึกษา คือ การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรส่งออกยังไม่มีความชัดเจนและยังขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดห้องปฏิบัติการและอุปกรณ์ตรวจสอบและเจ้าหน้าที่ชำนาญเฉพาะทางวิทยาศาสตร์ด้านปศุสัตว์	**ไทย-จีน FTA** 1. เร่งรัดการเจรจากับจีนให้ผ่อนคลายมาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษีที่ใช้กับสินค้าเกษตรของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการด้านสุขอนามัย และสุขอนามัย 2. เร่งรัดการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรส่งออกและนำเข้าของไทย และเข้มงวดในการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานของสินค้าเกษตรส่งออกและนำเข้า โดยเพิ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง ด้านปศุสัตว์ และจัดสร้างห้องปฏิบัติงานเพื่อตรวจสอบรับรองคุณภาพมาตรฐานพร้อมอุปกรณ์ที่ทันสมัยให้ทั่วถึง 3. ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้จีนทราบว่า ไทยได้มีการตรวจสอบและรับรองคุณภาพมาตรฐานผลผลิตสินค้าเกษตรตั้งแต่ระดับฟาร์มจนถึงผู้บริโภค

สินค้าโคนม (ต่อ)

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
ไทย-สหรัฐอเมริกา FTA - โคนมเป็นสินค้าเกษตรที่อ่อนไหวที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อภาคการเกษตรของไทย ซึ่งมีความชัดเจนว่าสหรัฐฯ มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงกว่าผู้ผลิต - น้ำนมและนมปรุงแต่งไม่ได้รับผลกระทบ เมื่อกำหนดสมมติฐานให้อัตราภาษีนำเข้าภายใต้การจัดทำ FTA ไทย – สหรัฐฯ ลดมากกว่าภายใต้ WTO ร้อยละ 5, 10 และ 15 - นมผงขาดมันเนยเป็นสินค้าที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบ เมื่อพิจารณาข้อมูลการผลิตและการตลาด รวมถึงมาตรการด้านการค้าอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาษีของไทยและสหรัฐอเมริกาประกอบเข้าด้วยกัน - ผลการวิเคราะห์อาจมีความคลาดเคลื่อนหรือไม่สะท้อนผลที่แท้จริงได้เนื่องจากอัตราภาษีนำเข้าที่ใช้จริงอยู่ในปัจจุบัน หรือ Applied rate ของ นมผงขาดมันเนยมีค่าต่ำกว่าอัตราภาษีภายใต้กรอบ WTO หรือ WTO rate ซึ่งอาจทำให้ปริมาณการนำเข้าไม่สัมพันธ์กับอัตราภาษีที่ใช้ในการคำนวณ อีกทั้งไม่ได้นำมาตรการจำกัดปริมาณนำเข้า และมาตรการการค้าอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาษีมาใช้ ซึ่งทำให้การวิเคราะห์อาจไม่สามารถอธิบายผลกระทบได้อย่างชัดเจน	**ไทย-สหรัฐอเมริกา FTA** - การเจรจา FTA ด้านผลิตภัณฑ์นมกับสหรัฐฯ โดยเน้นการส่งเสริมด้านความร่วมมือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์นมกับสหรัฐฯ และความร่วมมือในการพัฒนาพันธุ์โคนมที่เหมาะกับภูมิอากาศของไทย - กวดขันเรื่องการนำเข้านมผงพร่องมันเนยและผลิตภัณฑ์นม ให้เป็นไปตามข้อตกลงที่กำหนด กำหนดมาตรการด้านสุขอนามัยสำหรับนมและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง - เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในประเทศโดยการพัฒนาพันธุ์โคนมเพื่อเพิ่มปริมาณการผลิตน้ำนม การพัฒนาด้านอาหารสัตว์ การดูแลด้านสุขภาพสัตว์ และการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสำหรับผู้ผลิต - รัฐควรสร้างระบบตลาดภายในประเทศ ประชาสัมพันธ์และเน้นการส่งเสริมบริโภคนมที่ทำมาจากนมสด โดยเน้นถึงคุณค่าทางโภชนาการ และดำเนินการด้านการสร้างคุณภาพและมาตรฐานในด้านต่างๆ - เกษตรกรควรให้ความสำคัญในเรื่องของพันธุ์โคและอาหารที่โคกิน เพราะจะช่วยเพิ่มผลผลิตน้ำนมดิบที่มีคุณภาพได้มากขึ้น นอกจากนี้เกษตรกรต้องรักษาคุณภาพของน้ำนมดิบให้ได้มาตรฐาน และควรมีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็งเพื่อจะได้วางแผนการผลิตและการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สินค้าโคนม (ต่อ)

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
ไทย-เกาหลีใต้ FTA - ผลิตภัณฑ์นมเป็นสินค้าเกษตรของไทยที่มีศักยภาพในเกาหลีใต้ - สินค้าตอนที่ 04 ผลิตภัณฑ์นมและผลิตภัณฑ์จากสัตว์ที่บริโภคได้ ไม่ได้รับผลกระทบจากการทำ FTA ระหว่างไทยกับเกาหลีใต้ เนื่องจากในช่วงปี 2544-2546 มูลค่าการค้าของสินค้าตอนที่ 04 ของไทยและเกาหลีใต้มีน้อยมาก และคาดว่าถึงแม้จะมีการลดภาษีของทั้ง 2 ฝ่ายลงเหลือ 0% ก็จะไม่ทำให้มูลค่าการค้าเพิ่มขึ้นไปมากว่าเดิม นอกจากนี้ทั้งไทยและเกาหลีใต้ต่างก็มีสินค้าที่มีโควตาอยู่ในพิกัดนี้หลายรายการ	**ไทย-เกาหลีใต้ FTA** ภาครัฐจักต้องดำเนินมาตรการทั้งในด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้าและศักยภาพผู้ผลิตภายในรวมถึงการใช้ประโยชน์จากความแข็งแรงของอุตสาหกรรมของประเทศคู่เจรจามาสร้างความร่วมมือในลักษณะที่ก่อประโยชน์ต่อการพัฒนาโคนมของไทย
ไทย-บาห์เรน FTA การจัดทำ FTA ระหว่างไทยกับบาห์เรนไม่มีผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์นม เนื่องจากแม้ว่าไทยจะต้องลดภาษีเหลือร้อยละ 0 จากที่ปัจจุบันเก็บภาษีนำเข้าอยู่ระหว่างร้อยละ 5-36 ก็ตาม บาห์เรนก็ไม่มีศักยภาพในการส่งออกผลิตภัณฑ์นมมายังไทย	**ไทย-บาห์เรน FTA** -
ไทย-ประเทศอื่นๆ FTA ผลิตภัณฑ์นมเป็นสินค้าเกษตรที่ของอาร์เจนตินาและแอฟริกาใต้ที่มีศักยภาพในการส่งออกมายังไทย	**ไทย-ประเทศอื่นๆ FTA** ภาครัฐจักต้องดำเนินมาตรการทั้งในด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้าและศักยภาพผู้ผลิตภายในรวมถึงการใช้ประโยชน์จากความแข็งแรงของอุตสาหกรรมของประเทศคู่เจรจามาสร้างความร่วมมือในลักษณะที่ก่อประโยชน์ต่อการพัฒนาโคนมของไทย

สินค้าโคเนื้อ

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
ไทย-อินเดีย FTA - ในกรณีตลาดระดับล่าง พบว่า เกษตรกรไม่สามารถแข่งขันกับซากโคจากประเทศอินเดียในเรื่องราคา - ในตลาดบนซากเนื้อโคจากประเทศอินเดียจะไม่มีผลกระทบเลย เพราะซากเนื้อโคจากประเทศอินเดียไม่มีคุณภาพดีเพียงพอ	**ไทย-อินเดีย FTA** - การเจรจา FTA โคเนื้อกับอินเดีย ต้องพิจารณามาตรฐานสุขอนามัยมาก โดยเฉพาะโรคปากเปื่อย เท้าเปื่อย และโรคอื่นๆ ที่ยังไม่มีในไทย เพื่อป้องกันการระบาดของโรค หากประเทศไทยปล่อยให้มีการค้าเสรีโดยไม่มีการควบคุมโรคอย่างใกล้ชิดพร้อมกับเตรียมวัคซีนป้องกันโรคอย่างพอเพียง สิ่งเหล่านี้จะส่งผลเสียโดยตรงต่อเกษตรกรรายย่อยและเกษตรกรผู้ขุนโคมัน ผู้บริโภค และ เศรษฐกิจของประเทศได้ - รวมทั้งต้องพิจารณาปัญหาการลักลอบนำเข้าโคมีชีวิตจากอินเดียผ่านทางพม่าด้วย
ไทย-ออสเตรเลีย FTA - ภาคการผลิตโคเนื้อคาดว่าจะได้รับผลกระทบในด้าน การลดการผลิต เลิกการผลิต ดุลการค้าลดลง ราคาภายในประเทศลดลง มีการว่างงานเพิ่มขึ้น ประการใดประการหนึ่ง หรือหลายประการเช่นกัน โดยสินค้าที่สำคัญที่ไทยนำเข้า คือ เนื้อโค กระบือ ไม่มีกระดูกแช่แข็ง เนื้อโค กระบือ ไม่มีกระดูกสดหรือแช่เย็น ซึ่งปัจจุบันไทยเก็บภาษีนำเข้าร้อยละ 50 หากลดภาษีเหลือ 0 จะทำให้สินค้าดังกล่าวราคาถูกลง นำเข้ามากขึ้นและจะมีเกษตรกรที่จะได้รับผลกระทบจำนวนประมาณ 1.4 ล้านครัวเรือน ผลกระทบต่อกลุ่มคนต่างๆ มีดังนี้ 1) ผลกระทบต่อเกษตรกรรายย่อย - ผลกระทบจะมีมากหรือน้อยจะขึ้นอยู่กับ 2 ปัจจัย ปัจจัยแรก ต้นทุนนำเข้าโคมีชีวิตจากออสเตรเลีย ถ้าราคานำเข้าโคมีชีวิตจากออสเตรเลียที่นำมาขุนในไทยมีราคาถูกกว่าหรือ	**ไทย-ออสเตรเลีย FTA** 1. เกษตรกร - เกษตรกรควรปรับตัวเพื่อให้สามารถแข่งขันในด้านราคาได้คือ การพยายามลดต้นทุนการผลิตการเลี้ยงโคขุน เน้นการใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาเป็นอาหารเลี้ยงโค อีกแนวทางคือ การเพิ่มผลผลิต ซึ่งเกษตรกรควรให้ความสำคัญกับหญ้าหรืออาหารที่ให้โคกิน เพราะการได้รับอาหาร และสารอาหารที่ครบถ้วนจะนำมาซึ่งความสมบูรณ์ของโค - ในการแข่งขันด้านคุณภาพของเนื้อโค สิ่งที่เกษตรกรจะต้องให้ความสำคัญประกอบด้วย สายพันธุ์ของโคเนื้อและการปรับปรุงหรือบำรุงสายพันธ์ เพราะว่าลักษณะและคุณภาพของเนื้อที่ได้จากโคเนื้อแต่ละพันธุ์ รวมทั้งอัตราการเจริญเติบโต ขนาดและรูปร่างจะมีความแตกต่างกันไป - เกษตรกรต้องมีการควบคุมทางด้านสุขภาพอนามัย และการป้องกันโรคระบาด เนื่องจากเป็นเรื่องที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญอย่างมาก

สินค้าโคเนื้อ

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
ใกล้เคียงกันกับราคาโคเนื้อในไทย จะมีผลทำให้ราคาโคเนื้อในไทยต้องปรับตัว ลดลงเพื่อแข่งขันกับโคจากออสเตรเลียที่นำเข้ามาขุนต่อในไทย ปัจจัยที่สอง ขึ้นอยู่กับเนื้อโคแช่เย็นและแช่แข็งที่นำเข้ามาจากออสเตรเลียจะเข้ามาแย่งส่วนแบ่งตลาดโคเนื้อในประเทศไทยได้ ซึ่งผลกระทบแรกจะทำให้เจ้าของฟาร์มรายใหญ่ผลิตเนื้อโคเข้าสู่ตลาดได้น้อยลง และทำให้มีตลาดจำหน่ายเนื้อลดลงทำให้ต้องลดการผลิตลง เป็นผลทำให้รับซื้อโคเนื้อที่จะนำมาขุนจากเกษตรกรลดลงหรือรับซื้อในราคาที่ถูกลง ซึ่งจะมีผลทำให้เกษตรกรรายย่อยมีรายได้น้อยลง และเมื่อเกิดการขาดทุนขึ้นก็จำเป็นที่จะต้องออกจากตลาดไป 2) ผลกระทบต่อผู้ประกอบการรายใหญ่ - ผู้ประกอบการหรือเจ้าของฟาร์มรายใหญ่ที่มีระบบบริหารจัดการที่ได้มาตรฐาน และเป็นผู้ผลิตเนื้อโคคุณภาพเข้าสู่ตลาดเนื้อโดยตรงจะได้รับผลกระทบในด้านบวก ในแง่ของโคมีชีวิตที่นำเข้าจากออสเตรเลียมาขุนต่อในไทยมีราคาถูกลงหรือราคาใกล้เคียงกับโคเนื้อในประเทศ ผู้ประกอบการก็จะเปลี่ยนจากที่รับซื้อจากเกษตรกรรายย่อยในประเทศมารับซื้อจากออสเตรเลียแทนซึ่งทำให้ได้โคเนื้อที่มีคุณภาพดีกว่า เจริญเติบโตเร็วกว่า อีกทั้งยังทำให้เป็นการลดต้นทุนค่าอาหารที่ใช้ในการขุนโคลงได้ กำไรก็จะเพิ่มมากขึ้น - ผลกระทบในด้านลบ จะเกิดขึ้นในกรณีที่เนื้อโคชำแหละนำเข้าเพิ่มมากขึ้น จะทำให้เกิดการแย่งส่วนแบ่งตลาดโคเนื้อในประเทศ และถ้าความนิยมบริโภคเนื้อของคนในประเทศหันไปนิยมบริโภคเนื้อที่นำเข้าจากออสเตรเลียแทนเนื้อที่ผลิตได้ในประเทศ 3) ผลกระทบต่อธุรกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง - หากการแข่งขันของอุตสาหกรรมการผลิตโคเนื้อของประเทศไทย ไม่สามารถต่อสู้กับ	2. รัฐบาลและเอกชน - รัฐบาลและเอกชนควรร่วมมือกันกำหนดรูปแบบฟาร์มโคเนื้อมาตรฐาน และเข้มงวดในการตรวจสอบ ดูแลการจัดตั้งตลาดหรือศูนย์ซื้อขายโคในแต่ละภูมิภาค - รัฐบาลควรส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันและการรวมกลุ่มของเกษตรกรให้จริงจังมากขึ้น - รัฐบาลควรจัดหาแหล่งเงินกู้หรือเงินลงทุนดอกเบี้ยต่ำให้กับเกษตรกรและติดตามการใช้เงินลงทุนให้ถูกวัตถุประสงค์ ส่งเสริมและจัดการหาแหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกหญ้าอาหารโค เพื่อช่วยลดต้นทุนในการเลี้ยงโคและเพิ่มผลผลิตไปพร้อมๆ กัน - รัฐบาลควรดำเนินการในเชิงรุกโดยการประชาสัมพันธ์ รณรงค์ ส่งเสริมให้คนในประเทศหันมานิยมบริโภคเนื้อโคมากขึ้น โดยเน้นเรื่องคุณค่าทางโภชนาการต่อการเจริญเติบโตของเด็ก สำหรับยุทธศาสตร์โคเนื้อ มีดังนี้ - ปรับโครงสร้างการผลิต ด้วยการขึ้นทะเบียนฟาร์มเพื่อนำไปสู่ฟาร์มมาตรฐาน ปรับปรุงบำรุงพันธุ์โคให้เติบโตเร็ว ตรงตามความต้องการของตลาดและปรับปรุงอาหารหยาบที่ให้โปรตีนสูง เพื่อเพิ่มผลิตภาพของอุตสาหกรรมโคเนื้อและสูง เพื่อลดต้นทุนการผลิต - พัฒนาและปรับปรุงโรงฆ่าให้มีมาตรฐานถูกสุขลักษณะเป็นที่ยอมรับตามมาตรฐานสากล - สร้างมูลค่าเพิ่มในการแปรรูปเนื้อ การชำแหละเป็นชิ้นส่วนต่างๆ - จัดระบบฐานข้อมูลเพื่อบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานโคเนื้อให้สอดรับกับอุปสงค์ และสามารถตรวจสอบย้อนกลับถึงแหล่งที่มาของผลิตภัณฑ์ได้ (Traceability) - มีการพัฒนาระบบตลาดโคเนื้อที่เข้มแข็งเป็นไปตามกลไกตลาดมากขึ้น - สนับสนุน ส่งเสริม และจัดระบบให้เกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อ

สินค้าโคเนื้อ

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
อุตสาหกรรมการผลิตโคเนื้อของประเทศออสเตรเลียได้ ไม่เพียงแต่เกษตรกรรายย่อยเท่านั้นที่จะได้รับผลกระทบ แต่ผลที่เกิดขึ้นดังกล่าวจะส่งผลต่อผู้ประกอบการในธุรกิจอื่นๆ อีกด้วย เช่น ผู้ประกอบการอาหารสัตว์ อาหารเสริมต่างๆ เช่น กากอ้อย กากน้ำตาล กากรำ เปลือกสัปปะรด มันสำปะหลัง ข้าวโพดเป็นต้น ผู้ประกอบการด้านยาป้องกันโรคและวัคซีน ผู้ให้บริการด้านการผสมเทียม แรงงานที่ถูกว่าจ้างทำงานในฟาร์มหรือในไร่ โรงฆ่าสัตว์ พ่อค้าปลีกและพ่อค้าส่งเนื้อโคชำแหละ เป็นต้น	ในเขตชายแดนไทยที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านและ/หรือส่งเสริมการเลี้ยงในฝั่งชายแดนประเทศเพื่อนบ้านเพื่อให้ได้โคเนื้อมาตรฐานและยังเป็นการลดการลักลอบนำเข้าโคและการระบาดของโรคสัตว์ในประเทศ - แนวทางรองรับและพัฒนาอุตสาหกรรมโคเนื้อระยะยาวต้องจัดตั้งคณะกรรมการกิจการโคเนื้อแห่งชาติ เพื่อจัดเครือข่ายการผลิตให้เชื่อมต่อถึงกันอย่างเป็นระบบและสร้างความเข้มแข็งในด้านการต่อรองให้กับเกษตรกรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปศุสัตว์ ต่อไป ทำหน้าที่ ดังนี้ 1) ติดตามความเคลื่อนไหวด้านอุปสงค์และอุปทานโคเนื้อและผลิตภัณฑ์ในประเทศและต่างประเทศที่ส่งผลกระทบผู้ประกอบการโคเนื้อในประเทศ 2) ประมาณการความต้องการเนื้อโคในแต่ละปีล่วงหน้า 3) บริหารจัดการให้มีเนื้อโคเพียงพอและสอดรับกับความต้องการเนื้อโคในประเทศและ/หรือขยายตลาดโคเนื้อไปยังประเทศใกล้เคียง 4) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการออกกฎหมาย กฎกระทรวง กฎระเบียบเพื่อให้การทำงานของ คณะกรรมการฯ สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย 5) มีความเป็นอิสระในการกำกับดูและบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานโคเนื้อและปัจจัยการผลิตที่ใช้ในการผลิตอาหารโคเนื้อ เพื่อประโยชน์ต่อผู้ประกอบการตลอดห่วงโซ่อุปทาน

สินค้าโคเนื้อ

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
ไทย-นิวซีแลนด์ FTA - โคเนื้อเป็นสินค้าอ่อนไหวที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อภาคการเกษตรของไทย - นิวซีแลนด์มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงกว่าผู้ผลิตไทย สินค้าปศุสัตว์และผลิตภัณฑ์ เช่น เนื้อโคและเครื่องใน เป็นสินค้าที่นิวซีแลนด์จะได้รับประโยชน์จากการลดภาษี ราคาที่ต่ำลงส่งผลให้มีการนำเข้าจากนิวซีแลนด์มากขึ้น โดยจะมีส่วนทำให้มีการบริโภคสินค้าจากนิวซีแลนด์แทนสินค้าของไทย - ประโยชน์ที่ไทยจะได้รับจากความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับนิวซีแลนด์ คือ ความร่วมมือในการพัฒนาด้านปศุสัตว์ ซึ่งเป็นสาขาที่นิวซีแลนด์มีศักยภาพการผลิต อีกทั้งยังเป็นโอกาสสำหรับการร่วมลงทุนเพื่อส่งออกไปยังประเทศที่สาม	**ไทย-นิวซีแลนด์ FTA** รัฐบาลต้องเร่งปฏิบัติตามแนวทางรองรับผลกระทบด้านลบภายใน 15 ปี นับจากปี 2548 อย่างจริงจัง
ไทย-จีน FTA - โคเนื้อเป็นสินค้าที่ได้รับผลกระทบด้านลบจากการเปิดเสรี - ผลกระทบจากการลดภาษี พบว่า ไทยจะนำเข้าโคเพิ่มขึ้น เนื่องจากก่อนการทำ FTA ไทยเก็บอัตราภาษีนำเข้า 10% การลดภาษีนำเข้าเหลือ 0% คาดว่าจะมีการนำเข้าโคมากขึ้น เนื่องจากการเลี้ยงโคในประเทศยังไม่เพียงพอกับความต้องการบริโภค ทั้งนี้ อาจจะมีผลกระทบต่อผู้เลี้ยงโคภายในประเทศด้วย - สำหรับ เนื้อสัตว์ใช้บริโภค พบว่า โคเนื้อเป็นสินค้าที่ได้รับผลกระทบด้านลบจากการเปิดเสรี - ผลกระทบจากการลดภาษี พบว่า ไทยจะนำเข้าโคเพิ่มขึ้น เนื่องจากก่อนการทำ FTA ไทย	**ไทย-จีน FTA** การจัดเตรียมมาตรการเพื่อส่งเสริม โอกาสและรองรับผลกระทบ ควรดำเนินการ ดังนี้ 1. ในระยะสั้น - เร่งรัดการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรให้ครอบคลุมสินค้าเกษตรที่ไทยมีการค้ากับจีน ทั้งมาตรฐานสินค้าเกษตรส่งออก และนำเข้า - เข้มงวดในการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานของสินค้าเกษตรส่งออกและนำเข้า และรับรองคุณภาพมาตรฐาน โดยเพิ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความรู้ ในการจัดเตรียมมาตรการเพื่อส่งเสริม โอกาสและรองรับผลกระทบ ควรดำเนินการ ดังนี้ 1. ในระยะสั้น

สินค้าโคเนื้อ

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
เก็บอัตราภาษีนำเข้า 10% การลดภาษีนำเข้าเหลือ 0% คาดว่าจะมีการนำเข้าโคมากขึ้น เนื่องจากการเลี้ยงโคในประเทศยังไม่เพียงพอกับความต้องการบริโภค ทั้งนี้ อาจจะมีผลกระทบต่อผู้เลี้ยงโคภายในประเทศด้วย - สำหรับ เนื้อสัตว์ใช้บริโภค พบว่า ไทยจะนำเข้าเนื้อโคเพิ่มขึ้น เนื่องจากเดิมประเทศไทยเก็บอัตราภาษีนำเข้าค่อนข้างสูงถึง 60% ทำให้ไม่มีการนำเข้าจากจีน การลดภาษีนำเข้าเหลือ 0% คาดว่าจะมีผลกระทบให้มีการนำเข้าสินค้ากลุ่มนี้ เนื่องจากต้นทุนการผลิตของไทยค่อนข้างสูง ประกอบกับความต้องการบริโภคจะเพิ่มขึ้นหากราคาลดลง - ปัญหาและอุปสรรคที่ได้จากการศึกษา คือ ต้นทุนการผลิตของไทยสูงเมื่อเทียบกับจีน เนื่องจากค่าแรงงานของจีนต่ำกว่าและผลผลิตต่อหน่วยสูงกว่าไทย ศักยภาพของพื้นที่และแหล่งน้ำของจีนค่อนข้างดี	- เร่งรัดการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรให้ครอบคลุมสินค้าเกษตรที่ไทยมีการค้ากับจีน ทั้งมาตรฐานสินค้าเกษตรส่งออก และนำเข้า - เข้มงวดในการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานของสินค้าเกษตรส่งออกและนำเข้า และรับรองคุณภาพมาตรฐาน โดยเพิ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง เช่น ด้านประมง เป็นต้น - จัดสร้างห้องปฏิบัติงานตรวจสอบ รับรองคุณภาพมาตรฐานพร้อมอุปกรณ์ที่ทันสมัยให้ด่านควบคุมการส่งออกและนำเข้าอย่างทั่วถึง 2. ในระยะยาวควรทำวิจัยและพัฒนาด้าน - การเกษตร ได้แก่ การปรับปรุงพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ ให้หลากหลายเพื่อการผลิตสินค้าใหม่ๆ รวมถึงการวิจัยด้าน GMOs ของสินค้าเกษตรเพื่อเตรียมการรองรับการแข่งขันในอนาคต เทคโนโลยีก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว เทคโนโลยีด้านการแปรรูป ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์
ไทย-สหรัฐอเมริกา FTA ความความตกลงทางการค้าเสรีไทย-สหรัฐฯอาจส่งผลกระทบรุนแรงต่อเกษตรกรจำนวนมาก โดยเฉพาะเกษตรกรที่ผลิตสินค้าแข่งขันกับสินค้าส่งออกของสหรัฐฯ ส่วนผู้ประกอบธุรกิจฟาร์มปศุสัตว์ขนาดเล็กที่มีต้นทุนสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง และวัวอาจจะต้องเลิกกิจการ”	**ไทย-สหรัฐอเมริกา FTA** - รัฐบาลไทยจึงควรเร่งปรับโครงสร้างภาษีและกระบวนการศุลกากร เพื่อให้สินค้าไทยมีต้นทุนวัตถุดิบลดลง และเร่งเพิ่มผลิตภาพในภาคเกษตร ตลอดจนช่วยเหลือให้เกษตรกรรายย่อยสามารถปรับตัวได้ - การเจรจากับสหรัฐฯ นอกจากต้องเข้มงวดกับปัญหาโรควัวบ้าแล้ว ไทยควรส่งเสริมด้านความร่วมมือด้านการพัฒนาตลาดเนื้อโคคุณภาพกับสหรัฐฯ ซึ่งมีพัฒนาการมากกว่าไทย

สินค้าไหม

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
ไทย-ออสเตรเลีย FTA สินค้าผ้าไหมและผลิตภัณฑ์โดยรวมในตลาดออสเตรเลียมีการขยายตัว	**ไทย-ออสเตรเลีย FTA** 1. เร่งปรับกลยุทธ์ทั้งด้านการผลิตและการตลาดอย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันทั้งในส่วนของการมีความได้เปรียบด้านต้นทุนที่ต่ำ อันเกิดจากประสิทธิภาพการประกอบการที่เหนือกว่าด้วยการปรับปรุงระบบการบริหารต้นทุนการผลิตให้ต่ำลง 2. การเพิ่มระดับมาตรฐานการดูแลรังไหมให้มีเปอร์เซ็นต์รังเสียน้อยที่สุด โดยอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วย การเพิ่มผลผลิตหม่อนต่อหน่วยพื้นที่ การปรับปรุงคุณภาพการผลิตเส้นไหม และการควบคุมมาตรฐานวัตถุดิบ 3. การควบคุมการจัดการและการส่งมอบ 4. เร่งสร้างการมีความได้เปรียบด้านความแตกต่าง เพื่อรุกตลาดระดับกลาง และขยับไปยังตลาดระดับบนมากขึ้น 5. การกระจายกลุ่มเป้าหมายจากรายบุคคลไปยังกลุ่มโรงแรมหรือสปา ในส่วนของผลิตภัณฑ์ผ้าไหมอย่างกลุ่มสินค้าเครื่องประดับตกแต่งบ้านด้วย โดยอาศัยจุดแข็งด้านฝีมือที่ชำนาญและประณีตของแรงงานไทย แต่ทั้งนี้ก็ต้องกำหนดราคาสินค้าในระดับที่เหมาะสมและสามารถแข่งขันได้ด้วย ควบคู่กับการเพิ่มมูลค่าสินค้าด้วยความคิดสร้างสรรค์ การสร้างตราสินค้าของตนเอง 6. การพัฒนาคุณภาพและรูปแบบของสินค้า โดยควรเน้นการออกแบบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่อาจจะเป็นการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมของไทยและออสเตรเลีย เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคชาวออสเตรเลีย รวมถึงนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยือนออสเตรเลีย

สินค้าไหม (ต่อ)

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
ไทย-จีน FTA การค้าไหมของไทยจากการเปิดเขตการค้าเสรีจะไม่ได้รับประโยชน์มากนักเนื่องจากส่วนใหญ่ไทยนำเข้าไหมจากจีนมากกว่าการส่งออก	**ไทย-จีน FTA** -
ไทย-สหรัฐอเมริกา FTA ไหมดิบจะไม่ได้รับผลกระทบจากการทำ FTA กับสหรัฐอเมริกา	**ไทย-สหรัฐอเมริกา FTA** -
ไทย-เกาหลีใต้ FTA ไทยไม่มีศักยภาพในการส่งออกไปยังเกาหลีใต้	**ไทย-เกาหลีใต้ FTA** -
ไทย-แคนาดา FTA ไหมเป็นสินค้าที่มีศักยภาพการส่งออกไปแคนาดา เนื่องจากแคนาดานำเข้าไหมจากไทยจำนวนมาก และไทยมีส่วนแบ่งการตลาดสูง	**ไทย-แคนาดา FTA** -
ไทย-คู่เจรจาการค้าโดยรวม FTA - การจัดตั้งเขตการค้าเสรีจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของไทยในด้านมูลค่าการส่งออกสินค้าหัตถอุตสาหกรรมของไทยสามารถเพิ่มขึ้น เช่น ผ้าไหม - เส้นไหมดิบพันธุ์พื้นเมือง จัดอยู่ใน Niche Market และ เป็นสินค้าที่พอจะมีศักยภาพในเชิงพาณิชย์	**ไทย-คู่เจรจาการค้าโดยรวม FTA** 1. ขึ้นทะเบียนเกษตรกรที่เลี้ยงไหมเพื่อจัดระดับขีดความสามารถในการผลิตให้ชัดเจนซึ่งจะยังประโยชน์ต่อการจัดการด้านส่งเสริมการเกษตร และ ด้าน Supply Management ตลอดจนการพัฒนาไปสู่อาชีพอื่นในกรณีที่จำเป็น 2. ส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงไหมพันธุ์ไทยหรือพันธุ์พื้นเมือง เนื่องจาก เส้นไหมดิบ (เส้นไหมที่

สินค้าไหม (ต่อ)

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
- เส้นไหมดิบพันธุ์ต่างประเทศเป็นสินค้าที่ไม่มีศักยภาพในการผลิตและมีการนำเข้าจำนวนหนึ่ง	ยังไม่ตีเกลียว) พันธุ์พื้นเมืองยังเป็นที่ต้องการของตลาดและผลิตได้ไม่พอเพียงเนื่องจากสินค้ามีคุณลักษณะพิเศษแตกต่างจากเส้นไหมที่ได้จากไหมพันธุ์ ต่างประเทศ ส่วนการผลิตเส้นไหมพันธุ์ลูกผสมต่างประเทศเพื่อให้ไทยสามารถแข่งขันในอุตสาหกรรมไหมและผลิตภัณฑ์ไหมได้และมีวัตถุดิบไหมอย่างพอเพียงควรให้มีการนำเข้าเส้นไหมดิบและเส้นด้ายไหมพันธุ์ต่างประเทศที่ใช้เป็นเส้นไหมยืนที่ดีสำหรับอุตสาหกรรมทอผ้าไหมไทย 3. มุ่งเน้นมาตรการในการจัดการฟาร์มเพื่อเพิ่มผลิตภาพการผลิตตามแนวทาง Good Agricultural Practice (GAP) ที่เชื่อมต่อกับ Good Manufacturing Practice (GMP) อย่างเป็นระบบ/มีเครือข่ายที่รับช่วงต่อกันได้เป็นลูกโซ่ (Supply/Value Chain Management) 4. ควรลดอัตราภาษีนำเข้าเส้นไหมดิบในระบบโควตาตามข้อผูกพัน WTO จากปัจจุบัน(ร้อยละ 20) เพื่อให้อุตสาหกรรมผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ไหมที่สร้างรายได้ส่งออกที่สำคัญของไทยสามารถแข่งขันได้ และค่อยๆ ลดสัดส่วนการใช้ในประเทศต่อการนำเข้าเพื่อใช้ผลิตผ้าทอในประเทศหรือส่งออกเพื่อให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรมต่อผู้ประกอบการ และช่วยลดการลักลอบไหมจากต่างประเทศ โดยภาครัฐอาจจะทำการเปิดเสรีโดยมีมาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบการภายในประเทศควบคู่ไปด้วย
ไทย-ประเทศอื่น FTA ไหมและสิ่งทอที่ทำจากไหมไม่เข้าข่ายในสินค้าที่มีศักยภาพในการส่งออกไปยังประเทศต่างๆ ได้แก่ แคนาดา อาร์เจนตินา บราซิล อิตาลี สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส เยอรมันนี ชิลี เม็กซิโก รัสเซีย ยูเครน แอฟริกาใต้ การ์ตา อียิปต์ และซาอุดิอาระเบีย	**ไทย-ประเทศอื่น FTA** -

สินค้าปาล์มน้ำมัน

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
ไทย-อินเดีย FTA สินค้าที่มีศักยภาพในการส่งออก ได้แก่ น้ำมันปาล์ม **ไทย-AFTA** - ผลกระทบต่อเกษตรกร โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อยจะได้รับผลกระทบมากที่สุด โดยการลดอัตราภาษีนำเข้าจะทำให้ราคาน้ำมันภายในประเทศปรับตัวลดลงมาอยู่ในระดับเดียวกับราคาน้ำมันนำเข้า ในขณะที่ต้นทุนการผลิตผลปาล์มของเกษตรกรไทยอยู่ในระดับสูงและผลผลิตต่ำกว่าประเทศคู่แข่ง เช่น มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ปริมาณการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรอยู่ในอัตราที่ต่ำเนื่องจากไม่มีเงินลงทุน ทำให้ผลผลิตคุณภาพต่ำโดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อยและมีพื้นที่อยู่ในเขตปลูกที่ไม่เหมาะสมจะได้รับผลกระทบมากที่สุด - ผลต่อโรงสกัดน้ำ มันปาล์มดิบต้องแข่งขันกับน้ำมันปาล์มดิบนำเข้าซึ่งในที่สุดราคาน้ำมันปาล์มดิบในประเทศ จะถูกกำหนดโดยราคาตลาดโลก ในส่วนของโรงสกัดขนาดใหญ่จะไม่มีผลกระทบมากนักเนื่องจากส่วนใหญ่มีสวนปาล์มเป็นของตนเอง แต่ในส่วนของโรงสกัดขนาดเล็ก อาจได้รับผลกระทบมาก หากราคาตกต่ำจนทำให้เกษตรกรเลิกปลูกปาล์มเนื่องจากโรงงานขนาดเล็กไม่มีสวนปาล์มเป็นของตนเอง - ผลต่อโรงกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ จะได้รับผลประโยชน์จากการเปิดเสรีการค้า เพราะจะทำให้มีน้ำมันปาล์มดิบป้อนโรงงานได้เต็มกำลังการผลิตและราคาถูก แต่จะมีผลกระทบจากการนำเข้าน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ที่มีราคาถูกกว่าเข้ามาจำหน่ายแข่งขัน ดังนั้น ผู้ผลิตน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ต้องหาวิธีลดต้นทุนการผลิตลง	**ไทย-อินเดีย FTA** - **ไทย-AFTA** 1. รัฐบาลโดยหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในสินค้าปาล์มน้ำมัน ควรมีการวิเคราะห์ตัวเลขปัจจัยต้นทุนที่สอดคล้องกับโครงสร้างปัจจัยการผลิตที่แท้จริง ต้องมีการศึกษาต้นทุนที่แท้จริง 2. รัฐบาลควรยกเลิกมาตรการที่เกี่ยวข้องในการเข้าไปแทรกแซงราคาปาล์มน้ำมัน น้ำมันปาล์มดิบจากโรงสกัด และน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์จากโรงกลั่น เพื่อให้มีการลงทุนที่แท้จริงสอดคล้องกับต้นทุนที่เหมาะสม ให้อุตสาหกรรมสามารถแข่งขันได้ 3. รัฐบาลควรใช้มาตรการกำหนด Zoning แต่ไม่ควรใช้มาตรการแทรกแซงราคา ควรสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางการตลาด ให้ผลผลิตปาล์มน้ำ มันมีประสิทธิภาพให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันให้มีขนาดใหญ่ พิจารณาการสร้างโครงสร้างพื้นฐานโดยไม่ขัดกับข้อกำหนดของ WTO เนื่องจากการแทรกแซงปัจจัยการผลิตจะไม่สามารถดำเนินการได้ในอนาคต 4. รัฐบาลควรส่งเสริมให้เกษตรกรและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มสร้างกลไกในการแก้ไขปัญหาการผลิต การตลาดด้วยตนเอง โดยรัฐบาลควรเป็นเพียงผู้กำกับดูแล เพื่อให้การส่งเสริมทางด้านการค้าให้อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันของไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันได้ 5. รัฐบาลควรให้การสนับสนุนโดยการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้มีการใช้ผลพลอย

สินค้าปาล์มน้ำมัน (ต่อ)

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
- ผลต่ออุตสาหกรรมต่อเนื่อง ซึ่งใช้น้ำมันปาล์มบริสุทธิ์เป็นวัตถุดิบในการผลิตจะได้ประโยชน์จากราคาที่ต่ำลง ปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการ และสามารถวางแผนการผลิตในระยะยาวได้ - ผลต่อผู้บริโภค จะบริโภคน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ในราคาที่ต่ำลง เนื่องจากต้นทุนการผลิตต่ำลง มีการแข่งขันกันในอุตสาหกรรม น้ำมันปาล์มสูงขึ้น	ได้จากการผลิตไปใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆให้มากขึ้น 6. รัฐบาลควรส่งเสริมด้านการกำหนดมาตรฐาน คุณภาพ เพื่อป้องกันมาตรการกีดกันการค้าที่ไม่ใช้ภาษี (Non Tariff Barrier : NTB) โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) มีผลบังคับใช้
ไทย-สหรัฐอเมริกา FTA น้ำมันปาล์มไม่ได้รับผลกระทบจากจากการทำ FTA ระหว่างไทยกับสหรัฐฯ	**ไทย-สหรัฐอเมริกา FTA** -
ไทย-เกาหลีใต้ FTA ไทยมีศักยภาพในการส่งออกปาล์มน้ำมันไปยังเกาหลีใต้	**ไทย-เกาหลีใต้ FTA** -
ไทย-ประเทศคู่ค้าโดยรวม FTA น้ำมันปาล์มและน้ำมันเมล็ดในปาล์ม เป็นสินค้าที่พอจะมีศักยภาพในเชิงพาณิชย์และมีการนำเข้าจำนวนหนึ่ง โดยที่ควรปรับปรุงประสิทธิภาพน้ำมันเมล็ดในปาล์ม	**ไทย-ประเทศคู่ค้าโดยรวม FTA** -
ไทย-ประเทศอื่น FTA ปาล์มน้ำมันมีศักยภาพส่งออกไปยังประเทศรัสเซียและยูเครนเนื่องจากเป็นตลาดใหม่และยังไม่มีมูลค่าการค้าขายระหว่างประเทศคู่ค้าทั้งสอง	**ไทย-ประเทศอื่น FTA** -

สินค้าชา

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
ไทย- จีน AFTA ชาจากจีนมีศักยภาพสูงกว่าชาที่ผลิตในไทย และสินค้าชาเขียวก็จัดอยู่ในกลุ่มสินค้าที่อ่อนไหวสูงของจีน ดังนั้นจึงยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีใดๆตามกรอบเจรจา	**ไทย- จีน AFTA** 1. เนื่องจากไทยและจีนมีสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศที่แตกต่างกัน ดังนั้น หากผู้ปลูกชาในประเทศมีการปรับตัวไปปลูกชาให้เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศของไทยมากขึ้น อาทิเช่น ชาที่ปลูกมากในภาคเหนือ โดยเฉพาะในดอยอ่างขาง ดอยขุนวาง ดอยแม่พลูหลวง ซึ่งเป็นชาที่มีคุณภาพสูงประกอบกับหากมุ่งเน้นเฉพาะตลาดระดับบนก็ย่อมสามารถแข่งขันในตลาดส่งออกได้ ขณะที่หากไม่สามารถปรับตัวไปปลูกชาในกลุ่มดังกล่าวได้ก็ควรสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นทดแทน 2. เมื่อมีการนำเข้าชาในปริมาณมากจากจีน ดังนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้บริโภค จึงควรกำหนดและบังคับใช้มาตรฐานการนำเข้าสินค้าชาที่มีความชัดเจน เพื่อให้การบริโภคสินค้าชาของประชาชนในประเทศมีมาตรฐานและปลอดภัยต่อสุขภาพรวมทั้งควรมีมาตรการการออกใบอนุญาตอัตโนมัติ (Automatic Licensing) เพื่อเก็บข้อมูลการนำเข้าชาด้วย 3. เนื่องจากมีการสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการในภาคอุตสาหกรรม เพื่อใช้ใบชาจากจีนเป็นวัตถุดิบในการผลิตน้ำชาปรุงพร้อมดื่ม ซึ่งจะส่งผลให้ราคาขายน้ำชาปรุงพร้อมดื่มในประเทศลดลงหรือหากต้องการหลีกเลี่ยงการแข่งขันกับจีน ควรมุ่งเน้นชาดำและและชาสมุนไพร (Herbal Teas) เช่น นำดอกคำฝอย หญ้าหนวดแมว มะตูม จับเลี้ยง ชาใบหม่อน มาแปรรูปให้เป็นผงสำเร็จรูปพร้อมชงดื่มและส่งเสริมให้เกิดการส่งออกสินค้าชาแปรรูป เช่น น้ำชาปรุงสำเร็จพร้อมดื่มไปยังประเทศอื่นๆ ต่อไป

สินค้าชา (ต่อ)

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
ไทย-BIMSTEC FTA ผลกระทบของ GDP ของไทยที่มีต่อการนำเข้าสินค้าจาก BIMSTEC ได้แก่ ชา ซึ่งมีผลกระทบในระดับสูง เนื่องจากกลุ่มประเทศดังกล่าวเป็นผู้ส่งออกชาที่สำคัญ	**ไทย-BIMSTEC FTA** -
ไทย-แคนาดา FTA ชาเป็นสินค้าที่มีศักยภาพการส่งออกไปแคนาดา เนื่องจากผู้ประกอบการของไทยมีความสามารถในการแข่งขันสูง	**ไทย-แคนาดา FTA** -
ไทย-คู่ค้าโดยรวม FTA ชาเป็นสินค้าที่จัดอยู่ในใน Blue Box ที่ยังก้ำกึ่งในเชิงพาณิชย์ และมีการนำเข้าจำนวนมาก	**ไทย-คู่ค้าโดยรวม FTA** 1. ขึ้นทะเบียนเกษตรกรที่ปลูกชาเพื่อจัดระดับขีดความสามารถในการผลิตให้ชัดเจนซึ่งจะยังประโยชน์ต่อการจัดการด้านส่งเสริการเกษตร และ ด้านSupply Management ตลอดจนการพัฒนาไปสู่อาชีพอื่นในกรณีที่จำเป็น 2. ส่งเสริมและขยายการปลูกชาพันธุ์ดีแทนที่พันธุ์พื้นเมือง เพื่อทดแทนการนำเข้าชาคุณภาพ 3. ปรับปรุงสภาพสวนชาเก่า มีการตกแต่งและปลูกชาพันธุ์ดีทดแทน 4. ให้ความรู้แก่เกษตรกรและส่งเสริมเทคโนโลยีการผลิตและแปรรูปชาให้ได้มาตรฐาน 5. พัฒนาผลิตภัณฑ์ชาแบบใหม่และสร้างตลาดเฉพาะ (Niche Market) ทั้งในและต่างประเทศ เช่น ตลาดชาผสมสำเร็จรูป และตลาดชาไม่มีคาเฟอีน เป็นต้น 6. ให้การสนับสนุนด้านการเงินแก่เกษตรกรเพื่อการพัฒนาการผลิตและการตลาด 7. ค่อยๆลดเงื่อนไขการนำเข้ากับการซื้อชาในประเทศและการแทรกแซงตลาดเพื่อให้เกษตรกรที่

สินค้าชา (ต่อ)

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
	ไม่มีศักยภาพต้องปรับตัวหรือเปิดโอกาสให้เกษตรกรรายใหม่ที่มีศักยภาพเข้ามา 8. นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการเก็บเกี่ยวเพื่อลดต้นทุนแรงงาน 9. มุ่งเน้นมาตรการในการจัดการฟาร์มเพื่อเพิ่มผลิตภาพการผลิตตามแนวทาง Good Agricultural Practice (GAP) ที่เชื่อมต่อกับGood Manufacturing Practice (GMP) อย่างเป็นระบบ/มีเครือข่ายที่รับช่วงต่อกันได้เป็นลูกโซ่ (Supply/Value Chain Management)
ไทย-ประเทศอื่น FTA ชามีศักยภาพในการส่งออกไปยังประเทศต่างๆ ได้แก่ สหราชอาณาจักร เยอรมันนี นอรเวย์ และ ซาอุดิอาระเบีย	**ไทย-ประเทศอื่น FTA** -

สินค้ากาแฟ

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
ไทย-สหรัฐอเมริกา FTA - เมล็ดกาแฟเป็นสินค้าที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบ เมื่อกำหนดสมมติฐานให้อัตราภาษีนำเข้าภายใต้การจัดทำ FTA ไทย – สหรัฐฯ ลดมากกว่าภายใต้ WTO ร้อยละ 5, 10 และ 15 จากการคำนวณอัตราภาษีปกป้อง (PT) - เมื่อพิจารณาถึงข้อมูลการผลิตและการตลาด รวมถึงมาตรการด้านการค้าอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาษีของไทยและสหรัฐฯ นอกเหนือจากการใช้ราคาในการคำนวณอัตราภาษีปกป้อง (PT) ที่วิเคราะห์ข้างต้นแล้ว คาดว่าเมล็ดกาแฟอาจจะได้รับผลกระทบจากการจัดทำ FTA ไทย – สหรัฐอเมริกา - ผลการวิเคราะห์อาจมีความคลาดเคลื่อนหรือไม่สะท้อนผลที่แท้จริงได้ เนื่องจากการนำเข้าเมล็ดกาแฟที่มีปริมาณการนำเข้าบางส่วนเป็นคนละสายพันธุ์กับที่ผลิตได้ในประเทศ ทำให้ราคานำเข้ามีความแตกต่างกันมากกับราคาในประเทศ ประกอบกับในการศึกษาครั้งนี้ไม่ได้นำมาตรการจำกัดปริมาณนำเข้า และมาตรการการค้าอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาษีมาใช้ ซึ่งทำให้การวิเคราะห์อาจไม่สามารถอธิบายผลกระทบได้อย่างชัดเจน	**ไทย-สหรัฐอเมริกา FTA** -รัฐบาลควรเตรียมการหามาตรการรองรับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยกำหนดยุทธศาสตร์การผลิตและการตลาด (โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับตัวของภาคการผลิต) ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์การค้าที่จะเกิดขึ้น - ควรแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบเชิงปริมาณเป็นรายสินค้า เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์สำหรับการเจรจา และเพื่อเตรียมการหามาตรการรองรับผลกระทบต่อไป
ไทย-เกาหลีใต้ FTA - รายการสินค้าในตอนที่ 09 คือ สินค้าประเภทกาแฟ ชา และ เครื่องเทศ คาดว่าไม่ได้รับผลกระทบทั้งทางด้านบวกและด้านลบ เนื่องจากไทยไม่มีการส่งออกไปยังเกาหลีใต้และแทบจะไม่มีการนำเข้า - กาแฟเป็นสินค้าเกษตรของไทยที่มีศักยภาพในเกาหลีใต้	**ไทย-เกาหลีใต้ FTA** -

สินค้ากาแฟ (ต่อ)

ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ (รวบรวมจากทุกโครงการ)
ไทย- บาห์เรน FTA การจัดทำ FTA ระหว่างไทยกับบาห์เรนไม่มีผลกระทบต่อกาแฟ เนื่องจากแม้ว่าไทยจะต้องลดภาษีเหลือร้อยละ 0 จากที่ปัจจุบันเก็บภาษีนำเข้าอยู่ระหว่างร้อยละ 27-35.2 ก็ตาม บาห์เรนก็ไม่มีศักยภาพในการส่งออกกาแฟมายังไทย	**ไทย- บาห์เรน FTA** -
ไทย-ประเทศอื่น FTA สินค้ากาแฟมีศักยภาพส่งออกไปยังประเทศแคนาดา ยูเครน	**ไทย-ประเทศอื่น FTA** -

บทที่ 3

การวิเคราะห์และข้อเสนอแนะทางนโยบาย

ผลการศึกษาของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ FTA ที่ได้อ้างอิงในรายงานขั้นต้น (ภาคแรก) นำมาสรุปในภาพรวมได้ดังนี้

1. การศึกษา FTA ของแต่ละโครงการจากหน่วยงานต่างๆ มีการศึกษาก่อนการลงนาม FTA ดังนั้น หลายโครงการจึงไม่สามารถนำผลสรุปมาใช้วิเคราะห์ได้ในปัจจุบันและในอนาคต ทั้งนี้อาจมีสาเหตุ ดังนี้

1.1 ข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์ไม่ครอบคลุมมากพอ ไม่สมบูรณ์และมีความล่าช้า

1.2 ข้อมูลและแหล่งอ้างอิงไม่สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องและมีความคลาดเคลื่อนทั้งที่เป็นแหล่งข้อมูลภาครัฐและเอกชน

1.3 การติดตามข้อมูลและข้อเท็จจริงของแต่ละโครงการไม่มีความต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

1.4 สถานการณ์ในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลให้ข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์อาจไม่สมบรูณ์เท่าที่ควร

2. การศึกษาผลกระทบ FTA ของแต่ละโครงการไม่มีการนำไปศึกษา/เผยแพร่/แสดงข้อคิดเห็นและเปิดเผยต่อสาธารณะชน ทำให้ขาดการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะระหว่างผู้ศึกษาและผู้ได้รับกระทบที่เชิงประโยชน์และผลเสีย รวมถึงการขาดซึ่งข้อเท็จจริงในเชิงปฏิบัติจากผู้ประกอบการ

3. การศึกษาหลายโครงการขาดเหตุผลในการสนับสนุนเพื่อนำไปใช้ในทางปฏิบัติ หรือไม่สามารถระบุแนวทางที่ปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น ข้อเสนอดังกล่าวที่เป็นแนวทางแก้ไขที่หน่วยงานภาครัฐไม่สามารถปฏิบัติได้เพราะขัดกับระเบียบและข้อกฎหมาย เป็นต้น

ที่ปรึกษาได้พิจารณาถึงสภาวะตามข้อเท็จจริงและสภาพความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันที่จะมีผลสะท้อนถึงอนาคตในระยะยาวแล้ว สรุปเป็นแนวทางในการพิจารณาถึงสถานภาพของสินค้าในจำนวน 10 รายการที่ได้ทำการศึกษาในครั้งนี้ จำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มสินค้าที่ยังมีศักยภาพในการแข่งขัน ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ไก่ และกุ้ง

กลุ่มที่ 2 กลุ่มสินค้าที่ต้องพัฒนาและปรับตัวให้มีความสามารถแข่งขันได้ แต่ต้องใช้ระยะเวลาปรับตัว ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน ชา และกาแฟ

กลุ่มที่ 3 กลุ่มที่ต้องประคองตัวและปรับเปลี่ยนการผลิต ได้แก่ โคนม โคเนื้อ และไหม

ทั้งนี้ เหตุผลที่คณะที่ปรึกษาได้ทำการจำแนกสินค้าจำนวน 10 รายการออกเป็น 3 กลุ่มดังกล่าว ได้จำแนกออกตามส่วนแบ่งปริมาณการผลิตของโลก ส่วนแบ่งปริมาณการส่งออกของโลกและปริมาณการนำเข้าจากตลาดโลก ดังนี้ (ที่มา: FAOSTAT, 2550 และกรมศุลกากร, 2550)

กรณีสินค้าข้าว (ข้าวเปลือก) จะพบว่า ในปี พ.ศ. 2549 ไทยมีส่วนแบ่งปริมาณการผลิตของโลก คิดเป็นร้อยละ 4.6 จัดอยู่ในลำดับที่ 6 ของโลก ในปี พ.ศ. 2548 ไทยมีปริมาณการส่งออกข้าวสาร คิดเป็นร้อยละ 31.6 ของปริมาณการส่งออกของโลก จัดอยู่ในลำดับที่ 1 ของโลก โดยมีตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ สหรัฐอเมริกา จีน ฮ่องกง เป็นต้น และประเทศไทยมีการนำเข้าข้าวจากตลาดโลกจำนวนน้อยมาก

กรณีสินค้ามันสำปะหลัง จะพบว่า ในปี พ.ศ. 2549 ไทยมีส่วนแบ่งปริมาณการผลิตของโลก คิดเป็นร้อยละ 10 จัดอยู่ในลำดับที่ 3 ของโลก ในปี พ.ศ. 2548 ไทยมีปริมาณการส่งออก คิดเป็นร้อยละ 76 ของปริมาณการส่งออกของโลก จัดอยู่ในลำดับที่ 1 ของโลก โดยมีตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ จีน สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น เป็นต้นและประเทศไทยมีการนำเข้ามันสำปะหลังจากตลาดโลกจำนวนน้อยมาก

กรณีสินค้าไก่ จะพบว่า ในปี พ.ศ. 2549 ไทยมีส่วนแบ่งปริมาณการผลิตของโลก คิดเป็นร้อยละ 2 จัดอยู่ในลำดับที่ 10 ของโลก ในปี พ.ศ. 2549 ไทยมีปริมาณการส่งออก คิดเป็นร้อยละ 4 ของปริมาณการส่งออกของโลก จัดอยู่ในลำดับที่ 5 ของโลก โดยมีตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป และเกาหลีใต้

กรณีสินค้ากุ้ง จะพบว่า ในปี พ.ศ. 2549 ไทยมีส่วนแบ่งปริมาณการผลิตของโลก คิดเป็นร้อยละ 22 จัดอยู่ในลำดับที่ 2 ของโลก ในปี พ.ศ. 2548 ไทยมีปริมาณการส่งออก คิดเป็นร้อยละ 20 ของปริมาณการส่งออกของโลก จัดอยู่ในลำดับที่ 1 ของโลก โดยมีตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น แคนาดา สิงคโปร์ เกาหลีใต้ และออสเตรเลีย

สินค้าที่ได้กล่าวข้างต้น ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ไก่ และกุ้งถือว่าเป็นสินค้าที่มีปริมาณการผลิตและมีปริมาณการส่งออกที่สูงดังนั้นจึงจัดอยู่ในกลุ่มที่มีศักยภาพในการส่งออก

กรณีสินค้าปาล์มน้ำมัน จะพบว่า ในปี พ.ศ. 2549 ไทยมีส่วนแบ่งปริมาณการผลิตของโลก คิดเป็นร้อยละ 3.7 จัดอยู่ในลำดับที่ 4 ของโลก ในปี พ.ศ. 2548 ไทยมีปริมาณการส่งออกน้ำมันปาล์ม คิดเป็นร้อยละ 0.31 ของปริมาณการส่งออกของโลก จัดอยู่ในลำดับที่ 12 ของโลก โดยส่วนมากส่งออกไปยังอินเดีย นอกจากนั้นไทยมีการนำเข้าปาล์มน้ำมันจากตลาดต่างประเทศคิดเป็นส่วนแบ่งของผู้นำเข้าจากตลาดโลกเพียงร้อยละ 0.08 ส่วนประเทศนำเข้าจากตลาดโลกที่สำคัญ คือ จีนและอินเดีย

กรณีสินค้าชา จะพบว่า ในปี พ.ศ. 2549 ไทยมีส่วนแบ่งปริมาณการผลิตของโลก คิดเป็นร้อยละ 0.16 จัดอยู่ในลำดับที่ 23 ของโลก ในปี พ.ศ. 2548 ไทยมีปริมาณการส่งออก คิดเป็นร้อยละ 0.08 ของปริมาณการส่งออกของโลก จัดอยู่ในลำดับที่ 39 โดยส่วนมากส่งออกไปยัง สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ไต้หวัน และ เนเธอร์แลนด์ เป็นต้น นอกจากนั้นไทยก็มีการนำเข้าชาจากตลาดต่างประเทศคิดเป็นส่วนแบ่งของผู้นำเข้าจากตลาดโลกเพียงร้อยละ 0.15 จัดอยู่ในลำดับที่ 59 ของโลก โดยมีการนำเข้าจาก จีน อินเดีย และญี่ปุ่น เป็นต้น

กรณีสินค้ากาแฟ จะพบว่า ในปี พ.ศ. 2549 ไทยมีส่วนแบ่งปริมาณการผลิตของโลก คิดเป็นร้อยละ 0.41 จัดอยู่ในลำดับที่ 20 ของโลก ในปี พ.ศ. 2548 ไทยมีปริมาณการส่งออกกาแฟดิบ คิดเป็นร้อยละ 0.29 ของปริมาณการส่งออกของโลก จัดอยู่ในลำดับที่ 28 โดยส่วนมากส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป เป็นต้น นอกจากนั้นไทยมีการนำเข้าสินค้ากาแฟจากตลาดต่างประเทศจำนวนน้อยมากคิดเป็นส่วนแบ่งของผู้นำเข้าจากตลาดโลกร้อยละ 0.001 จัดอยู่ในลำดับที่ 107 ของโลก

สินค้าที่ได้กล่าวข้างต้น ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน ชา และกาแฟ เป็นสินค้าที่ต้องพัฒนาและปรับตัวให้มีความสามารถแข่งขันได้ แต่ต้องใช้ระยะเวลาปรับตัว เนื่องจากส่วนการผลิตแบ่งตลาดโลกไม่มาก ปริมาณการผลิตในประเทศก็ยังมีไม่มาก แต่อย่างไรก็ตามก็มีบางส่วนที่สามารถส่งออกได้

กรณีสินค้าโคนม จะพบว่า ในปี พ.ศ.2549 ไทยมีส่วนแบ่งปริมาณการผลิตของโลกน้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 0.29 จัดอยู่ในลำดับที่ 47 ของโลก โดยน้ำนมดิบที่ผลิตได้ใช้ผลิตนมพร้อมดื่มเพื่อการบริโภคในประเทศเกือบทั้งหมด ในปี พ.ศ.2549 สัดส่วนของปริมาณผลิตภัณฑ์นมส่งออกต่อปริมาณผลิตภัณฑ์นมนำเข้าอยู่ที่ 0.71 โดยที่ไทยนำเข้าสินค้าโคนมจากประเทศ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นการ re-export นมผงขาดมันเนย ซึ่งไทยส่งออกสินค้าโคนมไปยังกัมพูชา ลาว พม่า มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น

กรณีสินค้าโคเนื้อ จะพบว่า ในปี พ.ศ. 2549 ไทยมีส่วนแบ่งปริมาณการผลิตของโลกน้อยมาก เช่นเดียวกับสินค้าโคนม คิดเป็นร้อยละ 0.15 จัดอยู่ในลำดับที่ 67 ของโลก การผลิตยังไม่เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ โดยในปี พ.ศ.2549 ไทยมีการนำเข้าโคมีชีวิตจากประเทศ พม่า ลาว และกัมพูชา จำนวน 59,859 ตัวและนำเข้าผลิตภัณฑ์โคเนื้อจากประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และสหรัฐอเมริกา ปริมาณ 6,960 ตัน ในขณะที่การส่งออกทั้งโคมีชีวิตและผลิตภัณฑ์โคเนื้อของไทยมีปริมาณน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับการนำเข้า ในปี พ.ศ.2549 ไทยมีการส่งออกโคมีชีวิตจำนวน 120 ตัวไปยังประเทศมาเลเซีย และส่งออกผลิตภัณฑ์โคเนื้อปริมาณ 492 ตันไปยังประเทศลาว ฮ่องกง ญี่ปุ่น และกัมพูชา

กรณีสินค้าไหม จะพบว่า ในปี พ.ศ. 2548 ไทยมีส่วนแบ่งปริมาณการผลิตของโลก คิดเป็นร้อยละ 1.21 จัดอยู่ในลำดับที่ 6 ของโลก ในปี พ.ศ. 2548 ไทยมีปริมาณการส่งออก คิดเป็นร้อยละ 0.07 ของปริมาณการส่งออกของโลก และจัดอยู่ในลำดับที่ 23 ของโลก โดยส่วนมากผ้าทอและผลิตภัณฑ์จากไหมส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น ขณะเดียวกันไทยก็มีการนำเข้าไหมจากตลาดต่างประเทศคิดเป็นส่วนแบ่งของผู้นำเข้าจากตลาดโลกร้อยละ 1.04 และจัดอยู่ในลำดับที่ 11 ของโลก โดยมีการนำเข้าจำนวนมากจาก จีนและอินเดีย

สินค้าที่ได้กล่าวข้างต้น ได้แก่ โคนม โคเนื้อ และไหม เป็นสินค้าที่ต้องประคองตัวและปรับเปลี่ยนการผลิต เนื่องจากส่วนแบ่งการผลิตในตลาดโลกไม่มากและปริมาณการผลิตในประเทศก็ยังมีไม่มาก และส่วนใหญ่มีการนำเข้า

สำหรับการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะทางนโยบายนั้น ทางคณะที่ปรึกษาได้แยกการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะออกตามกลุ่มของสินค้าที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นดังนี้

1. กลุ่มสินค้าที่ยังมีศักยภาพในการแข่งขัน

สินค้าข้าว

สถานการณ์ข้าวโลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทางการค้า มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านตลาดและการบริโภคในตลาดโลก การทำความเข้าใจและการวิเคราะห์ถึงทิศทางและสถานการณ์ข้าวในตลาดโลกในช่วงปี 2548-2550 จึงเป็นสิ่งที่ต้องทำความเข้าใจและติดตามเพื่อนำมาวิเคราะห์ประกอบการเสนอแนะทางนโยบาย ซึ่งสรุปเป็นภาพรวมได้ดังนี้

สถานการณ์ข้าวโลก

1. แหล่งเพาะปลูกข้าวในภูมิภาคเอเชียซึ่งเป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญของโลกมีการพัฒนาเทคโนโลยีการปลูกข้าวสมัยใหม่มากขึ้นในประเทศต่างๆ เช่นใน จีน ออสเตรเลีย และเวียดนาม มีส่วนช่วยให้ปริมาณผลผลิตข้าวของโลกสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. ในอดีตปริมาณการผลิตข้าวในโลกมีผลผลิตไม่เพียงพอต่อการบริโภค ทำให้ข้าวเป็นที่ต้องการและมีการนำเข้าจากประเทศต่างๆส่งผลให้ข้าวมีราคาสูง แต่ในปัจจุบันผลผลิตข้าวของโลกเริ่มมีปริมาณสูงขึ้นเรื่อยๆ และเพียงพอกับปริมาณความต้องการบริโภคของโลก ดังปรากฏว่าผลผลิตข้าวโลกในปี 2548–2550 มีปริมาณข้าวมากกว่าการประมาณการของการบริโภคอยู่มาก นั่นหมายถึงว่าในอนาคตต่อๆ ไปปริมาณข้าวที่ผลิตออกมาอาจจะมีแนวโน้มเกินความต้องการของการบริโภคเป็นจำนวนสะสมที่มากขึ้นทุกๆปี ปริมาณข้าวที่ล้นตลาดนี้จะทำให้เกิดการแข่งขันการขายข้าวในตลาดโลกมากยิ่งขึ้น

3. คู่แข่งขันผู้ขายข้าวทั่วโลกจะตัดราคาขายแข่งกันเอง ในราคาที่ถูกกว่า เพื่อแย่งสัดส่วนของตลาดตามกลไกของการตลาดในเวทีการค้าโลก หรืออาจกล่าวได้ว่าตลาดข้าวเริ่มเป็นของผู้ซื้อมากขึ้น เนื่องจากมีโอกาสเลือกนำเข้าข้าวจากหลายแห่งและมีอำนาจในการต่อรองมากขึ้นในเรื่องชนิดของข้าวที่จะบริโภคจากสถานการณ์การค้าข้าวในตลาดโลกที่กำลังแข่งขันกันอย่างรุนแรงยิ่งขึ้น

4. พฤติกรรม การตื่นตัวและวิตกกังวลในเรื่องข้าวปนเปื้อน GMO สารตกค้างในข้าวรวมถึงแนวโน้มความต้องการบริโภคข้าวในหลายประเทศที่เริ่มให้ความสำคัญกับผลผลิตทางการเกษตรที่ได้จากการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ โดยมีประเทศผู้นำเข้า เช่น ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป เกาหลีใต้และรัสเซียได้

มีการประกาศงดการนำเข้าข้าวเมล็ดยาวจากสหรัฐ เนื่องจากมีการพบว่าข้าวที่นำเข้าจากสหรัฐปนเปื้อนข้าวจีเอ็มโอ เช่นเดียวกับที่พบในประเทศจีนเมื่อปี 2549 เป็นต้น

5. การนำเข้าข้าวเพื่อใช้ในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ โดยใช้ข้าวเป็นวัตถุดิบสำคัญนั้น หลายประเทศที่มีเทคโนโลยีสูง เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี และประเทศอื่นๆในยุโรป ปัจจุบันมีการผลิตโดยอาศัยเทคโนโลยีด้านอาหารในการสร้างความหลากหลายของสินค้าและมีการปรับแนวทางการผลิตสินค้าให้มีความแตกต่างมากขึ้นซึ่งสามารถเพิ่มมูลค่าของสินค้าได้ตามกระบวนการผลิต

สถานการณ์ข้าวไทย

1. ภาพรวม ในปีที่ผ่านมาตลาดข้าวโลกมีการแข่งขันที่รุนแรงโดยเฉพาะการแข่งขันด้านราคา ผู้ส่งออกรายใหญ่มีการขายตัดราคากันเอง ทำให้ข้าวขาวและข้าวคุณภาพไม่สูงมากของไทยหลายรายการประสบปัญหาในการส่งออกเนื่องจากข้าวประเภทนี้เป็นข้าวมาตรฐานเดียวกันกับข้าวที่คู่แข่งสามารถผลิตได้และมีความได้เปรียบจากต้นทุนการผลิตจึงสามารถขายได้ในราคาต่ำกว่าไทย

สำหรับข้าวหอมมะลิ ซึ่งประกอบด้วย ข้าวเจ้าหอมมะลิไทย 100% ชั้น 1 และข้าวเจ้าหอมมะลิไทย 100% ชั้น 2 ข้าวหอมมะลิของไทยซึ่งถูกวางตำแหน่งให้เป็นข้าวคุณภาพสูงสถานการณ์ตลาดยังเติบโตได้ดี โดยเฉพาะข้าวเจ้าหอมมะลิไทย 100% ชั้น 1 และชั้น 2 การส่งออกมีอัตราการขยายตัวสูงต่อเนื่อง โดยมีตลาดส่งออก คือ สหรัฐอเมริกา จีน และฮ่องกง

ส่วนการส่งออก ข้าวเจ้าขาว ข้าวชั้นคุณภาพปานกลางและข้าวคุณภาพต่ำสถานการณ์ตลาดข้าวโลกในปีที่ผ่านมามีการแข่งขันด้านราคาค่อนข้างรุนแรง เนื่องจากข้าวประเภทนี้มีคู่แข่งของไทยหลายประเทศที่มีกำลังการผลิตส่วนเกินสามารถรองรับการส่งออกได้และมีความได้เปรียบจากต้นทุนการผลิตจึงสามารถขายได้ในราคาต่ำกว่าไทย ผู้ส่งออกในหลายประเทศใช้นโยบายด้านราคาเพื่อดึงดูดใจผู้บริโภคนอกเหนือจากการขายตัดราคากันเองระหว่างผู้ส่งออกรายใหญ่ ทำให้ข้าวขาวและข้าวคุณภาพต่ำของไทยหลายรายการประสบปัญหาในการส่งออก

2. ตลาดส่งออกข้าวของไทย เริ่มปรับเปลี่ยนจากการส่งออกตลาดหลักที่มีน้อยรายเป็นการส่งออกที่หลากหลายและเพิ่มไปในภูมิภาคต่างๆมากขึ้น โดยในช่วงปี 2548-2550 พบว่า ตลาดส่งออกข้าวของไทยมีการส่งออกข้าวโดยจำแนกออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

- ข้าวคุณภาพดีที่สำคัญได้แก่ จีน ฮ่องกง อิหร่าน สหรัฐอเมริกา และสิงคโปร์ เป็นต้น โดยคู่แข่งสำคัญคือ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย

- ข้าวคุณภาพปานกลาง ตลาดส่งออกที่สำคัญได้แก่ อินโดนีเซีย แอฟริกา และมาเลเซีย

- ข้าวคุณภาพต่ำ มีสัดส่วนการส่งออก ประมาณร้อยละ 6 ของปริมาณข้าวที่ส่งออกทั้งหมด ตลาดส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศแถบแอฟริกาและตะวันออกกลาง มีคู่แข่งสำคัญคือเวียดนาม ปากีสถาน พม่า และจีน

- ตลาดข้าวนึ่งมีตลาดที่สำคัญได้แก่ ประเทศแถบแอฟริกาและตะวันออกกลาง คู่แข่งที่สำคัญคือ สหรัฐอเมริกาและอินเดีย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการส่งออกข้าวของไทยในปัจจุบันมีความแตกต่างจากการส่งออกจากในอดีตที่มุ่งเน้นเพียงตลาดหลักเท่านั้น และประการสำคัญคือ ข้าวที่ส่งออกจะแยกตลาดระดับบนและระดับล่าง โดยตลาดระดับล่างมักจะเป็นตลาดใหญ่ที่นำเข้าจากไทยเป็นประจำ แต่นำเข้าข้าวคุณภาพต่ำหรือข้าวคุณภาพรอง (ข้าวคุณภาพต่ำหมายถึงปลายข้าวและข้าวขาวตั้งแต่ 20% ลงมา ส่วนข้าวคุณภาพดี หมายถึง ข้าวหอม ข้าวกล้อง ข้าวเหนียวและข้าวขาวตั้งแต่ 15% ขึ้นไป)

3. พฤติกรรมการบริโภคข้าวและการนำเทคโนโลยีด้านอาหาร ได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้น ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับข้าวและผลิตภัณฑ์ข้าว รวมถึงการจำแนกชนิดของข้าวให้มี ความชัดเจนเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริโภคในตลาดโลกมองเห็นความแตกต่างมากขึ้น เช่น การประชาสัมพันธ์ ข้าวหอมมะลิไทยในตลาดโลกให้แพร่หลายและเป็นที่ยอมรับการรับรองมาตรฐานข้าวไทย

4. นโยบายของภาครัฐ ที่ต้องการพยุงราคาข้าวโดยรับจำนำข้าวเปลือก ทั้งนาปีและนาปรังมีนโยบายอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีส่วนในการจูงใจให้มีการเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกข้าวมากขึ้น

สรุปข้อเสนอแนะจากโครงการศึกษาในอดีต

ที่ปรึกษาได้สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเรื่องข้าวจากโครงการต่างๆ ที่มีการศึกษา โดยมีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. เรื่องแนวทางการเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิตข้าวของไทยเพื่อรับการทำ FTA จะต้องใช้กลยุทธ์ให้มีเขตเศรษฐกิจพิเศษข้าวเพื่อผลิตข้าวคุณภาพดีโดยเฉพาะเพื่อเป็นแหล่งพัฒนาและปรับปรุงพันธุ์ข้าวโดยมุ่งเน้นเทคโนโลยีชีวภาพ

2. เรื่องการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ข้าว ให้มุ่งเน้นในทางการวิจัยและพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มมูลค่า และเสนอให้ภาครัฐควรเข้ามาสนับสนุนเงินลงทุนในอุตสาหกรรมแปรรูปขนาดกลางและขนาดย่อม

3. เรื่องตลาดต่างประเทศ ให้มุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นโดยเฉพาะข้าวหอมมะลิและการออกเครื่องหมายรับรองมาตรฐานของทางราชการเพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภคและเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของสินค้าให้มีความแตกต่าง นอกจากนี้ควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในทางการจัดทำฐานข้อมูลข้าวทั้งภายในและภายนอกของประเทศคู่ค้าและประเทศคู่แข่งขันเพื่อให้ภาครัฐใช้ในการวางแผนเพื่อบริหารอุปทานข้าวและภาครัฐควรมีการสร้างพันธมิตรทางการค้าเพื่อสร้างดุลต่อรองภายใต้ WTO และ เวทีเจรจาต่างๆ

ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับตัว

เมื่อประมวลสถานะข้าวในตลาดโลก การผลิตและแนวโน้มการบริโภคข้าวในภูมิภาคต่างๆ ของโลก รวมถึงการติดตามผลการเจรจาการค้าด้าน FTA แล้ว คณะที่ปรึกษามีแนวทางการแนะนำและให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การสร้างศักยภาพการแข่งขันของข้าวไทย ต้องมีการสร้างความแตกต่าง (Product Differentiation) ของข้าวไทยให้มีความพิเศษ มีคุณภาพดีกว่าข้าวของประเทศอื่นๆ เช่นการประชาสัมพันธ์ ข้าวหอมมะลิให้เป็นที่รู้จักและเป็นที่ต้องการบริโภคในกลุ่มลูกค้าที่มีกำลังซื้อสูง ซึ่งอาจใช้รูปแบบและกระบวนการโดยผ่านการแนะนำอาหารไทยที่กำลังได้รับความนิยมในตลาดโลกอยู่ หรืออาจใช้แนวทางการมุ่งเน้นการทำตลาดข้าวในระดับบนให้ประสบผลสำเร็จก่อน

2. การลดต้นทุนการผลิตโดยการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต เพื่อให้ข้าวไทยมีราคาที่แข่ง ขันสู้กับข้าวของคู่แข่งได้ (Cost Leadership) ทุกวันนี้ ผลผลิตของข้าวไทยยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่าเมื่อเทียบกับประสิทธิภาพการผลิตของประเทศอื่นๆ อีกมาก ทั้งของจีน เวียดนาม และสหรัฐ หน่วยงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของไทยควรเพิ่มบทบาทในการพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตของข้าวไทยจะได้ไปช่วยลดต้นทุนของชาวนาให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ตลอดจนความต่อเนื่องเกี่ยวกับการปรับปรุงและอำนวยด้านโครงสร้างพื้นฐานในการเพาะปลูกข้าวเพื่อให้ทั่วถึง

3. การทำงานแบบเน้น (Focus) ในส่วนของการตลาดเป็นพิเศษ เพราะลูกค้าข้าวหลักของไทยในตลาดโลกมีอยู่เพียงไม่กี่ประเทศ ได้แก่ ประเทศไนจีเรีย อิหร่าน ฟิลิปปินส์ และตามด้วย

ประเทศจีนและญี่ปุ่นเป็นลำดับถัดมา ภาครัฐต้องหารือและวางแผนกับภาคเอกชนอย่างต่อเนื่องและมีแนวทางที่ชัดเจนในการศึกษาและทำตลาดในประเทศเหล่านี้ เนื่องจากตลาดส่งออกข้าวไทยมีอยู่เพียงไม่กี่ประเทศ

4. การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับตลาดซื้อขายล่วงหน้าสินค้าเกษตรของประเทศไทย สืบเนื่องตลาดซื้อขายล่วงหน้าเป็นหนึ่งช่องทางสำคัญให้เกษตรกรในการเข้าถึงภาวการณ์ทางตลาดได้ด้วยตนเองเพื่อนำใช้ในการประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการเพาะปลูกในฤดูกาลถัดไปหรือในอนาคตได้แต่เกษตรกรไทยยังคงขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานของตลาดซื้อขายล่วงหน้าที่ข้าวสารเป็นหนึ่งในสินค้าโภคภัณฑ์ที่มีการซื้อขายในตลาดดังกล่าว

สินค้ามันสำปะหลัง

สถานการณ์มันสำปะหลังโลก

ในปี 2549/2550 ผลผลิตมันสำปะหลังของโลกคาดว่าจะมีประมาณ 205.05 ล้านตัน ใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมา ซึ่งมีผลผลิต 203.34 ล้านตัน โดยประเทศคู่แข่งสำคัญ ได้แก่ อินโดนีเซีย จะมีผลผลิตเพิ่มขึ้นจาก 19.46 ล้านตัน เป็นประมาณ 23.00 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 18 และเวียดนามมีผลผลิตเพิ่มขึ้นจาก 5.70 ล้านตัน เป็นประมาณ 6.00 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ความต้องการ ในระดับประมาณ 203 - 204 ล้านตัน ต่อไปอาจจะเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากปัญหาราคาน้ำมันเชื้อเพลิงที่มีการปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ในระยะต่อไปคาดว่า ความต้องการใช้ มันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบในการผลิตเอทานอลจะมีมากขึ้น แต่สำหรับภาวะปัจจุบันยังคงเป็นความต้องการในระดับเดิมที่ใช้มันสำปะหลังเพื่อแปรรูปป้อนอุตสาหกรรมการบริโภคและวัตถุดิบอาหารสัตว์เป็นหลักเช่นที่ผ่านมา

สถานการณ์มันสำปะหลังไทย

สำหรับสถานการณ์ในประเทศ ไทยผลผลิต/การใช้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์คาดว่าในปี 2549/50 จะมีผลผลิตมันสำปะหลังประมาณ 21.723 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.76 จากปี 2548/49 ซึ่งมีผลผลิต 20.736 ล้านตัน ทั้งนี้ วงการค้าคาดว่าจะมีผลผลิตประมาณ 23 - 25 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 15 เนื่องจากเกษตรกรขยายพื้นที่ปลูกทดแทนการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในขณะที่ความต้องการใช้ทั้งในประเทศและส่งออกคาดว่าจะมีเพิ่มขึ้นประมาณ 24 - 25 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 10 โดยผลผลิตจะออกสู่ตลาดมากในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2549 - มีนาคม 2550 (ร้อยละ 77.53) ด้าน การส่งออก ปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในระยะ 7 เดือนแรกของปี 2549 เพิ่มขึ้นเป็น 3.603 ล้านตัน เทียบระยะเดียวกันของปีก่อนซึ่งมีการส่งออก 3.056 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 17 โดยมันเส้นเพิ่มขึ้นร้อยละ 32.37 แป้งมันดิบเพิ่มขึ้นร้อยละ 54.38 และคาดว่าแนวโน้มการส่งออกในปี 2550 จะเพิ่มขึ้นอีกไม่น้อยกว่า ร้อยละ 15 โดยประเทศจีนเป็นตลาดรองรับที่ใหญ่ที่สุดถึงร้อยละ 50 ของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่ส่งออกทั้งหมด (นำเข้าในรูปมันเส้นกว่าร้อยละ 90) สำหรับสต๊อค ณ ต้นฤดูการผลิตปี 2548/49 มีสต๊อคผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังคงเหลือรวม 320,000 ตัน (มันเส้น 230,000 ตัน แป้งมัน 90,000 ตัน) แต่สำหรับต้นฤดูการผลิตปี 2549/50 มีสต๊อกคงเหลือ เพิ่มสูงขึ้นเป็น 950,000 ตัน (มันเส้น 800,000 ตัน แป้งมัน 150,000 ตัน) เพิ่มขึ้นถึง 3 เท่า ด้านราคาหัวมันสดที่เกษตรกรขายได้ในฤดูกาลที่ผ่านมาอยู่ในเกณฑ์ที่สูงระดับกิโลกรัมละ 1.30 - 1.50 บาท เนื่องจากภาครัฐได้มีมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร สำหรับฤดูการผลิตปี 2549/50 เริ่มมีผลผลิตออกสู่ตลาดบ้างแล้วในบางพื้นที่ เช่น ชัยภูมิ ชลบุรี กาฬสินธุ์ และกาญจนบุรี ส่วนแหล่งผลิตอื่นเป็นผลผลิตปลายฤดูปี 2548/49 แต่เนื่องจากขณะนี้มีฝนตก

ชุกในพื้นที่ ทำให้คุณภาพหัวมันเชื้อแป้งต่ำ ลานมันและโรงแป้งเปิดดำเนินการไม่เต็มที่ ส่งผลให้ราคารับซื้อหัวมันสดโดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ คาดว่าระดับราคาหัวมันสดที่เกษตรกรขายได้จะยังทรงตัวไปอีกระยะหนึ่ง เนื่องจากความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศยังมีอย่างต่อเนื่อง แต่ในระยะต่อไป เกษตรกรจะเร่งขุดหัวมันออกจำหน่ายเพราะต้องการเงินไปชำระหนี้ ธ.ก.ส. อีกทั้งโรงงานผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลังยังไม่เปิดการผลิตตามเป้าหมาย ซึ่งจะส่งผลทำให้ราคาหัวมันสดโน้มต่ำลง

สรุปข้อเสนอแนะจากโครงการศึกษาในอดีต

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาในอดีตโดยสรุปได้มุ่งเน้นให้ภาคเอกชนมีการปรับปรุงคุณภาพของมันสำปะหลังให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดต่างประเทศและให้ภาคเอกชนมีการปรับตัวด้วยการลดต้นทุนการผลิต

ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับตัว

เมื่อพิจารณาสถานการณ์ของมันสำปะหลังตลอดจน ข้อเท็จจริงที่ได้จากการสัมมนาระดมความคิดเห็นและการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ คณะที่ปรึกษาจึงมีข้อเสนอแนะการปรับตัว ดังนี้

1. อุปสงค์ของสินค้ามันสำปะหลังนั้นมีมากตามความต้องการของตลาดโลกอยู่แล้ว จึงอาจจะไม่ได้เป็นผลมาจากการทำ FTA โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศจีน ดังนั้นปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับอุปสงค์ดังกล่าวนั้นจะมีเสถียรภาพในระยะยาวหรือไม่ ดังนั้นรัฐจึงควรส่งเสริมการสร้างตลาดภายในประเทศเพื่อรองรับและทดแทนกรณีที่มีความผันผวนในอุปสงค์ตลาดโลก เช่น การสนับสนุนการลงทุนที่เกี่ยวเนื่องกับการใช้วัตถุดิบในประเทศ เช่นโรงงานเอทานอล โรงงานอาหารสัตว์ เป็นต้น

2. รัฐบาลควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการสร้างองค์กรที่มีหน้าที่ในการดูแลเรื่องพลังงานชีวภาพอย่างเป็นรูปธรรมและปฏิบัติได้ เช่น เอทานอล ในลักษณะเช่นเดียวกันกับการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย เพื่อเป็นแหล่งรองรับปริมาณวัตถุดิบในประเทศ

3. การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับตลาดซื้อขายล่วงหน้าสินค้าเกษตรของประเทศไทย สืบเนื่องตลาดซื้อขายล่วงหน้าเป็นหนึ่งช่องทางสำคัญให้เกษตรกรในการเข้าถึงภาวะการณ์ทางตลาดได้ด้วยตนเอง เพื่อประเมินสถานการณ์ด้านราคาและความต้องการของตลาดในระยะสั้นได้ แต่เกษตรกรไทย

ยังคงขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานของตลาดซื้อขายล่วงหน้าที่แป้งมันสำปะหลังรวมอยู่ในสินค้าโภคภัณฑ์ที่มีการซื้อขายในตลาดดังกล่าว

4. การสนับสนุนงานวิจัยทางด้านวิทยาสาสตร์และเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการปรับปรุงสายพันธ์ที่เหมาะสมที่สุด ตลอดจนวิธีการเพื่อการรักษาสภาพดินและปรับปรุงคุณภาพดินให้มีแร่ธาตุที่เพียงพอต่อการเพาะปลูกมันสำปะหลัง ซึ่งจะส่งผลให้ผลผลิตต่อไร่สูงขึ้นหรือไม่ลดลงในอนาคต และยังสามารถรองรับกับแนวโน้มความต้องการมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั้งภายในประเทศและโลกที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องได้

สินค้าไก่

สถานการณ์ไก่ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงในด้านการผลิต การบริโภค รวมไปถึงด้านการค้าระหว่างประเทศ การทำความเข้าใจและการวิเคราะห์ถึงทิศทางและสถานการณ์ไก่ในสถานการณ์ปัจจุบันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปี 2548-2550 จึงเป็นสิ่งที่ต้องทำความเข้าใจและติดตามเพื่อนำมาวิเคราะห์ประกอบการเสนอแนะทางนโยบาย ซึ่งสรุปเป็นภาพรวมได้ดังนี้

สถานการณ์ไก่โลก

การผลิตไก่ของประเทศผู้ผลิตที่สำคัญของโลกยังคงมีแนวโน้มที่สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบราซิล จีน สหภาพยุโรป อินเดีย และสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีผลผลิตเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญถึงแม้ว่าน้ำมันและพลังงาน รวมทั้งวัตถุดิบอาหารสัตว์ ได้แก่ ถั่วเหลืองและข้าวโพดจะมีราคาสูงขึ้น เมื่อพิจารณาถึงประเทศผู้ผลิตที่สำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา บราซิล และเม็กซิโก พบว่า ปริมาณการผลิตไก่ที่เพิ่มขึ้นของสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่จะใช้บริโภคภายในประเทศ ขณะที่การส่งออกจะเพิ่มขึ้นตามการผลิตที่เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน สำหรับบราซิลนั้น ผลผลิตที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากการส่งออกที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นในหลายๆ ตลาด เช่น ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป และรัสเซีย ส่วนเม็กซิโก การผลิตไก่เนื้อที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากการเติบโตอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมไก่เนื้อที่เป็นแบบครบวงจรและทันสมัย แต่ก็ยังไม่สามารถรองรับการบริโภคที่เพิ่มขึ้นซึ่งมีสาเหตุมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรและการบริโภคเพื่อทดแทนเนื้อสัตว์อื่น ทั้งนี้เมื่อพิจารณาด้านการบริโภคไก่ของโลก พบว่า สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีการบริโภคไก่มากที่สุด รองลงมาได้แก่ จีน สหภาพยุโรป และบราซิล

ด้านการค้าไก่ของโลกนั้น พบว่า การส่งออกไก่ของโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยที่ประเทศผู้ส่งออกไก่ที่สำคัญ ได้แก่ บราซิล สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และไทย อย่างไรก็ดี บราซิลประสบกับปัญหาค่าเงินของบราซิลที่แข็งค่าขึ้นและการระบาดของโรคไข้หวัดนกในประเทศต่างๆ ทำให้ประเทศผู้นำเข้าเปลี่ยนไปบริโภคเนื้อสัตว์ชนิดอื่นแทน ทำให้บราซิลต้องเผชิญกับภาวะเนื้อไก่ล้นตลาด ซึ่งได้ส่งออกไปรัสเซียเพิ่มขึ้นด้วยการทำตลาดแนวรุก สำหรับการนำเข้าไก่ของโลกนั้น ประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ รัสเซีย ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป ซาอุดิอาระเบีย เม็กซิโก และจีน โดยคาดว่าประเทศที่มีแนวโน้มนำเข้าไก่เพิ่มขึ้น คือ จีน เม็กซิโก และสหภาพยุโรป ทั้งนี้มีเหตุผลมาจากการที่จีนได้รับผลกระทบจากโรคไข้หวัดนก เม็กซิโกมีความต้องการเนื้อไก่สดเพื่อแปรรูปเพิ่มขึ้น สหภาพยุโรปพ่ายแพ้ในข้อร้องเรียนต่อองค์การการค้าโลกเรื่องการนำเข้าเนื้อไก่หมักเกลือจากบราซิลและไทยทำให้ต้องเก็บภาษีในอัตราที่ต่ำลงเมื่อเดือนมิถุนายน 2549 ส่งผลให้สหภาพยุโรปได้นำมาตรการโควตาภาษีมาใช้กับเนื้อไก่ที่นำเข้าจากบราซิลและไทยเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมการเลี้ยงไก่ภายในประเทศ ในขณะที่

รัสเซียแนวโน้มของการนำเข้าลดลง เนื่องจากปริมาณการผลิตไก่ที่เพิ่มขึ้นอย่างมากของรัสเซียในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยที่รัสเซียนำเข้าจากสหรัฐอเมริการ้อยละ 60 ส่วนที่เหลือนำเข้าจากบราซิล

สถานการณ์ไก่ไทย

สินค้าไก่อยู่ในกลุ่มสินค้าปศุสัตว์ที่มีความสำคัญอย่างมากต่อประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตและยังเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ของโลก โดยที่ผลิตภัณฑ์ไก่เป็นสินค้าเกษตรส่งออกอันดับต้นของไทยที่มีอัตราการเติบโตที่สูงอย่างต่อเนื่องเสมอมา ผลิตภัณฑ์ไก่ที่ไทยส่งออกได้แก่ ไก่สดแช่เย็นแช่แข็งและไก่แปรรูป

ในอดีตไก่สดแช่เย็นแช่แข็งและไก่แปรรูปมีสัดส่วนการส่งออกที่ใกล้เคียงกัน แต่ภายหลังสถานการณ์ไข้หวัดนก ประเทศผู้นำเข้าห้ามการนำเข้าไก่สดแช่เย็นแช่แข็ง ดังนั้น ผู้ส่งออกได้ปรับเปลี่ยนการส่งออกจากไก่สดแช่เย็นแช่แข็งไปเป็นไก่แปรรูป ซึ่งประเทศไทยมีทักษะและความชำนาญในการผลิตไก่แปรรูปอยู่แล้ว นอกจากจะทำให้ไก่แปรรูปมีสัดส่วนการส่งออกที่สูงขึ้นอย่างมากแล้วมูลค่าการส่งออกก็เพิ่มขึ้นตามรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

สรุปข้อเสนอแนะจากโครงการศึกษาในอดีต

ที่ปรึกษาได้สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเรื่องไก่จากโครงการต่างๆ ที่มีการศึกษา โดยมีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. เรื่องการเจรจาให้ผ่อนคลายมาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษี โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการด้านสุขอนามัย

2. เรื่องการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรและเข้มงวดในการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานของสินค้าเกษตรส่งออก โดยเพิ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง ด้านปศุสัตว์ และจัดสร้างห้องปฏิบัติงานเพื่อตรวจสอบรับรองคุณภาพมาตรฐานพร้อมอุปกรณ์ที่ทันสมัยให้ทั่วถึง

3. เรื่องการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้กับเกษตรกรและประเทศคู่ค้า โดยที่ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้เกษตรกรได้เข้าใจถึงการปรับปรุงการผลิตเพื่อรักษาคุณภาพมาตรฐานเพื่อการส่งออกโดยการฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) และประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้ประเทศคู่ค้าทราบว่า ไทยได้มีการตรวจสอบและรับรองคุณภาพมาตรฐานผลผลิตสินค้า

เกษตรตั้งแต่ระดับฟาร์มจนถึงผู้บริโภค โดยการเชิญเจ้าหน้าที่หน่วยงานตรวจสอบมาตรฐานสุขอนามัยและสาธารณสุขของประเทศคู่ค้าเยือนไทย เพื่อสร้างความมั่นใจในระบบการตรวจสอบและรับรองคุณภาพของสินค้าไทย

4. เรื่องการวิจัยและพัฒนาด้านการเกษตร ได้แก่ การปรับปรุงพันธุ์พืชและสัตว์ ให้หลากหลายเพื่อการผลิตสินค้าใหม่ๆ เทคโนโลยีก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว เทคโนโลยีด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์และการบรรจุภัณฑ์ รวมทั้งการวิจัยด้าน GMOs ของสินค้าเกษตรเพื่อเตรียมการรองรับการขยายการส่งออกในอนาคต

5. เรื่องสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างภาคเอกชนไทยและภาคเอกชนของประเทศคู่ค้า โดยจัดตั้งบริษัทร่วมทุนการค้าสินค้าเกษตรหรือบริษัทตัวแทนการค้า (Trading Firm) เป็นตัวแทนการค้าและศูนย์ด้านข้อมูลการค้า เพื่อเชื่อมโยงให้ผู้ประกอบการค้าทั้ง 2 ฝ่าย ในการส่งเสริมการส่งออก และจัดคณะผู้แทนการค้า ผู้นำเข้ารายสำคัญ และสื่อมวลชนเดินทางมาเยือนงานแสดงสินค้าในประเทศไทย รวมทั้งการจัดคณะผู้ส่งออกไทย เดินทางมาพบปะสร้างความสัมพันธ์กับประเทศคู่ค้าที่สำคัญ

ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับตัว

เมื่อนำสถานการณ์การผลิต การบริโภค และทิศทางของการค้าไก่ในตลาดโลก รวมถึงการติดตามผลการเจรจาการค้าด้าน FTA แล้ว คณะที่ปรึกษามีแนวทางการแนะนำและให้ข้อเสนอแนะดังนี้

1. สิ่งสำคัญนอกเหนือไปจากการลดภาษี คือมาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษี โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการด้านสุขอนามัย ซึ่งเกือบทุกประเทศที่เป็นคู่สัญญามีการดำเนินมาตรการดังกล่าว ดังนั้นแนวทางที่เป็นไปได้คือ การดำเนินการให้สินค้าไก่ของไทยมีคุณภาพและมาตรฐานเป็นที่ยอมรับตามหลักมาตรฐานสากล โดยที่ภาครัฐต้องมีหน่วยงานตรวจสอบคุณภาพอาหาร (Food inspection unit) และให้การรับรองกับผู้ประกอบการส่งออกและเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ที่มีคุณภาพมาตรฐาน ทั้งนี้ต้องมีกระทรวงใดกระทรวงหนึ่งเป็นเจ้าภาพในการสร้างหน่วยงานตรวจสอบคุณภาพอาหาร ซึ่งงานตรวจสอบมีการดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว และเป็นความตกลงร่วมกันระหว่างไทยกับประเทศที่ทำการค้ากับไทยว่าให้การยอมรับสินค้าที่ผ่านการตรวจสอบจากหน่วยงานตรวจสอบคุณภาพอาหารของไทย นอกจากนี้มาตรการผ่อนคลายมาตรการกีดกันทางการค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการกีดกันทาง

การค้าของประเทศคู่ค้าใดที่สูงกว่ามาตรฐานสากล รัฐบาลไทยควรทำการเจรจาให้อยู่ในกรอบของมาตรฐานสากลเดียวกัน

2. ภาครัฐยังคงต้องส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้กับเกษตรกรผู้ผลิตไก่ให้มีการจัดการฟาร์มที่ได้มาตรฐาน (GAP) และต้องเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกอย่างระมัดระวัง

3. เน้นการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ไก่แปรรูป (Product development) ให้มีความสะดวกต่อการปรุงแต่งและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ (Product innovation) ที่มีความหลากหลาย (Differentiation) มากขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคในสถานการณ์ปัจจุบันที่ต้องการความสะดวกสบายและต้องการสินค้าที่มีความแปลกใหม่

4. ภาครัฐต้องส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรรายย่อย โดยการให้การความรู้ อุดหนุนทางด้านเงินทุน และเทคโนโลยี เพื่อให้เกษตรกรรายย่อยมีฟาร์มที่ได้คุณภาพมาตรฐาน ซึ่งจะช่วยให้ไก่ที่เกษตรกรผลิตได้มีราคาสูงขึ้น ประกอบกับการรวมกลุ่มเกษตรกรจะช่วยให้เกษตรกรสามารถจัดหาวัตถุดิบและทำการผลิตอาหารไก่ได้ในราคาถูกกว่าท้องตลาด ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการผลิต และท้ายที่สุดจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

5. ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการศึกษาโครงสร้าง อุปทาน และอุปสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านอุปสงค์ ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบันผู้บริโภคให้ความใส่ใจกับสุขภาพมากขึ้น การลงทุนในด้านการวิจัยและพัฒนาทางการตลาด (Marketing research and development) ให้ได้สินค้าสุขภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคเป็นสิ่งที่ภาครัฐควรตระหนักถึงและให้งบประมาณในการลงทุน

6. เร่งเจรจาเชิงรุกเพื่อเปิดตลาดสินค้าไก่สำหรับบางประเทศ เช่น ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา ที่ใช้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีและยังไม่ให้นำเข้าเนื้อไก่จากประเทศไทย

7. ภาครัฐควรเตรียมมาตรการปรับตัวหลังการเปิดการค้าเสรีกับประเทศต่างๆ สำหรับเกษตรกรรายย่อย เช่น ลดต้นทุนการผลิต การปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต

สินค้ากุ้ง

สถานการณ์กุ้งในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงในด้านการผลิต การบริโภค รวมไปถึงการค้าในตลาดโลก การทำความเข้าใจและการวิเคราะห์ถึงทิศทางและสถานการณ์กุ้งในสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปี 2547-2550 จึงเป็นสิ่งที่ต้องทำความเข้าใจและติดตามเพื่อนำมาวิเคราะห์ประกอบการเสนอแนะทางนโยบาย ซึ่งสรุปเป็นภาพรวมได้ดังนี้

สถานการณ์กุ้งโลก

การเลี้ยงกุ้งเป็นอุตสาหกรรมทั่วโลก กุ้งที่มีการเพาะเลี้ยงและเป็นสินค้าออกได้นั้นมีเพียง 4 ชนิดเท่านั้น ได้แก่ กุ้งกุลาดำ (Giant Tiger Shrimp) กุ้งขาว (ทางตะวันตก) (White Shrimp) กุ้งขาวจีน (Chinese White Shrimp) และกุ้งน้ำเงินตะวันตก (West Blue Shrimp) โดยที่จำนวนกุ้งที่จับจากแหล่งธรรมชาติประมาณร้อยละ 76 ของจำนวนการจับกุ้งทั้งหมด ส่วนกุ้งที่เพาะเลี้ยงในฟาร์มมีสัดส่วนที่น้อยกว่าประมาณร้อยละ 24 ของจำนวนการจับกุ้งทั้งหมด

ประเทศส่วนใหญ่จะเป็นการจับกุ้งจากธรรมชาติเพื่อส่งออกมากกว่าการจับกุ้งจากการเพาะเลี้ยง จะมีเพียง ไทยและเอกวาดอร์เท่านั้นที่สัดส่วนของการเพาะเลี้ยงกุ้งสูงกว่าการจับจากธรรมชาติ แต่เมื่อพิจารณาถึงพื้นที่เพาะเลี้ยงกุ้งแล้วพบว่า อินโดนีเซียมีพื้นที่เพาะเลี้ยงกุ้งมากที่สุด รองลงมาคือเวียดนาม จีน อินเดีย เอกวาดอร์ และไทย โดยที่ประเทศที่มีปริมาณผลผลิตกุ้งทั้งหมดมากที่สุดคือ จีน อินเดียเป็นอันดับที่สอง ส่วนลำดับที่ 3 จะผลัดเปลี่ยนกันระหว่างไทยกับอินโดนีเซีย อย่างไรก็ตามหากพิจารณาผลผลิตกุ้งที่มาจากการเพาะเลี้ยงแต่เพียงอย่างเดียว ไทยเป็นประเทศที่มีผลผลิตกุ้งที่ได้จากการเพาะเลี้ยงสูงที่สุด

นอกจากนี้ไทยยังเป็นประเทศผู้ส่งออกกุ้งมากที่สุดในโลก มีส่วนแบ่งการตลาดในปี 2549 ร้อยละ 19.38 โดยทำการส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็งและกุ้งแปรรูป ทั้งนี้กุ้งแปรรูปได้กลายเป็นสินค้าที่มีความสำคัญมากในปัจจุบัน เนื่องจากสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากกว่ากุ้งแช่เย็นแช่แข็ง สำหรับประเทศคู่แข่งที่สำคัญของไทย ได้แก่ จีน เวียดนาม อินเดีย อินโดนีเซีย และเอกวาดอร์

เมื่อพิจารณาถึงประเทศผู้นำเข้า พบว่า สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นเป็นประเทศที่นำเข้ากุ้งมากเป็นสองอันดับแรกในโลก โดยสหรัฐอเมริกามีปริมาณการนำเข้ากุ้งที่เพิ่มขึ้นมาโดยตลอด ซึ่งแตกต่างจากญี่ปุ่นที่ปริมาณนำเข้าค่อนข้างคงที่

สถานการณ์กุ้งไทย

กุ้งเป็นสินค้าที่มีความสำคัญในกลุ่มสินค้าประมงและมีส่วนสำคัญในการเพิ่มมูลค่าการส่งออกในตลาดโลก เป็นสินค้าที่ไทยมีความชำนาญและทักษะในการแปรรูปและมีศักยภาพพอเพียงที่จะสร้างความหลากหลายในการเพิ่มมูลค่าตามผลิตภัณฑ์และสนองตอบความต้องการของตลาดโลกได้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอตลอดมา

ปัจจุบันสินค้ากุ้งเป็นสินค้าที่กำลังถูกท้าทายและมีอุปสรรคมากขึ้น นอกเหนือจากการแข่งขันกับประเทศผู้เพาะเลี้ยงในเอเชียและอเมริกาใต้แล้ว การส่งออกกุ้งของไทยยังต้องประสบปัญหาด้านนโยบายและมาตรการต่างๆ ของประเทศผู้นำเข้าที่ปรากฏเป็นระยะๆ เช่น มาตรการด้าน SPS, AD และมาตรการของภาคเอกชน เช่น ACC เป็นต้น

สถานการณ์สินค้ากุ้งในปัจจุบันมีการแข่งขันสูงและแนวทางในการเจรจาเพื่อเปิดตลาดทางการค้ามีความเป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศผู้เพาะเลี้ยง ดังนั้น การวางแนวทางและความเป็นไปได้ในการผลักดันสินค้ากุ้งให้มีศักยภาพที่จะแข่งขันกับประเทศต่างๆ ได้นั้นจะต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ของปัจจัยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของประเทศผู้เพาะเลี้ยงกุ้งในภูมิภาคต่างๆ ดังนี้

1. แนวโน้มและทิศทางการเปลี่ยนแปลงความต้องการในตลาดโลก คือ ความต้องการบริโภคสินค้าในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน เช่น สหรัฐฯ นิยมบริโภคกุ้ง ญี่ปุ่นนิยมบริโภคกุ้งและปลา ขณะที่ประเทศในกลุ่ม EU และเอเชียนิยมบริโภคปลาเป็นหลัก

2. ราคาและรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ปัจจุบันความนิยมบริโภคกุ้งจะเน้นไปที่รูปแบบที่มีสิ่งจูงใจในการซื้อ เช่น กุ้งประเภทพร้อมปรุง/พร้อมบริโภค และการดัดแปลงกุ้งให้ผู้บริโภคมีทางเลือกมากขึ้นในการบริโภค

3. ความพร้อมในการส่งมอบสินค้าและการยอมรับในการปฏิบัติตามระบบมาตรฐาน ทั้งที่เป็นของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

4. การวิเคราะห์แนวทางและทิศทางของการส่งออกกุ้งของประเทศต่างๆ ซึ่งจะมีลักษณะที่เป็นนโยบายในระยะสั้นและระยะยาว เช่น ประเทศในโซนอเมริกากลางและใต้จะมุ่งเน้นการเลี้ยงกุ้งขาวและปรับทิศทางการพัฒนาสินค้าให้มีความหลากหลายและเพิ่มมูลค่ามากขึ้น หรือประเทศในโซน

เอเชียที่มุ่งเน้นการขยายตลาดและพยายามสร้างแรงจูงใจเพื่อให้ผู้บริโภคมองเห็นความแตกต่างในผลิตภัณฑ์ที่ได้จากกุ้ง เป็นต้น

เมื่อพิจารณาถึงผลกระทบต่อการเปิดการค้าเสรี FTA พบว่า สินค้ากุ้งเป็นสินค้าที่ไทยมีศักยภาพในการส่งออก ดังนั้นไทยควรจะได้รับผลระทบทางบวกจากการเปิดการค้าเสรี FTA ซึ่งทำให้ภาษีนำเข้าสินค้ากุ้งจากไทยลดลง อย่างไรก็ตามไทยได้รับประโยชน์น้อยมากจากการทำ FTA เนื่องจากประเทศคู่สัญญาส่วนใหญ่เก็บภาษีในอัตราที่ต่ำมากอยู่แล้ว ประกอบกับประเทศคู่สัญญามีการใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษี โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการด้านสุขอนามัยที่เข้มงวดมากเกินไป เช่น ออสเตรเลียมีการใช้มาตรฐานสุขอนามัยใหม่ๆ ทำให้ผู้ส่งออกกุ้งได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก

สรุปข้อเสนอแนะจากโครงการศึกษาในอดีต

ที่ปรึกษาได้สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเรื่องกุ้งจากโครงการต่างๆ ที่มีการศึกษาโดยมีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. เรื่องการเจรจาให้ผ่อนคลายมาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษี โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการด้านสุขอนามัย

2. เรื่องการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรและเข้มงวดในการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานของสินค้าเกษตรส่งออก โดยเพิ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง ด้านปศุสัตว์ และจัดสร้างห้องปฏิบัติงานเพื่อตรวจสอบรับรองคุณภาพมาตรฐานพร้อมอุปกรณ์ที่ทันสมัยให้ทั่วถึง

3. เรื่องการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้กับเกษตรกรและประเทศคู่ค้า โดยที่ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้เกษตรกรได้เข้าใจถึงการปรับปรุงการผลิตเพื่อรักษาคุณภาพมาตรฐานเพื่อการส่งออก โดยการฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) และประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้ประเทศคู่ค้าทราบว่า ไทยได้มีการตรวจสอบและรับรองคุณภาพมาตรฐานผลผลิตสินค้าเกษตรตั้งแต่ระดับฟาร์มจนถึงผู้บริโภค โดยการเชิญเจ้าหน้าที่หน่วยงานตรวจสอบมาตรฐานสุขอนามัยและสาธารณสุขของประเทศคู่ค้าเยือนไทย เพื่อสร้างความมั่นใจในระบบการตรวจสอบและรับรองคุณภาพของสินค้าไทย

4. เรื่องสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างภาคเอกชนไทยและภาคเอกชนของประเทศคู่ค้า โดยจัดตั้งบริษัทร่วมทุนการค้าสินค้าเกษตรหรือบริษัทตัวแทนการค้า (Trading Firm)

เป็นตัวแทนการค้าและศูนย์ด้านข้อมูลการค้า เพื่อเชื่อมโยงให้ผู้ประกอบการค้าทั้ง 2 ฝ่าย ในการส่งเสริมการส่งออก และจัดคณะผู้แทนการค้า ผู้นำเข้ารายสำคัญ และสื่อมวลชนเดินทางมาเยือนงานแสดงสินค้าในประเทศไทย รวมทั้งการจัดคณะผู้ส่งออกไทย เดินทางมาพบปะสร้างความสัมพันธ์กับประเทศคู่ค้าที่สำคัญ

5. เรื่องการจัดตั้งหน่วยงานที่คอยติดตามมาตรการจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ (AQIS) ให้มีความชัดเจน และคอยติดตามการกำหนดมาตรฐานใหม่ๆ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส รวมทั้งปรับปรุงการออกใบรับรองสินค้าให้มีความรวดเร็วเพื่อลดความเสียหายแก่ผู้ส่งออก

6. เรื่องการวิจัยและพัฒนาด้านการเกษตร ในระยะยาว ได้แก่ การปรับปรุงพันธุ์พืชและสัตว์ ให้หลากหลายเพื่อการผลิตสินค้าใหม่ๆ เทคโนโลยีก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว เทคโนโลยีด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์และการบรรจุภัณฑ์ รวมทั้งการวิจัยด้าน GMOs ของสินค้าเกษตรเพื่อเตรียมการรองรับการขยายการส่งออกในอนาคต

ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับตัว

เมื่อพิจารณาสถานการณ์กุ้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตและแนวโน้มการบริโภคกุ้งในภูมิภาคต่างๆของโลก รวมถึงการติดตามผลการเจรจาการค้าเสรี FTA แล้ว คณะที่ปรึกษามีแนวทางการแนะนำและให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การปรับธุรกิจและสร้างเครือข่ายธุรกิจกุ้งแบบครบวงจรเพื่อลดปัญหาด้านคุณภาพและเพิ่มศักยภาพการขาย โดยอาศัยระบบของการเพาะเลี้ยงตั้งแต่ระดับฟาร์มจนถึงการแปรรูปส่งออก จะช่วยลดภาระสต๊อกและเพิ่มอำนาจต่อรองโดยมีการวางแผนการเข้าตลาดได้ในระยะสั้นและระยะยาว

2. เน้นการสร้าง Brand Shrimp ของชาติ โดยมุ่งเน้นเป็นเอกลักษณ์เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคในตลาดโลกและสร้างความเชื่อมั่นให้กับสินค้ากุ้งของไทยด้วยการยอมรับระบบมาตรฐานที่ภาคเอกชนและต่างประเทศให้การยอมรับ เช่น ระบบ ACC กุ้งอินทรีย์ และระบบตรวจสอบแบบย้อนกลับ (Traceability) ให้มากขึ้น

3. เน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการดำเนินงานในรูปของการจัดกิจกรรมร่วมกัน (Shrimp Exposition) หรือการจัดระบบหมุนเวียนให้ภาคเอกชนสามารถเข้ามามี

บทบาทในการขยายตลาดร่วมกับภาครัฐเป็นระยะๆ ในภูมิภาคต่างๆ เพื่อแนะนำรูปแบบสินค้าที่มีความแปลกใหม่ จะเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เอกชนมีความตื่นตัวและพัฒนาสินค้าให้มีความต่อเนื่อง

4. ควรมีการตั้งศูนย์ข้อมูลเรื่องกุ้งเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการเจรจากับประเทศต่างๆ โดยมีการประเมินสถานการณ์อย่างต่อเนื่องทุกระยะ ทั้งข้อมูลในรูปแบบของเทคโนโลยี สภาพแวดล้อมของประเทศผู้นำเข้าและคู่แข่งขัน โดยหน่วยงานนี้จะต้องมีภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาข้อมูลในลักษณะเชิงเปรียบเทียบทั้งระบบและต้องมีการทำการศึกษา/วิเคราะห์ล่วงหน้าก่อนการเจรจาอย่างต่อเนื่อง

5. ภาครัฐควรดำเนินการให้มีหน่วยงานตรวจสอบคุณภาพอาหาร (Food inspection unit) และให้การรับรองกับผู้ประกอบการส่งออกและเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งที่มีคุณภาพมาตรฐาน (GAP) ทั้งนี้ต้องเป็นความตกลงร่วมกันระหว่างไทยกับประเทศคู่ค้าของไทยว่าให้การยอมรับสินค้าที่ผ่านการตรวจสอบจากหน่วยงานตรวจสอบคุณภาพอาหารของไทย ประกอบกับระบบการตรวจสอบควรดำเนินการทั้งระบบตั้งแต่ฟาร์มไปจนถึงผู้ประกอบการส่งออก เพื่อให้เกิดวงจรของสินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐาน ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรที่มีมาตรฐานการจัดการฟาร์มที่ดีได้รับราคากุ้งที่สูงขึ้นเป็นธรรมต่อเกษตรกรที่มีการจัดการฟาร์มที่มีคุณภาพมาตรฐาน อีกทั้งยังเป็นกำลังใจให้เกษตรกรพัฒนาปรับปรุงการผลิตให้มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นที่ยอมรับและเป็นการกระตุ้นให้เกษตรกรที่ยังมีฟาร์มที่ไม่ได้มาตรฐานเกิดการพัฒนาปรับปรุงการเลี้ยงกุ้งให้ได้มาตรฐานอีกด้วย นอกจากนี้มาตรการผ่อนคลายมาตรการกีดกันทางการค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการกีดกันทางการค้าของประเทศคู่ค้าใดที่สูงกว่ามาตรฐานสากล รัฐบาลไทยควรทำการเจรจาให้อยู่ในกรอบของมาตรฐานสากลเดียวกัน

2. กลุ่มสินค้าที่ต้องพัฒนาและปรับตัวให้มีความสามารถแข่งขันแต่ต้องใช้ระยะเวลาปรับตัว

สินค้าปาล์มน้ำมัน

สถานการณ์ปาล์มน้ำมันโลก

มาเลเซียเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ที่สุดของโลกและเป็นผู้ครองตลาดมาโดยตลอด ในบางช่วงที่ผลผลิตของไทยมีมากเกินกว่าความต้องการ และราคาใกล้เคียงกับราคาในมาเลเซีย โรงงานน้ำมันปาล์มในมาเลเซียจะนำเข้าจากไทยเพื่อไปผ่านกรรมวิธีหรือบรรจุเพื่อขายอีกต่อหนึ่ง และเนื่องจากมาเลเซียมีปริมาณการส่งออกน้ำมันปาล์มมาก ใช้กลยุทธ์การตลาดทุกรูปแบบ ทั้งตัวสินค้า ตรายี่ห้อ ราคาที่แน่นอนการส่งมอบสม่ำเสมอ ทำกิจกรรมทางการตลาดอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีลูกค้าประจำเป็นจำนวนมาก สำหรับประเทศไทยมีส่วนแบ่งปริมาณการผลิตปาล์มน้ำมันประมาณ ร้อยละ 3 ของปริมาณการผลิตโลก จัดเป็นอันดับที่ 4 ของโลก (FAOSTAT, 2005) รองจากมาเลเซีย (ร้อยละ 43) อินโดนีเซีย (ร้อยละ 37) และไนจีเรีย (ร้อยละ 5)

สถานการณ์ปาล์มน้ำมันไทย

ในช่วงปี 2547-2549 พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้นจาก 2.41 ล้านไร่ เป็น 3.07 ไร่ พื้นที่ให้ผลเพิ่มขึ้นจาก 1.93 ล้านไร่ เป็น 2.37 ล้านไร่ โดยมีผลผลิตปาล์มทะลายสดเพิ่มขึ้นจาก 5.18 ล้านตัน เป็น 6.24 ล้านตัน ตามการเพิ่มขึ้นของพื้นที่เก็บเกี่ยว และมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่อยู่ในระดับ 2.60 ตันต่อไร่ต่อปี ด้านราคาผลปาล์มน้ำมันเฉลี่ยกิโลกรัมละ 1.92-3.00 บาท ราคาน้ำมันปาล์มดิบเฉลี่ยกิโลกรัมละ 14.50-19.50 บาท ส่วนปริมาณความต้องการใช้ภายในประเทศมีประมาณ 0.78-0.98 ล้านตันต่อปี และปริมาณการส่งออกประมาณ 0.2-0.3 ล้านตัน ต่อปี สถานการณ์ปาล์มน้ำมันในปี 2550 มีประมาณการพื้นที่ให้ผลผลิต จำนวน 2.74 ล้านไร่ ผลผลิตปาล์มทะลายสด 7.38 ล้านตัน ปริมาณผลผลิตน้ำมันปาล์มเท่ากับ 1.45 ล้านตัน และปริมาณความต้องการใช้ประมาณ 9.8 ล้านตัน ด้านราคาคาดว่าจะอยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจากตลาดยังมีความต้องการทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อการบริโภคและเป็นวัตถุดิบในการผลิตไบโอดีเซล

สรุปข้อเสนอแนะจากโครงการศึกษาในอดีต

แนวทางการปรับตัวเมื่อมีการจัดทำเขตการค้าเสรีของการศึกษาในอดีตนั้นได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการให้รัฐบาลใช้มาตรการกำหนด Zoning รัฐบาลควรมีการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต โครงสร้าง

ปัจจัยการผลิตที่แท้จริง ยกเลิกการแทรกแซงราคาปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม ตลอดจนมีการวิจัยและพัฒนาการใช้ประโยชน์จากปาล์มน้ำมันให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับตัว

1. การผลิตปาล์มน้ำมันของมาเลเซียมีความได้เปรียบมากกว่าปาล์มน้ำมันของไทยในเรื่องเทคโนโลยีการผลิต คุณภาพที่ดีกว่าและมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่า ดังนั้น ภาครัฐจึงควรส่งเสริมสนับสนุนให้เอกชนไทยและมาเลเซียมีการร่วมทุนกันเพื่อผลิตสินค้าแปรรูปจากปาล์มน้ำมันเพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าให้มากขึ้น

2. ประเทศไทยควรมีการลงทุนในการพัฒนาเทคโนโลยีในการแปรรูปวัตถุดิบจากปาล์มน้ำมันเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์ปาร์มนำมันและยังสามารถทดแทนการนำเข้าผลิตภัณฑ์ปาร์มนำมันได้

3. ภาครัฐควรสร้างระบบการขนส่งที่มีจุดเชื่อมต่อระหว่างเกษตรกรผู้ผลิตกับตลาดกลางที่ใช้เป็นศูนย์รวบรวมปาล์มน้ำมันและใช้เก็บปาล์มน้ำมันเพื่อช่วยในเรื่องการลดต้นทุนของเกษตรกร และควรส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อเป็นการรวบรวมปาล์มน้ำมันก่อนส่งไปยังตลาดกลางหรือศูนย์รวบรวมปาล์มน้ำมัน

สินค้าชา

สถานการณ์ชาโลก

1. ปริมาณการผลิตชาทั้งโลกในปัจจุบันมีประมาณ 3.2 ล้านตัน ซึ่งแยกเป็นการผลิตชาดำประมาณร้อยละ 73 ของปริมาณการผลิตชาทั้งหมด ชาเขียวร้อยละ 23 และชาอู่หลงเพียงร้อยละ 4 ประเทศที่เป็นแหล่งผลิตชาที่สำคัญคือ อินเดีย จีน และศรีลังกา เนื่องจากปัจจัยความแตกต่างในเรื่องสภาพภูมิอากาศ ดิน ฤดูกาล และกรรมวิธีการผลิต ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทำให้ชาที่ผลิตได้จากแหล่งต่างๆ ของโลกนั้นมีความแตกต่างกันอย่างมาก แม้ว่าผลผลิตชาโดยรวมของจีนจะเป็นลำดับที่สองของโลกรองจากอินเดีย แต่จีนมีความชำนาญเป็นพิเศษในการปลูกชาเขียว ซึ่งมีการผลิตเป็นลำดับที่หนึ่งในโลก

2. ปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อตลาดชาของโลก คือ ปริมาณการผลิตและความต้องการบริโภคชาของแต่ละประเทศและพฤติกรรมการบริโภคและแนวโน้มการดำเนินชีวิตที่เอื้อต่อการบริโภคชา โดยเฉพาะในโลกตะวันตกนั้นมีแนวโน้มของการดำเนินชีวิตที่น่าสนใจ คือ แนวโน้มความต้องการความสะดวกสบายและหรูหรา(Convenience and Luxury) และแนวโน้มความห่วงใยในเรื่องสุขภาพหรือความต้องการกินดีอยู่ดี(Wellness) ซึ่งเป็นจุดสร้างกระแสก่อให้เกิดร้านจำหน่ายชาโดยเฉพาะ (Specialty Tea Shops) ทำให้ความนิยมในการดื่มชานั้นเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่หรืออายุระหว่าง 20-30 ปี ที่แนวโน้มจะเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคจากการดื่มกาแฟและน้ำอัดลมมาเป็นการดื่มชาทดแทน

3. ในปัจจุบันและอนาคต ชาเขียวมีแนวโน้มที่จะกลายเป็นสินค้าสำคัญที่มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีการนำเทคโนโลยีการแปรรูปสินค้าชาเขียวมาเป็นส่วนผสมเพื่อสร้างจุดขายและผู้บริโภคยอมรับแพร่หลายไปทั่วโลก ตลาดผลิตภัณฑ์อุปโภคบริโภคที่ใช้ชาเขียวเป็นวัตถุดิบก็มีแนวโน้มเติบโตสูงด้วยเช่นกัน โดยปัจจุบันมีการนำชาเขียวไปผสมในอุตสาหกรรมเครื่องดื่ม เครื่องสำอาง อาหารเสริมสุขภาพ ยา และใช้ในการแต่งสีและกลิ่นของผลิตภัณฑ์อุปโภคบริโภค โดยมีการจำหน่ายชาเขียวอัดเม็ด บรรจุแค็ปซูล และเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ ซึ่ง ส่งผลต่อเนื่องให้เกิดอุตสาหกรรมการสกัดสารจากชาเขียว(Extractives Industry) คาดหมายกันว่าอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพจากชาเขียวนี้จะมีอัตราการขยายตัวอย่างรวดเร็วกว่าอุตสาหกรรมชาเขียวประเภทอื่นๆ และจะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชาเขียวได้อย่างมาก

4. จีนมีความชำนาญเป็นพิเศษในการปลูกชาเขียว ซึ่งมีการผลิตเป็นลำดับที่หนึ่งในโลก ทำให้จีนเป็นผู้ส่งออกชาเขียวมีสัดส่วนถึงร้อยละ 85 ของการค้าในตลาดโลก รวมทั้ง ประเทศไทยเองก็มีการ

นำเข้าชาจากจีนจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาเขียว ในปี พ.ศ.2547-2549 พบว่ามีการนำเข้าสินค้าชาเขียวจากประเทศจีนมากที่สุด รองลงมาเป็นการนำเข้าจากประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา เวียดนาม พม่า และไต้หวัน ตามลำดับ ชาเขียวมี 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ชาเขียวแบบญี่ปุ่น และชาเขียวแบบจีน ในส่วนของชาเขียว FAO คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ.2553 จะมีการบริโภคชาเขียวทั่วโลกรวมประมาณ 900,000 ตัน (Fourteenth Session of the Intergovernmental Group on Tea, 2001) โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยถึงร้อยละ 2.6 โดยประเทศจีนเป็นผู้ผลิตชาเขียวและส่งออกรายใหญ่ที่สุดในโลก ส่วนประเทศที่มีกำลังการผลิตชาเขียวรองลงมาคือ ญี่ปุ่น เวียดนาม และอินโดนีเซีย ตามลำดับ

5. จุดแข็งของอุตสาหกรรมชาของจีน คือ มีพื้นที่สำหรับการปลูกชามาก จึงสามารถเลือกพื้นที่ที่เหมาะสำหรับชาแต่ละชนิดได้ และยังสามารถขยายพื้นที่การปลูกได้ตามแนวโน้มตลาดโลก และรัฐบาลกลางเริ่มให้การสนับสนุนทางวิชาการในการผลิตชา โดยมีการจัดประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับชาขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2548 เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับอุปสงค์และอุปทาน นอกจากนี้รัฐบาลมณฑลยูนานได้กำหนดให้ชาเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมส่งออกที่จะได้รับการสนับสนุนเป็นพิเศษ และส่งเสริมให้มีการผลิตชาที่ปลอดจากสารเคมีและประกาศให้ชาเป็นหนึ่งในสินค้าที่มีการควบคุมการส่งออก (Quota of Export Commodities)

สถานการณ์ชาของไทย

1. การผลิตชาในประเทศได้รับการพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ จากเดิมไทยมีพื้นที่ปลูกชาพันธุ์พื้นเมืองหรือชาลูกผสมซึ่งไม่ตรงกับความต้องการของตลาดมากถึง 75% ในภายหลังรัฐบาลได้สนับสนุนให้มีการปรับปรุงพันธุ์และพัฒนาคุณภาพชาอย่างต่อเนื่อง โดยขยายพื้นที่ปลูกชาพันธุ์ดี เช่น พันธุ์อัสสัม พันธุ์ชิงชิงอูหลง และพันธุ์อูหลงก้านอ่อน เพื่อรองรับความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. การปลูกชาในประเทศไทย มีการเข้ามาลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ โดยเฉพาะนักลงทุนจากไต้หวันซึ่งลงทุนอย่างครบวงจร ตั้งแต่การเพาะปลูกชาพันธุ์ดีซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดโลกจนถึงการผลิตเพื่อส่งออก ส่งผลให้มีการส่งออกใบชาและชาผงสำเร็จรูปจำนวนมากจากผู้ประกอบการกลุ่มนี้ในประเทศไทย

3. การนำเข้าชาของไทย มีการนำเข้าชามูลค่าสูงมากในแต่ละปี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาเขียว (HS 090220) จีนจึงเป็นแหล่งนำเข้าหลักของไทยประมาณ 400,000 เหรียญสหรัฐอเมริกาต่อปีคิดเป็นกว่าร้อยละ 74 ของมูลค่าการนำเข้าชาเขียวทั้งหมด เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการผลิตชาของประเทศ

ไทยที่มีการผลิตไม่มากนักและมีพื้นที่ที่สามารถผลิตได้เพียงบางส่วนในภาคเหนือของประเทศ เช่น จังหวัดเชียงราย ขณะที่จีนมีพื้นที่ปลูกจำนวนมาก ชาจากจีนจึงมีศักยภาพสูงกว่าชาที่ผลิตได้ในประเทศไทย

2.4 ในปีหนึ่งๆ ประเทศไทยมีการนำเข้าผลิตภัณฑ์ชาจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก โดยในปี 2548 มีการนำเข้าผลิตภัณฑ์ชาจากต่างประเทศประมาณ 2,000 ตัน มูลค่าประมาณ 115 ล้านบาท และส่งออกรวม 1,000 ตัน มูลค่าประมาณ 89 ล้านบาท ซึ่งจะเห็นว่าไทยมีการนำเข้าชามากกว่าส่งออกชา ซึ่งสาเหตุสำคัญคือ ชาที่ผลิตได้ในประเทศยังมีคุณภาพต่ำและไม่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ประเทศคู่ค้าที่สำคัญของการค้าชา ได้แก่ ไต้หวัน และเนเธอร์แลนด์ และคู่แข่งที่สำคัญ คือ อินเดีย จีน และศรีลังกา

อย่างไรก็ตามการส่งออกชาและผลิตภัณฑ์ชาของไทยขยายตัวมีแนวโน้มสูงขึ้นเนื่องมาจากการผลิตชาในประเทศมีการพัฒนาการแปรรูปชาให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของต่างประเทศและประเทศคู่ค้ามากขึ้น ผลิตภัณฑ์ชาที่ส่งออกมีความหลากหลายขึ้น อาทิ ใบชา มีกรรมวิธีการผลิตและปรุงแต่งรสที่หลากหลายเพื่อให้เกิดชาชนิดต่างๆ อาทิ ชาดำหรือชาฝรั่ง ชาเขียว และชาจีน ชาผงสำเร็จรูป ผู้บริโภคสามารถนำมาผสมน้ำเป็นเครื่องดื่มได้ทันที นอกจากนี้ยังมีชาปรุงสำเร็จที่ มีการปรุงแต่งรสในลักษณะพร้อมดื่มและบรรจุในภาชนะที่ปิดสนิท นอกจากนี้ความต้องการบริโภคชาและผลิตภัณฑ์ชาในต่างประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นเครื่องดื่มสากลที่มีรสชาติเป็นที่ถูกใจของผู้บริโภคทั่วโลก รวมทั้งมีสรรพคุณในการรักษาโรคได้หลายชนิด

ข้อเสนอแนะโครงการศึกษาในอดีต

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา กรณีที่เกษตรกรหากไม่สามารถปรับตัวไปปลูกชาคุณภาพสูงได้แล้วควรสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นทดแทนนั้นเป็นไปได้ยากในทางปฏิบัติเนื่องจากเกษตรกรไทยส่วนใหญ่นั้นเป็นฟาร์มขนาดเล็กและและอาชีพเดิมนั้นเกษตรกรก็มีความชำนาญอยู่แล้ว หากเปลี่ยนไปทำอย่างอื่นเท่ากับเป็นการเริ่มต้นใหม่ซึ่งเกษตรกรไม่มีความคุ้นเคย และอาจจะต้องคำนึงความเสี่ยงและต้นทุนที่อาจจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนไปทำอย่างอื่น นอกจากนั้น การส่งเสริมให้ความรู้และการสนับสนุนเกษตรกรให้เพาะปลูกชาเพิ่มขึ้นและเพิ่มผลิตภาพการผลิตนั้นเป็นการส่งเสริมที่ยังไม่ถูกทิศทางแต่ควรจะได้เริ่มต้นจากการศึกษาถึงตลาดเป็นอันดับแรกซึ่งจะทำให้ทราบควรจะวางแผนการผลิตอย่างไร นอกจากนั้นหากมีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อลดต้นทุนของเกษตรกรนั้นอาจจะทำให้เกษตรกรมีภาระต้นทุนมากขึ้นหากต้องซื้อเทคโนโลยีมาใช้เอง หากภาครัฐจะสนับสนุนเทคโนโลยีในการผลิตเพื่อลดต้นทุนก็ต้องใช้งบประมาณของรัฐส่วนหนึ่งมาลงทุนในเรื่องดังกล่าว อย่างไรก็ตาม

ภาครัฐก็ไม่ได้สนับสนุนด้านนี้อย่างจริงจัง อาจจะเนื่องมาจากสินค้าชานั้นยังไม่ใช่สินค้าหลักของภาคการเกษตร ดังนั้นงบประมาณสำหรับชาจึงยังไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับตัว

1. เนื่องจากไทยและจีนมีสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศที่แตกต่างกัน ดังนั้น หากผู้ปลูกชาในประเทศมีการปรับตัวไปปลูกชาให้เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศของไทยมากขึ้น อาทิ เช่น ชาที่ปลูกมากในภาคเหนือ โดยเฉพาะในดอยอ่างขาง ดอยขุนวาง ดอยแม่พลูหลวง ซึ่งเป็นชาที่มีคุณภาพสูงประกอบกับหากมุ่งเน้นเฉพาะตลาดระดับบนก็ย่อมสามารถแข่งขันในตลาดส่งออกได้ ขณะที่เดียวกัน หากเกษตรกรรายใดไม่สามารถปรับตัวไปปลูกชาที่เน้นคุณภาพได้ ก็ควรสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นทดแทน

2. เมื่อมีการนำเข้าชาในปริมาณมากจากจีน ดังนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้บริโภค จึงควรกำหนดและบังคับใช้มาตรฐานการนำเข้าสินค้าชาที่มีความชัดเจน เพื่อให้การบริโภคสินค้าชาของประชาชนในประเทศมีมาตรฐานและปลอดภัยต่อสุขภาพ รวมทั้งควรมีมาตรการการออกใบอนุญาตอัตโนมัติ (Automatic Licensing) เพื่อเก็บข้อมูลการนำเข้าชาด้วย

3. เนื่องจากมีการสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการในภาคอุตสาหกรรม เพื่อใช้ใบชาจากจีนเป็นวัตถุดิบในการผลิตน้ำชาปรุงพร้อมดื่ม ซึ่งจะส่งผลให้ราคาขายน้ำชาปรุงพร้อมดื่มในประเทศลดลง หรือ หากต้องการหลีกเลี่ยงการแข่งขันกับจีน ควรมุ่งเน้นชาดำและและชาสมุนไพร (Herbal Teas) เช่น นำดอกคำฝอย หญ้าหนวดแมว มะตูม จับเลี้ยง ชาใบหม่อน มาแปรรูปให้เป็นผงสำเร็จรูปพร้อมชงดื่ม และส่งเสริมให้เกิดการส่งออกสินค้าชาแปรรูป เช่น น้ำชาปรุงสำเร็จพร้อมดื่มไปยังประเทศอื่นๆ ต่อไป

4. ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้ผู้บริโภคได้ตระหนักถึงประโยชน์ของชาต่อสุขภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการใช้วัตถุดิบภายในประเทศ ซึ่งสามารถช่วยลดการพึ่งพิงจากต่างประเทศที่มีความต้องการไม่ค่อยมีเสถียรภาพตามการเปลี่ยนแปลงของรสนิยมการดื่มชา กล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นความต้องการในระยะสั้น

5. จัดตั้งตลาดกลางสินค้าชาเพื่อเป็นแหล่งรวบรวมวัตถุดิบและช่วยในการลดต้นทุนการจัดเก็บและค่าขนส่งและส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตชาให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

สินค้ากาแฟ

สถานการณ์กาแฟโลก

ประเทศผู้ผลิตกาแฟส่วนใหญ่จะผลิตเพื่อการส่งออกประมาณ ร้อยละ 70 ถึง 75 และใช้บริโภคภายในประเทศร้อยละ 25-30 เท่านั้น การส่งออกกาแฟในปี 2546/47 ตลาดการส่งออกกาแฟของโลกมีปริมาณ 4,764,060 ตัน ลดลงจากปี 2545/46 1,076,160 ตัน หรือลดลงร้อยละ 18.43 บราซิลเป็นประเทศผู้ส่งออกที่สำคัญ ปี 2546/47 สามารถส่งออกกาแฟไปต่างประเทศ 1,080,000 ตัน ลดลงจากปี 2545/46 ปริมาณ 1,206,000 หรือร้อยละ 52.76 รองลงมาคือ โคลัมเบีย ส่งออก 602,700 ตัน ลดลง 24,420 ตัน หรือร้อยละ 3.89 เวียดนาม 697,980 ตัน เพิ่มขึ้น 57,960 ตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.06 อินโดนีเซีย 258,000 ตัน ลดลง 21,600 ตัน หรือลดลงร้อยละ 7.73 เม็กซิโก 213,000 ตัน เพิ่มขึ้น 9,000 ตัน หรือร้อยละ 4.41

ปี 2547/48 คาดการณ์ว่าจะมีปริมาณการส่งออก 5,364,960 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2546/47 ปริมาณ 597,900 ตัน หรือร้อยละ 12.54 ประเทศที่มีปริมาณการส่งออกมาก อาทิ บราซิล ปริมาณ 1,668050 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2546/47 ปริมาณ 588,050 ตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 54.44 โคลัมเบีย 620,400 ตัน เพิ่มขึ้น 300 ตัน หรือร้อยละ 2.94 อินเดีย 218,100 เพิ่มขึ้น 29,460 ตัน หรือร้อยละ 15.62 นอกจากนี้ The International Coffee Organization คาดว่าผลผลิตกาแฟของโลกในปีการผลิต 2549 จะมีปริมาณ 120 ล้านกระสอบ (ขนาด 60 กก.ต่อกระสอบ) เพิ่มขึ้นจาก 107 ล้านกระสอบ ในปีการผลิตก่อนหน้า เนื่องจากคาดว่าบราซิลซึ่งเป็นผู้ผลิตกาแฟรายใหญ่ด้วยสัดส่วนประมาณ 30-40% ของผลผลิตกาแฟทั้งหมดของโลก จะมีผลผลิตกาแฟเพิ่มขึ้น 23% เป็น 40.62 ล้านกระสอบ ขณะที่คาดว่าความต้องการบริโภคกาแฟของโลกในปี 2549 จะมีปริมาณ 118-123 ล้านกระสอบ โดยเฉพาะในตลาดเอเชียและยุโรปตะวันออกซึ่งมีความต้องการบริโภคกาแฟเพิ่มขึ้นมาก ทั้งนี้ Paragon Coffee Trading ในนิวยอร์ก คาดว่าราคาซื้อขายกาแฟล่วงหน้าในนิวยอร์กจะอยู่ที่ 1.05-1.20 ดอลลาร์สหรัฐต่อปอนด์ในช่วง 2-3 เดือนข้างหน้า หากสภาพภูมิอากาศไม่เปลี่ยนแปลงจนทำให้ผลผลิตกาแฟได้รับความเสียหาย (Bangkok Post, 3 พ.ค. 2549)

ประเทศผู้นำเข้ากาแฟที่สำคัญ คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา ปี 2545/46 นำเข้าจำนวน 1,202,968 ตัน เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2544/45 เพิ่มขึ้น 7,119 ตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.60 ประเทศเยอรมัน นำเข้าจำนวน 956,100 ตัน เพิ่มขึ้น 40,740 ตัน หรือร้อยละ 40.45 ญี่ปุ่น นำเข้า 465,024 ตัน เพิ่มขึ้น 15,444 ตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.44 ฝรั่งเศส นำเข้า 414,480 เพิ่มขึ้น 11,940 ตัน หรือเพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.97 อิตาลี นำเข้า 393,360 ตัน ลดลง 780 ตัน หรือลดลงร้อยละ 0.20 สเปน นำเข้า 244,800 ตัน ลดลง 2760 ตัน หรือลดลงร้อยละ 1.11

สถานการณ์กาแฟไทย

สำหรับสถานการณ์การผลิตกาแฟในปี 2549/2550 สมาคมชาวสวนกาแฟคาดว่า จะไม่เพียงพอต่อปริมาณความต้องการใช้ภายในประเทศ โดยจากการประเมินของสำนักงานเกษตรจังหวัดต่างๆ ประมาณการว่า ปริมาณผลผลิตเมล็ดกาแฟดิบจะอยู่ระหว่าง 52,000-53,000 ตัน ซึ่งต่ำกว่าการคาดการณ์ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ที่ประเมินไว้ 61,000 ตัน ขณะที่ปริมาณความต้องการใช้ภายในประเทศในอุตสาหกรรมผลิตกาแฟสำเร็จรูป คาดการณ์ว่าจะใช้ไม่ต่ำกว่า 50,000 ตัน นอกจากนี้ ปริมาณสต๊อกกาแฟโลก ก็ได้ปรับตัวลดลงเช่นเดียวกัน ส่งผลให้ระดับราคากาแฟ ณ ลอนดอน ปรับตัวสูงขึ้นเป็น 1,500 เหรียญสหรัฐ/ตัน จากปีก่อนซึ่งอยู่ที่ 900 เหรียญสหรัฐ/ตัน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าราคากาแฟจะปรับตัวสูงขึ้น แต่ปัจจัยเสี่ยงที่จะส่งผลต่อระดับราคายังมีอยู่มาก เช่น ปริมาณผลิตของประเทศคู่แข่งอย่างเวียดนาม ซึ่งคาดการณ์ว่าปีนี้จะมีการผลิตประมาณ 800,000 ตัน จากปีก่อนที่ผลิตได้ถึง 1,000,000 ตัน เนื่องจากปัญหาภาวะภัยธรรมชาติ นอกจากนี้ในส่วนของบราซิลคาดว่าผลผลิตกาแฟโรบัสต้าได้ลดลงเช่นเดียวกันเพราะ ในขณะนี้บราซิลได้ปรับเปลี่ยนไปผลิตกาแฟพันธุ์อราบิก้ามากขึ้น สถานการณ์กาแฟในปีนี้ปริมาณผลผลิตน่าจะเพียงพอต่อความต้องการใช้ภายในประเทศ ซึ่งมีอยู่ประมาณ 50,000 ตันและราคาปรับตัวสูงขึ้น โดยราคา F.O.B. อยู่ที่ 1,500 เหรียญสหรัฐ ซึ่งสูงกว่าปีที่ผ่านมา

การส่งออกกาแฟของไทยมีตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ สหรัฐอเมริกา เยอรมันนี เบลเยี่ยม โดยกาแฟที่ส่งออกส่วนใหญ่เป็นกาแฟดิบ ส่วนกาแฟคั่วนั้นส่วนใหญ่ส่งออกไปยัง สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ไต้หวันและประเทศเพื่อนบ้าน

สรุปข้อเสนอแนะจากโครงการศึกษาในอดีต

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาในอดีตที่ผ่านมากรณีของสินค้ากาแฟนั้น ผู้ศึกษาได้ให้แนวทางการปรับตัว คือ ด้านการผลิตและการตลาด โดยแนวทางการปรับตัวเชิงรูปธรรมในสินค้านี้ยังไม่มีการกล่าวถึง

ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับตัว

1. ภาครัฐจึงต้องเร่งถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรในด้านการจัดการฟาร์ม เทคโนโลยีการผลิตทั้งก่อนและหลังเก็บเกี่ยว สนับสนุนปัจจัยการผลิตเช่น พันธุ์กาแฟที่เหมาะสมกับพื้นที่การผลิตและตลาด ส่งเสริมการรวมกลุ่มและพัฒนาให้เกิดความเข้มแข็ง

2. มีการเชื่อมโยงการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดในด้านคุณภาพผลผลิต เช่น มาตรฐานและความปลอดภัยในการผลิต

3. มีการส่งเสริมการปลูกกาแฟพันธุ์ดี และเน้นการผลิตเพื่อรองรับกับความต้องการภายในประเทศเป็นอันดับแรก

3. กลุ่มที่ต้องประคองตัวและปรับเปลี่ยนการผลิต

สินค้าโคนม

สถานการณ์โคนมมีการเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการผลิต และการค้าระหว่างประเทศ การทำความเข้าใจและการวิเคราะห์ถึงทิศทางและสถานการณ์โคนมในปัจจุบัน จึงเป็นสิ่งที่ต้องทำความเข้าใจและติดตามเพื่อนำมาวิเคราะห์ประกอบการเสนอแนะทางนโยบาย ซึ่งสรุปเป็นภาพรวมได้ดังนี้

สถานการณ์โคนมโลก

จำนวนโคมนมในประเทศต่างๆ ทั่วโลกมีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ปี 2539 เป็นต้นมา สาเหตุสำคัญประการหนึ่งมาจากเรื่องการระบาดของโรควัวบ้า มีเพียงอินเดีย เม็กซิโก ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์เท่านั้นที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยที่ประเทศที่มีการเลี้ยงโคนมมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ อินเดีย สหภาพยุโรป บราซิล รัสเซีย สหรัฐอเมริกา และจีน

แต่ทว่าปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้ของประเทศต่างๆ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ประเทศที่ผลิตน้ำนมดิบได้ปริมาณมากที่สุด ได้แก่ สหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา ทั้งสองประเทศมีปริมาณน้ำดิบรวมกันประมาณร้อยละ 40 ของปริมาณน้ำนมดิบทั้งหมดของโลก สำหรับออสเตรเลียและนิวซีแลนด์มีปริมาณน้ำนมดิบรวมกันประมาณร้อยละ 5 ของปริมาณน้ำนมดิบทั้งหมดของโลก

ในด้านปริมาณการผลิตนมพร้อมดื่มทั่วโลกนั้น สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศผู้ผลิตนมพร้อมดื่มมากที่สุด รองลงมาคือ สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น เม็กซิโก แคนาดา และออสเตรเลีย เมื่อพิจารณาถึงผลิตภัณฑ์นมประเภทอื่นๆ เช่น นมผงเต็มมันเนย นมผงพร่องมันเนย หางนม และเคซีน พบว่า การผลิตนมผงเต็มมันเนยและเคซีนมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น ส่วนการผลิตนมผงพร่องมันเนยและหางนม (เวย์) มีแนวโน้มลดลง

สถานการณ์โคนมไทย

สินค้าโคนมเป็นสินค้าที่ไทยมีศักยภาพในการผลิตต่ำกว่าออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และสหรัฐอเมริกา ดังนั้น การลดภาษีนำเข้านมผง อันเป็นผลมาจากการทำ FTA เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมควรจะได้รับผลระทบทางลบ แต่ผู้ประกอบการนมแปรรูปจะได้รับผลกระทบทางบวก เนื่องจากราคานมผง

ที่เป็นวัตถุดิบแปรรูปลดลง ทำให้ต้นทุนการผลิตของผู้ประกอบการนมแปรรูปลดลง ความต้องการน้ำนมดิบภายในประเทศลดลง ส่งผลต่อการลดลงของราคาน้ำนมดิบและรายได้ที่เกษตรกรผู้เลี้ยงจะได้รับ

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรและสหกรณ์โคนม พบว่า สถานการณ์ปัจจุบันนมผงนำเข้าไม่ได้มีราคาลดลง แต่กลับมีราคาสูงขึ้นจนกระทั่งต้นทุนการผลิตนมพร้อมดื่มจากการใช้นมผงนำเข้าสูงกว่าต้นทุนการผลิตนมพร้อมดื่มจากการใช้น้ำนมดิบภายในประเทศ เนื่องจากภาวะโลกร้อนทำให้ปริมาณน้ำนมดิบที่ออสเตรเลียผลิตได้ลดลง ส่งผลให้ราคานมผงสูงขึ้น สถานการณ์ดังกล่าวทำให้ความต้องการใช้น้ำนมดิบมากขึ้นจนกระทั่งผลผลิตน้ำนมดิบภายในประเทศไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ภายในประเทศ

สถานการณ์ราคานมผงนำเข้าในปัจจุบันเป็นผลดีกับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมไทย อย่างไรตามเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมไทยยังคงประสบปัญหาในการผลิตกล่าวคือ ปัญหาที่สำคัญของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม คือ ปัญหาเรื่องต้นทุนการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้นทุนค่าอาหารสัตว์ทั้งอาหารข้นและอาหารหยาบ ซึ่งมีราคาสูงขึ้นมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากที่ราคาน้ำมันในตลาดโลกมีราคาสูงขึ้นมาก ส่งผลให้ราคาอาหารสัตว์มีราคาสูงขึ้นมากตามไปด้วย นอกจากนี้เกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีการจัดการฟาร์มที่ไม่ดี ผลผลิตต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง เมื่อเปรียบเทียบกับราคาน้ำนมดิบที่เกษตรกรได้รับแล้ว ถึงแม้ว่าราคาน้ำนมดิบในปัจจุบันจะปรับตัวสูงขึ้นแต่ก็เพิ่มขึ้นในอัตราส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ลักษณะดังกล่าวทำให้เกษตรกรบางส่วนต้องล้มเลิกการเลี้ยงโคนมไป และทำให้คนรุ่นใหม่มีแรงจูงใจในการเลี้ยงโคนมที่ลดลงคงเหลือแต่เกษตรกรรุ่นเก่าที่เคยเลี้ยงมานาน

ผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่ามาจากการทำ FTA แต่สาเหตุที่แท้จริงแล้วมาจากต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ต้องพึงตระหนักไว้ว่าสถานการณ์ในปัจจุบันนมผงนำเข้ามีราคาแพง ซึ่งถ้าเหตุการณ์ไม่ได้เป็นเช่นนี้ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมยิ่งได้รับผลกระทบมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

สรุปข้อเสนอแนะจากโครงการศึกษาในอดีต

ที่ปรึกษาได้สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเรื่องโคนมจากโครงการต่างๆ ที่มีการศึกษาโดยมีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. เรื่องการประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้คนไทยดื่มนมสดหรือนมพร้อมดื่มที่มาจากน้ำนมดิบที่ผลิตภายในประเทศ โดยเน้นถึงคุณค่าทางโภชนาการ

2. เรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบ ด้วยการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์โคนม เพื่อเพิ่มผลผลิตน้ำนมดิบที่มีคุณภาพได้มากขึ้น ประกอบกับพัฒนาด้านอาหารสัตว์ และการดูแลด้านสุขภาพสัตว์

3. เรื่องการรวมกลุ่มของเกษตรกรอย่างเข้มแข็งเพื่อจะได้วางแผนการผลิตและการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. เรื่องการกวดขันการนำเข้านมผงพร่องมันเนยและผลิตภัณฑ์นม ให้เป็นไปตามข้อตกลงที่กำหนด และกำหนดมาตรการด้านสุขอนามัยสำหรับนมและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับตัว

จากการตรวจสอบเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ FTA ในสินค้าโคนม ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัยต่างๆ นั้นส่วนใหญ่เป็นข้อเสนอแนะที่ไทยควรเร่งดำเนินการ นอกเหนือจากข้อเสนอแนะดังกล่าวทางคณะที่ปรึกษาได้ให้แนวทางที่เป็นไปได้เพิ่มเติมเสริมข้อเสนอแนะจากงานวิจัยต่างๆ ที่ได้ตรวจสอบมาดังนี้

1. มาตรการหรือแนวทางในการลดต้นทุนค่าอาหารสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้นทุนอาหารหยาบ โดยรัฐบาลควรให้ความช่วยเหลือเกษตรกรในด้านเครื่องมือหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการแปรรูปอาหารสัตว์เพื่อใช้เลี้ยงโคนม เช่น มีไซโลหรือสถานที่เพื่อเก็บรักษาอาหารสัตว์ให้มีคุณภาพดีไว้ใช้ได้ตลอดปี

2. เน้นการส่งเสริมและให้ความรู้กับกลุ่มเกษตรกรที่รวมตัวกันอยู่แล้วในรูปสหกรณ์ให้มีการจัดการฟาร์มที่ดีเพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต แนวทางที่ทำได้คือ การส่งเสริมและให้ความรู้ภายในกลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์ของตนเอง โดยนำเกษตรกรตัวอย่างภายในกลุ่มหรือสหกรณ์ของตนเองที่มีการจัดการฟาร์มที่ดี มีผลประกอบการที่ดีมาให้ความรู้ และคำแนะนำในการปรับปรุงการจัดการฟาร์มกับเกษตรกรที่ยังมีการจัดการฟาร์มที่ไม่ดี ผลผลิตต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง หรืออาจนำเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเกษตรกรตัวอย่างนอกกลุ่มที่มีการจัดการฟาร์มที่ดีมาเป็นต้นแบบให้ความรู้และคำแนะนำด้วยก็เป็นไปได้ นอกจากนี้ ควรควรส่งเสริมให้เกษตรกรภายในกลุ่มหรือสหกรณ์ของตนเอง

ในการซื้อวัตถุดิบอาหารสัตว์ เนื่องจากเกษตรกรจะได้มีอำนาจการต่อรองราคา และช่วยลดต้นทุนค่าวัตถุดิบอาหารสัตว์ให้กับเกษตรกรได้

3. เกษตรกรควรได้รับราคาน้ำนมดิบที่เป็นธรรมสอดคล้องกับต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น โดยภาครัฐต้องดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาปรับขึ้นราคาน้ำนมดิบ เพื่อทำการพิจารณาถึงราคาน้ำนมดิบว่าสอดคล้องกับต้นทุนการผลิตของเกษตรกรหรือไม่ซึ่งควรทำการพิจารณาทุกๆ 3-4 เดือน โดยการสร้างหลักเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาปรับขึ้นราคาน้ำนมดิบ เช่น ดัชนีต้นทุนเพื่อเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงต้นทุนการผลิต หากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมได้รับราคาน้ำนมดิบที่เป็นธรรมก็จะเป็นสิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีรายได้ที่สูงขึ้น สอดคล้องกับต้นทุนการผลิตที่มีแนวโน้มสูงขึ้นในปัจจุบัน

4. ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการผลิตน้ำนมในระดับการพึ่งพาตนเอง โดยการศึกษาโครงสร้างตลาด ทำการคาดการณ์ถึงความต้องการน้ำนมดิบและปริมาณการผลิตน้ำนมดิบแล้วใช้ความต้องการน้ำนมดิบเป็นตัวกำหนดการผลิตน้ำนมดิบ เพื่อควบคุมอุปทานน้ำนมดิบไม่ให้มากเกินความต้องการภายในประเทศ ประกอบกับใช้กลยุทธ์ทางการตลาด (Market strategy) ให้มากขึ้น เพื่อจัดการกับภาวะที่เกิดปัญหานมล้นตลาด โดยการแปรรูปไปเป็นผลิตภัณฑ์นมพร้อมดื่ม ทั้งนี้ภาครัฐต้องให้ความสำคัญในการรณรงค์ส่งเสริมการบริโภคนมพร้อมดื่ม โดยที่ควรให้นมพร้อมดื่มที่ทำจากน้ำนมดิบ 100% ไม่มีส่วนผสมของนมผงมีการตีตราบอกให้ผู้บริโภคได้รับรู้ถึงความแตกต่างของนมพร้อมดื่มที่ทำจากน้ำนมดิบ 100% กับนมพร้อมดื่มที่มีส่วนผสมของนมผง

สินค้าโคเนื้อ

การทำความเข้าใจและการวิเคราะห์ถึงทิศทางและสถานการณ์โคเนื้อในปัจจุบัน เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่ต้องติดตามอยู่ตลอดเวลาเพื่อนำมาวิเคราะห์ประกอบการเสนอแนะทางนโยบาย โดยสรุปเป็นภาพรวมได้ดังนี้

สถานการณ์โคเนื้อโลก

เนื้อโคเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของประชากรโลก โดยเฉพาะประเทศในเขตหนาวจะเป็นที่นิยมบริโภคกันมากกว่าประเทศในเขตร้อน และอาจจะรวมถึงความเชื่อทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยมที่ทำให้พฤติกรรมการบริโภคเนื้อในแต่ละพื้นที่แตกต่างกัน

การเลี้ยงโคเนื้อในประเทศต่างๆ ทั่วโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยประเทศที่มีการเลี้ยงและการผลิตโคเนื้ออันดับต้นๆ ของโลก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา บราซิล จีน และสหภาพยุโรป

เมื่อพิจารณาในด้านการค้าระหว่างประเทศ พบว่า บราซิลเป็นประเทศที่มีการส่งออกเนื้อโคมากที่สุด รองลงมา คือ ออสเตรเลีย และอินเดีย ในช่วงที่ผ่านมาสหรัฐอเมริกาส่งออกได้น้อยลง เนื่องจากประสบปัญหาโรควัวบ้าระบาด ทำให้ประเทศผู้นำเข้าไม่มั่นใจในความปลอดภัยของเนื้อโค สำหรับการนำเข้าเนื้อโค พบว่า สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีการนำเข้าเนื้อโคมากที่สุด รองลงมา คือ ญี่ปุ่น และรัสเซีย

สถานการณ์โคเนื้อไทย

โคเนื้อเป็นสินค้าที่ไทยมีศักยภาพในการผลิตต่ำกว่าออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และสหรัฐอเมริกา เนื่องจากการการวิจัยและพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ในประเทศไทยยังด้อยกว่าประเทศดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับโคที่เลี้ยงขาดความสมบูรณ์ทำให้อัตราการผสมติดต่ำ อัตราการให้ลูกต่ำ และอัตราการตายสูง อันมีสาเหตุมาจากการขาดน้ำในหลายๆ พื้นที่ทำให้ขาดแคลนทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ที่มีความอุดมสมบูรณ์หรือทุ่งหญ้าที่มีการจัดการแปลงหญ้าแบบประณีตและถูกต้องเหมาะสมกับการเลี้ยงดูโค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูแล้งที่สภาพอากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตของหญ้าธรรมชาติจึงเป็นผลทำให้ขาดแคลนอาหารสัตว์ รวมทั้งเกษตรกรขาดแคลนความรู้ในการผลิตอาหารข้นที่มีคุณค่าทางโภชนาการต่อการเจริญเติบโตที่มีต้นทุนการผลิตต่ำ

การเลี้ยงโคเนื้อของไทยส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายมีรูปแบบการเลี้ยงของฟาร์มขนาดเล็ก มีความรู้น้อย ทำให้การดำเนินงาน การจัดการเลี้ยงดูและป้องกันโรคยังไม่ได้มาตรฐาน การรับเทคโนโลยีเป็นไปได้อย่างล่าช้า อีกทั้งภาครัฐไม่ได้มีการดำเนินงานในเรื่องมาตรฐานของการเลี้ยงอย่างเข้มงวดทำให้ไม่สามารถสร้างระบบการเลี้ยงการป้องกันโรคที่ได้มาตรฐาน นอกจากนี้ เกษตรกรยังขาดสภาพคล่องด้านเงินทุน ขาดแหล่งเงินทุนหมุนเวียน เนื่องจากการเลี้ยงโคเป็นอาชีพหลักต้องใช้เงินลงทุนสูง เพื่อจัดซื้อโคพันธุ์ดีไว้เลี้ยง ประกอบกับอาหารและยาป้องกันโรคก็มีความจำเป็นต้องใช้ทุนสูงเช่นกัน

การผลิตโคเนื้อส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 จะเข้าสู่ตลาดกลางและตลาดล่าง มีเพียงร้อยละ 20 เท่านั้นที่เข้าสู่ตลาดบน โดยที่ตลาดกลางและตลาดล่างจะเป็นโคทุกชนิด ไม่มีข้อจำกัดใดๆ ในด้านการเลี้ยง ส่วนใหญ่เป็นพันธุ์พื้นเมืองในประเทศไทย ในตลาดกลางจะส่งขายในตลาดสด เป็นเนื้อสดหรือเนื้อเขียง และส่งตามร้านอาหารทั่วๆ ไป จะไม่เน้นคุณภาพของเนื้อมากนัก ในตลาดล่างจะส่งขายทำลูกชิ้นซึ่งถือว่าเป็นส่วนใหญ่ของเนื้อโคซึ่งจะไม่เน้นที่คุณภาพของเนื้อ จะเน้นที่ราคาถูกมากกว่า ส่วนในตลาดบนจะเป็นโคขุน เป็นพันธุ์ลูกผสมกับพันธุ์โคต่างประเทศอย่างน้อยร้อยละ 50 มีการดูแลเอาใจใส่อย่างดี ใช้อาหารข้นและอาหารหยาบในการขุน กลุ่มผู้บริโภคในตลาดนี้จะเน้นในเรื่องคุณภาพ โดยจะส่งขายในซุปเปอร์มาเกต ห้องอาหาร โรมแรม และแหล่งท่องเที่ยวของคนต่างชาติ

เกษตรกรมักถูกกดราคารับซื้อจากการซื้อขายที่ไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีระบบชั่ง ตวง วัด การซื้อขายเป็นไปตามสายตาแต่ละคน ไม่ยุติธรรมต่อเกษตรกร ประกอบกับการที่เกษตรกรรายย่อยขาดการรวมกลุ่มกัน ทำให้มีอำนาจต่อรองต่ำ ไม่สามารถรวบรวมโคในปริมาณมากและส่งเข้าตลาดโคเนื้ออย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้เกษตรกรขายไม่ได้ราคา นอกจากนั้น เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อยังประสบกับปัญหาการลักลอบนำเข้าโคมีชีวิตจากชายแดนและการลักลอบนำเข้าเนื้อกล่องแช่แข็งหรือเนื้อโคเถื่อนจากประเทศเวียดนาม และอินเดีย เป็นต้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อราคาโคเนื้อในประเทศอย่างมาก

สรุปข้อเสนอแนะจากโครงการศึกษาในอดีต

ที่ปรึกษาได้สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเรื่องข้าวจากโครงการต่างๆ ที่มีการศึกษาโดยมีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. เรื่องการปรับโครงสร้างการผลิต ด้วยการขึ้นทะเบียนฟาร์มเพื่อนำไปสู่ฟาร์มมาตรฐาน ปรับปรุงบำรุงพันธุ์โคให้เติบโตเร็ว ตรงตามความต้องการของตลาด และปรับปรุงอาหารหยาบที่ให้โปรตีนสูง เพื่อเพิ่มผลิตภาพของอุตสาหกรรมโคเนื้อและลดต้นทุนการผลิต

2. เรื่องการให้การส่งเสริมและให้ความช่วยเหลืองของภาครัฐในด้านต่างๆ เช่น การเรียนรู้ร่วมกันและการรวมกลุ่มของเกษตรกร การจัดหาแหล่งเงินกู้หรือเงินลงทุนดอกเบี้ยต่ำให้กับเกษตรกร การจัดการหาแหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกหญ้าอาหารโค และการเข้มงวดในการตรวจสอบ ดูแลการจัดตั้งตลาดหรือศูนย์ซื้อขายโคในแต่ละภูมิภาค

3. เรื่องการประชาสัมพันธ์ รณรงค์ ส่งเสริมให้คนในประเทศหันมานิยมบริโภคเนื้อโคมากขึ้น โดยเน้นเรื่องคุณค่าทางโภชนาการต่อการเจริญเติบโตของเด็ก

4. เรื่องการจัดระบบฐานข้อมูลเพื่อบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานโคเนื้อให้สอดรับกับอุปสงค์ และสามารถตรวจสอบย้อนกลับถึงแหล่งที่มาของผลิตภัณฑ์ได้ (Traceability)

ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับตัว

เมื่อนำสถานการณ์โคเนื้อไทย ประกอบกับการติดตามผลการเจรจาการค้าเสรี FTA แล้ว คณะที่ปรึกษามีแนวทางการแนะนำและให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ประกอบกับการให้ความรู้ในการบริหารจัดการฟาร์มที่ดี ให้แหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ เพื่อพัฒนาไปสู่ฟาร์มสมัยใหม่ที่มีการจัดการฟาร์มที่ดี ส่งผลให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ต้นทุนการผลิตลดลง อีกทั้งการรวมกลุ่มเกษตรกรยังช่วยเพิ่มอำนาจในการต่อรองราคาและช่วยให้มีเกษตรกรสามารถมีผลผลิตส่งเข้าตลาดได้เพียงพอกับความต้องการ

2. ส่งเสริมและให้ความรู้กับเกษตรกรในการผลิตอาหารข้นที่มีคุณค่าทางโภชนาการต่อการเจริญเติบโตของโคและมีต้นทุนการผลิตต่ำ

3. เน้นการวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์โคเนื้อ เพื่อให้ได้โคคุณภาพดี มีอัตราการผสมติดและอัตราการให้ลูกสูง ประกอบกับการพัฒนาระบบชลประทานให้เกษตรกรมีแหล่งน้ำที่เพียงพอ เพื่อความอุดมสมบูรณ์ของทุ่งหญ้าที่จะมาเป็นอาหารให้กับโคเนื้อ

4. ภาครัฐควรมีการกำหนดมาตรฐานโรงฆ่าสัตว์ตามมาตรฐานสากลอย่างจริงจัง และเข้มงวด

5. ภาครัฐควรมีมาตรการที่เข้มงวดในการตรวจสอบโคเนื้อทั้งโคมีชีวิตและเนื้อโคที่ลักลอบนำเข้ามาจากต่างประเทศ

6. ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการศึกษาความต้องการโคเนื้อ และอุปทานโคเนื้อในประเทศไทย โดยพยายามควบคุมอุปทานโคเนื้อให้ตอบสนองกับความต้องโคเนื้อภายในประเทศ

สินค้าไหม

สถานการณ์ไหมโลก

1. จีน เป็นประเทศผู้ผลิต/ผู้ส่งออกไหมรายใหญ่ของโลก และสามารถยึดครองส่วนแบ่งตลาดการนำเข้าสินค้าไหมดิบและด้ายไหมในตลาดโลกได้มากถึงร้อยละ 80 มีผลผลิตคิดเป็นร้อยละ 70 ของผลผลิตไหมทั้งโลก และมีนโยบายเพิ่มมูลค่าส่งออกให้สูงขึ้นตามแผนพัฒนาแห่งชาติของจีน ฉบับที่ 10 ปี 2001 – 2005 จีนนโยบายที่จะไม่เพิ่มผลผลิตไหม แต่จะมุ่งมั่นที่จะเพิ่มราคาจำหน่ายไหมต่อหน่วยให้สูงขึ้นโดยมุ่งผลิตสินค้าสำเร็จรูปได้แก่ผ้าไหมและเสื้อผ้าสำเร็จรูปด้วยไหมโดยปรับปรุงการผลิตเน้นคุณภาพเพื่อส่งออกไปยังตลาดยุโรปและสหรัฐอเมริกา

2. อินเดีย เป็นประเทศที่ผลิตไหมใหญ่เป็นอันดับสองของโลกรองจากจีน และเป็นคู่แข่งที่สำคัญของไทยในตลาดสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรปและเกาหลีใต้โดยเฉพาะไหมดิบ ด้ายไหม ผ้าไหม และผลิตภัณฑ์ไหม ส่วนบราซิล เป็นประเทศที่ผลิตไหมและผลิตภัณฑ์ที่สำคัญและใหญ่เป็นอันดับสามของโลก รองจากจีนและอินเดีย โดยเฉพาะไหมดิบและด้ายไหม

3. อิตาลี เป็นประเทศผู้ผลิต/ผู้ส่งออกผ้าไหมคุณภาพดีราคาแพง เหมาะสำหรับใช้ตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปและผลิตภัณฑ์ต่างๆได้โดยนำเข้าผ้าไหมสีธรรมชาติที่ยังไม่ได้การฟอกย้อมตกแต่งสำเร็จหรือพิมพ์ลายจากจีนมาเพื่อมูลค่าด้วยการให้เทคนิคการฟอกย้อมและตกแต่งสำเร็จในอิตาลีเพื่อให้ได้ผ้าไหมที่มีคุณภาพดีส่งออกต่อไป

4. ลักษณะตลาดไหมของโลกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ตลาดแบบอุตสาหกรรมและตลาดแบบหัตถศิลป์

สถานการณ์ไหมไทย

1. ตลาดภายในประเทศ การจำหน่ายส่วนใหญ่จะมีพ่อค้าคนกลางไปรับถึงแหล่งที่ผลิตผ้าทอ บางกลุ่มต้องจัดส่งสินค้าให้กับลูกค้า ตลาดส่งออกผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหม ปัจจุบันแบ่งออกเป็น 2 ตลาด คือตลาดหลัก ได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป ตลาดใหม่ ได้แก่ ออสเตรเลีย ยุโรปตะวันออก และเอเชีย

2. ตลาดส่งออกที่สำคัญนิยมผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทยมากขึ้น เนื่องจากผ้าไหมของไทยมีการผลิตทั้งแบบที่เป็นงานฝีมือทอด้วยมือ และแบบที่ทอด้วยเครื่องจักร แบบผ้าไหมที่ทอด้วยมือ มีความละเอียดอ่อนสวยงาม

3. ปัญหาคู่แข่งขันในตลาดส่งออก คือ การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันกับผู้ผลิตผู้ส่งออกของไทยซึ่งในปัจจุบันคู่แข่งขันที่สำคัญได้แก่ อินเดีย เนื่องจากเป็นประเทศที่มีการใช้วัตถุดิบชนิดเดียวกันกับไทย มีการย้อมและทอด้วยมือแบบเดียวกัน

4. การวิเคราะห์ตลาดส่งออกไหมของไทย พบว่า ประเทศญี่ปุ่น เป็นตลาดที่นิยมใช้และนำเข้าผ้าไหม และเป็นตลาดใหญ่ที่สุดของไทย ชาวญี่ปุ่นจะนิยมผ้าไหมที่มีเนื้อนุ่ม ถ้าเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปต้องเป็นแบบเรียบง่าย สามารถใช้ได้ทุกโอกาสและราคาไม่สูงจนเกินไป ขณะที่สหรัฐอเมริกา เป็นตลาดที่นำเข้าผ้าไหมจากประเทศไทยรองจากญี่ปุ่น สินค้าที่นิยมสั่งจะเป็นผ้าไหมและเสื้อผ้าสำเร็จรูป ส่วนประเทศในยุโรปนิยมใช้ผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมและเสื้อผ้าสำเร็จรูป

สรุปข้อเสนอแนะจากโครงการศึกษาในอดีต

การศึกษาในอดีตได้ให้แนวทางเพียงภาพรวมเกี่ยวกับสินค้าไหม ได้แก่ การพัฒนาพันธุ์ไหม การพัฒนาคุณภาพสินค้าไหม รูปแบบของสินค้า และการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและผลผลิตไหมโดย GAP

ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับตัว

1. รัฐต้องวางนโยบายสนับสนุนให้ผู้เลี้ยงไหมของไทยที่สามารถยกระดับไปสู่ไหมที่มีเอกลักษณ์ได้ โดยเน้นการป้อนผลผลิตไหมเข้าสู่ตลาดสิ่งทอระดับบน ซึ่งจะส่งผลให้ตลาดสิ่งทอมีเอกลักษณ์ และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากยิ่งขึ้นตามไปด้วย (Value Creation) เพื่อหลีกเลี่ยงการแข่งขันจากจีน

2. สนับสนุนความร่วมมือระหว่างผู้เลี้ยงไหมของจีนกับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสิ่งทอของไทย เพื่อให้ผู้ประกอบการสิ่งทอสามารถใช้ไหมบางประเภทที่เป็นวัตถุดิบหรือกึ่งวัตถุดิบที่มีคุณภาพตามต้องการในราคาที่ต่ำลง ซึ่งจะส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันของสิ่งทอไทยสูงขึ้น

3. การบังคับซื้อโดยระบบสัดส่วนควรจะยกเลิก หรือหากจำเป็นต้องคงไว้จะต้องเป็นสัดส่วนที่น้อยที่สุด ต้องให้โอกาสเกษตรกรซึ่งปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และสาวเส้นเข้ามาทอในระบบสัดส่วนด้วย ส่วนภาษีนำเข้าหากรัฐต้องเก็บภาษีเส้นไหมขอให้เก็บน้อยที่สุด เพื่อให้ต้นทุนวัตถุดิบมีราคาที่เหมาะสมและแข่งขันได้

4. ผู้ประกอบการต้องสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างตราสินค้าในตลาดต่างประเทศ ทั้งด้านวัตถุดิบ การบริการ ภาพพจน์ และด้านบุคลากร โดยเฉพาะความแตกต่างด้านวัตถุดิบ ผู้ผลิตอาจจะใช้วัตถุดิบที่เป็นธรรมชาติแต่งย้อมสีธรรมชาติเพื่อสร้างความแตกต่าง การสร้างลักษณะเด่นลงบนสินค้าเพื่อสร้างตราของสินค้า เนื่องจากผ้าไหมไทยส่วนใหญ่ยังคงผลิตลายผ้าตามวิถีหรือประเพณีดั้งเดิมจึงทำให้เสียเปรียบประเทศคู่แข่ง สินค้าประเภทหัตถกรรมต้องสร้างความแตกต่างเป็นหนึ่งไม่เหมือนใคร การสร้างความแตกต่าง จะช่วยให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าได้ ผลิตภัณฑ์ไหมไทยควรเน้นคุณภาพ รูปแบบ ดีไซด์

5. ต้องวางแผนพัฒนาด้านบุคลากรในระยะยาว โดยเน้นที่ผ้าไหมทอมือ ซึ่งจะเป็นมรดกสืบทอดไปอีกยาวนาน รัฐควรที่จะบรรจุหลักสูตรการผลิตผ้าไหมในโรงเรียนตั้งแต่ระดับมัธยมจนถึงมหาวิทยาลัย รวมถึงการพัฒนาการสอนด้านเทคโนโลยี ใช้วิธีการสมัยใหม่ เพื่อปรับปรุงคุณภาพพันธ์หม่อน พันธ์ไหม การสาวไหม การตีเกลียวและการทอผ้า

6. ต้องวางแผนการเจาะตลาดระยะยาว การเตรียมความพร้อมด้านการตลาด โดยต้องทำการศึกษาตลาดเป็นหลักด้วยการศึกษาพฤติกรรมของผู้ซื้อในประเทศนั้นๆเพื่อพัฒนารูปแบบการผลิตสินค้าให้เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคในประเทศนั้นๆ

7. ต้องมีการพัฒนาพันธุ์ไหม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มคุณภาพและปริมาณการผลิตด้วยการพัฒนาพันธุ์ไหมเพื่อใช้กับเครื่องอุตสาหกรรมโดยต้องวางแผนในการเลือกสถานที่ที่มีภูมิอากาศเหมาะสม

8. การสร้างระบบเครือข่ายความรู้ให้กับเกษตรกรเพื่อสร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างเกษตรกรกับโรงงาน ควรสร้างกลุ่มเกษตรกรที่มีความเข้มแข็ง และเสริมสร้างความสามารถทางการตลาดให้กับกลุ่มเกษตรกร เช่น สร้างระบบสัญญาซื้อ-ขาย ระหว่างเกษตรกรและโรงงาน เช่น กำหนดพันธุ์ไหมที่ใช้ในการผลิต ด้วยการจ่ายพันธุ์ไหมราคาถูกหรือแจกฟรีให้กับเกษตรกร และการจ่ายเงินค่าผลผลิตส่วนหนึ่งให้เกษตรกรต้องนำมาจำหน่ายให้กับโรงงาน ด้วยวิธีการนี้ จะทำให้โรงงานสามารถวางแผนการตลาดได้เพราะมีวัตถุที่แน่นอนและสามารถควบคุมคุณภาพการผลิตได้

บทที่ 4

กรณีศึกษา Best Practice

กรณีศึกษา Best Practice โรงงานแปรรูปมันสำปะหลัง

ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ได้แก่ มันอัดเม็ดและมันเส้น แป้งมันสำปะหลัง เด็กตรินและโมดิไฟด์สตาร์ชอื่นๆ และผลิตภัณฑ์อื่นจากมันสำปะหลัง เป็นแหล่งรายได้จากต่างประเทศที่สำคัญของประเทศไทย โดยในช่วงปี พ.ศ. 2546-2548 มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 70.6 หรือคิดเป็นการเพิ่มขึ้นของปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 9.5 (ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.1) การมูลค่าการส่งออกที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่มีสาเหตุจากด้านราคาตลาดโลกที่สูงขึ้นตามความต้องการและภาวะทางธรรมชาติที่ไม่เอื้อต่อการปลูกมันสำปะหลัง ส่งผลให้มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศรองจากข้าว ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงทางการค้าระหว่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งความพยายามในการเปิดเสรีทางการค้าของทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทย ทำให้การศึกษาถึงผลกระทบทั้งก่อนและหลังที่จะมีการลงนามการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศเป็นไปอย่างแพร่หลาย อย่างไรก็ตามการศึกษาในระดับจุลภาคหรือผู้ที่มีส่วนได้รับหรือเสียผลประโยชน์ยังค่อนข้างจำกัดอยู่ ดังนั้นเพื่อให้การศึกษาถึงผลกระทบการเปิดเสรีทางการค้าดังกล่าว โดยเฉพาะมันสำปะหลังจึงเป็นประเด็นที่สำคัญอันจะนำไปสู่ความสมบูรณ์ของการวิเคราะห์ยิ่งขึ้น

ตารางที่ 4.1 มูลค่าและปริมาณการส่งออกมันสำปะหลังของประเทศไทย

รายการ	มูลค่าการส่งออก (ล้านบาท)			ปริมาณการส่งออก (พันตัน)		
	2546	2547	2548	2546	2547	2548
มันอัดเม็ดและมันเส้น	27,127.0 (19.5)	34,589.0 (27.5)	34,015.3 (-1.7)	36,770.0 (26.6)	50,189.0 (36.5)	30,312.0 (-39.6)
แป้งมันสำปะหลัง	10,448.9 (27.3)	15,032.3 (43.9)	12,776.5 (-15.0)	10,913.0 (28.5)	11,183.0 (2.5)	10,138.0 (-9.3)
เด็กตรินและโมดิไฟด์สตาร์ชอื่น ๆ	7,533.3 (17.0)	8,286.2 (10.0)	9,465.1 (14.2)	5,254.0 (14.6)	6,535.0 (24.4)	5,941.0 (-9.1)

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รายการ	มูลค่าการส่งออก (ล้านบาท)			ปริมาณการส่งออก (พันตัน)		
	2546	**2547**	**2548**	**2546**	**2547**	**2548**
ผลิตภัณฑ์มันอื่น ๆ	8,775.1 (12.1)	10,510.2 (19.8)	10,724.4 (2.0)	819.0 (291.9)	2,184.0 (166.7)	3,429.0 (57.0)
รวม	**369.7** **(68.1)**	**760.3** **(105.7)**	**1,049.3** **(38.0)**	**53,756.0** **(27.0)**	**70,091.0** **(30.4)**	**49,820.0** **(-28.9)**

ที่มา : FAO

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บ ( ) คืออัตราการเปลี่ยนแปลงเทียบกับปีที่ผ่านมา หน่วยเป็นร้อยละ

การดูงานโรงงานงานสำปะหลังจึงเป็นส่วนหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงผลที่เกิดจากข้อตลกลง FTA ระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศในช่วงที่ผ่านมาและในอนาคตที่มีต่อมันสำปะหลังในระดับจุลภาค โดยการศึกษาดูงานครั้งนี้ได้เข้าเยี่ยมชมบริษัทสงวนวงษ์อุตสาหกรรม จำกัด ซึ่งเน้นการแปรรูปมันสำปะหลังในผลิตภัณฑ์แป้งมันสำปะหลังเป็นหลัก ผลผลิตมันสำปะหลังมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยในช่วงที่ผ่านมามีปริมาณเฉลี่ยประมาณ 25 ล้านตันต่อปี และประมาณร้อยละ 60-70 ของปริมาณผลผลิตทั้งหมดเป็นวัตถุดิบสำหรับการแปรรูปเป็นแป้งมันสำปะหลัง ซึ่งแนวโน้มราคาเพิ่มขึ้นต่อเนื่องเฉลี่ยประมาณ 9-10 บาทต่อกิโลกรัม ตามสถานการณ์ความต้องการและการผลิตของโลก การผลิตแป้งมันสำปะหลังในประเทศไทยมีจำนวน 3 ล้านตันต่อปี เป็นการบริโภคภายในประเทศประมาณ 1 ล้านตัน และจำนวนที่เหลือประมาณ 2 ล้านตันเป็นการส่งออกไปยังต่างประเทศ ในปี พ.ศ. 2549/2550 ปริมาณผลผลิต 25 ล้านตันถูกนำเข้าสู่กระบวนการแปรรูปทั้งหมดในช่วงเดือนเมษายน ส่งผลให้ในช่วงที่เหลือของปี พ.ศ. 2550 อุตสาหกรรมแปรรูปมันสำปะหลังในประเทศไทยเกิดภาวะขาดแคลนวัตถุดิบมันสำปะหลัง

คุณลักษณะของมันสำปะหลังที่ผลิตในประเทศไทยมีการเจือปนของสารไซด์ยาไนท์น้อยกว่าเมื่อเทียบกับผลผลิตมันสำปะหลังจากประเทศคู่แข่งเนื่องจากสภาพและคุณภาพของดินที่แตกต่างกันและเป็นตัวแปรที่ไม่สามารถควบคุมได้ นับว่าเป็นปัจจัยสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันในระดับเวทีโลกที่สำคัญประการหนึ่งในการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเวียดนามที่มีราคามันสำปะหลังถูกว่าไทยโดยเปรียบเทียบ

นอกเหนือไปจากคุณลักษณะทางธรรมชาติข้างต้น แนวโน้มความต้องการผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องในช่วงที่ผ่านมา ซึ่งสามารถสรุปสาเหตุสำคัญๆ ดังนี้

1. จากแป้งมันสำปะหลังสามารถทดแทนแป้งข้าวโพดในกระบวนการผลิตกระดาษประกอบกับราคาข้าวโพดที่เป็นวัตถุดิบในการแปรรูปเป็นแป้งข้าวโพดมีแนวโน้มที่สูงขึ้นตามภาวะอากาศ (อาทิ ปี พ.ศ. 2549/2550 ยุโรปประสบกับภาวะภัยแล้งทำให้ผลผลิตผลิตข้าวโพดและมันสำปะหลังเสียหายและออกสู่ตลาดลดลง) และความต้องการเพื่อเป็นวัตถุดิบในอาหารสัตว์ที่สูงขึ้นทำให้ราคาแป้งข้าวโพดปรับขึ้น ส่งผลให้ความต้องการแป้งมันสำปะหลังทั้งในภูมิภาคเอเชียและทวีปยุโรป และยังคาดการณ์ว่าความต้องการแป้งมันสำปะหลังในอุตสาหกรรมกระดาษมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากแป้งมันสำปะหลังมีคุณภาพสูงกว่า ขณะที่ราคาถูกกว่าแป้งข้าวโพดโดยเปรียบเทียบ

2. หากราคาข้าวโพดเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โอกาสที่ประเทศไทยจะส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาก็เป็นไปได้สูง นั่นหมายความว่า ตลาดการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของประเทศไทยขยายตัวขึ้น

3. ความต้องการผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังแปรรูปเพิ่มขึ้น อันมีสาเหตุสำคัญจากภาวะราคาน้ำมันดิบที่ปรับเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ทำให้พลังงานทดแทนน้ำมันเชื้อเพลิง หรือแก๊สโซฮอลล์ที่ใช้มันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบมีความต้องการเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง เพราะราคาพลังงานทดแทนดังกล่าวถูกกว่าโดยเปรียบเทียบ กอรปกับมันสำปะหลังเส้นยังเป็นวัตถุดิบที่สำคัญในอุตสาหกรรมการหมัก อาทิ การหมักเบียร์ หลักแอกกอฮอลร์ หมักกรดซิตริก เป็นต้น เติบโตตามความต้องการในตลาดที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

4. ข้อตกลงการค้าเสรี FTA มีส่วนช่วยผลักดันการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเช่นกัน นอกเหนือไปจากสองประเด็นข้างต้น โดยคาดการณ์ว่ากรณีการทำการค้าเสรี FTA ระหว่างประเทศไทยกับญี่ปุ่น จะทำให้ประเทศไทยขยายตลาดผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังได้ เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นให้สิทธิ GSPกับประเทศไทยในปริมาณหนึ่ง หากเกินกว่าปริมาณที่กำหนด จำวนดังกล่าวต้องเสียภาษีขาเข้าร้อยละ 6 หรือคิดเป็นมูลค่าประมาณ 20 ดอลลาร์สหรัฐฯ ที่อาจส่งผลให้ประเทศไทยเสียเปรียบด้านการแข่งขันให้กับประเทศเวียดนามที่เป็นคู่แข่งสำคัญ ดังนั้น ผลการลดทำ FTA จะทำให้ไทยมีโอกาส

ส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไปยังประเทศญี่ปุ่นที่นำไปใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับแปรรูปสารให้ความหวาน (น้ำตาลกลูโคส) ได้มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม สำหรับกรณีการทำการค้าเสรี FT A ระหว่างประเทศไทยกับจีน มีส่วนสนับสนุนการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไปยังประเทศจีนน้อยมาก เนื่องจากความต้องการมันสำปะหลังของประเทศจีนมีมากอยู่แล้ว ตามการขยายตัวของปศุสัตว์ การเติบโตของภาคอุตสาหกรรมการผลิต และเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ทำให้ความต้องการพลังงานทดแทนน้ำมันเชื้อเพลิงจากมันสำปะหลังเพิ่มขึ้นอย่างมาก ตลอดจนประโยชน์ทางภูมิศาสตร์ระหว่างประเทศไทยและจีนที่ใกล้ทำให้ต้นทุนค่าขนส่งต่ำกว่าโดยเปรียบเทียบ ดังจะเป็นได้จากการลดการส่งออกไปยังทวีปยุโรป ขณะที่เพิ่มขึ้นปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไปยังประเทศจีนเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง อันเป็นตัวแปรสำคัญ จากปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ยังทำให้แนวโน้มการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทยอยู่ภายในภูมิภาคเอเชียมากขึ้น เป็นลำดับ

สำหรับปัญหาการเข้ามาของของโรงงานแปรรูปมันสำปะหลังของนักธุรกิจต่างชาตินั้น ไม่กระทบต่อราคาขายหัวมันสำปะหลังที่อาจจะเพิ่มขึ้นได้เนื่องจากการแย่งรับซื้อหัวมันสำปะหลังเพิ่มขึ้นของโรงงาน ขณะภาวะอุปทานหัวมันสำปะหลังอยู่ในภาวะตึงตัวนั้น คาดการณ์ว่าจะไม่เกิดขึ้น เนื่องจากตลาดปัจจัยการผลิตหัวมันสำปะหลังในประเทศไทย ยังคงมีรูปแบบที่โน้มเอียงไปแบบการบริหารจัดการแบบครอบครัวที่อาศัยชื่อเสียงและสัมพันธภาพส่วนตัวในท้องถิ่นที่สร้างสมมาในอดีต ตลอดจนความไว้วางใจ ซึ่งนับว่าเป็นวัฒนธรรมปฏิบัติมาอย่างยาวนาน อันเป็นปัจจัยหลักในการตัดสินใจในการเสนอขาย มากกว่าปัจจัยด้านราคา ดังนั้น การเพิ่มขึ้นของราคาหัวมันสำปะหลังตามภาวะการแข่งขันการรับซื้อหัวมันสำปะหลังเพื่อป้อนเข้าสู่โรงงานจึงไม่นับว่าจะเป็นอุปสรรคต่อขีดความสามารถในการแข่งขันการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของประเทศไทยในตลาดโลกได้

กล่าวโดยสรุป การส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของประเทศไทยไปยังประเทศต่างๆ นั้นได้รับผลดีจากการเปิดเสรีการค้าไม่มากนัก โดยสาเหตุสำคัญที่มีผลต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของประเทศที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจะเป็นปัจจัยด้านภาวะความต้องการที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากแรงกัดดันราคาน้ำมัน การขยายตัวของเศรษฐกิจโลกโดยเฉพาะเศรษฐกิจจีน ตลอดจนความผันแปรทางธรรมชาติ ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ใช้ในการเพาะปลูกมันสำปะหลังไทยคุณภาพมันสำปะหลังของประเทศไทยสูงกว่าประเทศอื่น และผ่านเกณฑ์ของ Food Safety

จากหลักฐานและสภาวะในช่วงที่ผ่านมาดังกล่าวข้างต้นนำไปสู่ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล โดยรัฐบาลควรรักษาคุณภาพและการส่งเสริมการปรับปรุงสายพันธุ์มันสำปะหลังที่ให้ผลผลิตต่อไร่สูง และทนทานต่อโรคพืชและสภาพการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ ขณะเดียวกัน ควรให้เน้นการปรับปรุงคุณภาพและแร่ธาตุของดินซึ่งสามารถส่งผลให้ผลผลิตต่อพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้นเพื่อบรรเทาปัญหาความไม่เพียงของผลผลิตมันสำปะหลัง อันจะเป็นแรงกดดันให้ราคามันสำปะหลังสูงขึ้น (คาดว่าราคามันสำปะหลังอาจปรับเพิ่มขึ้นถึง 2 บาทต่อกิโลกรัม) โดยมีงานวิจัยที่พบว่าหินฝุ่นที่อำเภอปากช่องมีแคลเซียมสูง เมื่อนำไปใส่ในดิน 200 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งคิดเป็นต้นทุน 40 บาท จะทำให้ผลผลิตมันสำปะหลังเพิ่มขึ้น 2 ตันต่อไร่ อันเป็นอีกหนทางหนึ่งในการปรับปรุงดินที่มีต้นทุนต่ำ และส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตรวมไม่มากนัก อย่างไรก็ตาม ในด้านของการปฏิบัติในพื้นที่เพาะปลูกจริง ยังไม่ปรากฏผลที่เป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นพื้นที่เปิดและไม่ได้ควบคุมตัวแปรที่เกี่ยวกับการเจริญเติบโตของมันสำปะหลังอย่างในแปลงทดลอง

แม้ว่าแนวโน้มความต้องการผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในโลกจะเพิ่มขึ้น รัฐบาลก็ควรจะมีการติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด และประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรรับทราบข้อมูลทั้งด้านราคาและปริมาณความต้องการ ตลอดจนข่าวสารที่เกี่ยวกับมันสำปะหลังอย่างทั่วถึง เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจของเกษตรกรและอุตสาหกรรมแปรรูปมันสำปะหลังในการวางแผนการผลิตได้ดียิ่งขึ้น

กรณีศึกษา Best Practice สินค้าโคนมในประเทศ

1. สถานการณ์โคนมของโลก

การเลี้ยงโคนมในประเทศผู้ผลิตที่สำคัญ 15 ประเทศ มีประมาณ 126.01 ล้านตัว ในปี 2549 เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.08 จากปี 2548 ที่มีปริมาณ 125.91 ล้านตัว โดยประเทศที่มีการเลี้ยงโคนมมากที่สุด คือ อินเดีย รองลงมาได้แก่ สหภาพยุโรป บราซิล รัสเซีย สหรัฐอเมริกา และจีน (ตารางที่ 4.2)

สำหรับประเทศที่ผลิตน้ำดิบมากที่สุด คือ สหภาพยุโรป รองลงมา ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อินเดีย จีน รัสเซีย และบราซิลโดยในปี 2549 มีผลผลิตน้ำนมดิบของประเทศผู้ผลิตที่สำคัญรวมกันมีปริมาณจำนวน 425.87 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.66 จากปี 2548 ที่มีปริมาณ 414.85 ล้านตัน (ตารางที่ 4.3)

ส่วนประเทศที่มีอัตราการให้นมของแม่โคสูงที่สุด คือ สหรัฐอเมริกา โดยมีอัตราเฉลี่ย 24.82 กิโลกรัม/ตัว/วัน รองลงมาได้แก่ ญี่ปุ่น แคนาดา สหภาพยุโรป ออสเตรเลีย อาร์เจนตินา และจีน (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.2 จำนวนโคนมในประเทศที่สำคัญ

หน่วย: พันตัว

ประเทศ	2544	2545	2546	2547	2548*	2549**
1. แคนาดา	1,091	1,084	1,065	1,055	1,066	1,049
2. เม็กซิโก	6,800	6,800	6,800	6,800	6,850	6,875
3. สหรัฐอเมริกา	9,103	9,139	9,083	9,012	9,041	9,150
4. อาร์เจนตินา	2,450	2,150	2,000	2,000	2,100	2,150
5. บราซิล	15,900	15,600	15,300	15,200	15,100	15,050
6. เปรู	610	620	630	650	660	-
7. สหภาพยุโรป	25,747	25,140	24,456	23,963	23,533	22,677
8. โรมาเนีย	1,564	1,550	1,684	1,694	1,587	1,650
9. รัสเซีย	12,500	12,200	11,700	11,200	10,400	9,770
10. ยูเครน	4,958	4,918	4,715	4,313	3,950	3,910

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

หน่วย: พันตัว

ประเทศ	2544	2545	2546	2547	2548*	2549**
11. อินเดีย	35,900	36,000	36,500	37,000	38,000	38,600
12. จีน	2,848	3,420	4,466	5,466	6,700	8,100
13.ญี่ปุ่น	971	966	964	936	910	910
14. ออสเตรเลีย	2,281	2,369	2,050	2,036	2,041	2,045
15. นิวซีแลนด์	3,557	3,749	3,842	3,920	3,970	4,100
รวม 15 ประเทศ	126,280	125,705	125,255	125,245	125,908	126,006

หมายเหตุ:* ประมาณการ ** คาดคะเน

ที่มา: Counselor and attaché reports, official statistics, and results of office research

ตารางที่ 4.3 ผลผลิตน้ำนมดิบในประเทศที่สำคัญ

หน่วย: พันตัน

ประเทศ	2544	2545	2546	2547	2548	2549
1. สหภาพยุโรป	130,069	131,040	131,847	130,620	132,027	132,300
2. สหรัฐอเมริกา	74,994	77,140	77,290	77,535	80,282	82,582
3. อินเดีย	34,400	35,300	38,300	38,500	38,500	39,450
4. รัสเซีย	33,000	33,500	33,000	32,000	32,000	32,200
5. บราซิล	22,300	22,635	22,860	23,317	24,025	24,680
6. ยูเครน	13,169	13,860	13,400	13,787	13,800	13,800
7. นิวซีแลนด์	13,162	13,925	14,346	15,000	14,500	14,900
8. ออสเตรเลีย	10,864	10,608	10,636	10,377	10,429	10,250
9. จีน	10,255	12,998	17,463	22,606	28,000	33,800
รวมทั้งหมด	384,808	392,465	396,610	403,823	414,850	425,873

หมายเหตุ: * ประมาณการ

* คาดคะเน

ที่มา: Counselors and attaché reports, official statistics, and results of office research

ตารางที่ 4.4 ผลผลิตน้ำนมของแม่โคในประเทศที่สำคัญ

หน่วย: ตัน/ตัว/ปี

ประเทศ	2544	2545	2546	2547	2548*	2549**
1. แคนาดา	7.43	7.35	7.26	7.49	7.31	7.36
2. เม็กซิโก	1.40	1.41	1.44	1.45	1.44	1.45
3. สหรัฐอเมริกา	8.24	8.44	8.51	8.60	8.88	9.06
4. อาร์เจนตินา	3.88	3.95	3.98	4.63	4.69	4.79
5. บราซิล	1.40	1.45	1.49	1.53	1.59	1.64
6. เปรู	1.80	1.93	1.95	1.97	2.00	-
7. สหภาพยุโรป	5.05	5.21	5.39	5.45	5.61	5.83
8. โรมาเนีย	3.32	3.32	3.21	3.38	3.47	3.45
9. รัสเซีย	2.64	2.75	2.82	2.86	3.08	3.30
10. ยูเครน	2.66	2.82	2.84	3.20	3.49	3.53
11. อินเดีย	1.01	1.01	1.01	1.01	1.01	0.02
12. จีน	3.60	3.80	3.91	4.14	4.18	4.17
13. ญี่ปุ่น	8.55	8.68	8.71	8.90	9.10	9.02
14. ออสเตรเลีย	4.76	4.90	5.19	5.10	5.11	5.01
15. นิวซีแลนด์	3.70	3.71	3.73	3.83	3.65	3.63

หมายเหตุ:* ประมาณการ ** คาดคะเน

ที่มา: Counselors and attaché reports, official statistics, and results of office research

2. สถานการณ์โคนมของไทย

2.1 การผลิตน้ำนมดิบ

ปี 2549 ประมาณว่ามีการเลี้ยงโคนมทั้งหมด 501,464 ตัว ลดลงจาก 517,995 ตัวในปี 2548 ร้อยละ 3.19 โดยจำแนกเป็นแม่โค 299,473 ตัว โครุ่น 105,409 ตัว และโคเล็ก 96,582 ตัว สำหรับผลผลิตน้ำนมดิบมีปริมาณ 775,976 ตันต่อปี หรือ 2,125 ตันต่อวัน ลดลงจาก 888,220 ตันต่อปี ในปี 2548 ลดลงคิดเป็นร้อยละ 12.64 ส่วนอัตราการให้นมของแม่โคเฉลี่ยตัวละ 10.65 กิโลกรัมต่อวัน ต่ำกว่าในปี 2548 ร้อยละ 8.19 ซึ่งมีอัตรา 11.60 กิโลกรัมต่อวัน

สาเหตุสำคัญที่ทำให้จำนวนโคนมและน้ำนมดิบลดลง เนื่องจากต้นทุนการผลิตสูงขึ้น เกษตรกรรายย่อยที่มีแม่โคให้นมจำนวนน้อย ไม่สามารถผลิตน้ำนมให้คุ้มกับต้นทุนได้ จึงเลิกกิจการไป บางรายหันไปผสมน้ำเชื้อโคพันธุ์เนื้อเข้าไปแทนโคนมเพื่อที่จะได้มีลูกโคเนื้อไว้ขาย ในโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อล้านครอบครัว จึงเป็นสาเหตุให้จำนวนโคนมและน้ำนมลดลง ** ลักษณะดังกล่าวทำให้ปริมาณน้ำดิบที่ส่งเข้าโรงงานมีปริมาณลดลงเหลือ 744,935 ตัน จาก 852,690 ตันในปี 2548 ลดลงคิดเป็นร้อยละ 12.64 (ตารางที่ 4.5)

(** สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550)

ตารางที่ 4.5 ปริมาณโคนมเพศเมีย น้ำนมดิบที่ผลิตทั้งหมดและที่ส่งเข้าโรงงาน (31 ธันวาคม)

ปี	จำนวนโคนมเพศเมียปลายปี (ตัว)				น้ำนมดิบ (ตัน)	
	ลูกโค	โคสาว โคท้อง	แม่โค	รวม	ผลผลิตทั้งหมด	ส่งโรงงาน
2544	53,621	120,529	199,417	373,567	587,700	564,200
2545	55,213	123,988	207,444	388,646	660,297	633,885
2546	88,422	87,238	265,827	441,487	731,923	702,646
2547	95,048	101,336	296,472	492,856	842,611	808,905
2548	99,240	108,670	310,085	517,995	888,220	852,690
2549*	96,582	105,409	229,473	501,464	775,976	744,935
2550**	98,000	105,200	297,135	500,335	770,000	739,200
อัตราเพิ่มร้อยละ	11.48	-1.82	7.73	5.68	4.85	4.85

หมายเหตุ: * ประมาณการ

** คาดคะเน

ข้อมูลปี 2546 จากกรมปศุสัตว์

ข้อมูลโคนมและน้ำนมดิบรวบรวมจากสหกรณ์โคนม อ.ส.ค. ศูนย์เอกชนและสถาบันการศึกษา

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

2.2 พื้นที่การเลี้ยง

พื้นที่เลี้ยงโคนมกระจายอยู่ทุกภูมิภาคในประเทศไทย สำหรับพื้นที่เลี้ยงโคนมที่สำคัญในแต่ละภูมิภาค มีดังนี้

ภาคกลาง ได้แก่ ราชบุรี สระบุรี ลพบุรี ประจวบคีรีขันธ์ นครปฐม สระแก้ว

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ นครราชสีมา หนองคาย ขอนแก่น อุดรธานี และสกลนคร

ภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ และเพชรบูรณ์

ภาคใต้ ได้แก่ พัทลุง นครศรีธรรมราช และสงขลา

2. 3 ต้นทุนการผลิต

ต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับค่าอาหารข้นที่ใช้เลี้ยงแม่วัวถึงประมาณร้อยละ 44 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด นอกจากนี้ ยังขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำนมดิบของแม่โคในแต่ละวัยด้วย โดยที่ปริมาณน้ำนมดิบของแม่โคยิ่งมากเท่าใด ต้นทุนการผลิตก็ยิ่งลดลงเป็นปฏิภาคกลับกัน

ในปี 2549 ประมาณว่าต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบเฉลี่ยกิโลกรัมละ 10.60 บาท เพิ่มขึ้นจาก 9.16 บาท ในปี 2548 คิดเป็นร้อยละ 15.72 ซึ่งนับว่าเพิ่มขึ้นค่อนข้างมาก ทั้งนี้เป็นเพราะราคาอาหารข้นเพิ่มขึ้นจาก 6.81 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2548 เป็น 7.11 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2549 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.41 แต่อัตราการให้นมกลับลดลงจาก 11.60 กิโลกรัมต่อตัวต่อวันเป็น 10.65 กิโลกรัมต่อตัวต่อวัน หรือลดลงร้อยละ 8.19 จึงส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6 ต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบ และราคา

ปี	ต้นทุนน้ำนมดิบ (บาท/กก.)	ราคาเกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)	ราคาอาหารข้น (บาท/กก.)	อัตราการให้นมของแม่โคเฉลี่ยทั้งประเทศ (กก./ตัว/วัน)
2544	8.00	11.33	5.93	10.13
2545	8.15	11.34	6.05	10.30
2546	8.20	11.35	6.16	10.50
2547	8.51	11.38	6.67	11.38
2548	9.16	11.48	6.81	11.60
2549	10.60	11.50	7.11	10.65
อัตราเพิ่มร้อยละ	5.26	0.33	3.91	1.98

หมายเหตุ: * ประมาณการ

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

สำหรับผู้ที่รับซื้อน้ำนมดิบที่สำคัญ ได้แก่ องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.) สหกรณ์โคนม และโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์นม โดยเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์แต่ละแห่งจะส่งนมให้ศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบของสหกรณ์ หรือที่จุดรับน้ำนมที่ตนเป็นสมาชิก ซึ่งปัจจุบันมีศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบซึ่งเป็นศูนย์ของสหกรณ์อยู่ประมาณ 104 ศูนย์ และถ้าสหกรณ์ไม่มีโรงงานของตนเองก็จะส่งนมให้กับ อ.ส.ค. หรือโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์นมต่อไป

2.4 ผลผลิตนมพร้อมดื่ม

ผลผลิตนมพร้อมดื่ม แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ นมสดพาสเจอร์ไรซ์ นมสดสเตอริไรซ์ และนมยูเอชที มีโรงงานประมาณ 81 โรง ที่ทำการผลิตนมพร้อมดื่ม

ในปี 2549 ปริมาณการผลิตมีประมาณ 867,602 ตัน หรือประมาณวันละ 2,377 ตัน โดยที่ได้รวมนมพร้อมดื่มที่ผลิตเพื่อโครงการนมโรงเรียนด้วยแล้ว นมพร้อมดื่มนี้มีทั้งชนิดรสจืดและนมปรุงแต่ง แต่ถ้าเป็นนมที่ผลิตให้กับโครงการอาหารเสริมนมโรงเรียนจะเป็นนมที่ผลิตจากน้ำนมดิบและเป็นรสจืดเท่านั้น (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7 ความต้องการน้ำนมดิบ ผลผลิตนมพร้อมดื่ม และอัตราการบริโภค

หน่วย: ตัน

ปี	(1) ความต้องการน้ำนมดิบ	(2) น้ำนมดิบส่งเข้าโรงงาน	(3) น้ำนมดิบส่วนที่ขาด	(4) ผลผลิตนมพร้อมดื่ม	การบริโภคนมพร้อมดื่ม	อัตราการบริโภคนมพร้อมดื่ม (กก./คน/ปี)
2544	627,769	564,200	63,569	610,000	602,070	9.57
2545	679,740	633,885	45,855	660,500	651,910	10.19
2546	703,510	702,646	864	683,600	674,700	10.46
2547	796,120	808,905	-12,785	773,582	763,526	12.03
2548	833,350	852,690	-46,150	809,760	799,078	12.63
2549*	892,870	744,935	147,935	867,602	856,150	13.36
2550**	956,680	739,200	217,480	929,630	917,360	14.00
อัตราเพิ่มร้อยละ	7.32	4.85	-	7.15	7.15	6.91

หมายเหตุ: * ประมาณการ ** คาดคะเน (1) = (2) + (3) ไม่เท่ากับ (4)

(2) ใช้เพื่อผลิตนมพร้อมดื่มทั้งหมด (3) รวมนมพร้อมดื่มที่ผลิตจากนมผงขาดมันเนย

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

2.5 ความต้องการน้ำนมดิบและนมพร้อมดื่ม

ในปี 2549 ความต้องการใช้น้ำนมดิบเพื่อผลิตนมพร้อมดื่ม มีจำนวน 892,870 ตัน ขณะที่ผลผลิตน้ำนมดิบภายในประเทศมีปริมาณ 775,976 ตัน และมีส่วนที่จะส่งเข้าโรงงานเพื่อผลิตนมพร้อมดื่มได้จำนวน 744,935 ตัน ดังนั้นจึงมีน้ำนมดิบส่วนที่ขาดอยู่อีกประมาณ 147,935 ตัน ซึ่งต้องนำนมผงมาใช้ทดแทนส่วนที่ขาดไปนี้ (ตารางที่ 4.7)

3. การบริโภค

คาดว่าในปี 2549 คนไทยมีการบริโภคนมรวม 856,150 ตัน เพิ่มขึ้นจาก 799,078 ตัน ในปี 2548 คิดเป็นร้อยละ 7.14 คิดเป็นการบริโภคต่อคนเฉลี่ย 14 กิโลกรัมต่อปี สูงกว่าการบริโภคในปี 2548 ซึ่งมีการบริโภคต่อคนเฉลี่ย 13.36 กิโลกรัม ถึงแม้ว่าจะมีโครงการอาหารเสริมนมโรงเรียน และโครงการรณรงค์ให้ประชาชนบริโภคนมมากขึ้นก็ตาม ปริมาณการบริโภคนมพร้อมดื่มก็ยังเพิ่มได้ไม่มากนัก ทั้งนี้เป็นเพราะมีเครื่องดื่มชนิดอื่นเข้ามามีส่วนแบ่งการตลาดจำนวนมาก เช่น นมถั่วเหลือง ชาเขียว น้ำผัก น้ำผลไม้ เป็นต้น ซึ่งมีคุณลักษณะในด้านการรักษาสุขภาพและบำรุงร่างกาย

4. การตลาด

4.1 ราคา น้ำนมดิบที่เกษตรกรขายได้ในปี 2549 มีราคากิโลกรัมละ 11.50 บาท เพิ่มขึ้นจากกิโลกรัมละ 11.48 บาทในปี 2548 คิดเป็นร้อยละ 0.17 ซึ่งราคาน้ำนมดิบที่เกษตรกรแต่ละรายได้รับนั้นแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น ความสะอาด ปริมาณไขมัน เชื้อจุลินทรีย์ เป็นต้น

ราคาน้ำนมดิบหน้าโรงงานที่เอกชนรับซื้อจากเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรหรือศูนย์รวบรวมนมได้มีการกำหนดราคากลางไว้ตั้งแต่ปี 2541 กิโลกรัมละ 12.50 ส่วนราคาจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงต่ำกว่านี้นั้นจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของน้ำนม โดยพิจารณาจากปริมาณของแข็งไม่รวมไขมัน (Solid not fat หรือ SNF) ที่ระดับ 8.25% หาก SNF ต่ำกว่าระดับที่กำหนดทุก 0.1% ก็จะปรับราคาลดลงจากฐานราคา 0.10 บาท รวมทั้งองค์ประกอบอื่นๆ ตามที่แต่ละโรงงานกำหนด (ตารางที่ 4.6)

4.2 การนำเข้าผลิตภัณฑ์นม

การนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นมต่างๆ นั้น นมผงขาดมันเนยเป็นผลิตภัณฑ์นมนำเข้าที่สำคัญ โดยมีสัดส่วนการนำเข้าสูงกว่าผลิตภัณฑ์นมนำเข้าอื่นๆ คือ ประมาณร้อยละ 37 ของ

ปริมาณนมและผลิตภัณฑ์นมนำเข้าทั้งหมด เนื่องจากสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง เช่น ผลิตนมพร้อมดื่ม นมข้น ขนมปัง ไอศกรีม นมข้นหวาน ช็อกโกแลต และอาหารสัตว์ เป็นต้นในปี 2549 ประเทศไทยนำเข้าผลิตภัณฑ์นมทั้งหมด 182,281 ตัน คิดเป็นมูลค่า 13,012 ล้านบาท และเป็นนมผงขาดมันเนยจำนวน 66,834 ตัน คิดเป็นมูลค่า 5,535 ล้านบาท (ตารางที่ 4.8)

4.3 การส่งออกผลิตภัณฑ์นม ประเทศไทยมีการส่งออกผลิตภัณฑ์นมหลายชนิด ซึ่งมีบางชนิดที่เป็นการ re-export สินค้าส่งออกส่วนมากมีสภาพเป็นครีมหรือนมผงในรูปของเหลวหรือข้นเติมน้ำตาล เนยที่ได้จากนม นมผงขาดมันเนย นมข้นหวาน นมเปรี้ยว โยเกิร์ต เป็นต้น

การส่งออกมีการส่งออกไปยังประเทศใกล้เคียง เช่น ลาว กัมพูชา พม่า สิงคโปร์ ฮ่องกง และฟิลิปปินส์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม นมผงขาดมันเนย ซึ่งมีการนำเข้าจำนวนมาก มีส่วนหนึ่งที่ทำการ re-export กล่าวคือ ในปี 2549 มีการส่งออกไป 1,124 ตัน คิดเป็นมูลค่า 119 ล้านบาท ส่วนผลิตภัณฑ์นมอื่นๆ มีการส่งออกรวม 113,073 ตัน คิดเป็นมูลค่า 4,004 ล้านบาท รวมผลิตภัณฑ์นมส่งออกทั้งหมด 114,197 ตัน มูลค่า 4,124 ล้านบาท (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.8 ปริมาณและมูลค่า นมและผลิตภัณฑ์นมนำเข้า

ปี	นมผงขาดมันเนย		นมผงและผลิตภัณฑ์นม		นม	
	ตัน	พันบาท	ตัน	พันบาท	ตัน	พันบาท
2543	53,024	3,661,539	108,399	6,356,053	161,423	10,017,593
2544	58,823	5,824,162	103,296	7,048,967	162,119	12,873,129
2545	76,466	4,928,541	104,283	5,500,268	180,749	10,428,809
2546	73,631	5,037,513	111,409	555,334	185,041	10,592,847
2547	67,970	5,443,506	115,755	6,740,329	183,725	12,183,835
2548	69,370	6,353,833	110,054	7,274,029	179,424	13,627,862
2549	66,834	5,535,032	115,447	7,477,669	182,281	13,012,702

หมายเหตุ: ปี 2547 รวมผลิตภัณฑ์นมในพิกัดอัตราศุลกากร 1901909004 ด้วย

ที่มา: กรมศุลกากร

ตารางที่ 4.9 ปริมาณและมูลค่านมและผลิตภัณฑ์นมส่งออก

ปี	นมผงขาดมันเนย		นมผงและผลิตภัณฑ์นม		นม	
	ตัน	พันบาท	ตัน	พันบาท	ตัน	พันบาท
2543	25.52	3,725	43,591	1,440,741	43,617	1,444,466
2544	17.98	2,122	117,982	3,967,664	118,000	3,969,786
2545	34.14	2,924	213,983	5,975,647	214,017	5,978,570
2546	17.69	1,659	117,196	3,689,817	117,214	3,691,476
2547	353.88	33,435	150,655	4,682,289	151,009	4,715,724
2548	279.57	44,133	145,467	4,900,232	145,747	4,944,365
2549	1,124.00	119,432	113,073	4,004,286	114,197	4,123,718

หมายเหตุ: ปี 2547 รวมผลิตภัณฑ์นมในพิกัดอัตราศุลกากร 1901909004 ด้วย

ที่มา: กรมศุลกากร

5. สรุปผลกระทบและข้อเสนอแนะจากผู้ประกอบการและเกษตรกร

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนสหกรณ์โคนมหนองโพธิ์ราชบุรี เกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์โคนมหนองโพธิ์ราชบุรี และเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์โคนมมวกเหล็ก สระบุรี พบว่า

5.1 เกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์โคนมเป็นจำนวนมากเลิกเลี้ยงโคนมไป เช่น เกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์มวกเหล็กล้มเลิกการเลี้ยงโคนมไปแล้วประมาณ 400 ฟาร์ม คงเหลืออยู่ประมาณ 800 ฟาร์ม ส่งผลต่อปริมาณน้ำนมดิบของสหกรณ์ลดลงจาก 180 กว่าตันเหลือเพียง 100 กว่าตัน

5.2 การลดลงของจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่เป็นสมาชิกสหกรณ์โคนมหนองโพธิ์ราชบุรี ส่งผลให้น้ำนมดิบที่เข้าสหกรณ์ลดลงจากเดิม 220 ตันเหลือเพียง 170 ตัน ทั้งนี้มีสาเหตุสำคัญมาจาก ต้นทุนการผลิตที่สูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้นทุนค่าอาหารสัตว์ ทั้งอาหารข้นและอาหารหยาบ ถึงแม้ว่าราคาน้ำนมดิบจะปรับตัวเพิ่มขึ้น แต่ทว่าเกษตรกรยังคงประสบปัญหาน้ำนมดิบมีคุณภาพที่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ทำให้ราคาที่เกษตรกรขายได้น้อยกว่าที่ควรจะเป็น

5.3 ราคาน้ำนมดิบที่เกษตรกรได้รับปรับตัวเพิ่มขึ้นน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้น สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อคนรุ่นหลังไม่มีแรงจูงใจในการเลี้ยงโคนมต่อไป ทำ

ให้เกษตรกรบางส่วนต้องล้มเลิกการเลี้ยงโคนมไป เกษตรกรที่สามารถอยู่ได้ก็จะมีเพียงฟาร์มที่มีขนาดกลางและขนาดใหญ่เท่านั้น

5.4 การเลิกเลี้ยงโคนมนั้นมีสาเหตุสำคัญมาจากต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น โดยไม่ได้รับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) ที่ทำกับประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์แต่อย่างใด เนื่องจากในปัจจุบันนมผงที่จะนำเข้ามานั้นยังมีราคาที่สูงกว่าน้ำนมดิบ กล่าวคือ นมผงนำเข้าที่นำมาละลายน้ำเพื่อผลิตเป็นนมพร้อมดื่มมีราคา 16 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งสูงกว่าราคาน้ำนมดิบภายในประเทศที่มีราคาประมาณ 12 บาทต่อกิโลกรัม ทำให้สถานการณ์ในปัจจุบัน ความต้องการน้ำนมดิบมีมาก ผลผลิตน้ำนมดิบไม่เพียงพอกับความต้องการ เนื่องจากออสเตรเลียประสบกับปัญหาผลผลิตน้ำนมดิบตกต่ำ ผลผลผลิตไม่เพียงพอกับความต้องการ ส่งผลให้ราคานมผงนำเข้าจากออสเตรเลียมีราคาแพง

5.5 เกษตรได้ให้เสนอแนะต่อรัฐบาลเพื่อเป็นแนวทางในการลดต้นทุนการผลิต คือ การลดต้นทุนอาหารหยาบ โดยต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือในด้านเครื่องไม้เครื่องมือในการแปรรูปอาหารสัตว์เพื่อใช้เลี้ยงโคนม และมีไซโลหรือสถานที่เพื่อเก็บรักษาอาหารสัตว์ให้มีคุณภาพดีไว้ใช้ได้ตลอดปี นอกจากนี้รัฐบาลควรจะควบคุมราคาวัตถุดิบในการเลี้ยงโคนมด้วย หากสามารถลดต้นทุนได้ในอนาคตเกษตรกรก็มีแนวโน้มที่จะกลับมาเลี้ยงโคนมได้อีก และผู้ที่เลี้ยงอยู่เดิมก็ยังสามารถที่จะขยายขนาดการผลิตได้อีกเช่นกัน

กรณีศึกษา Best Practice โคนมในประเทศญี่ปุ่น

1. สถานการณ์โคนมในประเทศญี่ปุ่น

1.1 ปริมาณการผลิตน้ำนมดิบ

น้ำนมดิบที่ผลิตได้ในประเทศญี่ปุ่นมีปริมาณเพิ่มขึ้นต่อเนื่องกระทั่งปี ค.ศ. 2000 ที่เริ่มมีสัญญาณการผลิตน้ำนมดิบที่ลดลง โดยในช่วงปี ค.ศ. 1966-2000 ปริมาณน้ำนมดิบขยายตัวในอัตราที่ชะลอลง (ระหว่างร้อยละ 1-5) หลังจากช่วงดังกล่าวถึงปี ค.ศ. 2006 จะพบว่าปริมาณน้ำนมดิบลดลง (ลดลงต่ำสุดที่ร้อยละ 2.5)

เป็นที่น่าสังเกตว่า ปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตเพื่อป้อนเข้าสู่โรงงานผลิตผลิตภัณฑ์นมนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1990 มีปริมาณที่ค่อนข้างจะคงที่เฉลี่ยประมาณ 8,200 พันตันต่อปี และ ปริมาณน้ำนมดิบลดลงติดต่อ 3 ปีตั้งแต่ปี ค.ศ. 2004-2006 ซึ่งสะท้อนถึงมาตรการการควบคุมปริมาณการผลิตน้ำนมดิบของรัฐบาลญี่ปุ่นเพื่อบรรเทาปัญหาอุปทานส่วนเกินประสบผลสำเร็จอย่างมาก

นอกจากนั้น ปริมาณน้ำนมดิบส่วนใหญ่ป้อนเข้าสู่โรงงานผลิตนมพร้อมดื่ม (นมสดและนมแปรรูปพร้อมดื่มประเภทอื่นๆ) มากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 60 ของปริมาณน้ำนมดิบต่อปี ซึ่งเป็นสาเหตุให้รัฐบาลไม่เข้ามามีบทบาทต่ออุตสาหกรรมผลิตนมพร้อมดื่ม แต่มีการใช้มาตรการทั้งทางตรง (ด้านราคาน้ำนมดิบที่เข้าสู่โรงงาน) และทางอ้อม (ด้านการช่วยเหลือด้านเงินทุนและ tax exemption ในราคาน้ำมันดีเซล เป็นต้น) ในการอุดหนุนอุตสาหกรรมผลิตผลิตภัณฑ์นมอื่น ได้แก่ นมผง ครีม เนย และ cheese ภายใต้มาตรการที่แตกต่างกัน

1.2 แหล่งผลิตที่สำคัญ

เขตฮอกไกโดมีเป็นเขตที่มีปริมาณการผลิตน้ำนมดิบมากสุดคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 45.2 ของปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้ทั้งหมดในปี ค.ศ. 2006 (ปีงบประมาณ)

จำนวนครัวเรือนที่ทำฟาร์มโคนมมีจำนวน 7,498 ครัวเรือน รวมจำนวนโคนมทั้งสิ้น 809,248 ตัว หรือเฉลี่ยประมาณ 108 ตัวต่อฟาร์ม

ฟาร์มโคนมส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 96 เป็นสมาชิกสหกรณ์ ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 4 คือฟาร์มที่เป็นอิสระจากสหกรณ์ ซึ่งฟาร์มที่เป็นอิสระจะไม่ได้รับการอุดหนุนใดๆ จาก Federation Agricultural Cooperative หรือรัฐบาลเลย การที่ฟาร์มที่เป็นอิสระจากสหกรณ์ดำเนินธุรกิจได้โดยไม่ประสบกับปัญหาด้านราคาน้ำนมดิบ อาจจะเป็นเพราะทำการผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปนมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคที่เฉพาะเจาะจงเท่านั้นก็เป็นได้

ตารางที่ 4.10 ปริมาณน้ำนมดิบและกำลังการผลิตผลิตภัณฑ์นมของประเทศญี่ปุ่น

ปี ค.ศ.	ปริมาณน้ำนมดิบ (พันตัน/ปี)	กำลังการผลิตผลิตภัณฑ์นม			อัตราเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)			สัดส่วนนมพร้อมดื่มต่อปริมาณน้ำนมดิบ
		นมพร้อมดื่ม	อุตสาหกรรมแปรรูป	อื่นๆ	ปริมาณน้ำนมดิบ	นมพร้อมดื่ม	อุตสาหกรรมแปรรูป	
1966	3,431	2,022	1,224	185	4.9	10.6	-2.4	58.9
1970	4,789	2,615	1,964	174	4.7	5.4	4.9	55.4
1975	5,006	3,179	1,709	118	2.7	5.8	-2.2	63.5
1980	6,498	4,010	2,311	177	0.5	2.7	-3.7	61.7
1985	7,436	4,307	3,015	114	3.3	-0.5	9.1	57.9
1990	8,203	5,091	2,985	127	0.8	2.7	-2.3	62.1
1995	8,467	5,152	3,186	130	0.9	-2.1	6.8	60.8
2000	8,415	5,003	3,307	104	-1.2	1.3	-4.7	59.5
2001	8,312	4,903	3,317	92	-1.2	-2.0	0.3	59.0
2002	8,380	5,046	3,245	89	0.8	2.9	-2.1	60.2
2003	8,405	5,018	3,302	85	0.3	0.0	0.0	59.7
2004	8,285	4,902	3,301	81	-1.4	-2.3	0.0	59.2
2005	8,292	4,738	3,472	82	0.1	-3.4	5.2	57.1
2006	8,086	4,618	3,388	80	-2.5	-2.5	-2.4	57.1

ที่มา: Tokachi Factory Guide

เมือง Tokachi, Konsen, Kitami และ Soya เป็น 4 เมืองสำคัญในการทำฟาร์มโคนมในเขต ฮอกไกโด ซึ่งมีสัดส่วนครัวเรือนที่ทำฟาร์มโคนมจำนวน 4,582 ครัวเรือน หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 60 ของครัวเรือนที่ทำฟาร์มโคนมทั้งหมดในเขตฮอกไกโด และมีจำนวนโคนม

497,313 ตัว หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 60 ของจำนวนโคนมทั้งหมด นอกจากนั้น จำนวนครัวเรือนใน 4 เมืองดังกล่าวที่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรรวมทั้งสิ้น 1,795 ครัวเรือน หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 24 (ร้อยละ 39) ของครัวเรือนที่ทำฟาร์มโคนมทั้งหมดในเขตฮอกไกโด (4 เมืองสำคัญ) และมีจำนวนโคนมเท่ากับ 207,578 ตัว หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 26 (ร้อยละ 42) ของจำนวนโคนมทั้งหมดในเขตฮอกไกโด (4 เมืองสำคัญ)

หากพิจารณาจำนวนโคนมจะสะท้อนภาพครัวเรือนที่เป็นสมาชิกสหกรณ์มีขนาดของฟาร์มโคนมที่น่าจะใหญ่กว่า โดยเมือง Tokachi เป็นเมืองที่มีฟาร์มโคนมมากที่สุด ขณะเดียวกันจำนวนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรของเมืองยังมีจำนวนที่มากและขนาดของฟาร์มเมื่อพิจารณาที่จำนวนโคนมที่มีอยู่ในฟาร์มก็มีขนาดใหญ่กว่าเมื่อเทียบกับอีก 3 เมืองสำคัญในเขตฮอกไกโด (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11 ฟาร์มโคนมในเขตฮอกไกโด ปี ค.ศ.2006

รายการ	ฮอกไกโด	Tokachi	Konsen	Kitami	Soya
1. จำนวนฟาร์มโคนม (ครัวเรือน)	7,498	1,637	1,086	1,200	659
2. จำนวนฟาร์มโคนมที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ (ครัวเรือน)	-	799	307	415	274
3. จำนวนโคนม (ตัว)	809,248	210,304	117,621	109,006	60,382
4. จำนวนโคนมในฟาร์มโคนมที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ (ตัว)	-	112,560	31,773	39,312	23,933

ที่มา: Tokachi Factory Guide

1.3 การเยี่ยมชมโรงงาน Tokachi Factory (3 Shindori 20-chome, Kato-gum, Hokkaido)

Tokachi Factory เป็นหนึ่งใน 4 สาขาโรงงานของ Yotsuba Milk Products Co.,Ltd. ที่อยู่ทางตอนใต้ของเมือง Tokachi ก่อตั้งในปี ค.ศ. 1967 โดยการรวมกลุ่มเกษตรกรโคนมในเขต ฮอกไกโดเพื่อการรักษาผลประโยชน์และการสร้างพลังทางการตลาดให้กับเกษตรกรโคนมที่ได้รับแรงกดดันจากผู้ผลิตผลิตภัณฑ์นมรายใหญ่ ซึ่งนับได้ว่าเป็นบริษัทในรูปแบบของสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จมายาวนาน และมีส่วนแบ่งการตลาดที่มากที่สุดในเขตฮอกไกโด

ปริมาณการผลิตของทั้ง 4 สาขาโรงงานในปี ค.ศ. 2006 คิดเป็นร้อยละ 21.7 ของปริมาณการผลิตทั้งหมดของเขตฮอกไกโด โดยแต่ละสาขาที่ตั้งอยู่ต่างเมืองกันในเขตออกไกโดเกิดจากการรวมกลุ่มสหกรณ์ในเมืองและบริเวณใกล้เคียงเมืองนั้นๆ

สำหรับ Tokachi Factory เกิดจากการรวมกลุ่มของสหกรณ์โคนม 8 กลุ่มสหกรณ์ในเมือง Tokachi ที่เรียกได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของบริษัทนม Yotsuba ที่เมือง Otofuke โดย Tokachi Factory แบ่งการผลิตออกเป็น 4 ส่วนโรงงานย่อยตาม 3 กลุ่มผลิตผลิตภัณฑ์ คือ processing milk, นมพร้อมดื่ม และ cheese ได้แก่

1. โรงงาน Dairy Products Factor สร้างขึ้นในปี ค.ศ. 1967 เพื่อผลิต processing milk
2. City Milk Factory สร้างขึ้นในปี ค.ศ. 1969 เพื่อผลิตนมพร้อมดื่ม
3. Cheddar Cheese Factory สร้างขึ้นในปี ค.ศ. 1982 เพื่อผลิต cheese และหางนม
4. Camembert Cheese Factory สร้างขึ้นในปี ค.ศ. 1992 เพื่อผลิต cheese ประเภทต่างๆ

การเลือกสถานที่ตั้งโรงงานนั้นจะใกล้กับแหล่งผลิตน้ำนมดิบสำคัญ เพื่อให้ต้นทุนการขนส่งน้ำนมดิบสู่โรงงานต่ำสุด

ภายใต้พื้นที่ของโรงงานทั้งหมด 39.2 พันตารางเมตร จากพื้นที่ 236 พันตารางเมตร และมีแรงงานประมาณ 500 คน ปริมาณน้ำนมดิบที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตทั้ง 4 โรงงานย่อยของ Tokachi Factory ประมาณ 542,000 ตันต่อปี (1,500 ตันต่อวัน) หรือคิดเป็นสัดส่วนที่ร้อยละ 14.83 ของปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้ในเขตฮอกไกโดและร้อยละ 6.70 ของปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้ในประเทศญี่ปุ่นที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ปี ค.ศ. 2006

เมื่อพิจารณาโครงสร้างการผลิตของ Tokachi Factory เบื้องต้นพบว่าการผลิตจะเน้นที่ processing milk, ผลิตภัณฑ์นมสดพร้อมดื่มและผลิตภัณฑ์ cheese ตามลำดับ โดยน้ำนมดิบที่ป้อนเข้าสู่โรงงานย่อย Dairy Products Factory ที่ทำการผลิต processing milk ทั้ง 5 ผลิตภัณฑ์ ประมาณ 300,000 ตันต่อปี (800 ตันต่อปี) ซึ่งเป็นปริมาณความต้องการน้ำนมดิบที่มากที่สุดเปรียบเทียบกับอีก 3 โรงงานย่อย (ตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.12 โครงสร้างผลิตภัณฑ์เบื้องต้นของโรงงาน Tokachi Factory

ผลิตภัณฑ์	ปริมาณน้ำนมดิบ (ตัน/ปี)	ปริมาณการผลิต (ตัน/ปี)
Dairy Products Factory (ปี ค.ศ. 1967)		
1. Butter	300,000	7,300
2. Skim Milk Powder		23,400
3. Fresh Cream		11,600
4. Whole Fat Concentrate Milk		1,300
5. Non Fat Concentrate Milk		5,400
City Milk Factory (ปี ค.ศ. 2004)		
1. Whole Milk (ภายในเมืองฮอกไกโด)	80,000	39,000
2. Whole Milk (นอกเมืองฮอกไกโด)		33,000
3. Low Fat Milk		9,200
4. Beverage Milk		700
Cheddar Cheese Factory (ปี ค.ศ. 1982)		
1. Cheddar Cheese	50,000	5,400
2. Whey Powder		3,000
Camembert Cheese Factory (ปี ค.ศ. 1992)		
1. Camembert Cheese	3,000	280
2. Gouda Cheese		15
3. Shredded Cheese		950
4. Cream Cheese		75
5. Mozzarella Cheese		17

ที่มา: Tokachi Factory Guide

1.4 การเยี่ยมชม Fujita Farm (Non-GMO Farm)

ฟาร์มโคนม Fujita Farm อยู่ที่เมือง Shikaoi ทางตอนใต้ของเมือง Tokachi เป็นฟาร์มโคนมที่ปราศจากการปนเปื้อนของวิวัฒนาการทางวิทยาศาสตร์ที่เรียกว่า GMO

โดยทั่วไปนมพร้อมดื่มจะมี 2 ประเภทหลักๆ คือ นมพร้อมดื่มทั่วไปและนมพร้อมดื่มแบบ non-GMO ซึ่งแบบ non-GMO จะมีระดับราคาที่สูงกว่านมสดพร้อมดื่มทั่วไปและเป็นการผลิตเพื่อผู้บริโภคเฉพาะกลุ่ม ทำให้ตลาดของนมพร้อมดื่มแบ่งออกเป็น 2 ตลาดหลักตามแหล่งที่มาของโคนมที่ผ่านการรับรองว่าเป็นโคนม non-GMO โดย ลูกวัวที่นำมาเลี้ยงในฟาร์มโคนม non-GMO จะต้องมาจากฟาร์มที่ทำการเพาะเลี้ยงลูกวัวที่ได้รับการรับรองว่าเป็น non-GMO เท่านั้น

ธุรกิจฟาร์มโคนม Fujita Farm เป็นการดำเนินธุรกิจแบบครอบครัวมาได้ 60 ปี โดยในช่วง 10 ปีหลังได้มีการขยายธุรกิจออกเป็นผลิตภัณฑ์นมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับธุรกิจ เช่น การแปรรูปเป็น ice-cream นม รวมถึงธุรกิจ home-stay และทัศนศึกษา เป็นต้น

ฟาร์มโคนม Fujita Farm มีแรงงาน 7 คน ประกอบด้วยสมาชิกในครอบครัว 3 คน และแรงงานภายนอก 4 คน และมีโคนม 130 ตัว พื้นที่ของฟาร์ม 45 เฮกเตอร์ (พื้นที่ปลูกหญ้าและข้าวโพด 35 เฮกเตอร์และที่เหลือเพื่อการใช้ด้านอื่นๆ ของฟาร์ม) ขนาดของฟาร์มจัดอยู่ในขนาดที่สูงกว่าขนาดโดยเฉลี่ยของเมืองฮอกไกโดที่มีจำนวนโคนมเฉลี่ย 108 ตัวต่อฟาร์ม แต่ใกล้เคียงกับขนาดเฉลี่ยของเขตฮอกไกโดตอนเหนือที่มีจำนวนโคนมเฉลี่ย 128 ตัวต่อฟาร์ม ดังนั้น แรงงานที่ทำงานในฟาร์มโคนม Fujita Farm ส่วนหนึ่ง เป็นการดูแลกิจกรรมที่ไม่ใช่ในการทำฟาร์มแต่เป็นการดูแลในด้านการสร้างมูลค่าเพิ่ม

การบริหารจัดการด้านอาหารเลี้ยงโคนมจะเป็นการทำ Farming contract ในส่วนผสมในการทำอาหารหมักในเขตที่ใกล้กับฟาร์มโคนม Fujita Farm เพื่อลดต้นทุนการขนส่งวัตถุดิบที่ใช้ในการทำอาหารหมักให้กับโคนมที่ต่ำที่สุด เนื่องจากการจัดทำอาหารหมักเป็นการทำเพื่อใช้ในฟาร์มเท่านั้น การสร้างไซโลที่ใช้ในการผสมและเก็บอาหารหมักจึงไม่จำเป็นเพราะไม่คุ้มกับต้นทุนการก่อสร้าง การจัดการจึงใช้วิธีการเก็บอาหารหมักแบบเปิดซึ่งภายใต้อากาศที่เหมาะสมจะสามารถเก็บได้นานถึง 2-3 ปี

สำหรับการรีดนมวัวจะทำ 2 ครั้งต่อวัน ปริมาณน้ำนมที่ได้ประมาณ 28-30 กิโลกรัมต่อวันต่อตัว หรือคิดเป็นประมาณ 630 ตันต่อปี ซึ่งเป็นปริมาณที่ต่ำกว่าระดับเฉลี่ยทั้งหมดของเมืองที่

สามารถผลิตน้ำนมดิบได้ประมาณ 740 ตันต่อปี ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจาก non-GMO ซึ่งเป็นการผลิตเพื่อผู้บริโภคเฉพาะกลุ่มและมีราคาที่สูงกว่าราคานมสดพร้อมดื่มโดยทั่วไป

อย่างไรก็ตาม ปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้ต่อวันต่อตัวก็ยังคงสูงกว่าฟาร์มโคนมในประเทศไทยที่ทำการรีดนม 2 ครั้งต่อวันเช่นกัน แต่ได้น้ำนมดิบประมาณ 15-20 กิโลกรัมต่อวันต่อตัว ข้อสังเกตที่สำคัญอีกประการคือการควบคุมด้านสุขอนามัย (hygiene) ในกระบวนการของฟาร์มโคนมที่เข้มงวดอย่างมาก โดยที่มาตรฐานด้านสุขอนามัยจะเป็นตามเงื่อนไขของโรงงานแปรรูปซึ่งจะมีการมาตรวจสอบในฟาร์มอย่างน้อยเดือนละครั้ง

1.5 การเยี่ยมชมโรงงาน Snow Brand Milk Products

การก่อตั้งของ Snow Brand Milk Products มีลักษณะเช่นเดียวกับ Yotsuba Milk Products โดย Snow Brand Milk Products จะประกอบด้วย 7 สาขาโรงงานที่ตั้งอยู่ตามเมืองต่างๆ ในเขตฮอกไกโด สาขาที่เยี่ยมชมตั้งอยู่ที่เมือง Taiki ทางตอนใต้ของเมือง Tokachi ซึ่งไม่ไกลจาก Tokachi Factory และมีแรงงานจำนวน 350 คน

สถานที่ตั้งของโรงงานมีฟาร์มโคนมอยู่โดยรอบ และมีจำนวนโคนมที่เลี้ยงอยู่ในฟาร์มเหล่านั้นรวมประมาณ 18,000 ตัว

Snow Brand Milk Products เน้นการผลิตประเภทผลิตภัณฑ์นมเท่านั้น โดยจะเน้นการผลิต cheese มากที่สุดโดยเปรียบเทียบ หรือคิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 50 จากปริมาณการผลิตผลิตภัณฑ์ทั้งหมด (ตารางที่ 4.13) รองลงมาได้แก่หางนมผง (whey powder) และครีม ซึ่งต่างจากผลิตภัณฑ์หลักของ Tokachi Factory เนื่องจากการผลิต cream จะเป็นการผลิตเพื่อการป้อนข้าสู่การผลิต cheese และหางนม (whey) ที่เป็นผลผลิตส่วนเหลือของกระบวนการผลิต cheese ทำให้การเปลี่ยนแปลงของปริมาณการผลิตทั้ง 3 ผลิตภัณฑ์จึงไปในทิศทางเดียวกันและเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 100 ระหว่างปี ค.ศ. 2004-2007 ปริมาณการผลิตทั้งหมดคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 18.1 ของผลิตภัณฑ์นมทั้งหมดในเขตฮอกไกโด

บริษัท Snow Brand Milk Products สาขาข้างต้นได้มีการปรับปรุงโรงงานผลิต cheese โดยเฉพาะในด้านสุขอนามัยครั้งใหญ่เพื่อให้ได้ในระดับมาตรฐานที่กำหนดจากรัฐบาลและตามมาตรฐานสากล ในปี ค.ศ. 2000 ทำให้มีการปิดโรงงาน 53 วันระหว่างการปรับปรุงโรงงานครั้งดังกล่าว สะท้อนถึงการให้ความสำคัญด้านสุขอนามัยของรัฐบาลญี่ปุ่นอย่างมาก โดยผลิตภัณฑ์

cheese ที่ผลิตนั้นมีหลายประเภท แต่ทุกประเภทจะเป็น natural cheese คือ cheese ที่ไม่ผ่านกระบวนการแปรรูปเท่านั้น โดยไม่มีการผลิต processing cheese

นอกจากนี้ ยังพบข้อสังเกตที่สำคัญ กล่าวคือ หางนมที่เป็นส่วนเหลือของกระบวนการการผลิตผลิตภัณฑ์สุดท้าย หรือ cheese นำไปแปรรูปให้เป็น whey powder ซึ่งเป็นส่วนประกอบของอาหารสัตว์ที่สำคัญ ขณะที่ประเทศไทยนั้นหางนมไม่ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ต่อ

ตารางที่ 4.13 ปริมาณผลิตภัณฑ์นมโรงงาน Snow Brand Milk Products

ปี ค.ศ.	2004		2005		2006		2007	
ผลิตภัณฑ์	ปริมาณ (ตัน/ปี)	อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	ปริมาณ (ตัน/ปี)	อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	ปริมาณ (ตัน/ปี)	อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	ปริมาณ (ตัน/ปี)	อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
1. Cheese	7,779	98	8,159	105	8,167	100	2,091	101
2. Whey Powder	3,076	92	3,496	114	3,477	99	929	101
3. Cream	2,132	102	2,100	98	1,926	92	438	88
รวม	12,987	97	13,754	106	13,570	99	3,458	99

ที่มา: Snow Brand Milk Products Guide

เมื่อพิจารณาด้านปริมาณและราคาของน้ำนมดิบป้อนเข้าสู่โรงงาน พบว่า โรงงานซื้อน้ำนมดิบจาก 2 สหกรณ์การเกษตรในบริเวณใกล้เคียงที่ได้ทำสัญญาซื้อน้ำนมดิบไว้ โดยโรงงานมีความต้องการประมาณ 7.9 พันตันต่อปี (220 ตันต่อวัน) จากปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้ในบริเวณดังกล่าวประมาณ 13 พันตันต่อปี (350 ตันต่อวัน)

การซื้อน้ำนมดิบผ่านระบบสหกรณ์การเกษตรได้เริ่มประมาณปี ค.ศ. 1968 ที่มีการเข้ามาทำการต่อรองราคาของน้ำนมดิบระหว่าง Federation Agricultural Cooperative และบริษัทที่เกี่ยวข้องกับนมเนื่องจากมีสัญญาณของการเกิดขึ้นของอุปทานน้ำนมดิบส่วนเกินขึ้นในประเทศญี่ปุ่น

โดยทั่วไปกระบวนการต่อรองระหว่าง 2 สถาบันจะเกิดขึ้นในช่วงต้นปีล่วงหน้า เพื่อกำหนดระดับราคาน้ำนมดิบตลอดช่วงปีนั้นๆ นอกจากนั้น Federation Agricultural Cooperative ยังอุดหนุนด้านต้นทุนค่าขนส่งน้ำนมดิบให้กับบริษัทโดยตรง หรือสหกรณ์ในพื้นนั้นๆ ทำ sub-contract กับบริษัทขนส่งในพื้นที่ หรือทำการลงทุนในธุรกิจขนส่งเอง ซึ่งนับว่าเป็นการเข้าไปดูแลตลาดน้ำนมดิบทางอ้อมของรัฐบาลญี่ปุ่นที่ผ่านระบบสหกรณ์การเกษตร

ก่อนหน้าที่สหกรณ์การเกษตรจะเข้ามามีบทบาทในอุตสาหกรรมผลิต chesses หรือช่วงปี ค.ศ. 1965-1967 บริษัท Snow Brand Milk Products มีการจัดระบบการขนส่งน้ำนมดิบเข้าสู่ฟาร์มโคนมและแบกรับภาระต้นทุนการขนส่งด้วยตัวเอง โดยที่มาตรการที่อุดหนุนอุตสาหกรรมผลิต cheese เป็นมาตรการที่แยกออกจากมาตรการอุดหนุนไปยังผู้ผลิตนมผงและ butter ทั้งทางตรงและทางอ้อม

นอกจากการเข้าสู่กระบวนการต่อรองราคาน้ำนมดิบระหว่าง 2 สถาบันดังกล่าวและการอุดหนุนเกี่ยวกับต้นทุนการขนส่งน้ำนมดิบไปยังโรงงานแล้ว ยังได้รับการอุดหนุนทางอ้อมอีกตามนโยบายการสนับสนุนอุตสาหกรรม cheese คือการใช้ระดับอัตราดอกเบี้ยการกู้ยืมมาเป็นเครื่องมือ

ส่วนการอุดหนุนโดยตรงจากเครื่องมือราคาน้ำนมดิบที่เข้าสู่โรงงานผลิตผลิตภัณฑ์ cheese โดยทั่วไปอยู่ระหว่าง 60-70 yen ต่อกิโลกรัม ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของรัฐบาลที่มีต่ออุตสาหกรรม cheese อาทิ หากต้องการสนับสนุนอุตสาหกรรม cheese ราคาน้ำนมดิบที่ป้อนเข้าสู่อุตสาหกรรม cheese และอัตราดอกเบี้ยจะกำหนดไว้ในระดับที่ต่ำ โดยที่รัฐบาลจะให้การสนับสนุนราคาแก่เกษตรกรฟาร์มโคนม เป็นต้น โดยราคาที่อุดหนุนหรือจำนวนเงินอุดหนุนที่ให้กับอุตสาหกรรม cheese ในแต่ละปีจะไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลภายขณะนั้น

1.6 การเยี่ยมสหกรณ์การเกษตรเมือง Taiki (Taiki Agricultural Cooperative)

สหกรณ์การเกษตรของประเทศญี่ปุ่นเริ่มก่อตั้งโดยรัฐบาลภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 เพื่อเป็นช่องทางในการสนับสนุนและช่วยเหลือแก่เกษตรกร โดยมีรัฐบาลเป็นผู้บริหารจัดการองค์กรขณะนั้น สืบเนื่องจากสหกรณ์การเกษตรในปัจจุบันได้รับการสนับสนุนจากหลายสหพันธ์ด้วยกัน อาทิ สหพันธ์ธนาคาร สหพันธ์การประกัน เป็นต้น ทำให้การบริหารจัดการและนโยบายของสหกรณ์การเกษตรดำเนินด้วยตนเองและรัฐบาลไม่เข้ามามีบทบาทโดยตรง ขณะที่อิทธิพลจากสหพันธ์เหล่านั้นก็เข้ามามีผลต่อการบริหารจัดการแทน สำหรับแหล่งรายได้ที่สหกรณ์

การเกษตรได้รับจะมาจากแหล่งเงินทุนภายในประเทศเท่านั้น และส่วนหนึ่งมาจากการสนับสนุนของรัฐบาล นอกจากนั้น ยังมีแหล่งรายได้จากการส่งออกสินค้าไปขายต่างประเทศ ยกตัวอย่างสหกรณ์การเกษตรเมือง Taiki ส่งออกมันเทศไปขายยังประเทศเกาหลีและไต้หวันเป็นหลัก ซึ่งเป็นอีกแหล่งรายได้หนึ่งของสหกรณ์การเกษตร

สำหรับฟาร์มโคนมและอุตสาหกรรมผลิตผลิตภัณฑ์นม (ไม่รวมนมพร้อมดื่มและ cheese) ที่ได้รับการสนับสนุนโดยตรงด้านราคาจากรัฐบาลผ่าน Federation Agricultural Cooperative แล้ว ยังโปรแกรมที่สนับสนุนทางอ้อมผ่าน Federation Agricultural Cooperative โดยการจัดตั้ง Stabilization Fund of Feed Grain เพื่อรักษาเสถียรภาพของราคาอาหารสัตว์ ตลอดจนรักษาระดับราคาผลผลิตทางการเกษตรที่ใช้ในการทำอาหารสัตว์ด้วย แหล่งรายได้จะมาจากการสนับสนุนทั้งภาครัฐบาลและเกษตรกรร่วมกัน นอกจากนั้น จากสถานการณ์ราคาน้ำมันที่สูงขึ้นต่อเนื่องทำให้ราคาน้ำมันดีเซลปรับขึ้นกว่าร้อยละ 50 ส่งผลต่อยังปุ๋ยและอาหารสัตว์ปรับตัวสูงขึ้นตามย่างมากในช่วงปี ค.ศ. 2005-2007 แน่นอนว่าจะส่งผลต่อยังต้นทุนการทำการเกษตร รวมถึงฟาร์มโคนม ดังนั้นรัฐบาลจึงเข้ามาดูแลราคาน้ำมันโดยการดำเนินมาตรการ tax exemption ในส่วนหนึ่งของราคาน้ำมันดีเซลที่ใช้สำหรับการทำการเกษตรภายใต้เงื่อนไขการเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเท่านั้นถึงจะได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีดังกล่าว

เมือง Taiki เป็นเมืองการเกษตรโดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำฟาร์มโคนม ครัวเรือนจำนวน 184 เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมือง Taiki จากครัวเรียน 373 ครัวเรือน (ในและนอกภาคเกษตรกรรม) ซึ่งมีอาชีพทำฟาร์มโคนมอย่างเดียว คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 63 และคิดเป็นสัดส่วนรายได้รวมประมาณร้อยละ 80 จาก 184 ครัวเรือนในปี ค.ศ. 2007 สำหรับกระบวนการขายผลผลิตทางการเกษตรของสหกรณ์การเกษตรเมือง Taiki จะกำหนดให้เกษตรกรที่เป็นสมาชิกจะต้องขายผลผลิตทางการเกษตรโดยตรงให้กับสหกรณ์เท่านั้น โดยห้ามนำไปขายให้กับผู้ซื้อเอง ในกรณีของน้ำนมดิบ ฟาร์มโคนมจะต้องขายน้ำนมดิบให้กับสหกรณ์ และสหกรณ์จะนำไปขายให้กับโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์นมบริเวณเมือง Honshu ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์การเกษตรเปรียบเสมือนกับพ่อค้าคนกลาง ซึ่งการทำเช่นนี้จะทำให้การควบคุมราคาและปริมาณการผลิตรวมทั้งการรักษาอำนาจการต่อรองกับโรงงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และง่ายต่อการบริหารจัดการ โดยสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมือง Taiki จะเป็นแบบกลุ่มฟาร์มโคนมจำนวน 5 สมาชิก ซึ่งในแต่ละสมาชิกจะเป็นลักษณะของการรวมกลุ่มของเกษตรกรฟาร์มโคนมที่จดทะเบียนเป็นบริษัทเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างประโยชน์จากการประหยัดต่อขนาดและการเพิ่มจำนวนเงินลงทุนเพื่อการปรับปรุงฟาร์มโคนมให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ตลอดจนผลประโยชน์จากสิทธิพิเศษทางภาษีที่จะได้รับจากรัฐบาลภายหลักจากเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรแล้ว หนึ่งใน 5

สมาชิกที่เป็นการรวมกลุ่มของ 3 ฟาร์มโคนมที่มีพื้นที่ของฟาร์มเชื่อมกันในเมือง Taiki เป็นฟาร์มโคนมในรูปของบริษัทที่ใหญ่ที่สุดของเมือง Taiki และจัดเป็นอันดับ 2 ในเขตฮอกไกโด ที่มีโคนมจำนวน 300 ตัว แรงงาน 33 คน และพื้นที่ 350 เฮกเตอร์ สำหรับทำการเกษตรเพื่อเป็นอาหารโคนมในบริษัท ขณะที่ขนาดของฟาร์มโคนมโดยเฉลี่ยมีจำนวนโคนมและขนาดฟาร์มประมาณ 60 ตัว และ 50 เฮกเตอร์ และขนาดฟาร์มที่มีประสิทธิภาพควรจะมีจำนวนโคนมไม่น้อยกว่า 48 ตัว

นอกจากนั้นยังมีการรวมตัวกันของเกษตรกรฟาร์มโคนมในรูปบริษัทเพื่อผลิตอาหารสำหรับโคนมสำเร็จรูปเอง และจดทะเบียนเป็นสมาชิกสหกรณ์เพื่อรับประโยชน์จากการสนับสนุนด้านการลงทุนโดยที่สหกรณ์จะให้กู้ยืมเพื่อสร้างไซโลและสิ่งก่อสร้างอื่นจำนวนกึ่งหนึ่งของเงินลงทุนทั้งหมด ที่อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2 ต่อปี ระยะเวลาการชำระคืนหนี้ 20 ปี และด้านราคาของส่วนผสมของอาหารสัตว์สำเร็จรูปที่เป็นผลผลิตทางการเกษตรที่ซื้อจากสหกรณ์โดยการทำ farming contract บริเวณใกล้เคียง นำไปสู่เสถียรภาพของต้นทุนอาหารสัตว์สำเร็จรูปให้กับฟาร์มโคนมเป็นสมาชิก อันเป็นแรงจูงใจสำคัญให้เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรขึ้นและยังนำไปสู่ความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรของประเทศญี่ปุ่น

1.7 การเยี่ยมฟาร์มโคนมในเมือง Taiki

ฟาร์มโคนมในเมือง Taiki เป็นฟาร์มตัวอย่างที่คณะที่ปรึกษาได้เข้าไปศึกษา ฟาร์มแห่งนี้มีจำนวนโคนมประมาณ 160 ตัว และเป็นธุรกิจแบบครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 2 คน เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมในฟาร์ม ฟาร์มโคนมจะมีการใช้เครื่องจักรที่มีระดับเทคโนโลยีสูงมาแทนแรงงานมนุษย์ ได้แก่การรีดนมจะมีเครื่องรีดนม 6 เครื่องที่มีท่อต่อไปยังถังโลหะบรรจุน้ำนมดิบที่รีดมาจากโคนม ซึ่งติดตั้งเครื่องควบคุมอุณหภูมิที่ระดับ 4 องศาเซลเซียส โดยสามารถลดระดับอุณหภูมิของน้ำนมดิบได้ภายในเวลา 1 ชั่วโมง เครื่องรีดนม 6 เครื่องสามารถรีดนมโคนม 80 ตัว ภายใน 2 ชั่วโมง ระยะเวลาที่ทำการรีดนมจะแบ่งเป็น 3 ช่วงเวลาต่อวันต่อตัว และปริมาณน้ำนมดิบประมาณ 31 กิโลกรัมต่อวันต่อตัว หรือคิดเป็นประมาณ 10,500 กิโลกรัมต่อตัวต่อปี (340 วันที่รีดนมและ 25 วันที่นมวัวแห้งในแต่ละปี) ที่ระดับคุณภาพของน้ำนมที่สูงกว่ามาตรฐานทั่วไปที่สัดส่วนของไขมันเท่ากับร้อยละ 3.0 ขณะที่น้ำนมดิบของฟาร์มดังกล่าวมีสัดส่วนของไปมันเท่ากับร้อยละ 3.5 และ Slid Non-fat (SNF) เท่ากับร้อยละ 8.9 ของน้ำนมดิบ ข้อสังเกตคือฟาร์มโคนมนี้จะแตกต่างจาก Fujita Farm ข้างต้น ในด้านของการจัดการฟาร์มโคนมและความถี่ในการรีดนม เนื่องจาก Fujita Farm เป็น Non-GMO ฟาร์มที่มีตลาดเฉพาะกลุ่มผู้บริโภค ขณะเดียวกันก็มีความหลากหลายในการใช้ประโยชน์จากฟาร์มโคนมที่นอกเหนือไปจากการผลิตน้ำนมดิบเพื่อขายเท่านั้น

สืบเนื่องจากฟาร์มโคนมในเมือง Taiki นี้ เป็นการทำฟาร์มเพื่อขายน้ำนมดิบเป็นหลัก ดังนั้น จึงเข้าสู่โครงการรวมกลุ่มเกษตรกรในรูปบริษัทเพื่อการผลิตอาหารสัตว์สำเร็จรูปและสมัครเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมือง Taiki ที่ซื้อวัตถุดิบทางการเกษตรในการทำอาหารสัตว์สำเร็จรูปกับสหกรณ์ โดยเป็นการรวมกันของ 6 เกษตรกร ที่มีการลงทุนด้านการก่อสร้างมูลค่าประมาณ 60 ล้านเยน จำนวน 30 ล้านเยนได้รับการช่วยเหลือด้านสินเชื่อจากสหกรณ์การเกษตรเมือง Taiki อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ 2 ระยะเวลาการชำระคืนหนี้ 20 ปี ดังนั้นการชำระคืนประมาณปีละ 4 ล้านเยน ทำให้เกษตรกรฟาร์มโคนมสามารถควบคุมต้นทุนอาหารสัตว์ที่เป็นต้นทุนหลักให้เสถียรภาพ อันเป็นแรงจูงใจสำคัญประการหนึ่งในการเกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรภายใต้การเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรมากขึ้น ซึ่งส่งผลพลอยให้สถาบันสหกรณ์การเกษตรญี่ปุ่นประสบผลสำเร็จ

2. สรุปประเด็นอุตสาหกรรมโคนมในประเทศญี่ปุ่น

2.1 ด้านการผลิต

โคนมในประเทศญี่ปุ่น พัฒนาโดยการส่งเสริมของรัฐบาลตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว นมสดไม่ได้เป็นเครื่องดื่มประจำของคนญี่ปุ่น เช่นเดียวกันกับคนไทยเข้าใจถึงการส่งเสริมในการผลิตโคนม ข่าวประกาศญี่ปุ่นมีวัตถุประสงค์เพื่อสุขภาพของคนญี่ปุ่นและการทดแทนการนำเข้าผลิตภัณฑ์

สภาพการเลี้ยงโคนมในประเทศแถบอากาศหนาวในยุโรปซึ่งเหมาะสมกับการเลี้ยงโคนมโดยเฉพาะเกาะฮอกไกโด (Hokkaido) มีสภาพอากาศหนาวเย็นและหิมะปกคลุม ประมาณ 4 เดือนต่อปีทำให้อัตราการให้นมของโคนมต่อตัวใกล้เคียงกับประเทศที่เจริญแล้วในยุโรป โดยที่เกษตรกรโคนมบางรายสามารถเลี้ยงโคนมอย่างมีประสิทธิภาพสูงกว่าในยุโรป อย่างไรก็ตามสิ่งที่เป็นข้อจำกัดในการเลี้ยงโคนมคือ อาหารสัตว์โดยเฉพาะธัญพืชซึ่งญี่ปุ่นต้องนำเข้าจากต่างประเทศและการขาดแคลนแรงงาน ทั้งนี้ การใช้เครื่องจักรกลได้แก้ปัญหาด้านแรงงานได้อย่างมีประสิทธิผลมาก ที่เกาะฮอกไกโดสามารถผลิตน้ำนมดิบมีปริมาณทั้งหมดมากกว่าร้อยละ 45 ของน้ำนมดิบที่ผลิตได้ทั้งหมดในประเทศญี่ปุ่นในปี2549

ในช่วงปี 2544-2549 ถ้าพิจารณาเป็นรายปีแล้วจะเห็นว่า ปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อยตั้งแต่ปี 2544 ถึง 2546 จากนั้นเริ่มลดลงทุกๆปี ในขณะเดียวกัน ปริมาณน้ำนมดิบใช้เพื่อการบริโภคโดยตรง หรือน้ำนมพร้อมดื่ม ก็มีแนวโน้มเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ปริมาณน้ำนมดิบใช้ในการแปรรูปหรืออุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์นม มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย จาก

แนวโน้มดังกล่าว กล่าวได้ว่าอุตสาหกรรมโคนมในประเทศญี่ปุ่นมีการควบคุมจัดการอย่างเป็นระบบ ทำให้ปริมาณการผลิตน้ำนมดิบสอดคล้อง ความต้องการของการใช้โดยเฉพาะนมพร้อมดื่ม

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในช่วงปี 2509-2549 นั้น อัตราส่วนของนมสดเพื่อการบริโภคโดยตรงต่อปริมาณน้ำนมสดที่ผลิตได้ทั้งหมดของประเทศญี่ปุ่นนั้น อยู่ในช่วง 57.1 ถึง 63.5 ซึ่งเป็นผลมาจากการแทรกแซงของรัฐ ที่พยายามใช้มาตรการอุดหนุนอุตสาหกรรมแปรรูปของผลิตภัณฑ์โคนม โดยให้การอุดหนุนปริมาณน้ำนมสดที่ใช้ในการแปรรูปเป็นนมผงปราศจากไขมัน (Skimmed milk powder) ในปริมาณ 2 ล้านตันต่อปี ผ่านสันนิบาตสหกรณ์การเกษตร (Federation of Agricultural Cooperative) โดยที่มีบรรษัทการเกษตรและอุตสาหกรรมปศุสัตว์ (Agriculture & Livestock Industrial Corporation : ALIC) ซึ่งเป็นองค์กรกึ่งรัฐวิสาหกิจกำกับดูแล ทั้งนี้ ALIC ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2539 มีหน้าที่ดูแลด้านเสถียรภาพทางราคา การสนับสนุนโครงการด้านอุตสาหกรรมปศุสัตว์และโครงการนม (ดังตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.14 ปริมาณการผลิตน้ำนมดิบและการใช้น้ำนมดิบในประเทศญี่ปุ่น (1,000 metric tons)

ปี	น้ำนมดิบ [A]	การใช้ประโยชน์ของน้ำนมดิบ			อัตราส่วนนมสดเพื่อการบริโภคโดยตรงต่อน้ำนมสดทั้งหมด [B/A]
		นมสดเพื่อการบริโภคโดยตรง [B]	การแปรรูป	อื่นๆ	
2509	3,431	2,022	1,224	185	58.9
2510	4,789	2,651	1,964	174	55.4
2518	5,006	3,179	1,709	118	63.5
2523	6,498	4,010	2,311	177	61.7
2528	7,436	4,307	3,015	114	57.9
2533	8,203	5,091	2,985	127	62.1
2538	8,467	5,152	3,186	130	60.8
2543	8,415	5,003	3,307	104	59.5
2544	8,312	4,903	3,317	92	59.0
2545	8,380	5,046	3,245	89	60.2
2546	8,405	5,018	3,302	85	59.7
2547	8,285	4,902	3,301	81	59.2
2548	8,292	4,738	3,472	82	57.1
2549	8,086	4,618	3,388	80	57.1

Source : “Yotsuba Milk Products Co.,Ltd” Otofuke, Kato-gun, Hokkaido, Japan

2.2 ด้านการตลาด

สภาพการตลาดของอุตสาหกรรมโคนมของประเทศญี่ปุ่น หากพิจารณาโดยผิวเผินแล้ว จะเป็นไปในลักษณะตลาดแข่งขันโดยที่รัฐบาลไม่มีการแทรกแซงด้านการตลาดโดยตรง แต่ในความเป็นจริงแล้ว รัฐบาลได้ทำการแทรกแซงโดยทางอ้อม ผ่านองค์กร ALIC และอุดหนุนโดยตรงผ่านสันนิบาตสหกรณ์การเกษตร ฉะนั้น อุตสาหกรรมโคนมในญี่ปุ่นจึงมีลักษณะตลาดภายใต้การวางแผนจัดการของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย 3 ฝ่าย กล่าวคือ

ก) เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมซึ่งมีการรวมตัวกันเป็นสหกรณ์ และมีสันนิบาตสหกรณ์การเกษตรเป็นองค์กรที่ปกป้องผลประโยชน์ของเกษตรกรด้านการจัดสรรราคา และการแบ่งปันเงินอุดหนุนโดยตรงจากรัฐบาล พร้อมทั้งเป็นตัวกลางในการประสานสภาร่างรัฐบาลและเกษตรกรในเรื่องเงินอุดหนุนด้านปัจจัยการผลิต เช่นการอุดหนุนราคาน้ำมันดีเซลที่ใช้สำหรับการเกษตร โดยการยกเว้นภาษีการขาย (sale tax)

ข) ผู้แปรรูปผลิตภัณฑ์โคนม ซึ่งประกอบด้วยบริษัทเอกชนและโรงงานแปรรูปสหกรณ์ ที่ใช้น้ำนมดิบในการแปรรูป โดยการซื้อน้ำนมดิบจากสหกรณ์โคนมที่ได้ตกลงและกำหนดโดยสันนิบาตสหกรณ์การเกษตรในราคาที่กำหนดไว้

ค) บรรษัทการเกษตรและอุตสาหกรรมปศุสัตว์ หรือ ALIC เป็นตัวแทนของรัฐบาลทำหน้าที่ในการกำกับดูแลด้านราคาและการสนับสนุน

ทั้ง 3 ฝ่ายดังกล่าวทำการตกลงและจัดการด้านราคาน้ำนมดิบสำหรับใช้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่างๆ โดยดูจากราคาผลิตภัณฑ์ ปริมาณความต้องการและทิศทางการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด ฉะนั้นราคาน้ำนมดิบจึงเป็นการตั้งราคาภายใต้การจัดการ (Administrative Pricing) โดยที่เกษตรกรโคนมภายใต้สหกรณ์จะได้รับราคาซึ่งเป็นราคาถ่วงน้ำหนักของปริมาณน้ำนมดิบที่ใช้แปรรูปในผลิตภัณฑ์ต่างๆ

เพื่อความกระจ่าง ขอยกตัวอย่างโดยใช้ข้อมูลปริมาณและราคาน้ำนมดิบที่ใช้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์นมชนิดต่างๆของเกาะฮอกไกโดในปี 2549 ซึ่งได้จาก Yotsuba Milk Products Co.,Ltd ในการคำนวณราคาถ่วงน้ำหนักของน้ำนมดิบที่เกษตรกรได้รับในปี 2549 นั้น ข้อมูลน้ำนมดิบที่ใช้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด จะถูกรวบรวมโดยสหกรณ์และโรงงานแปรรูป โดยที่ราคาของน้ำนมที่ถูกใช้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดนั้น เป็นราคาที่กำหนดร่วมกัน 3 ฝ่ายดังที่ได้กล่าว

มาแล้วนั้น ทำให้สามารถหามูลค่าของแต่ละชนิดได้ เช่น น้ำนมดิบที่ใช้ในการแปรรูปนมพร้อมดื่มนั้น มีปริมาณ 820,000 ตัน ซึ่งมีราคาสูงที่สุด 92.5 เยนต่อกิโลกรัม (ราคากำหนดไว้) ฉะนั้นมูลค่าของน้ำนมดิบดังกล่าว หรือผลคูณระหว่างปริมาณและราคาเป็น 75,850 ล้านเยน ทั้งนี้ ปริมาณน้ำนมดิบที่ถูกใช้ในการแปรรูปทั้งหมด 3,360,000 ตัน และมีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 259,035 ล้านเยน ทำให้สามารถคำนวณราคาถ่วงน้ำหนักได้ประมาณ 77.1 เยนต่อกิโลกรัม ทั้งนี้เกษตรกรได้รับราคาที่สูงหรือต่ำกว่านี้ตามคุณภาพของน้ำนมดิบที่ผลิตได้ (ตารางภาคผนวกที่ 4.15)

ตารางที่ 4.15 ปริมาณและราคาน้ำนมดิบที่ใช้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ของเกาะฮอกไกโด ปี 2549

ชนิดผลิตภัณฑ์	ปริมาณ (10,000 ตัน)	ราคา เยน/กิโลกรัม	มูลค่า ล้านเยน
1. นมสดพร้อมดื่ม (Drinking milk)	82	92.5	75,850
2. ครีมและอื่นๆ (Cream & others)	84	73.0	61,320
3. นมผงพร่องไขมัน (Skimmed milk powder)	167	62.5	104,375
4. เนยแข็ง (Cheese)	33	53.0	17,496
รวมทั้งหมด	366	-	295,035

แหล่งที่มา : “Yotsuba Milk Products Co.,Ltd” Otofuku, Kato-gun, Hokkaido

สำหรับเงินอุดหนุนที่รัฐบาลจ่ายให้ 10 เยนต่อกิโลกรัม น้ำนมดิบที่แปรรูปเป็นนมผงพร่องไขมันนั้น เกษตรกรโคนมบนเกาะฮอกไกโดในปี 2549 จะมีรายรับประมาณ 4.97 เยน ซึ่งคำนวณจากปริมาณน้ำนมดิบ 1,670,000 ตัน คูณด้วย 10 เยนต่อกิโลกรัม แล้วหารด้วยปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตทั้งหมด คือ 3,360,000 ทั้งนี้ การอุดหนุนนี้จะให้สำหรับเกษตรกรโคนมที่อยู่ภายใต้ระบบสหกรณ์เท่านั้น สำหรับเกษตรกรโคนมอิสระ หรือไม่ได้เข้าร่วมระบบสหกรณ์ จะไม่มีสิทธิ์รับการอุดหนุนดังกล่าว สำหรับเกษตรกรอิสระนั้น มีปริมาณการผลิตประมาณร้อยละ 4 ของปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้ทั้งหมดบนเกาะฮอกไกโด

กรณีศึกษาอุตสาหกรรมโคนมญี่ปุ่นสำหรับประเทศไทย

การพัฒนาและการสนับสนุนส่งเสริมของอุตสาหกรรมโคนมของประเทศญี่ปุ่น โดยเฉพาะบนเกาะฮอกไกโด สามารถสรุปวิเคราะห์ เพื่อเป็นข้อเสนอแนะต่ออุตสาหกรรมโคนมไทยดังต่อไปนี้

3.1 นโยบายนมและผลิตภัณฑ์นมของญี่ปุ่น

อุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์นมของญี่ปุ่นได้รับการช่วยเหลือและปกป้องจากภาครัฐอย่างมาก องค์กรที่สำคัญ คือ สภานมและบริษัทเกษตรและปศุสัตว์ ซึ่งดูแลการผลิตนมและด้านราคา โดยสภานม (Japan Dairy Council) จะบริหารปริมาณการผลิตนมสดด้วยการใช้โควต้าการผลิต โดยเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับเงินช่วยเหลือประมาณ 4 บาท/กก. แต่หากผลิตเกินโควต้าปริมาณส่วนที่เกินโควต้าจะไม่ได้รับเงินช่วยเหลือ ส่วนบริษัทเกษตรและปศุสัตว์ (The Agriculture and Livestock Industries Corporation : ALIC) เป็นรัฐวิสาหกิจที่ดูแลเรื่องราคา โดยการราคานมสดที่เกษตรกรได้รับต่ำก็จะเข้าแทรกแซงด้วยการรับซื้อ และขายเมื่อราคานมสูงเกินไป ALIC ยังเป็นหน่วยงานที่ดูแลเรื่องนมโรงเรียน ซึ่งญี่ปุ่นให้นมแก่เด็กนักเรียนตั้งแต่ระดับก่อนอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษา และยังให้นมแก่ผู้สูงอายุคนชราที่บ้านอีกด้วย สำหรับภาครัฐ นอกจากจะให้การปกป้องด้วยภาษีนำเข้า (0-40%) และโควต้าภาษี (ผู้นำเข้าภายใต้โควต้าภาษีรายใหญ่ คือ ALIC เพื่อบริหารระดับราคาได้ทั้งราคาภายในประเทศและราคานำเข้า) แล้ว รัฐบาลญี่ปุ่นยังให้การอุดหนุนการประกันชีวิตโคนมด้วย โดยเบี้ยประกันจะแบ่งกันจ่ายระหว่างเกษตรกรกับรัฐบาลในอัตรา 50 : 50 โคนมที่ตายจะได้รับเงินประมาณ 120,000 บาท/ตัว ทั้งนี้ เงินอุดหนุนแก่เกษตรกรทั้งหมดที่รัฐบาลญี่ปุ่นจ่ายในแต่ละปีจะประมาณ 90,000 ล้านบาท หรือฟาร์มโคนม 1 แห่งจะได้เงินช่วยเหลือประมาณ 3 ล้านบาท แม้ว่าญี่ปุ่นจะต้องเปิดตลาดนมและผลิตภัณฑ์นมตามพันธะที่มีต่อองค์การการค้าโลก (WTO) ทำให้ปริมาณการนำเข้าเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆก็ตาม แต่กลไกที่ญี่ปุ่นวางไว้จะช่วยให้อุตสาหกรรมนมยืนหยัดต่อไปได้ เพราะเป็นกลไกที่ทำครบทั้งวงจร ซึ่งในการพัฒนาอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์นมของไทยก็ต้องดูทั้งวงจรเช่นกัน

3.2 ระบบการจัดการของอุตสาหกรรมโคนมญี่ปุ่น

กล่าวได้ว่ามีประสิทธิภาพและสามารถรักษาเสถียรภาพของราคาน้ำนมดิบ และราคาผลิตภัณฑ์นมระดับหนึ่ง พร้อมอัตราส่วนของน้ำนมดิบที่ใช้ในนมสดพร้อมดื่ม ด้วยการลดปริมาณการผลิตน้ำนมดิบ ภายใต้การร่วมมือกัน 3 ฝ่าย คือ สหกรณ์ อุตสาหกรรมแปรรูป และALIC ฉะนั้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรสหกรณ์ หรือกลุ่มเกษตรกรโคนม และองค์การส่งเสริม

กิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.) เพื่อทำการต่อรองและจัดการระบบอุตสาหกรรมโคนม กับโรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์

3.3 การส่งเสริมและสนับสนุนการเลี้ยงโคนม

เมื่อถึงจุดหนึ่งที่ปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตมากเกินกว่าความต้องการของตลาด นมสดพร้อมดื่มซึ่งเป็นตลาดนมสดที่โดยความเป็นจริงแล้ว ไม่มีการค้าระหว่างประเทศ กล่าวอีกนัยหนึ่ง นมสดพร้อมดื่มแท้ๆแล้ว ไม่สามารถค้าขายกันได้ (Non-Trade Commodity) อย่างไรก็ตามด้วยเหตุที่ธุรกิจการเลี้ยงโคนมในประเทศไทยอาจกล่าวได้ว่ายังไม่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในด้านต้นทุนการผลิตซึ่งสาเหตุหลักเป็นผลมาจากความเสียเปรียบทางด้านภูมิศาสตร์ของประเทศกับการจัดการด้านระบบการผลิต แต่เนื่องด้วยน้ำนมดิบเป็นสินค้าที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางด้านอาหาร (Food Security) ของประเทศ รัฐบาลอาจจำเป็นต้องสนับสนุนอุตสาหกรรมการเลี้ยงโคนมต่อไปแต่ควรต้องอยู่ในรูปแบบของการให้การช่วยเหลือทางด้านเทคโนโลยีการผลิต การอำนวยความสะดวกในลักษณะการจัดหาวัตถุดิบหรือแหล่งวัตถุดิบราคาถูกให้กับกลุ่มเกษตรกรแทนที่จะให้การอุดหนุนโดยตรง นอกจากนั้นการกำหนดราคาน้ำนมดิบอาจต้องพิจารณาการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าโดยให้อิงกับการสภาพการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบที่แท้จริง สำหรับอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์นมรัฐบาลไม่ควรเข้าไปแทรกแซงหรือให้การอุดหนุนดังกรณีของประเทศญี่ปุ่น แต่ควรปล่อยให้เป็นไปตามกลไกลของตลาด

ฉะนั้นรัฐบาลไทยอาจต้องพิจารณาและกำหนดนโยบายการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมให้ชัดเจนว่า จะทำการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมโดยตั้งเป้าหมายหรือระดับการพึ่งตัวเอง (Self-sufficiency ratio) ของน้ำนมดิบ เพื่อสนองความต้องการของตลาดนมสดพร้อมดื่ม ขณะเดียวกันรัฐบาลไม่ควรให้การอุดหนุนอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์นมทุกชนิดโดยให้ปริมาณความต้องการนมผง เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์นมมีการนำเข้าอย่างเสรี

3.4 การเปรียบเทียบฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรญี่ปุ่น

โดยทั่วไปคงไม่แตกต่างจากประเทศไทยเท่าใดนัก กล่าวคือยังคงแบกรับภาระหนี้และความเป็นอยู่ที่ยากจนกว่าเมื่อเทียบกับภาคการผลิตอื่น แต่เนื่องจากค่าครองชีพที่ต่ำกว่าโดยเปรียบเทียบ อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกษตรกรสามารถดำรงชีพได้ โดยที่ภาระการชำระคืนหนี้ของเกษตรกรญี่ปุ่นเฉลี่ย 2.5 ล้านเยนต่อปี และรายได้สุทธิ (กำไรสุทธิ) เฉลี่ย 7 ล้านเยนต่อปี ในขณะที่ไม่มีพลังทางการตลาดของเกษตรกรทำให้อำนาจการต่อรองสู้อุตสาหกรรมไม่ได้ รัฐบาลจึงต้องเข้ามา

ดูแลผ่านสถาบันสหกรณ์การเกษตรที่เรียกว่า Federation Agricultural Cooperative จัดตั้งขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เพื่อเป็นตัวแทนของเกษตรกรญี่ปุ่นในการรักษาผลประโยชน์และสร้างพลังทางการตลาดให้กับเกษตรกรในการต่อรองกับอุตสาหกรรมผลิตผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่รวมถึงฟาร์มโคนมที่ประสบกับปัญหาอุปทานส่วนเกินในน้ำนมดิบ ทำให้สหกรณ์การเกษตรและรัฐบาลได้เข้ามาดูแล ซึ่งนับว่าประสบผลสำเร็จอย่างมาก ขณะเดียวกันผลที่ตามมาคือบทบาทของรัฐบาลทั้งในระดับฟาร์มโคนมและอุตสาหกรรมผลิตผลิตภัณฑ์นมเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ทำให้ภาระของรัฐบาลในการอุดหนุนปรับขึ้นตาม เช่นเดียวกันซึ่งในกรณีนี้ไม่อาจสามารถทำได้ในกรณีประเทศไทย

บทที่ 5

การสัมมนาและการสัมภาษณ์เกษตรกร กรณีศึกษาผลกระทบจาก FTA

บทนี้ประกอบไปด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับการสัมมนาและการสัมภาษณ์เกษตรกร ข้อสรุปในภาพรวมของเครื่องมือที่ใช้ศึกษาในอดีต ข้อสรุปภาพรวมของผลกระทบจากการทำ FTA ในอดีต ข้อสรุปภาพรวมของข้อเสนอแนะในอดีต และข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

การสัมมนา

โครงการศึกษาผลกระทบจากการทำเขตการค้าเสรี (FTA) สำหรับภาคเกษตรกรรม คณะที่ปรึกษาได้จัดสัมมนาเพื่อระดมความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อผลการศึกษาเกี่ยวกับ FTA ต่อภาคเกษตรกรรมในอดีต (ตั้งแต่ปี 2545 จนถึงปัจจุบัน) โดยมีการจัดสัมมนารวม 4 ครั้ง ได้แก่

ครั้งที่ 1 จัดสัมมนาที่ จังหวัด นครราชสีมา เมื่อวันที่ 17-18 พฤษภาคม 2550 ณ โรงแรมรอยัลปริ๊นเซส โดยผู้เข้าร่วมสัมมนาประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครราชสีมา ผู้ประกอบการโรงงานแป้งมันสำปะหลัง

สินค้าที่เป็นประเด็นหารือ ได้แก่ มันสำปะหลัง ข้าว โคนม โคเนื้อ

ครั้งที่ 2 จัดสัมมนาที่ จังหวัด ราชบุรี เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2550 ณ โรงแรมโกลเด้นซิตี้ โดยผู้เข้าร่วมสัมมนาประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดราชบุรี สำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดราชบุรี สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดราชบุรี สหกรณ์โคนม เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ตัวแทนกลุ่มผู้ประกอบการเลี้ยงกุ้งภาคกลาง สภาอุตสาหกรรมจังหวัดราชบุรีและหอการค้าจังหวัดราชบุรี

สินค้าที่เป็นประเด็นหารือ ได้แก่ โคนม กุ้ง

ครั้งที่ 3 จัดสัมมนาที่ จังหวัด เชียงราย เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2550 ณ โรงแรมริมกก รีสอร์ท จังหวัดเชียงราย โดยผู้เข้าร่วมสัมมนาประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงราย สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงราย กลุ่มแม่บ้าน ชมรมผู้ปลูกชา หอการค้าจังหวัดเชียงราย ผู้ประกอบการโรงงานใบชา

สินค้าที่เป็นประเด็นหารือ ได้แก่ ชา

ครั้งที่ 4 จัดสัมมนาที่ จังหวัด สุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2550 ณ โรงแรม ไดมอนด์ พลาซ่า โดยผู้เข้าร่วมสัมมนาประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เขต 8 สหกรณ์การเกษตร เกษตรกรผู้ปลูกปาล์ม กาแฟ ผู้ประกอบการน้ำมันปาล์ม

สินค้าที่เป็นประเด็นหารือ ปาล์ม กาแฟ กุ้ง

การสัมภาษณ์

คณะที่ปรึกษาได้ออกสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงโคนม กรณีศึกษาผลกระทบจาก FTA จำนวน 2 ครั้ง ได้แก่

ครั้งที่ 1 วันที่ 20 มิถุนายน 2550 ณ สหกรณ์โคนมหนองโพ จังหวัดราชบุรี

ครั้งที่ 2 วันที่ 27 มิถุนายน 2550 ณ สหกรณ์โคนมมวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

สรุปผลการสัมมนาในภูมิภาค 4 ครั้ง

สินค้า ข้าว

ความคิดเห็นของผู้ประกอบการกรณี FTA ภาพรวม นั้นไทยได้เปรียบเพราะประเทศไทยจะเป็นผู้ส่งออกข้าวมากที่สุดในโลก การส่งออกไปจีนมีไม่มากในช่วงนี้ เนื่องจากจีนได้มีการพัฒนาข้าวเมล็ดยาวมากขึ้นและจีนก็มีข้าวขาวมาแข่งขันด้วยเช่นกัน แต่คุณภาพยังไม่สามารถเทียบกับข้าวไทยได้ แต่ในอนาคตจีนจะเป็นคู่แข่งที่สำคัญของไทย ในช่วงเดือนเมษายน - พฤษภาคม อาจมีการส่งออกได้น้อย เนื่องมาจากข้าวหอมมะลินั้นมีราคาสูงขึ้น ข้าวปทุมธานีที่ส่งออกก็มีปัญหาในเรื่องคุณภาพข้าว เช่น ความชื้น นอกจากนี้ผลผลิตต่อไร่ของไทยก็ยังมีอัตราสูงขึ้นที่ต่ำกว่าหลายๆ ประเทศ เช่น เวียดนาม เป็นต้น

กรณีFTA ไทยกับแอฟริกา ในอนาคตจะมีการส่งออกมากขึ้นและข้าวของไทยสามารถขยายได้มากขึ้นประมาณร้อยละ 40

กรณี FTA ไทย-ญี่ปุ่น ข้าวไทย มีความได้เปรียบและส่งผลดีต่อเกษตรกร เนื่องจาก มีการนำเข้าข้าวจากไทยที่จังหวัดพิษณุโลกไปผลิตสุราที่ญี่ปุ่น ข้าวไทยที่ส่งออกไปเพื่อการ

บริโภคในญี่ปุ่นยังมีน้อย ส่วนมากเป็นการนำเข้าปลายข้าวเพื่อใช้ในอุตสาหกรรม ดังนั้นควรใช้วิธีการส่งเสริมการขายด้วยการให้คนญี่ปุ่นได้ทดลองรับประทานข้าวหอมมะลิของไทย ซึ่งเป็นข้าวเมล็ดยาว เนื่องจากความต้องการบิโภคนั้นมีหลากหลาย ดังนั้นอยู่ที่ว่าควรจะส่งเสริมอย่างไรที่จะทำให้คนญี่ปุ่นรู้จักการใช้และการบริโภคนั้น และ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศควรจะผลักดันให้มีการเปิดตลาดข้าวไทยในญี่ปุ่นต่อไป

กรณีการทำ FTA ไทย-ออสเตรเลีย ประเทศไทยจะสามารถจะส่งออกข้าวได้มากขึ้นโดยเฉพาะข้าวหอมมะลิ เนื่องจากมีชาวเอเชียที่อาศัยอยู่ในออสเตรเลียต้องการบริโภคมากขึ้น

สินค้า มันสำปะหลัง

ความคิดเห็นของผู้ประกอบการ ในประเด็นต่างๆ ได้แก่

1) สถานการณ์มันสำปะหลังในปัจจุบัน

ผลผลิตมันสำปะหลังในปีนี้มีประมาณ 25 ล้านตัน ปริมาณผลผลิตร้อยละ 60-70 ถูกนำไปแปรรูปเป็นแป้งมันสำปะหลัง โดยที่ ราคาแป้งมันสำปะหลังจะเป็นปัจจัยสำคัญของตลาด แนวโน้มของราคาแป้งมันสำปะหลังจะเป็น 9-10 บาทต่อกิโลกรัมในอนาคต สำหรับการใช้แป้งมันปะหลังภายในประเทศนั้นมีประมาณล้านกว่าตัน ปัญหาในปัจจุบัน คือ ผลผลิตมันสำปะหลังมีไม่พอเพียง พื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังไม่สามารถเพิ่มขึ้นได้ รวมถึงแนวโน้มความต้องการนำเข้ามันสำปะหลังจากต่างประเทศที่มีมากขึ้น ส่งผลให้ราคามันสำปะหลังมีแนวโน้มสูงขึ้นในอนาคต (คาดว่าราคามันสำปะหลังในอนาคตจะสูงถึง 2 บาทต่อกิโลกรัม) แนวทางการแก้ไขปัญหา คือ การเพิ่มผลผลิตต่อไร่ ปัจจุบันมีการวิจัยและพัฒนาพันธุ์มันสำปะหลังที่ให้ผลผลิตต่อไร่สูง แต่ประสบกับปัญหา คือ พื้นที่การเพาะปลูกส่วนใหญ่ยังขาดแร่ธาตุ จึงไม่สามารถเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้เพิ่มมากขึ้นไปกว่านี้ได้

2) การส่งออกมันเส้นและแป้งมันสำปะหลังของไทย มีการส่งออกแป้งมันสำปะหลังประมาณ 2 ล้านตัน โดยในปี 2550 นี้ผลผลิตมันสำปะหลังถูกนำไปแปรรูปอย่างรวดเร็ว ปริมาณผลผลิตประมาณ 25 ล้านตันถูกนำไปแปรรูปหมดภายในเดือนเมษายน มีการคาดการณ์ว่าผลิตภัณฑ์แปรรูปที่เคยใช้แป้งข้าวโพดเป็นวัตถุดิบจะเปลี่ยนมาใช้แป้งมันสำปะหลังแทนมากขึ้น ในภูมิภาคเอเชีย เช่น การใช้แป้งมันสำปะหลังมาทำเป็นกระดาษ ซึ่งมีคุณภาพที่ดีกว่า แข็งแรงกว่า แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักกันมากนัก

สำหรับการส่งออกมันเส้น ไทยมีการส่งออกมันเส้นมากที่สุดโดย แนวโน้มการส่งออกมันเส้นในปีนี้ประมาณ 4 ล้านตัน เนื่องจากจีนมีความต้องการนำเข้ามันเส้นไปแปรรูปเพื่อผลิตเป็นแอลกอฮอล์ทดแทนการใช้ข้าวโพดที่มีราคาสูงขึ้น และส่วนหนึ่งมีการนำไปใช้ในการผลิตเหล้าอีกด้วย โดยคาดว่าในอนาคตจะส่งออกมันเส้นได้ถึง 5 ล้านตัน ในปีที่ผ่านมายุโรปเกิดภาวะแล้งจัด จึงมีการนำเข้ามันสำปะหลังมากขึ้น

3) ศักยภาพในการส่งออก ประเทศไทยมีศักยภาพในการส่งออกมันสำปะหลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคเอเชีย แต่ ในภูมิภาคยุโรปไทยประสบปัญหาต้นทุนค่าขนส่งที่สูง สำหรับโอกาสส่งออกของไทยไปยังสหรัฐอเมริกานั้นมีความเป็นไปได้ ถ้าราคาข้าวโพดมีแนวโน้มที่สูงอยู่ นอกจากนี้มันสำปะหลังของไทยไม่มีปัญหา Food Safety สำหรับคู่แข่งขันที่สำคัญของไทย คือ เวียดนาม เนื่องจากราคามันฯ ของเวียดนามมีราคาถูกกว่าไทยแต่ด้อยกว่าในด้านคุณภาพ

4) ประเด็นคำถามเกี่ยวกับความสามารถในการแข่งขันของโรงงานแปรรูปมันสำปะหลังต่างชาติ ผู้ประกอบการให้ความคิดเห็นว่า โรงงานต่างชาติมีค่าบริหารการจัดการที่สูงว่าจึงไม่สามารถทำการแข่งขันกับผู้ประกอบการโรงงานมันสำปะหลังท้องถิ่นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับคนกลางและเข้าไม่ถึงวัฒนธรรมท้องถิ่น

ผู้ประกอบการได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมในเรื่องการวิจัยที่พบว่า หินฝุ่นที่ปากช่องมีแคลเซียมสูง เมื่อนำไปใส่ 200 กิโลกรัมต่อไร่ จะสามารถเพิ่มผลผลิตได้ถึง 2 ตันต่อไร่ แต่มีต้นทุนเพียง 40 บาทต่อไร่ โดยในปัจจุบันผู้ประกอบการมีโครงการแจกหินฝุ่นให้กับเกษตรกร ซึ่งถ้าสัมฤทธิ์ผลในการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ได้ ก็จะเป็นต้นแบบให้กับเกษตรกรในพื้นที่อื่นๆ

5) ความคิดเห็นของผู้ประกอบการเรื่อง FTA

ไทย- ญี่ปุ่น ส่งผลกระทบต่อมันสำปะหลังในด้านบวก เนื่องจากก่อนการทำ FTA ไทย- ญี่ปุ่น ประเทศญี่ปุ่นให้ GSP กับไทย หากมีการนำเข้ามากกว่าที่กำหนดไว้จะถูกเรียกเก็บภาษีนำเข้า 6% หรือประมาณ 20 กว่าเหรียญดอลลาร์สหรัฐ ทำให้ไทยเสียเปรียบเวียดนามในด้านราคา ผลของ FTA ไทย- ญี่ปุ่น ทำให้ไทยสามารถแข่งขันกับเวียดนามได้มากขึ้น โดยประเทศญี่ปุ่นนำเข้ามันสำปะหลังจากไทยไปผลิตสารให้ความหวาน (กลูโคส) และกระดาษ

ไทย- จีน มีผลกระทบต่อมันสำปะหลังในด้านบวกน้อยเนื่องจากปัจจุบันจีนมีความต้องการใช้มันสำปะหลังมากอยู่แล้วซึ่งผลกระทบโดยรวมของการทำ FTA ไทย – จีน ต้องพิจารณาเปรียบเทียบกับผลกระทบต่อสินค้าอื่นๆ ในด้านลบด้วย

สินค้ากุ้ง

ความคิดเห็นของผู้ประกอบการ ในประเด็นต่างๆ ได้แก่

1) การพัฒนาปรับปรุงวิธีการเลี้ยง การปฏิบัติตามวิธีการเกษตรดีที่เหมาะสม (Good Agriculture Practice: GAP) ซึ่งได้รับการรับรองโดยกรมประมงนั้น แต่เกษตรกรประสบกับปัญหาการรับซื้อ คือ ผู้รับซื้อกุ้ง เช่น ห้องเย็น ไม่ได้พิจารณาถึงวิธีการเลี้ยงว่าได้ปฏิบัติตาม GAP หรือไม่โดยรับซื้อในราคาเดียวกับกุ้งอื่นๆ ที่ไม่ได้ปฏิบัติตาม GAP กลุ่มเกษตรกรที่มีมาตรฐานการผลิตดังกล่าวจึงได้ติดต่อกับผู้ซื้อจากประเทศญี่ปุ่นโดยตรงทำให้สามารถส่งออกกุ้งได้

2) ข้อเสนอแนะของผู้ประกอบการ

- การสร้างเครือข่าย รัฐบาลต้องทำการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตที่มีมาตรฐานกับผู้ซื้อ โดยการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ซื้อกุ้งทราบว่า ได้มีกลุ่มเกษตรผู้เลี้ยงกุ้งที่ปฏิบัติตามวิธีการเกษตรดีที่เหมาะสม (Good Agriculture Practice: GAP)

- การรวมกลุ่ม นอกจากนี้เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งหรือเกษตรกรในกลุ่มสินค้าอื่นๆ ต้องรวมกลุ่มกัน เพื่อผลิตสินค้าให้มีมาตรฐานที่ดี เพื่อให้มีอำนาจการต่อรองและสามารถติดต่อกับผู้ซื้อได้โดยตรงเพื่อให้ผู้ซื้อต่างประเทศได้เห็นข้อเท็จจริงในระบบการผลิตที่มีคุณภาพมาตรฐาน

- การตรวจสอบคุณภาพของกุ้ง ควรมีการวางแผนการตรวจสอบก่อนส่งออก คือ ควรทำการตรวจสอบคุณภาพของกุ้งในขณะที่กุ้งยังมีขนาดเล็ก (ยังไม่ถึงขนาดที่จะส่งออก) เพื่อให้มีระยะเวลาสำหรับการตรวจสอบก่อนเป็นระยะๆ จะช่วยให้การตรวจสอบได้มาตรฐานและไม่ล่าช้าในการส่งออก เนื่องจากปัญหาการส่งออกกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงของไทย คือ การตรวจสอบคุณภาพของไทย มีความล่าช้า เพราะยังขาดความพร้อมในการตรวจสอบโดยเฉพาะด้านบุคลากรรวมถึงเครื่องมืออุปกรณ์และ ต้นทุนค่าใช้จ่ายที่สูงในการรับรองการตรวจสอบ

- การทำข้อตกลง FTA เนื่องจากกุ้งเป็นสินค้าที่ไทยมีศักยภาพการส่งออก ภาครัฐควรนำสินค้ากุ้งเป็นตัวหลักในการเจรจาเพื่อเปิดตลาดให้มากขึ้น หรือใช้เจรจาในการลดภาษีในเวทีต่างๆ

สินค้าโคนม-โคเนื้อ

ความคิดเห็นของผู้ประกอบการ ในประเด็นต่างๆ ได้แก่

1) ปัญหาการพัฒนาโคเนื้อ-โคนมให้สามารถแข่งขันกับต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในด้านการบริหารจัดการฟาร์ม ซึ่งมักจะเกิดขึ้นกับเกษตรกรรายเล็ก นอกจากนี้ การนำเข้านมผงจะส่งผลกระทบต่อสมาชิกสหกรณ์โคนม และรัฐบาลมีการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ที่ได้รับผลกระทบในทางลบจากการทำ FTA หรือไม่อย่างไร

ในประเด็นนี้ มีเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ(กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์) ได้ให้ข้อมูลว่า รัฐบาลมี กองทุนที่ตั้งขึ้นเพื่อรองรับผลกระทบจากการทำ FTA 2 กองทุน ได้แก่

1.1 กองทุนปรับโครงสร้างการผลิตภาคเกษตรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งเกษตรกรสามารถรวบกลุ่มกันนำเสนอโครงการขอรับความช่วยเหลือได้

1.2 คณะกรรมการบริหารการเงินช่วยเหลือเพื่อการปรับตัวของภาคการผลิตและภาคบริการที่ได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้า โดยความรับผิดชอบของกรมการค้าต่างประเทศ สำหรับกองทุนนี้เป็นการช่วยเหลือทางด้าน การศึกษาวิจัย

2) ข้อเสนอแนะจากผู้ประกอบการ

2.1 สินค้า โคเนื้อ ควรจะได้มีการร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์ ตัวอย่างเช่น กรณีของญี่ปุ่นสามารถส่งออกต่างประเทศในนามระบบสหกรณ์

2.2 สินค้า โคนม การนำเข้านมผงนั้นควรหามาตรการที่ไม่ให้มีการนำ เข้า หรือทำอย่างไรก็ได้เพื่อไม่ให้มีการนำเข้า

สินค้า ชา

ความคิดเห็นของผู้ประกอบการ ในประเด็นต่างๆ ได้แก่

1) การปรับปรุงการจัดเก็บภาษีชาให้เหมาะสม ปัจจุบันจีนมีความต้องการชาอัสสัมจากประเทศไทยมาก ร้อยละ 80 ส่งเข้าประเทศจีน การตั้งภาษีของไทยจะทำให้ประเทศจีนนั้นตั้งภาษีได้เช่นเดียวกัน ซึ่งอาจจะมีผลต่อผู้ประกอบการที่ส่งชาไปจีนมีอุปสรรคมากขึ้น ภาครัฐควรปรับปรุงการจัดเก็บภาษีให้เหมาะสม

2) อุปสรรคการส่งออกชาไปจีน ปัจจุบันจีนสามารถส่งชาเข้าประเทศไทยได้โดยง่าย แต่ชาไทยที่ส่งออกไปมณฑลต่างๆ ของจีนมักจะถูกเก็บภาษีซึ่งทำให้ไทยเสียเปรียบ

3) การส่งออกชาอูหลง ไต้หวันนำเข้าจากไทยมาก แต่ภาษีของไต้หวันที่ตั้งไว้สูงมากเช่นกัน จึงควรมีการปรับภาษีใหม่

4) ข้อเสนอแนะจากผู้ประกอบการ ในประเด็นต่างๆ

- ชาของไทยนั้นมีการส่งออกสม่ำเสมอค่อนข้างดีมาโดยตลอดในช่วง 2-3 ปีนี้ แต่ภาครัฐควรเข้ามามีบทบาทในด้านการวางแผนแม่บทเกี่ยวกับชาเพื่อให้สามารถแข่งขันการส่งออก โดยร่วมหารือกับผู้ประกอบการทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นอกจากนี้ควรจะมีการจัดตั้งตลาดกลางชา

- กรณีผู้ประกอบการชาที่นำเข้าจากจีนจำนวนมากนั้นเกษตรกรจะได้รับผลกระทบเนื่องจากชาจีนนั้นมีราคาที่ถูกกว่าและต้นทุนทางด้านแรงงานของจีนต่ำและอัตราภาษีก็ต่ำ

- กรณี AFTA ต้องการให้เลื่อนการเปิด AFTA ออกไปเนื่องจากศักยภาพการผลิตของไทยยังไม่เพียงพอ และชาจะให้ผลผลิตเต็มที่ต้องใช้เวลาประมาณ 4 ปี ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเกษตรกร นอกจากนี้การเปิด AFTA จะทำให้ชาจากเวียดนามเข้ามาแข่งขันกับไทย

สินค้า กาแฟ

ความคิดเห็นของผู้ประกอบการ ในประเด็นต่างๆ ได้แก่

1) สถานการณ์ด้านผลผลิตและราคา ปัจจุบันนี้ความต้องการภายในประเทศ

เพิ่มมากขึ้นแต่การผลิตยังไม่เพียงพอ ซึ่งปัจจุบันผลผลิตกาแฟสามารถขายได้ในราคาดี แต่หากเมื่อจัดทำ FTA แล้วหากเกษตรกรรายย่อยได้รับผลกระทบควรจะได้มีมาตรการป้องกันหรือรองรับในอนาคตด้วย

2) การทำ FTA ในสินค้ากาแฟ ในกรณีที่จะทำFTA กับประเทศใดควรจะพิจารณาถึงชนิดของกาแฟและศักยภาพของการผลิตและการส่งออกกาแฟชนิดนั้นๆ ก่อน และควรมีการศึกษาข้อมูลของประเทศคู่เจรจาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

3) กรณี AFTA ผู้แทนเกษตรกรชาวสวนกาแฟได้ให้ข้อคิดเห็นว่า หากมีการค้าเสรีหรือการเปิด AFTA ในอีกสามปีข้างหน้า ชาวสวนกาแฟต้องหามาตรการมารองรับ เพราะกำแพงภาษีในปัจจุบันร้อยละ 90 นั้นจะลดลงเหลือศูนย์ ผู้ประกอบการกาแฟจะนำเข้ากาแฟจากต่างประเทศซึ่งมีต้นทุนที่ถูกกว่า ซึ่งจะมีผลกระทบต่อเกษตรกรรายย่อย ภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการเตรียมและหามาตรการรองรับและเตรียมแก้ไขปัญหา เช่น การจัดแบ่งขอบเขตของที่ดินตามศักยภาพของการกษตร (Agricultural Zoning) เป็นต้น

สินค้า ปาล์ม

ความคิดเห็นของผู้ประกอบการ ในประเด็นต่างๆ ได้แก่

1) ผลกระทบจากการทำ FTA ในกรณี AFTA ผู้ร่วมสัมมนายังให้ข้อคิดเห็นที่มีความแตกต่างกัน เช่น ปัจจุบันไทยมีการส่งออกไปมาเลเซียเพิ่มขึ้นทุกปี ดังนั้นหากมีการเปิดเสรีและไม่มีกำแพงภาษีไทยน่าจะส่งออกได้มากกว่าเดิมและเป็นผลดีต่อเกษตรกรรายย่อย ซึ่งไม่น่าจะมีผลกระทบทางด้านลบ ในขณะที่ผู้ประกอบการอีกกลุ่มหนึ่งยังไม่แน่ใจว่าผลของ FTA จะมีผลกระทบต่อปาล์มน้ำมันหรือไม่ แต่เห็นว่าควรจะเปิด FTA และทางผู้ประกอบการก็ต้องไปลดต้นทุนเพิ่มผลผลิต

2) ในกรณีจะมีการทำ FTA กับประเทศอื่นในภายหน้า ควรคำนึงถึงความสามารถในการผลิตปาล์มน้ำมันของประเทศคู่เจรจา และควรจะระวัง เพราะจะทำให้เกิดผลกระทบต่อเกษตรกรรายย่อย

ประเด็นอื่นๆ

ความคิดเห็นและข้อเสนอของผู้เข้าร่วมสัมมนา ในประเด็นการทำ FTA ของไทยกับประเทศต่างๆ ได้แก่

1) ในส่วนของจังหวัดนครราชสีมายังไม่ได้รับผลกระทบโดยตรง แต่ในอนาคตคาดว่าน่าจะได้รับผลกระทบ เช่น โคนม ผลิตอย่างไรก็ไม่สามารถสู้ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ได้ โดยเฉพาะราคา และต้นทุนการผลิต ซึ่งมีการประท้วงเพื่อให้รัฐบาลหามาตรการรองรับผลกระทบดังกล่าว ภาครัฐจะต้องปรับเปลี่ยนและหามาตรการรองรับ แต่ไม่ได้หมายความว่าให้เกษตรกรเปลี่ยนอาชีพไปทำอย่างอื่น เนื่องจากเกษตรกรมีความสามารถในการผลิตสินค้าที่ตนผลิตอยู่เดิมนานแล้ว

2) ให้ภาครัฐใช้ระบบสหกรณ์เป็นพื้นฐานและร่วมมือการส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์ ในเรื่องของการร่วมมือกันควรใช้ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรเป็นจุดเริ่ม และร่วมมือกันในด้านแนวคิดก่อน และทำในรูปแบบนายหน้าสหกรณ์ โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งงบประมาณจากรัฐ

3) การทำ FTA สินค้าเกษตรของเรามีความเสียเปรียบ ไม่ควรจะมีการเจรจาในสินค้านั้นๆ แต่หากคู่เจรจาประสงค์จะเจรจาในสินค้าที่เราเสียเปรียบแล้ว การเจรจาก็สามารถเลื่อนกรอบเวลาการเปิดเสรีสินค้านั้นออกไปเพื่อเตรียมความพร้อมได้

4) การทำ FTA นั้นมีทั้งได้และเสีย ควรมีการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการทำ FTA ในเชิงลึกให้มากขึ้น และนำมาจัดทำแผนแม่บทใหม่ เช่น สินค้าใดจะมีการทำ FTA มีกรอบระยะเวลาเป็นอย่างไร ก็สามารถนำมาทำแผนปฏิบัติเพื่อรองรับผลกระทบที่จะทำให้เกษตรกรนั้นได้รับผลกระทบน้อยที่สุด

การสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม กรณีศึกษาผลกระทบจาก FTA

1. การสัมภาษณ์ตัวแทนสหกรณ์และเกษตรกรโคนมหนองโพธิ์ราชบุรี มีประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) ด้านต้นทุนการผลิตและราคาน้ำนมดิบ การเลี้ยงโคนมในปัจจุบันมีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น โดยที่ร้อยละ 60 ของต้นทุนการผลิต คือ ค่าอาหารสัตว์ ประกอบกับเกษตรกรไม่มีพื้นที่ปลูกหญ้า ต้องไปซื้อทำให้เกิดการแก่งแย่งวัตถุดิบ ราคาวัตถุดิบจึงสูงขึ้น นอกจากนี้ราคาน้ำมันที่สูงขึ้นก็ส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตด้วยเช่นกัน

2) ราคาน้ำนมดิบ สำหรับราคาน้ำนมดิบนั้นราคาน้ำนมดิบถูกควบคุมโดยพระราชบัญญัติ โดยราคาน้ำนมดิบที่เกษตรกรขายได้นั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพ มีเกณฑ์แบ่งตามเกรด โดยการรับซื้อมีการวัดด้วยตัวชี้วัดต่างๆ โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรขายได้ในราคาประมาณ 12 บาทต่อกิโลกรัม

ทั้งนี้ราคาน้ำนมดิบที่เกษตรกรขายได้เพิ่งปรับตัวเพิ่มขึ้นมาในปีนี้ ถึงแม้ว่าราคาน้ำนมดิบในปีนี้จะปรับตัวสูงขึ้น แต่ต้นทุนการผลิตอื่นๆ ก็ปรับตัวสูงขึ้นตาม ในท้ายที่สุด margin เท่าเดิม

3) ด้านผลกระทบจาก FTA และ ความคิดเห็นเรื่องการเปิดการค้าเสรี ช่วงนี้มีความต้องการน้ำนมดิบเพิ่มขึ้นมาก ซึ่งขัดกับช่วงก่อนหน้านี้ 2-3 ปี ทั้งนี้เป็นเพราะว่านมผงนำเข้ามีราคาแพง โดยมีสาเหตุมาจากภาวะโลกร้อน ทำให้โคนมในประเทศออสเตรเลียผลิตน้ำนมออกมาน้อย ส่งผลให้เกิดปัญหานมผงขาดตลาด ดังนั้นราคานมผงจึงสูงขึ้น ส่วนการเปิดการค้าเสรีหรือ FTA ไม่น่ามีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมโคนมในปัจจุบัน โดยปัญหาของเกษตรกรน่าจะอยู่ที่ต้นทุนการผลิตที่ปรับตัวสูงขึ้น และปัญหาการจัดการฟาร์ม โดยการเลี้ยงโคนมให้มีน้ำนมสม่ำเสมอนั้นต้องมีระบบการเลี้ยงให้มีแม่วัวให้นมทดแทน

4) ด้านการปรับตัวของเกษตรกรภายหลังจากการทำ FTA เกษตรกรไม่ได้รับผลกระทบจากการทำ FTA แต่สถานการณ์ในปัจจุบันเกษตรต้องทำการปรับตัว โดยต้องมีการจัดการฟาร์มที่ดี มีระยะเวลาการพักท้องที่เหมาะสมและมีโคนมสาวทดแทน เพื่อให้ได้ปริมาณน้ำนมดิบที่สม่ำเสมอ ประกอบกับมีความรู้ในการจัดการวัตถุดิบที่เหมาะสมและใช้วัตถุดิบที่มีราคาถูกเพื่อลดต้นทุนค่าอาหารสัตว์ โดยเกษตรกรให้ข้อมูลว่ามีเกษตรกรเพียงร้อยละ 5 เท่านั้นที่มีความรู้ในการจัดการฟาร์ม

5) ด้านความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาล

- ต้องการให้รัฐบาลปรับราคาน้ำนมดิบให้สูงขึ้น จากปัญหาต้นทุนการผลิตสูงขึ้นในปัจจุบัน

- ต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาส่งเสริมและช่วยเหลือให้เกษตรกรมีความรู้ในการจัดการฟาร์ม ประกอบกับความรู้ในการจัดการเพื่อลดต้นทุนค่าอาหารสัตว์ รวมไปถึงการทำให้คนรุ่นใหม่มีแรงจูงใจในการเข้ามาเลี้ยงโคนม

- ต้องการให้แก้ปัญหาความล่าช้าในการเทน้ำนมดิบให้รวดเร็วขึ้น เพื่อลดจำนวนแบคทีเรีย จะทำให้ราคาน้ำนมดิบที่เกษตรกรขายได้มีราคาสูงขึ้น

6) ปัญหาและอุปสรรค

- ส่วนหนึ่งของเกษตรกรที่เลิกการเลี้ยงโคนม เนื่องมาจากอายุที่มากขึ้น ไม่มีกำลังพอที่จะทำการเลี้ยงต่อไป ประกอบกับลูกหลานไม่ได้ให้ความสนใจ เนื่องจากต้นทุนการผลิตสูงขึ้นประกอบกับน้ำนมดิบมีราคาต่ำไม่จูงใจให้คนรุ่นใหม่เข้ามาทำการผลิต ผลกระทบจากภาวะโรคระบาด ราคาน้ำมันมีราคาแพง ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น และราคาน้ำนมดิบไม่ปรับตัวเพิ่มขึ้นใน 2-3 ปีก่อน ทำให้เกษตรกรที่เลี้ยงโคนมมีจำนวนลดลง

- การเทนมให้กับโรงงานหรือบริษัทที่รับซื้อน้ำนมดิบมีความล่าช้าทำให้แบคทีเรียในน้ำนมเจริญเติบโตเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อราคาน้ำนมดิบที่เกษตรกรขายได้ลดลง

- ส่งผลให้น้ำนมดิบที่เข้าสหกรณ์ลดลงจากเดิม 220 ตันเหลือเพียง 170 ตัน โดยที่ก่อนหน้านี้ทางสหกรณ์เคยมีสำรองน้ำนมเก็บไว้ทำเป็น UHT แต่ปัจจุบันไม่มีสำรองเก็บไว้เลย

2. การสัมภาษณ์เกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์โคนมมวกเหล็ก มีประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) ด้านต้นทุนการผลิตและราคาน้ำนมดิบ ปัจจุบันเกษตรกรประสบกับปัญหาต้นทุนการผลิตมีราคาสูงขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้นทุนค่าอาหารสัตว์ ซึ่งมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 60 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด อาหารสัตว์ที่เกษตรกรใช้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ อาหารหยาบและอาหารข้น ทั้งราคาอาหารหยาบและราคาอาหารข้นมีราคาสูงขึ้นเป็นอย่างมาก ภายหลังจากปี 2548 ที่ประเทศไทยและทั่วโลกประสบกับภาวะราคาน้ำมันมีราคาแพง ทำให้ต้นทุนการผลิตของสินค้าหลายชนิด รวมไปถึงราคาอาหารหยาบและอาหารข้นมีราคาแพง นอกจากนี้ต้นทุนการผลิตอื่นๆ นอกเหนือจากต้นทุนค่าอาหารสัตว์ เช่น ยาและเวชภัณฑ์ก็มีราคาสูงขึ้นด้วยเช่นกัน

2) ราคาน้ำนมดิบ ได้ปรับราคาขึ้นมาจาก 12.50 บาทต่อกิโลกรัมในปีที่ผ่านมาเป็น 13.75 บาทต่อกิโลกรัมในปีปัจจุบัน แต่ราคาน้ำนมดิบที่ขายได้จริงอยู่ที่ประมาณ 12 บาทต่อกิโลกรัม เนื่องจากคุณภาพน้ำนมดิบของเกษตรกรไม่ได้มาตรฐาน ตรวจสอบแบคทีเรียและน้ำนมดิบมีลักษณะที่ข้นเหนียว ทำให้ราคาน้ำนมดิบที่เกษตรกรขายได้ลดลง ราคาน้ำนมดิบที่เกษตรขายได้จริงในอดีตอยู่ที่ประมาณ 11.60 บาทต่อกิโลกรัม และได้ปรับขึ้นมาอยู่ที่ 13.75 บาทต่อกิโลกรัม แต่ต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าสองเท่าตัวในช่วงระยะเวลาเดียวกัน นอกจากนี้ สถานการณ์ในปัจจุบัน ความต้องการน้ำนมดิบมีมาก ผลผลิตน้ำนมดิบไม่เพียงพอกับความต้องการ เนื่องจากนมผงที่นำเข้ามาละลายน้ำมีราคาแพงขึ้นอยู่ที่ 16 บาทต่อกิโลกรัม โดยมีราคาที่สูงกว่าราคาน้ำนมดิบ การที่ราคานมผงนำเข้ามี

ราคาแพงเพราะว่าออสเตรเลียประสบกับปัญหาผลผลิตน้ำนมดิบตกต่ำ ผลผลผลิตไม่เพียงพอกับความต้องการ ส่งผลให้ราคานมผงนำเข้าจากออสเตรเลียจึงมีราคาสูง

3) ด้านผลกระทบจาก FTA และ ความคิดเห็นเรื่องการเปิดการค้าเสรี ปัจจุบันสมาชิกสหกรณ์โคนมมวกเหล็กลดลงเหลือ 800 กว่าฟาร์มจากจำนวนสมาชิก 1,200 กว่าฟาร์ม ส่งผลต่อปริมาณน้ำนมดิบของสหกรณ์จาก 180 กว่าตันเหลือเพียง 100 กว่าตัน โดยให้ความเห็นว่า FTA ที่ทำกับประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ไม่ส่งผลกระทบต่อการล้มเลิกการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรแต่อย่างใด ปัจจัยหลักมาจากต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้นทุนค่าอาหารสัตว์ อีกทั้งนมผงที่จะนำเข้ามานั้นยังมีราคาที่สูงมากกว่าน้ำนมดิบอีกด้วย กล่าวคือนมผงอยู่ที่ประมาณกิโลกรัมละ 16 บาท ส่วนน้ำนมดิบอยู่ที่ 12 บาท ซึ่งราคานมผงที่สูงขึ้นนั้น ประเทศต่างๆ ก็ประสบปัญหานี้เช่นเดียวกัน จากการที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมล้มเลิกการเลี้ยงไปทำให้ราคาแม่โคสาวจากราคาตัวละ 70,000-80,000 บาทต่อตัว เหลือเพียง 20,000 บาทต่อตัว

4) ด้านการปรับตัวของเกษตรกรภายหลังจากการทำ FTA ไม่ได้ปรับตัวจากการทำ FTA แต่มีการปรับตัวจากต้นทุนค่าอาหารสัตว์ที่สูงขึ้น เช่น เคยให้อาหารโคนมวันละ 3 เวลา ก็ลดจำนวนครั้งในการให้อาหารต่อวันลงเหลือวันละ 2 เวลา จากการที่ราคาอาหารสัตว์แพงขึ้น นอกจากผลของต้นทุนค่าอาหารสัตว์ที่แพงขึ้นทำให้เกษตรกรได้ล้มเลิกการเลี้ยงโคนมแล้ว เกษตรกรที่ยังคงทำการเลี้ยงโคนมอยู่ได้ลดจำนวนโคนมที่เลี้ยงลงอีกด้วย

5) ด้านความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาล

- ต้องการให้รัฐเข้ามาช่วยฟื้นฟูการเลี้ยงโคนม โดยอาจจะอยู่ในรูปแบบของกองทุนฟื้นฟูเกษตรกรโคนม เพื่อให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในปัจจุบันสามารถปรับตัวและอยู่รอดได้ภายใต้สถานการณ์ที่ต้นทุนการผลิตมีราคาสูงในปัจจุบัน

- ต้องการเครื่องมือเครื่องจักร และไซโล ในการแปรรูปธัญพืชอาหารสัตว์และเก็บรักษาไว้เพื่อใช้เป็นอาหารให้โคนมได้กินตลอดปี ซึ่งจะทำให้ได้อาหารหยาบคุณภาพดีที่มีสารอาหารอย่างเพียงพอ

- ต้องการให้รัฐบาลควบคุมราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ในการเลี้ยงโคนมด้วย ลักษณะดังกล่าวจะช่วยลดต้นทุนค่าอาหารสัตว์ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมได้ และในอนาคตเกษตรกรก็มีแนวโน้มที่จะกลับมาเลี้ยงโคนมได้อีก และผู้ที่เลี้ยงอยู่เดิมก็จะสามารถที่จะขยายขนาดการผลิตได้อีก

เช่นกันอีกด้วย นอกจากนี้ยังให้ความเห็นว่าเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้เหมาะสมกับเกษตรกรแล้ว ไม่จำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีในการผลิต

6) ปัญหาและอุปสรรค

- ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรประสบกับปัญหาโรคระบาด (โรคปากเท้าเปื่อย) ประกอบกับต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้นมากกว่าสองเท่าตัว

- ราคาน้ำนมดิบที่เกษตรกรขายได้ปรับตัวเพิ่มขึ้นมาน้อยมาก แต่ต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าสองเท่าตัวในช่วงระยะเวลาเดียวกัน

- คนรุ่นหลังไม่มีแรงจูงใจในการเลี้ยงโคนมต่อ ทำให้เกษตรกรบางส่วนต้องล้มเลิกการเลี้ยงโคนมไป เกษตรกรที่สามารถอยู่ได้ก็จะมีเพียงฟาร์มที่มีขนาดกลางและขนาดใหญ่เท่านั้น

- การรับซื้อน้ำนมดิบจากสหกรณ์ก็มีจำนวนที่ลดลงอันเนื่องมาจากคุณภาพของน้ำนมดิบ

3. ประเด็นด้านความต้องการข้อมูล และความรู้กรณีประเทศญี่ปุ่นของสหกรณ์โคนมหนองโพและสหกรณ์มวกเหล็ก

1) เกษตรกรต้องการทราบการใช้ไซเรท (กากน้ำตาลที่เป็นส่วนผสมอาหารข้น) และราคาน้ำนมดิบและราคานมสดที่ขายให้ผู้บริโภคในประเทศญี่ปุ่น

2) เกษตรกรต้องการทราบอาหารหยาบที่ประเทศญี่ปุ่นใช้นั้นมีลักษณะอย่างไร การเลี้ยงและการให้อาหารโคนมของประเทศญี่ปุ่นเป็นอย่างไรและสาเหตุที่โคนมของญี่ปุ่นให้ปริมาณน้ำนมดิบในปริมาณที่สูง

3) นอกจากนี้ เกษตรกรมีความสนใจเรื่องการแปรรูปน้ำนมดิบของประเทศอิสราเอล โดยการแปรรูปน้ำนมดิบของอิสราเอลนั้นใช้เครื่องจักรในราคาที่ไม่แพง

ข้อสรุปจากการสัมมนาในภาพรวม

การจัดสัมมนาในกลุ่มสินค้า 10 ชนิด ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ไหม ชา กาแฟ ปาล์มน้ำมัน โคมนม โคเนื้อ ไก่ กุ้ง ซึ่งเป็นการจัดสัมมนาระดมความคิดเห็นในพื้นที่ที่มีการการผลิตสินค้านั้นจำนวนมาก เช่นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง โคนม โคเนื้อ และไหม ภาคเหนือ ได้แก่ ชา กาแฟ ไหม โคนม โคเนื้อ ภาคกลางได้แก่ โคนม โคเนื้อ ไก่เนื้อ และ กุ้ง ภาคใต้ได้แก่ กาแฟ ปาล์มน้ำมัน และกุ้งซึ่งในการจัดสัมมนาจะประกอบไปด้วยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ เกษตรกร และภาคเอกชนจะพบว่า การสัมมนาในแต่ละพื้นที่นั้นมีจำนวนผู้เข้าร่วมสัมมนาไม่มาก ประมาณ 30-50 คน สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สินค้าที่ได้รับการกล่าวถึงมากที่สุด คือ มันสำปะหลัง ส่วนสินค้าข้าว โคนมโคเนื้อ และไหมนั้นมีการวิพากษ์วิจารณ์จำนวนน้อยมาก และกลุ่มผู้ที่เข้าฟังส่วนใหญ่จะเป็นภาคเอกชนและภาครัฐ แต่ในส่วนของเกษตรกรนั้นมีน้อยมาก สำหรับภาคเหนือ สินค้าไหม ได้รับการหยิบยกมากล่าวถึงมากที่สุด ส่วนสินค้าชนิดอื่นไม่มีการกล่าวถึงเลย ผู้เข้าร่วมสัมมนาส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกชา สำหรับภาคกลาง สินค้าหลักที่ได้รับการหยิบยกมาแสดงความคิดเห็นมากที่สุด คือ กุ้ง ส่วนโคนมนั้นมีกล่าวถึงน้อยมากและผู้เข้าร่วมสัมมนาที่เกี่ยวข้องก็มีจำนวนไม่แตกต่างกันมาก สำหรับภาคใต้ สินค้าที่มีการกล่าวถึงมาก คือ กาแฟ และปาล์มน้ำมัน ผู้เข้าร่วมส่วนมากจะเป็นเกษตรกรและหน่วยงานภาครัฐ ส่วนผู้ประกอบการนั้นมีจำนวนน้อย

ประเด็นในการแสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องปัญหาอุปสรรคต่างๆ และแนวทางการแก้ไขที่ภาครัฐจะสามารถช่วยเหลือได้ เช่น สินค้าชา ต้องการให้ภาครัฐได้ประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภคมาสนใจการบิโภคชามากขึ้น สินค้ากุ้งต้องการให้ภาครัฐมีการตรวจสอบคุณภาพของกุ้งก่อนการส่งออกให้มีความรวดเร็วมากขึ้น

สรุปภาพรวมของการใช้เครื่องมือในการศึกษาผลกระทบ FTA ในอดีต

การศึกษาผลกระทบ FTA ในอดีตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมานั้นได้ใช้เครื่องมือต่างๆทั้งทางด้านเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อการวิเคราะห์ผลกระทบดังกล่าวข้างต้น เครื่องมือด้านเชิงปริมาณ ได้แก่ Computable General Equilibrium (CGE Model) โดยใช้โปรแกรมซอฟแวร์ที่มีชื่อว่า GTAP การใช้เมตริกซ์บัญชีสังคม (Social Matrix Accounting: SAM) การคำนวณหาค่า Revealed Comparative Advantage: RCA) ของสินค้าแต่ละชนิด การวิเคราะห์ดุลยภาพบางส่วนด้วยวิธีการทางเศรษฐมิติ

การวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพนั้นมักจะเป็นการใช้เครื่องมือในเชิงบริหารธุรกิจเพื่อวิเคราะห์เพื่อหาศักยภาพของสินค้า อันได้แก่ การวิเคราะห์ SWOT การวิเคราะห์ Boston Consulting Group's Model หรือ BCG Model การวิเคราะห์ Fuzzy Logic ตลอดจนการวิเคราะห์ Diamond Model เครื่องมือการวิเคราะห์ที่กล่าวข้างต้นนั้นก็มีข้อจำกัดแตกต่างกันไป

แต่อย่างไรก็ตามเครื่องมือดังกล่าวก็ได้ให้ผลการวิเคราะห์ที่เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน ไม่ว่าจะเป็นกรณีการวิเคราะห์ดุลยภาพทั่วไปหรือบางส่วนนั้นโดยภาพส่วนใหญ่จะให้ผลการวิเคราะห์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กรณีตัวอย่างสินค้าข้าวและมันสำปะหลังแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการทำ FTA ในเชิงบวกต่อสินค้าดังกล่าว กล่าวคือ ข้าวและมันสำปะหลังของไทยส่งออกได้มากขึ้น แต่สำหรับกรณีตัวอย่างโคนมและโคเนื้อแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการทำ FTA ในทางลบ ส่งผลต่อการลดลงของการผลิตภายในประเทศและการเพิ่มขึ้นของนำเข้า

สรุปภาพรวมการศึกษาผลกระทบ FTA ในอดีตกับสถานการณ์ปัจจุบัน

1. สินค้าข้าว

ข้าวนับว่าเป็นสินค้าที่มีศักยภาพในการส่งออกและเป็นสินค้าที่สามารถส่งออกเป็นอันดับหนึ่งของโลก โดยมีตลาดที่สำคัญคือ จีนและสหรัฐอเมริกา การศึกษา FTA ของไทยกับประเทศต่างๆในอดีตพบว่ามีผลกระทบเชิงบวกนั้นคือไทยจะสามารถส่งออกได้มากขึ้นซึ่งเป็นผลมาจากภาษีที่ลดลง แต่ประเด็นอื่นๆ เช่น กฎว่าเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้า ทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น หากประเด็นเหล่านี้เสียเปรียบแล้วก็จะส่งผลกระทบต่อสินค้าเกษตรในระยะยาวด้วย จากการสัมมนาระดมความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องพบว่าในส่วนของเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบนั้นมีการแสดงข้อคิดเห็นจำนวนน้อย อาจจะเนื่องมาจากผลที่จะเกิดขึ้นนั้นจะต้องใช้เวลาสักระยะหนึ่ง เกษตรกรจึงยังไม่แสดงข้อคิดเห็นต่อผลกระทบจากการทำ FTA ของไทย

2. สินค้ามันสำปะหลัง

สินค้ามันสำปะหลังก็เช่นเดียวกันกับสินค้าข้าวที่ไทยมีการผลิตมากและส่งออกเป็นสินค้าหลักโดยตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ จีนการศึกษาในอดีตพบว่า เมื่อเปิดการค้าเสรีแล้ว โดยภาพรวมจะทำให้สินค้ามันสำปะหลังนั้นส่งออกได้มากขึ้น หากเปรียบเทียบผลการศึกษาในอดีตจากการทำ FTA กับสภาพปัจจุบันแล้วผู้ประกอบได้ให้ข้อคิดเห็นว่า กรณี FTA ไทย-จีน นั้นมีผลกระทบต่อมันสำปะหลังในด้านบวกไม่มาก เนื่องจากปัจจุบันจีนมีความต้องการใช้มันสำปะหลังมากอยู่แล้ว กรณีของญี่ปุ่นไทยก็

จะสามารถส่งออกได้มากขึ้น ในส่วนของเกษตรกรก็ยังไม่ได้รับผลกระทบด้านลบจากการทำ FTA เนื่องจากมันสำปะหลังที่เกษตรกรได้รับยังได้ราคาดี

3. สินค้าไก่

ผลกระทบจากการทำ FTA จากการศึกษาในอดีต พบว่า ไทยไม่ได้รับประโยชน์จากการทำ FTA กับออสเตรเลีย แต่จะได้รับประโยชน์จากการทำ FTA กับประเทศจีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และบาห์เรน จากการลดภาษีนำเข้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้มีการเก็บภาษีนำเข้าก่อนการทำ FTA ในอัตราที่สูงเมื่อเทียบกับออสเตรเลีย ดังนั้นไทยจะได้รับผลระทบทางบวกจากการเปิดการค้าเสรี FTA ซึ่งทำให้ภาษีนำเข้าสินค้าไก่จากไทยลดลง โดยที่ไทยจะได้รับประโยชน์มากกับประเทศคู่ค้าที่มีอัตราภาษีในระดับที่สูง แต่จะได้รับประโยชน์ที่น้อยมากกับประเทศคู่ค้าที่มีอัตราภาษีในระดับที่ต่ำอยู่แล้ว อย่างไรก็ตามการสัมมนามีผู้ที่เกี่ยวข้องในสินค้าไก่เข้าร่วมน้อยมากและไม่มีผู้แสดงข้อคิดเห็นถึงผลกระทบจากการทำ FTA

4. สินค้ากุ้ง

ถึงแม้ว่าไทยจะมีศักยภาพในการส่งออกสินค้ากุ้ง แต่ทว่างานวิจัยที่ได้ศึกษามาในอดีตชี้ให้เห็นว่า กรณีการทำ FTA ไทย-อินเดียนั้น ประเทศอินเดียมีศักยภาพในการส่งออกกุ้งมายังไทย ในทำนองเดียวกัน ผลการศึกษาในอดีตไม่ได้ชี้ให้เห็นว่าสินค้ากุ้งของไทยได้รับประโยชน์จากการทำ FTA กับออสเตรเลีย เนื่องจากภาษีนำเข้าอยู่ที่ร้อยละ 0 อยู่แล้ว อย่างไรก็ตามไทยจะได้รับประโยชน์กับประเทศที่ทำการเก็บภาษีนำเข้ากุ้ง เช่น นิวซีแลนด์ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และบาห์เรน ดังนั้นในภาพรวมไทยควรจะได้รับผลระทบทางบวกจากการเปิดการค้าเสรี FTA ซึ่งทำให้ภาษีนำเข้าสินค้ากุ้งจากไทยลดลง อย่างไรก็ตามไทยได้รับประโยชน์น้อยมากจากการทำ FTA เนื่องจากประเทศคู่สัญญาส่วนใหญ่เก็บภาษีในอัตราที่ต่ำมากอยู่แล้ว ประกอบกับประเทศคู่สัญญามีการใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษี โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการด้านสุขอนามัยที่เข้มงวดมากเกินไป เช่น ออสเตรเลียมีการใช้มาตรฐานสุขอนามัยใหม่ๆ ซึ่งผู้ร่วมสัมมนาได้ให้ข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงผลกระทบอย่างมากที่มีต่อผู้ส่งออกกุ้งไปยังออสเตรเลีย

5. สินค้าโคนม

งานวิจัยในอดีตที่ได้ทำการศึกษาผลกระทบจากการทำ FTA ในสินค้าโคนม ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบทางลบซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จากการทำ FTA กับประเทศออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์

โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบทางลบที่มีต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม จากการศึกษาดูงานและสัมภาษณ์เกษตรกรและสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม พบว่า มีความเข้าใจผิดว่าการล้มเลิกการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรในอดีตที่ผ่านเป็นผลมาจากการทำ FTA แต่สาเหตุที่แท้จริงแล้วมาจากต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ต้องพึงตระหนักไว้ว่าสถานการณ์ในปัจจุบันที่นมผงนำเข้ามีราคาแพง ส่งผลให้การลดภาษีนำเข้าสินค้าโคนมจากออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ไม่มีผลกระทบทางด้านลบต่อโคนมในประเทศ อย่างไรก็ตามการที่นมผงนำเข้ามีราคาแพง ส่งผลต่อน้ำนมดิบที่เกษตรกรขายได้มีราคาสูงขึ้น ลักษณะเช่นนี้ทำให้เกษตรกรเกิดแรงจูงใจในการผลิตมากขึ้นและทำให้เกิดเกษตรกรรายใหม่เข้ามาประกอบอาชีพโคนม ซึ่งถ้าเหตุการณ์ไม่ได้เป็นเช่นนี้หรือไม่ได้คงอยู่อย่างนี้ตลอดไป อาจเกิดเหตุการณ์น้ำนมดิบล้นตลาดและราคาน้ำนมดิบตกต่ำ อันจะส่งผลกระทบทางลบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมได้ในอนาคต

6. สินค้าโคเนื้อ

ผลกระทบของ FTA ในสินค้าโคเนื้อจากการศึกษาวิจัยในอดีต แสดงให้เห็นว่า ไทยได้รับผลกระทบทางด้านลบจากการทำ FTA กับประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ จีน สหรัฐอเมริกา และอินเดีย อย่างไรก็ตามในตลาดบนนั้นไทยไม่ได้รับผลกระทบทางลบเนื่องจากซากเนื้อโคจากประเทศอินเดียไม่มีคุณภาพดีเพียงพอ และจากการสัมมนาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อเข้าร่วมสัมมนาจำนวนน้อยมากและโดยมีประเด็นในเรื่องผลกระทบจากการลักลอบนำเข้าโคเนื้อที่มาจากอินเดียผ่านมาทางชายแดนพม่าเพียงอย่างเดียว

7. สินค้าไหม

ไหมเป็นสินค้าที่ไทยยังต้องนำเข้าจำนวนมากจากจีนและอินเดีย และสินค้าไหมมีศักยภาพที่จะส่งออกไปยังบางประเทศเท่านั้น โดยส่วนใหญ่ส่งออกไปยังตลาดเฉพาะส่วน (Niche Market) ในรูปผ้าไหมและผลิตภัณฑ์จากผ้าไหม จากการศึกษาผลกระทบการทำ FTA ของไทยในอดีตพบว่าส่วนมากสินค้าไหมนั้นไม่มีศักยภาพในการส่งออก และจากการสัมมนาก็พบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไหมเข้าร่วมสัมมนาจำนวนน้อยมากและไม่มีผู้แสดงข้อคิดเห็นถึงผลกระทบจากการทำ FTA

8. สินค้าปาล์มน้ำมัน

ปาล์มน้ำมันถือได้ว่าไทยสามารถผลิตได้เป็นลำดับต้นๆ ของโลก และส่วนมากไทยก็นำเข้าน้ำมันปาล์มจากอินเดียด้วย และไทยมีการปลูกปาล์มน้ำมันส่วนใหญ่ที่ภาคใต้ เช่น จังหวัดกระบี่ ผลการศึกษาในอดีตเกี่ยวกับผลกระทบของการทำ FTA นั้นพบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรรายย่อย และโรงงาน

สกัดน้ำมันปาล์มขนาดเล็กจะได้รับผลกระทบเนื่องจากราคาตลาดโลกจะถูกกว่าราคาในประเทศ จากการสัมมนาระดมความคิดเห็นซึ่งผู้ประกอบการได้ให้ข้อคิดเห็นว่าปัจจุบันไทยส่งออกไปมาเลเซียที่เพิ่มขึ้นทุกปีดังนั้นหากมีการเปิดเสรีและไม่มีกำแพงภาษีไทยน่าจะส่งออกได้มากกว่าเดิมและเป็นผลดีต่อเกษตรกรรายย่อย ส่วนผลกระทบต่อเกษตรนั้นมีการแสดงข้อคิดเห็นจำนวนน้อย แต่อย่างไรก็ตามหากเปิดเสรีแล้วหากผู้ประกอบการมีการนำเข้าปาล์มน้ำมันดิบจากต่างประเทศซึ่งราคาถูกลงก็จะทำให้เกษตรรายย่อยได้รับผลกระทบในทางลบ

9. สินค้ากาแฟ

ไทยส่วนใหญ่ส่งออกกาแฟ มีจำนวนน้อยมากที่นำเข้าและตลาดที่สำคัญคือสหรัฐอเมริกา เบลเยี่ยม เป็นต้น ผลการศึกษา FTA ในอดีตพบว่ากาแฟจะได้รับผลกระทบโดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดสหรัฐอเมริกา เนื่องจากการเปิดการค้าเสรีจะทำให้ประเทศที่ไทยส่งออกเดิมหันไปใช้วัตถุดิบในการผลิตจากประเทศคู่แข่ง คือ เวียตนาม เป็นต้น สำหรับผลการสัมมนาระดมความคิดเห็นพบว่าในปัจจุบันนั้นสินค้ากาแฟมีความต้องการเพิ่มมากขึ้นในประเทศและการผลิตยังไม่เพียงพอ ซึ่งปัจจุบันผลผลิตกาแฟสามารถขายได้ในราคาดี แต่หากเมื่อจัดทำ FTA แล้ว ผู้ประกอบการกาแฟก็จะนำเข้ากาแฟจากต่างประเทศซึ่งมีต้นทุนที่ถูกกว่า ก็จะมีผลจะกระทบต่อเกษตรกรรายย่อย

10. สินค้าชา

ไทยมีการส่งออกชาและนำเข้าชา โดยตลาดส่งออกที่สำคัญคือ ไต้หวันและเนเธอแลนด์ และคู่แข่งที่สำคัญ คือ อินเดีย จีนและเวียตนาม จากการศึกษาผลกระทบ FTA ในอดีตพบว่าไทยจะได้รับผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คู่แข่งที่มีความสามารถในการแข่งขันที่มากกว่า เช่น จีน และอินเดีย อย่างไรก็ตามจากผลการสัมมนาระดมความคิดเห็นพบว่าปัจจุบันนั้นจีนมีความต้องการชาจำนวนมากและผลของ FTA ก็ไม่ได้รับผลกระทบใดๆ แต่จะมีปัญหาในเรื่องภาษีที่จัดเก็บในแต่ละมณฑลของจีนค่อนข้างสูง และกรณีผู้ประกอบการชาที่นำเข้าจากจีนจำนวนมากนั้นเกษตรกรจะได้รับผลกระทบเนื่องจากชาจีนนั้นมีราคาที่ถูกกว่าและต้นทุนทางด้านแรงงานและอัตราภาษีที่ต่ำกว่า

สรุปภาพรวมของข้อเสนอแนะจากการศึกษาผลกระทบ FTA ในอดีต

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาในอดีตนั้นแสดงให้เห็นได้ว่าแนวทางการปรับตัวมีลักษณะที่สอดคล้องกัน ซึ่งมีความพยายามที่จะให้แนวทางการปรับตัวเป็นสองด้านหลัก คือ ด้านอุปสงค์และอุปทานซึ่ง ด้านอุปสงค์คือการมุ่งเน้นไปที่ความต้องการของผู้บริโภค ส่วนด้านอุปทานคือการมุ่งเน้นไปที่ผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านการผลิต

สำหรับด้านอุปสงค์นั้นข้อเสนอแนะส่วนใหญ่จะเน้นไปที่การเปิดช่องทางการตลาดใหม่ ๆ การสนองความต้องการของตลาดเฉพาะ (Niche Market) ตลอดจนการโฆษณาและประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้บริโภคได้รู้จักสินค้าไทยมากขึ้น

สำหรับด้านอุปทานนั้นจะมุ่งไปที่เรื่อง การผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและมีความปลอดภัย เน้นการผลิตที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดต้นทุน เช่น Good Agriculture Practice (GAP) หรือ Good Manufacture Practice (GMP) รวมไปถึงการจัดการห่วงโซ่อุปทานที่ดี นอกจากนั้นก็พยายามที่จะให้มีการลงทุนในการวิจัยและพัฒนาในการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ตลอดจนการถ่ายทอดเทคโนโลยีและความรู้แก่ผู้ประกอบการในระดับต่างๆ เช่น เกษตรกร นักธุรกิจ เป็นต้น

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

นอกจากนี้ ทางคณะที่ปรึกษาได้นำผลการศึกษาจากการศึกษาผลกระทบ FTA ในอดีต การระดมความคิดเห็นที่ได้จากการสัมมนา และองค์ความรู้ที่ได้จากการดูงาน Best Practice มาทำการสังเคราะห์ ได้คิดเห็นและข้อเสนอแนะในภาพรวมดังนี้

1. ในแต่ละสินค้าจะมีปัญหาทั่วๆ ไปที่เหมือนกัน (Common problem) คือ ปัญหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ FTA ที่ประเทศไทยได้ทำความตกลงกับประเทศต่างๆ ในแต่ละสินค้า เนื่องจากเกษตรกร ผู้ประกอบการ ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงผู้ที่จะเข้ามาใหม่ในสินค้านั้นๆ ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในข้อตกลง FTA ที่ไทยได้ทำกับประเทศต่างๆ ดังนั้น ภาครัฐจำเป็นต้องเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้กลุ่มต่างๆ ข้างต้นได้มีความรู้ความเข้าใจในข้อตกลง FTA ในแต่ละประเทศ

2. การให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ที่เกี่ยวกับ FTA หน่วยงานภาครัฐควรดำเนินในลักษณะที่กลุ่มต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงได้ง่าย ไม่ใช่เป็นเพียงการเผยแพร่ตัวสัญญาข้อตกลง FTA ที่ทำกับ

ประเทศต่างๆ เท่านั้น ดังนั้นการให้ข้อมูลข่าวสารควรจำแนกออกตามแต่ละภาคการผลิต ได้แก่ ภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตร ภาคการบริการและท่องเที่ยว และภาคการเงิน เป็นต้น โดยที่ภาคเกษตรนั้นข้อมูลข่าวสารควรแบ่งแยกให้ชัดเจนว่าข้อตกลง FTA เป็นอย่างไรในแต่ละกลุ่มสินค้าเกษตร เช่น กลุ่มสินค้าพืช กลุ่มสินค้าปศุสัตว์ กลุ่มสินค้าพืชผักและผลไม้ โดยภาครัฐควรสร้างระบบฐานข้อมูลรายสินค้าที่เกี่ยวข้องกับ FTA และมีหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งมีเจ้าหน้าที่หรือผู้เชี่ยวชาญในสินค้าแต่ละชนิด ที่จะสามารถให้ข้อมูลกับผู้ที่ได้รับผลกระทบในกลุ่มต่างๆ ได้ ทั้งนี้สิ่งที่สำคัญคือการเข้าถึงหน่วยงานหรือบุคคลที่จะสามารถให้ข้อมูลที่เกี่ยวกับ FTA ในแต่ละสินค้าได้ นอกจากนี้สินค้าแต่ละชนิดนั้นมีการรวมตัวกันของผู้ประกอบการอยู่แล้ว แต่ยังมีช่องว่างระหว่างภาครัฐกับกลุ่มผู้ประกอบการในแต่ละสินค้าอยู่ ดังนั้นภาครัฐควรสร้างเครือข่ายกับกลุ่มผู้ประกอบการเพื่อการประสานงานกันในการที่จะรับฟังปัญหาและความต้องการของผู้ประกอบการ ตลอดจนการให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ การส่งเสริมสนับสนุน และการให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ กับกลุ่มผู้ประกอบการเหล่านั้น

3. สำหรับการศึกษาผลกระทบของข้อตกลงการค้าเสรี FTA ควรมีการศึกษาทบทวนและประเมินผลกระทบทุกๆ 2 ปี ซึ่งต้องเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในสินค้าแต่ละชนิด ทั้งนี้การศึกษาทบทวนและประเมินควรดำเนินการโดยหน่วยงานอิสระที่เป็นกลาง ซึ่งอาจใช้วิธีการจ้างหน่วยงานอิสระภายนอก (Out-sourcing) เพื่อทำการศึกษา ติดตามและประเมินอย่างต่อเนื่อง

4. ในการวิเคราะห์เชิงปริมาณ แบบจำลองต่างๆ ไม่สามารถนำมาใช้วิเคราะห์ถึงลักษณะเฉพาะของแต่ละสินค้าได้ เนื่องจากมีปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้หลายอย่างซึ่งไม่ได้ครอบคลุมอยู่ในแบบจำลองที่สร้างขึ้นมา อีกทั้งการวิเคราะห์เชิงปริมาณจะบอกได้เพียงทิศทางของผลกระทบเท่านั้นแต่ขนาดที่แน่นอนของผลกระทบไม่สามารถที่จะวัดได้

เอกสารอ้างอิง

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2547. **ความตกลงการค้าเสรี ไทย–ออสเตรเลีย โอกาสส่งออกของไทย Thailand-Australia Free Trade Agreement Benefits for Thai Exporters.**

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2548. **ความตกลงการค้าเสรี ไทย – นิวซีแลนด์ Thailand – New Zealand Closer Economic Partnership.**

กรมศุลกากร, 2007. **สถิติการนำเข้าและส่งออก**. (http://www.customs.go.th/Statistic/StatisticIndex.jsp)

กัญญารัตน์ ว่องวิทย์เดชา, 2549. **ผลกระทบการจัดตั้งเขตการค้าเสรีต่อสินค้าเกษตรที่สำคัญของไทย กรณีศึกษา ไทย-ญี่ปุ่น,** ส่วนวิจัยเศรษฐกิจพืชไร่นา สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (อัดสำเนา).

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2547.**โครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำความตกลงว่าด้วยความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้น (CER – FTA) ไทย – ออสเตรเลีย,** เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องโครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำความตกลงว่าด้วยความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้น (CER – FTA) ไทย – ออสเตรเลีย, 26 กุมภาพันธ์ 2547 ณ โรงแรมมิราเคิล แกรด์คอนเวนชั่น, กรุงเทพฯ. (http://www.ftawatch.org)

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548. **โครงการศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการเปิดเสรีการค้าอาเซียน-จีน.**

จูน เจริญเสียง,ผศ.ดร., 2547. **โครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ฉบับที่ 2อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป อุตสาหกรรมเหล็ก และผลิตภัณฑ์เหล็ก.** คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิติภา วรพันธ์ตระกูล, 2547. **การศึกษาผลการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ไทย – สาธารณรัฐเกาหลี : กรณีสินค้าเกษตร ตอนที่ 01-24,** สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (อัดสำเนา).

บัณฑูร เศรษฐศิโรตม์, 2547. **ลงนามเพื่อล่มสลาย ข้อตกลงเขตการค้าเสรีผลกระทบต่อทรัพยากรชีวภาพ สิทธิการเกษตร และภาคเกษตรกรรมไทย**, คณะกรรมการจัดงานมหกรรมเกษตรกรรมยั่งยืน.

บัณฑูร เศรษฐศิโรตม์, 2547. **ข้อตกลงเขตการค้าเสรีไทย-สหรัฐอเมริกา ผลกระทบที่มีต่อประเทศไทย**, กลุ่มศึกษาข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA Watch).

ฝ่ายวิจัย ธนาคารกรุงเทพ จำกัด มหาชน, 2549. **ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น : ความเป็นมาและภาพรวม.** (http://www.bangkokbank.com/download/SR_JTEPA_TH.pdf)

มหาวิทยาลัยบูรพา, 2548. **โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการจัดทำการค้าเสรีระหว่างไทยแคนาดา**.

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, 2549. **ข้อตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย: รายงานและบทวิเคราะห์**, เอกสารข้อมูลหมายเลข 12 โครงการ WTO Watch (จับกระแสองค์การการค้าโลก) ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

วินิต อธิสุข, 2547. **การศึกษาผลการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ไทย – บาห์เรน : กรณีสินค้าเกษตร ตอนที่ 01-24,** สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (อัดสำเนา).

สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง, **2548. โครงการยุทธศาสตร์การจัดทำ FTA ของไทย.**

สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง, 2548. **โครงการเตรียมความพร้อมรองรับการเจรจาความตกลงการค้าเสรีทวิภาคี รายงานเล่มที่ 2 สาขาสินค้า/บริการที่มีการเจรจาใน FTA.**

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548. **โครงการวิเคราะห์โอกาสการขยายการค้าของไทยภายใต้เขตการค้าเสรี BIMSTEC**.

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548. **โครงการศึกษากลยุทธ์การเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรี ไทย-อินเดีย.**

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548. **การศึกษาผลกระทบและการกำหนดท่าทีไทยต่อการจัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่างอาเซียนกับสาธารณรัฐเกาหลี.**

สายรัก ไชยลังกา, 2548. **การศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย – สหรัฐอเมริกา : กรณีสินค้าเกษตรที่มีโควตานำเข้า,** สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (อัดสำเนา).

สุกัลยา กาเซ็ม, 2546. **การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันในประเทศไทย,** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2549. **ความตกลงการค้าเสรี ไทย – นิวซีแลนด์ (ด้านการเกษตร) Thailand – New Zealand Closer Economic Partnership** (อัดสำเนา)**.**

โสตถิธร มัลลิกะมาส, **โครงการศึกษาวิเคราะห์ความพร้อมของไทยในการทำข้อตกลงการค้าเสรี.** (http://www.dtn.moc.go.th)

ศิริมา บุญนาค,ผศ., 2547. **โครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ฉบับที่ 5 อุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมเนื้อโค อุตสาหกรรมวิสกี้และไวน์.** คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริวรรณ ประเสริษฐานนท์, 2546. **การศึกษาโอกาสและผลกระทบจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีน กรณี Early Harvest,** ส่วนวิจัยเศรษฐกิจพืชสวน สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (อัดสำเนา).

ศูนย์พยากรณ์เศรษฐศาสตร์และธุรกิจร่วมกับคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2548. **โครงการวิจัยเพื่อความพร้อมของไทยในการจัดทำเขตการค้าเสรีระหว่างไทยกับแอฟริกาใต้**.

ศูนย์ศึกษาเอเปคและศึกษาความร่วมมือในภูมิภาคแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548. **โครงการวิจัยที่ปรึกษาการวิเคราะห์เจรจาภายใต้ความร่วมมือหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดระหว่างไทย-ญี่ปุ่นในกลุ่มสินค้าเกษตร.**

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2549. ผ้าและผลิตภัณฑ์ไหมไทยในออสเตรเลีย : มีโอกาสโตแต่ยังต้องเปิดเกมรุกหนักขึ้น. **มองเศรษฐกิจ** ฉบับที่ 1872 6 ต.ค. 2549. (http://www.kasikornresearch.com/kr/search_detail.jsp?id=7380&cid=5)

ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546. **โครงการศึกษาวิเคราะห์แนวทางการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อรองรับการที่จีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกและการจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน**.

ศูนย์วัตกรรมทางธุรกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2548. **โครงการวิจัยเพื่อประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลอุตสาหกรรมหัตถอุตสาหกรรม**.

อะคร้าว อนันต์, 2546. **ศึกษาผลกระทบการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ไทย – ออสเตรเลีย ต่อสินค้าเกษตรที่สำคัญ,** ส่วนวิจัยเศรษฐกิจปศุสัตว์ สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (อัดสำเนา).

อิสร์กุล อุณหเกตุ, 2549. “รายงานผลการวิจัยความตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย”, **ข้อตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย: รายงานและบทวิเคราะห์**, เอกสารข้อมูลหมายเลข 12 โครงการ WTO Watch (จับกระแสองค์การการค้าโลก) ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

อิสร์กุล อุณหเกตุ, 2549. “หนึ่งปีความตกลงการค้าเสรีไทย – ออสเตรเลีย”, **ข้อตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย: รายงานและบทวิเคราะห์**, เอกสารข้อมูลหมายเลข 12 โครงการ WTO Watch (จับกระแสองค์การการค้าโลก) ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

Bhagwati, J.N.,Panagariya, A., and Srinivasan, T.N., 1998. **Lectures on International Trade,** Cambridge, MIT Press.

Salvatore, D., 1998. **International Economics,** John Wiley & Son.

Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2007**. FAOSTAT.** (http://faostat.fao.org/)